

VIỆN HỒ CHÍ MINH

**HỒ CHÍ MINH
BIÊN NIÊN TIỂU SỬ**

TẬP 8

1961 - 1963

(Xuất bản lần thứ hai, có sửa chữa, bổ sung)

**NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HÀ NỘI - 2007**

**TỔNG CHỦ BIÊN
GS. ĐẶNG XUÂN KỲ**

**PHÓ TỔNG CHỦ BIÊN
GS. SONG THÀNH**

NHÓM BIÊN SOẠN TẬP 8
PGS, TS. LÊ VĂN TÍCH (Chủ biên)
TS. TRẦN VĂN HÙNG
NCVCC. NGÔ VĂN TUYỂN
ThS. NGUYỄN THỊ GIANG

LỜI NÓI ĐẦU

Hồ Chí Minh - Biên niên tiểu sử, tập 8 ghi lại những hoạt động vô cùng phong phú, sôi nổi của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong ba năm (1961-1963); đó là lãnh đạo toàn Đảng, toàn dân và toàn quân ta vượt qua muôn ngàn khó khăn, thử thách trong những năm tháng đầu tiên thực thi hai nhiệm vụ chiến lược của Cách mạng Việt Nam vừa được vạch ra tại Đại hội lần thứ III của Đảng là: Tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc và giải phóng miền Nam khỏi ách thống trị của đế quốc Mỹ và bọn tay sai ¹⁾... Trong đó, cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc có vai trò quyết định đối với sự phát triển của cách mạng cả nước và sự nghiệp thống nhất nước nhà. Nhằm thực hiện mục tiêu chiến lược của Đại hội, Đảng và Nhà nước đã định ra *Kế hoạch 5 năm lần thứ nhất (1961-1965)* ²⁾ với phương châm: *Xây dựng miền Bắc, chiếu cố miền Nam* ³⁾.

Trên cương vị Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng và Chủ tịch nước, Hồ Chí Minh cùng Trung ương Đảng hoạch định chiến lược, lãnh đạo những nhiệm vụ quốc kế dân sinh, đồng thời kịp thời nêu ra những quyết sách cho cách mạng miền Nam, tích cực góp phần củng cố phong trào cộng sản và công nhân quốc tế.

Là người lãnh đạo cao nhất của Đảng và Nhà nước ta, trong thời gian ba năm đầu sau Đại hội lần thứ III của Đảng (1960), Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tham dự và chủ trì các cuộc họp Bộ Chính trị, Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Chính phủ để cụ thể hoá Nghị quyết của Đại hội, chỉ đạo xây dựng kế hoạch Nhà nước, nêu ra những biện pháp cụ thể trong từng thời kỳ... Người đã có nhiều phát biểu chỉ đạo quan trọng trong các Hội nghị Trung ương, như Hội nghị Trung ương lần thứ ba "Bàn về kế hoạch Nhà nước năm 1961", Hội nghị Trung ương lần thứ tư "Về tăng cường lãnh đạo của Trung ương" (6-1961), Hội nghị Trung ương lần thứ năm "Về phát triển nông nghiệp trong Kế hoạch 5 năm lần thứ nhất" (7-1961), Hội nghị Trung ương lần thứ bảy "Về phát triển công nghiệp" (4-1962), Hội nghị Trung ương lần thứ tám "Về phát triển kinh tế quốc dân 5 năm lần thứ nhất" (4-1963), v.v..

Để xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc - hậu phương vững chắc của tiền tuyến lớn miền Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh dành nhiều công sức đào tạo, chăm lo xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa, chỉ rõ vai trò của nhân tố con người trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội, Người nêu quan điểm: "Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết phải có những con người xã hội chủ nghĩa". Người đề nghị Trung ương mở Lớp chính huấn mùa xuân (1961) để bồi dưỡng và xây dựng tư tưởng, tác phong xã hội chủ nghĩa cho cán bộ, đảng viên; phát động phong trào thi đua yêu nước, kịp thời động viên và nêu gương người tốt việc tốt, nhân các điển hình thi đua như các phong trào: *Gió Đại Phong, Sóng Duyên Hải, Cờ Ba Nhất, Hai tốt*,... Đối với thanh thiếu niên, Người cũng dành nhiều cuộc gặp gỡ, gửi tặng phẩm nhằm động viên thế hệ trẻ thi đua học giỏi, rèn luyện thành con người có ích cho Tổ quốc.

Là người sáng lập và rèn luyện Đảng ta, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đến công tác xây dựng Đảng - nhân tố quyết định thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Người chỉ ra những mặt tích cực và hạn chế của một số tổ chức Đảng, những khuyết điểm mà đảng viên cần tránh trong quá trình thực hiện vai trò "người đầy tớ của nhân dân". Người đã viết nhiều bài báo ký bút danh Chiến Sĩ, T.L (Trần Lực), đăng báo *Nhân Dân*... nói về công tác xây dựng Đảng như: "Đảng mạnh là do chi bộ mạnh, chi bộ mạnh là do đảng viên hăng hái tham gia và gương mẫu", hàng loạt bài dưới tiêu đề "Chi bộ tốt, chi bộ kém" nhằm biểu dương kịp thời những chi bộ, đảng viên thực hiện tốt nhiệm vụ, nêu gương sáng trước quần chúng, đồng thời thẳng thắn phê bình những khuyết điểm, sai trái mà những chi bộ, đảng viên yếu kém mắc phải. Trong thời kỳ này, Người đã có bài phát biểu quan trọng tại Hội nghị phổ biến Nghị quyết của Bộ Chính trị về cuộc vận động: "Nâng cao tinh thần trách nhiệm, tăng cường quản lý kinh tế tài chính, cải tiến kỹ thuật, chống tham ô, lãng phí, quan liêu" ⁴⁾. Người chỉ rõ: Đây thực sự là *một cuộc vận động cách mạng* và lên án "Tham ô là hành động xấu xa nhất, tội lỗi đê tiện nhất trong xã hội... *Lãng phí* thì làm tổn hại rất nghiêm trọng cho Nhà nước, cho nhân dân... còn *Quan liêu* là người cán bộ phụ trách nhưng xa rời thực tế, xa rời quần chúng... Vì vậy, ở đâu có bệnh quan liêu thì ở đó có nạn tham ô, lãng phí" ⁵⁾. Trong chỉ đạo thực tiễn, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã thực hiện hàng trăm cuộc đi thăm cơ sở để nắm tình hình tại các địa phương, xí nghiệp, công - nông trường, hợp tác xã, bệnh viện, trường học; trại thương binh, đơn vị quân đội ở biên giới, hải đảo. Đây thực sự là những cuộc gặp gỡ chứa chan tình người, là những bài học quý báu về chỉ đạo sâu sát tình hình và là tấm gương mẫu mực về mối liên hệ máu thịt giữa lãnh tụ với quần chúng.

Một phần sự kiện của tập sách này ghi lại những hoạt động chỉ đạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với cách mạng miền Nam. Đó là việc hoạch định chiến lược đấu tranh của cách mạng miền Nam, trước hết là làm phá sản chiến lược "*Chiến tranh đặc biệt*" của Mỹ - ngụy ở miền Nam Việt Nam. Người đã có nhiều cuộc gặp gỡ xúc động với đại biểu các anh hùng, dũng sĩ miền Nam ra thăm miền Bắc. Người nói với Giáo sư Nguyễn Văn Hiếu tại buổi tiếp Đoàn đại biểu Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam lần đầu tiên ra thăm miền Bắc: "Hình ảnh của miền Nam yêu quý luôn luôn trong trái tim tôi". Tại kỳ họp thứ 6, khi được tin Quốc hội định tặng Người Huân chương Sao Vàng, Người đã cảm ơn và xin phép chưa nhận, mà đề nghị với Quốc hội: "Chờ đến ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng, Tổ quốc hoà bình thống nhất, Bắc - Nam sum họp một nhà, Quốc hội sẽ cho phép đồng bào miền Nam trao cho tôi Huân chương cao quý. Như vậy, toàn dân ta sẽ sung sướng, vui mừng" ⁶⁾.

Ngoài ra, bạn đọc còn có thể tìm thấy trong tập này những hoạt động đối ngoại của Chủ tịch Hồ Chí Minh như tiếp đón, gửi thư, điện chúc mừng các vị nguyên thủ quốc gia, lãnh đạo các nước xã hội chủ nghĩa, các nước anh em trong khu vực, các tổ chức quốc tế nhân ngày sinh nhật, Quốc khánh, các Hội nghị quốc tế; trả lời báo giới quốc tế... Trong các dịp đó, Người tranh thủ bày tỏ quan điểm, đường lối của Đảng ta về các vấn đề trong nước và quốc tế nhằm tranh thủ sự đồng tình ủng hộ của thế giới cho cuộc đấu tranh vì sự độc lập, thống nhất đất nước của nhân dân

Việt Nam, bày tỏ tình đoàn kết chặt chẽ với nhân dân các nước trong cuộc đấu tranh vì hoà bình và sự tiến bộ của toàn nhân loại.

Từ đầu những năm 60 (thế kỷ XX) trong phong trào cộng sản và công nhân quốc tế đã bộc lộ những quan điểm khác nhau về một số vấn đề như nội dung thời đại, chiến tranh và hoà bình, hoạt động bè phái, sùng bái cá nhân; vấn đề đoàn kết giữa các nước trong phe xã hội chủ nghĩa; vấn đề Anbani, Nam Tư có phải là nước xã hội chủ nghĩa không...? Đây là những vấn đề rất nhạy cảm mà cách nhìn nhận, đánh giá giữa các đảng, đặc biệt giữa Đảng Cộng sản Liên Xô, Đảng Cộng sản Trung Quốc và Đảng Cộng sản Anbani, Liên đoàn những người Cộng sản Nam Tư có nhiều điểm khác nhau. Trong bối cảnh ấy, Đảng ta đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh đã hoạt động không mệt mỏi nhằm góp phần củng cố và phát triển sự đoàn kết, trong phong trào cộng sản và công nhân quốc tế, trên cơ sở chủ nghĩa Mác - Lênin, có lý có tình ⁷⁾. Người đã dẫn đầu Đoàn đại biểu Đảng ta dự Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô (10-1961); đi thăm nhiều nước cộng hoà thuộc Liên Xô, thăm nhiều địa phương của Trung Quốc, tăng cường các cuộc tiếp xúc giao lưu với nhiều nhà lãnh đạo, chính khách thuộc nhiều quốc gia, ở các châu lục, vì mục đích hoà bình, đoàn kết quốc tế...

Hồ Chí Minh - Biên niên tiểu sử, tập 8 tuân thủ chặt chẽ các nguyên tắc, phương pháp đã nêu ra trong *Lời giới thiệu* in ở đầu tập 1. Nguồn tư liệu chủ yếu để biên soạn cuốn sách này là các biên bản họp Bộ Chính trị, Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Lệnh của Chủ tịch nước, các bài nói, bài viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã được đưa vào bộ *Hồ Chí Minh - Toàn tập*, tập 10, tập 11 (xuất bản lần thứ hai), trong *Văn kiện Đảng - Toàn tập* (tập 21, 22, 23, 24), nhiều tập sách nghiên cứu, hồi ký, sách Bác Hồ với các địa phương, các ngành, đơn vị quân đội v.v. vừa được xuất bản trong thời gian gần đây ở trong nước và ngoài nước.

So với lần xuất bản thứ nhất (1996), lần xuất bản này đã sửa chữa và bổ sung gần 200 sự kiện, nâng tổng số sự kiện từ 1.300 lên khoảng 1.500 sự kiện, làm mới 37 chú thích; sửa chữa, bổ sung về chỉ dẫn tên người từ 55 lên 73 đề mục. Vì vậy, *Hồ Chí Minh - Biên niên tiểu sử*, tập 8 xuất bản lần thứ hai này không chỉ được bổ sung làm phong phú thêm về sự kiện mà còn được nâng cao về chất lượng khoa học.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng, song vì những khó khăn về điều kiện khai thác và xử lý tư liệu cho nên lần xuất bản này vẫn khó tránh khỏi còn những thiếu sót. Chúng tôi mong nhận được những ý kiến góp ý và chỉ giáo của bạn đọc.

Hà Nội, tháng 10 năm 2007

NHÓM BIÊN SOẠN

- 1, 2, 3) Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng - Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t.21, tr. 916, 931, 917.
- 4) Gọi tắt là Cuộc vận động "Ba xây, ba chống".
- 5) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t.11, tr. 110-111.
- 6) Phát biểu của Chủ tịch Hồ Chí Minh tại kỳ họp thứ 6, Quốc hội khóa II (ngày 8-5-1963).
- 7) Xem Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng - Toàn tập, Sđd*, t. 21, tr.1035-1046.

Năm 1961 – từ tháng 1 đến tháng 4

Tháng 1, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi *Lời chúc mừng năm mới 1961* tới đồng bào cả nước, kiều bào và nhân dân các nước bầu bạn một năm mới vui vẻ, mạnh khoẻ, đoàn kết và tiến bộ.

Sau khi khái quát tình hình trong nước và quốc tế trong năm 1960, nêu ý nghĩa và nhiệm vụ của nước ta trong năm 1961, Chủ tịch Hồ Chí Minh kêu gọi các tầng lớp nhân dân và kiều bào ta ở nước ngoài hãy đoàn kết chặt chẽ, thi đua sản xuất, thực hành tiết kiệm; đảng viên, cán bộ trong Đảng và ngoài Đảng cố gắng công tác và học tập để không ngừng tiến bộ, tăng cường đoàn kết nhất trí trên cơ sở tư tưởng Mác-Lênin; nâng cao ý thức trách nhiệm, ý thức đấu tranh cho chủ nghĩa xã hội và hoà bình thống nhất nước nhà.

Cùng ngày, bài thơ *Mừng năm 1961* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đăng báo *Nhân Dân*, số 2479:

"Mừng năm mới, mừng xuân mới,
Mừng Việt Nam, mừng thế giới!
Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh,
Kế hoạch 5 năm thêm phần khởi.
Chúc miền Bắc hăng hái thi đua;
Chúc miền Nam đoàn kết tiến tới!
Chúc hoà bình thống nhất thành công!
Chúc chủ nghĩa xã hội thắng lợi!"

Trong ngày đầu năm, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các vị thay mặt Trung ương Đảng, Quốc hội, Chính phủ Mặt trận, Quân đội, các đoàn thể nhân dân ở Trung ương và Hà Nội đến chúc mừng. Trong buổi tiếp, Người nhắc nhở: Bước vào năm đầu tiên của kế hoạch 5 năm lần thứ nhất, Đảng, Quốc hội, Chính phủ, Mặt trận và nhân dân ta cần cố gắng làm cho năm đầu tiên của kế hoạch 5 năm hoàn toàn thắng lợi. Người nhờ các đại biểu chuyển tới đồng bào miền Nam lời chúc năm mới đoàn kết hơn nữa, mặt trận chống Mỹ-Diệm ngày càng mở rộng để đấu tranh giành được nhiều thắng lợi to lớn hơn.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Trưởng đoàn chuyên gia các nước xã hội chủ nghĩa, Đoàn ngoại giao và đại biểu Phân ban quốc tế của Ủy ban giám sát đình chiến ở Việt Nam đến chúc Tết.

- Băng ghi âm, lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 242-246.
- Báo *Nhân Dân*, số 2479 và 2480, ngày 1 và ngày 2-1-1961.

Tháng 1, ngày 3

Bài viết *Mỹ không mừng xuân* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng trên báo *Nhân Dân*, số 2481.

Tác giả trích dẫn những lời thú nhận của một tờ báo Mỹ về sự khủng hoảng sâu sắc của nền kinh tế Mỹ mà cuộc chiến tranh lạnh đã không cứu vãn được, trái lại, càng làm cho nền kinh tế Mỹ giảm sút, ngân sách quân sự tăng vọt, thất nghiệp ngày càng nhiều, dẫn tới những khủng hoảng chính trị và xã hội.

- Báo *Nhân Dân*, số 2481, ngày 3-1-1961.

Tháng 1, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Liên bang Miến Điện (Mianma) U Vin Môn nhân kỷ niệm lần thứ 13 ngày Liên bang tuyên bố độc lập. "Chúc tình hữu nghị giữa nhân dân Việt Nam và nhân dân Miến Điện ngày càng bền vững".

- Báo *Nhân Dân*, số 2482, ngày 4-1-1961.

Tháng 1, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện trả lời Thái tử Quốc trưởng Campuchia Nôrôđôm Xiha-nút tán thành đề nghị của ông về việc triệu tập một hội nghị quốc tế để tìm cách lập lại hoà bình ở Lào.

Bức điện có đoạn: "Nhân dân Việt Nam và Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hoà luôn luôn mong muốn nước Lào là một nước độc lập, thống nhất, thịnh vượng, theo chính sách hoà bình trung lập và không có nước ngoài can thiệp vào công việc nội bộ của mình. Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hoà sẽ không từ chối một cố gắng nào để góp phần thực hiện mục tiêu đó".

- Báo *Nhân Dân*, số 2484, ngày 6-1-1961.

Tháng 1, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh viết bài *Hai vị anh hùng*, bút danh T.L, để đăng báo *Nhân Dân*, nêu hai tấm gương "tàn mà không phế" của thanh niên Trung Quốc.

- Bản thảo lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 248.

Tháng 1, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự phiên họp bế mạc Hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương khoá III¹ bàn về kiện toàn tổ chức, lề lối làm việc của Ban Chấp hành Trung ương và kế hoạch Nhà nước năm 1961.

Phát biểu tại Hội nghị, Người nhận xét: Hội nghị căn bản là tốt, nhưng khâu chuẩn bị chưa chu đáo (vấn đề, ý kiến phát biểu,...). Hội nghị còn làm ngược quy trình như đưa vấn đề thảo luận ở Hội đồng Chính phủ trước khi đưa ra Hội nghị Trung ương, bàn kế hoạch năm 1961 trước khi bàn kế hoạch 5 năm...

Người phê phán những tồn tại trong cán bộ và yêu cầu họ phải vươn lên về mọi mặt để đáp ứng tình hình mới. Người nói: Cách mạng ta đang chuyển qua giai đoạn mới. Vì vậy, con người phải chuyển biến theo. Trong chúng ta, có người nói là mới, nhưng thực tế thì còn rất cũ. Các đồng chí phụ trách chưa quan tâm đến đồng tiền, hạt gạo của nhân dân. Ta phải thấm nhuần tư tưởng thành tâm thành ý phục vụ nhân dân. Thấm nhuần tư tưởng đó thì sẽ tiêu diệt bớt được lãng phí, quan liêu... Nói con người, trước hết là phải nói đảng viên và đoàn viên. Phải làm sao cho đảng viên, đoàn viên thấm nhuần tư tưởng mới, phải gương mẫu. Chúng ta phải tăng cường chi bộ, tăng cường Đoàn Thanh niên Lao động.

Người còn chỉ rõ: Dân ta rất tốt, nhưng không phải có nhân dân tốt là làm được tất cả. Phải làm cho nhân dân hiểu: Đảng và Chính phủ ta luôn luôn phục vụ nhân dân; phải nói thật với nhân dân những thắng lợi cũng như những khó khăn. Có thể nhân dân mới hăng hái sản xuất. Bây giờ nhân dân chưa hăng hái vì chính sách ta có khuyết điểm... Phải làm cho nhân dân thực hành khẩu hiệu: "Cần kiệm xây dựng nước nhà".

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 1, trước ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho sư ni Đàm Thị Ngự, trụ trì chùa Quảng Xuyên, xã Tứ Xuyên, huyện Tứ Kỳ, tỉnh Hải Dương có thành tích trong kháng chiến và trong hoà bình, hết lòng giúp đỡ đồng bào địa phương.

- Báo *Nhân Dân*, số 2489, ngày 11-1-1961.

Tháng 1, ngày 11

Bài viết *Một hợp tác xã gương mẫu* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân*, số 2489, nêu gương Hợp tác xã Đại Phong (Quảng Bình), nhờ làm tốt hợp tác, "các xã viên góp sức người, sức của lại rồi *đồng tâm nhất trí* cùng làm, cùng hưởng, như anh em một nhà" nên từ một hợp tác xã có 23 hộ nghèo khó đã phát triển đến 455 hộ có mức sống ngang với trung nông và đang trên đà tiến lên.

Kết luận, Người viết: "Có kết quả đó là vì: *Họ tin tưởng vững chắc vào sự lãnh đạo của Đảng. Họ không sợ khó sợ khổ, họ khéo tổ chức, họ đoàn kết chặt chẽ, họ quyết tâm phấn đấu để tiến lên.*"

- Báo *Nhân Dân*, số 2489, ngày 11-1-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 247-248.

Tháng 1, trước ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho kiện tướng thủy lợi Lê Văn Suối ở tỉnh Hải Dương có thành tích đóng góp ngày công cao và tăng năng suất lao động gấp nhiều lần.

- Báo *Nhân Dân*, số 2490, ngày 12-1-1961.

Tháng 1, trước ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho Tô Ích Hùng, công nhân mỏ Cẩm Phả và Nguyễn Văn Nhâm, trưởng ngành tiện Nhà máy cơ khí Cẩm Phả (Quảng Ninh).

- Báo *Nhân Dân*, số 2492, ngày 14-1-1961.

Tháng 1, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và nói chuyện với đoàn đại biểu kiều bào Tân Đảo mới về nước. Người hoan nghênh việc kiều bào hồi hương và khuyên nhủ: kiều bào phải luôn luôn đoàn kết khắc phục mọi khó khăn, cùng toàn dân góp phần tích cực vào sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà.

Kết thúc buổi gặp gỡ, Người tặng lại hai đại biểu cao tuổi nhất hai bó hoa.

Cùng ngày, Người nhận được điện cảm ơn của Chủ tịch Mao Trạch Đông sau khi nhận được điện chúc mừng sinh nhật.

- Báo *Nhân Dân*, số 2493, ngày 15-1-1961.

- *Bài nói chuyện của Chủ tịch Hồ Chí Minh*. Bản chụp, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 248.

Tháng 1, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Viện Đông y (nay là Bệnh viện Y học cổ truyền Trung ương), phố Nguyễn Bình Khiêm, Hà Nội.

Người căn dặn các thầy thuốc và cán bộ của Viện: "Thầy thuốc cắt thuốc mà sắc không tốt thì chữa bệnh cũng chưa tốt. Thầy thuốc cắt thuốc tốt và sắc thuốc tốt, nhưng nấu ăn không tốt, để giường có rệp, muỗi cắn hút máu của người bệnh thì chữa bệnh cũng không tốt. Cho nên phải đoàn kết trên dưới thành một khối như chiếc máy đồng hồ".

Cùng ngày, bài viết *Con người Liên Xô vĩ đại* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2494, nêu những thành tựu về kinh tế, chính trị, xã hội của nhân dân Liên Xô trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội, mà nguyên nhân chính như tác giả viết, "là do toàn Đảng, toàn dân Liên Xô đã thất lưng buộc bụng, hăng hái thi đua tăng gia sản xuất để hoàn thành vượt mức kế hoạch 7 năm trước thời hạn".

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà

Nội, 1985, tr. 45.

- Báo *Nhân Dân*, số 2494, ngày 16-1-1961.

Tháng 1, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư khen tỉnh Hoà Bình, tỉnh miền núi đầu tiên xoá xong nạn mù chữ.

Bức thư có đoạn:

"Thắng lợi vẻ vang đó là do sự cố gắng của toàn thể đồng bào và cán bộ, do chính sách dân tộc đúng đắn của Đảng và Chính phủ ta.

Nhưng đồng bào và cán bộ ta chớ vì thắng lợi mà tự mãn. Chúng ta phải cố gắng hơn nữa, đẩy mạnh phong trào *bổ túc văn hoá*, phải ra sức củng cố và phát triển hợp tác xã nông nghiệp, *thi đua* tăng gia sản xuất và thực hành tiết kiệm để hoàn thành tốt kế hoạch Nhà nước năm 1961, để cải thiện hơn nữa đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân".

Cùng ngày, Người gửi điện tới Hội nghị bất thường Hội đồng đoàn kết nhân dân Á-Phi nêu rõ ý nghĩa quan trọng của Hội nghị lần này và tố cáo âm mưu của các nước đế quốc đang tìm cách duy trì ách thống trị, can thiệp vào công việc nội bộ các nước Á-Phi.

- Báo *Nhân Dân*, số 2496, ngày 18-1-1961 và số 2512, ngày 3-2-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 249-250.

Tháng 1, ngày 18

Bài *Một lòng một dạ phục vụ nhân dân* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2496, trả lời một số nhân viên cửa hàng quốc doanh về thái độ phục vụ và những hiện tượng gian lận trong nhân viên các cửa hàng và nêu những yêu cầu đối với cán bộ, nhân viên cửa hàng quốc doanh. Bài báo có đoạn:

"Đảng và Chính phủ dạy chúng ta phải kính trọng nhân dân, phải một lòng một dạ phục vụ nhân dân. Không thể tha thứ những thái độ khinh miệt nhân dân, những việc làm đối trá với nhân dân như vậy.

Các đồng chí cán bộ phụ trách các cửa hàng quốc doanh cần phải nghiêm khắc kiểm thảo và quyết tâm sửa chữa những khuyết điểm đó. Mọi người phải thật sự một lòng một dạ phục vụ nhân dân".

- Báo *Nhân Dân*, số 2496, ngày 18-1-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 251-252.

Tháng 1, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về cách mạng miền Nam. Sau khi phân tích tình hình chính trị ở miền Nam, Người dự đoán về một cuộc đảo chính sẽ xảy ra và chỉ rõ: "Ta phải dự kiến mấy khả năng để tránh bị động. Ta phải làm sao cho quần chúng hiểu và phải chỉ thị ngay cho anh em".

Về vấn đề thời cơ, Người nêu rõ: "Cần phân tích chỗ yếu, chỗ mạnh của địch, tùy hoàn cảnh để hành động, phải đề phòng nổi dậy non, chủ quan, nhưng cũng tránh bỏ lỡ cơ hội. Trong xây dựng lực lượng, phải chú trọng vấn đề ăn, "thực túc binh cường" nên phải xem trọng sản xuất, phải hết sức coi trọng công tác địch vận để đỡ hao xương tổn máu. Trước tình hình này, chú ý vũ trang nhưng phải coi trọng hàng đầu là công tác xây dựng Đảng".

Cùng ngày, bài viết *Trong trần ai, ai cũng ghét Ai* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2498, điểm lại những "thành tích đối nội" và "thành tích đối ngoại" của Aixenhao trong nhiệm kỳ làm Tổng thống nước Mỹ vừa qua.

Đối với Việt Nam, theo tác giả, "Ai đang mắc những món nợ máu, chín đời mười kiếp y cũng không trả hết được", "*chẻ hết tre rừng cao, ghi không hết tội. Múc hết nước biển cả, rửa không sạch thù!*".

Bài báo kết luận: "Đối với thế giới, chính sách của Ai là "ngăn chặn chủ nghĩa xã hội"; nhưng chủ nghĩa xã hội đã thắng lợi và trở nên lực lượng quyết định cho sự phát triển của loài người. Ai âm mưu chia cắt lâu dài Việt Nam, nhưng Việt Nam nhất định sẽ thống nhất".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2498, ngày 20-1-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 253-254.

Tháng 1, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông Xêcu Turê nhân dịp ông được cử giữ chức Tổng thống nước Cộng hoà Ghinê.

Cùng ngày, Người gửi điện mừng tới ông Ítvan Đôbi, Chủ tịch Chủ tịch đoàn nước Cộng hoà Nhân dân Hunggari, nhân dịp kỷ niệm lần thứ 62 ngày sinh của ông.

- Báo *Nhân Dân*, số 2500, ngày 23-1-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 255.

Tháng 1, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 1-LCT, công bố "*Pháp lệnh quy định thể lệ bầu cử Hội đồng nhân dân các cấp*". Pháp lệnh gồm 11 chương với 63 điều khoản.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, trước ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho một học sinh lớp 6 trường Kiên Tân (Thanh Hoá), người dân tộc Mường, đã dũng cảm cùng đồng bào cứu chữa 60 ha rừng và bảy nóc nhà khỏi bị cháy.

- Báo *Nhân Dân*, số 2503, ngày 25-1-1961.

Tháng 1, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm thôn Lạc Trung (xã Bình Dương, huyện Vĩnh Tường), một thôn có phong trào trồng cây khá nhất tỉnh Vĩnh Phúc.

Người nhắc nhở cán bộ, đồng bào các thôn khác, các địa phương khác cần học tập kinh nghiệm của Lạc Trung để đẩy mạnh phong trào trồng cây và cần làm cho mọi người hiểu rõ lợi ích to lớn của việc trồng cây.

Cùng ngày, bài viết *Một hợp tác xã không gương mẫu* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2503, nêu những khuyết điểm của ban quản trị hợp tác xã T.B ở huyện Ứng Hoà, Hà Đông (nay thuộc Hà Tây). Người chỉ rõ những nguyên nhân làm cho hợp tác xã T.B kém, đó là do: Cán bộ không dân chủ; Phân phối không sòng phẳng; Lãnh đạo không chặt chẽ; Không làm đúng chính sách của Đảng và Chính phủ; Không đi đúng đường lối quần chúng.

Kết luận, Người viết: "Những khuyết điểm đó cộng với việc kém giáo dục chính trị nên đã gây mâu thuẫn nặng nề giữa quần chúng xã viên và cán bộ, làm cho hợp tác xã mất đoàn kết; làm cho xã viên chán nản, bất mãn và không yên tâm lao động sản xuất."

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 256-257.

- Báo *Nhân Dân*, số 2503, ngày 25-1-1961.

Tháng 1, trước ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho bốn kiều bào ở Thái Lan mới hồi hương có tuổi thọ từ 75 trở lên.

- Báo *Nhân Dân*, số 2504, ngày 26-1-1961.

Tháng 1, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện cảm ơn Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế về những lời chúc mừng năm mới và chúc Hội cùng toàn thể sinh viên thế giới đạt nhiều thành tích mới lớn lao hơn nữa trong công cuộc đấu tranh bền bỉ cho hoà bình thế giới, cho sự hợp tác hữu nghị giữa sinh viên các nước và cho lợi ích của tuổi trẻ.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Hội nghị công nghiệp toàn miền Bắc. Người căn dặn các đại biểu cần giáo dục cho cán bộ và công nhân nhận rõ "mình là chủ nước nhà, là chủ xí nghiệp, do đó mà tích cực chống tệ quan liêu, lãnh phí, tham ô, đề cao tinh thần quý trọng của công, ra sức cần kiệm xây dựng đất nước", và phải thật sự quan tâm đến điều kiện sinh hoạt vật chất của công nhân. "Cán bộ từ trên xuống dưới phải chăm nom đến chỗ ăn, chỗ ở,

chỗ làm việc của công nhân, hướng dẫn anh chị em cách tổ chức nhà ăn, nhà ở, nhà giữ trẻ cho tốt, cho chu đáo".

- Báo *Nhân Dân*, số 2504 và 2505, ngày 26 và ngày 27-1-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 261-262.

Tháng 1, ngày 28

Trong bài *Tết trồng cây*, ký bút danh Trần Lực, đăng báo *Nhân Dân* số 2506, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: "Sở dĩ *Tết trồng cây* đã trở thành một phong trào quần chúng mạnh mẽ, là vì mọi người đều thấy lợi ích thiết thực và lâu dài của nó". Sau khi nêu ưu khuyết điểm của một số địa phương, Người nhắc nhở những công việc cụ thể cần thực hiện để việc trồng cây ngày càng đạt kết quả.

- Báo *Nhân Dân*, số 2506, ngày 28-1-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 263-264.

Tháng 1, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Hội nghị phổ biến Nghị quyết lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III) về kế hoạch Nhà nước năm 1961.

Nói chuyện với Hội nghị, Người căn dặn: "Các đồng chí cần nghiên cứu sâu để thấm nhuần tinh thần Nghị quyết... và phải làm cho tinh thần *Nghị quyết* thấm nhuần trong toàn Đảng, toàn dân..., làm sao cho mọi người *vui vẻ, hăng hái* làm tròn nhiệm vụ"; giữa các bộ, các ban ở trung ương, giữa các địa phương, các đơn vị sản xuất phải có sự phối hợp chặt chẽ "để bảo đảm công tác ăn khớp, mau lẹ, sản xuất tốt, tránh lối trông đánh xuôi kèn thổi ngược, lãng phí sức người, sức vật, lãng phí của cải, tiền bạc".

Để thực hiện tốt kế hoạch, Người nhấn mạnh bốn điểm:

1. Phải có *biện pháp* cho tốt. "*Kế hoạch một phần, biện pháp phải hai phần và quyết tâm phải ba phần*".
2. Phải *thường xuyên kiểm tra đôn đốc*.
3. *Công tác tư tưởng, chính trị* phải kết hợp chặt chẽ với công tác kế hoạch.
4. Phải chăm lo *củng cố chi bộ*. "Muốn làm nhà cho tốt phải xây nền cho vững". "Chi bộ được củng cố phải biểu hiện trước hết ở chỗ đảng viên, đoàn viên thanh niên lao động ở hợp tác xã, xí nghiệp, cơ quan, công trường... phải *gương mẫu*".

- Báo *Nhân Dân*, số 2509, ngày 26 và ngày 31-1-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 265-267.

Tháng 1, ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 2-LCT, tặng thưởng 1 Huân chương Kháng chiến hạng Nhì và 3 Huân chương Kháng chiến hạng Ba cho bốn gia đình có đồng con tòng quân¹⁾.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, ngày 1

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm và nói chuyện với Đại hội đại biểu Đảng bộ Hà Nội²⁾.

Sau khi lưu ý những công việc của Đảng bộ Hà Nội cần phải làm nhằm hoàn thành tốt kế hoạch năm 1961 về các mặt công nghiệp, nông nghiệp, văn hoá giáo dục, Người đặc biệt nhấn mạnh về công tác cán bộ. Người đã thẳng thắn vạch rõ những sai lầm, khuyết điểm của không ít cán bộ: Đối với *nhân dân* thì "quan liêu, mệnh lệnh; xem thường pháp luật, không tôn trọng quyền lợi của nhân dân"; Đối với *tập thể* thì "kèn cựa địa vị, tính thiệt suy hơn, chỉ hỏi Đảng và Chính phủ đã làm gì cho mình, không tự hỏi mình đã làm gì ích lợi cho nhân dân, cho xã hội"; Đối với *của công* thì "lãng phí, tham ô"; Đối với *bản thân* thì "không lo trau dồi đạo đức cách mạng, không lo học tập để tiến bộ, mà chỉ lo ăn ngon, mặc đẹp hơn người khác...". Người yêu cầu "cán bộ cần phải không ngừng nâng cao *tinh thần trách nhiệm đối với Đảng và một lòng một dạ phục vụ nhân dân*"... Trong Đảng "phải thực hiện *thật thà tự phê bình và thành khẩn phê bình*, để tiến bộ không ngừng".

Trước sự chuyển biến mới của cách mạng, Người căn dặn: "Con người chúng ta cũng phải chuyển biến mạnh, tư tưởng, tác phong và quyết tâm của chúng ta cũng phải chuyển biến mạnh... Trước hết là Đảng ta phải chuyển mạnh. Đảng mạnh là do các *chi bộ* mạnh. Chi bộ mạnh là do các đảng viên hăng hái và gương mẫu".

- Báo Nhân Dân, số 2511, ngày 2-2-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 268-272.

Tháng 2, ngày 2

Báo Nhân Dân, số 2511 đăng *Thư gửi ông Kennơđi, Tổng thống mới của Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L. Tác giả đã trích lời tuyên bố về chính sách đối ngoại của Kennơđi và yêu cầu ông ta hãy thể hiện bằng việc làm đối với Việt Nam: "Lập tức đình chỉ việc can thiệp vào miền Nam Việt Nam, phải gọi ngay bốn nhân viên quân sự Mỹ về nước mẹ chúng, phải để nhân dân miền Nam tự giải quyết lấy vấn đề của họ".

Số báo trên còn đăng điện thăm hỏi của Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi nhân dân Indônêxia vừa bị nạn lũ gây thiệt hại lớn về người và của.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 3-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động* cho các đơn vị và cá nhân thuộc các bộ Y tế, Kiến trúc, Giao thông và Bưu điện có thành tích thi đua trong năm 1959.

- Báo Nhân Dân, số 2511, ngày 2-2-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 273-274.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, trước ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 6 kiều bào ở Thái Lan tuổi thọ từ 75 trở lên mới hồi hương. Riêng cụ Phan Văn Chúc 104 tuổi được Người tặng thêm chiếc áo bông.

- Báo *Nhân Dân*, số 2513, ngày 4-2-1961.

Tháng 2, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về công tác chỉnh huấn.

Giải thích lý do vì sao cần chỉnh huấn, Người chỉ rõ: Vì còn một số quan điểm chưa đúng trong việc nắm đường lối chính sách, "quan điểm chính trị, quan điểm sản xuất còn yếu, không rõ ràng; quan điểm cần kiệm xây dựng nước nhà chưa quán triệt; quan điểm giai cấp trong việc chấp hành đường lối chính sách còn kém; quan điểm quần chúng (phát huy sức mạnh làm chủ, sáng tạo của quần chúng) chưa mạnh; ý thức tổ chức kém".

Về mục tiêu của chỉnh huấn, Người nhấn mạnh: "Tập trung chống bảo thủ, hữu khuynh, quan liêu, xa thực tế, chủ nghĩa cá nhân, mà chìa khoá là xây dựng tinh thần làm chủ, phục vụ nhân dân, cần kiệm xây dựng nước nhà, trách nhiệm. Muốn thế phải có ý thức tổ chức kỷ luật".

Để chỉnh huấn có kết quả, Người đề nghị: Phải làm từ trung ương, các Ủy viên Trung ương nên tự phê bình; cán bộ đảng viên phải tăng cường ý thức chiến đấu, ý thức làm chủ, tác phong đảng viên, đường lối quần chúng đi sát thực tế, và phải làm tốt công tác tư tưởng để "làm sao vào chỉnh huấn, người ta phấn khởi mà không sợ, mặc dù có kiểm thảo".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông Écnoxtơ Gunotilêcơ, Toàn quyền Xâylan³⁾ nhân kỷ niệm lần thứ 13 Ngày độc lập của Xâylan.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2513, ngày 4-2-1961.

Tháng 2, ngày 5

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tham gia trồng cây tại Vườn hoa Thanh niên và Công viên Thống nhất (nay là công viên Lênin) cùng các đại biểu dự Đại hội đại biểu Đoàn Thanh niên Lao động Thủ đô. Nói chuyện với các đại biểu thanh niên tại hiện trường, Người dặn dò: "Nếu mỗi cháu thanh niên một năm trồng ba cây, chăm sóc cho thật tốt, thì tám triệu thanh niên miền Bắc sẽ trồng được 24 triệu cây. Năm năm liền, các cháu sẽ trồng được 120 triệu cây. Nếu các cháu đem 120 triệu cây ấy

trồng trên đường nối liền Hà Nội - Mátxcova thì con đường từ chủ nghĩa xã hội lên chủ nghĩa cộng sản càng thêm xanh tươi".

Tối, Người dự Đại hội thể dục thể thao lần thứ nhất của Hà Nội tổ chức tại Sân vận động Hàng Đẫy.

- Báo *Nhân Dân*, số 2515, ngày 6-2-1961.

- *Bác Hồ với nhân dân Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, 1980, tr. 147.

Tháng 2, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Hội nghị cán bộ thanh tra toàn miền Bắc.

Nói chuyện với Hội nghị, Người nhấn mạnh: "Thanh tra là một nhiệm vụ vẻ vang và quan trọng; nó theo dõi, xem xét việc chấp hành đúng đắn đường lối, chính sách, nghị quyết, chỉ thị của Đảng và Chính phủ". Người chỉ rõ, bên cạnh những ưu điểm của công tác thanh tra trong năm qua, "còn một số khuyết điểm của ngành thanh tra cần phải sửa chữa như: một số cán bộ thanh tra còn rụt rè, nể nang đối với một số cán bộ cao cấp của các cơ quan được kiểm tra, buông trôi việc theo dõi các cơ quan sửa chữa khuyết điểm sau khi được kiểm tra, cách làm việc còn chậm chạp, không kịp thời giải quyết một số thư khiếu nại của nhân dân, v.v.".

Người yêu cầu lãnh đạo các bộ, các ngành, các cấp "nhất định phải có cơ quan thanh tra của mình để theo dõi công tác ngay từ đầu, kịp thời uốn nắn, sửa chữa sai lầm, thiếu sót có thể xảy ra, đồng thời phải trực tiếp chỉ đạo cơ quan thanh tra của mình".

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 275-276.

Tháng 2, ngày 7

Bài viết nhan đề: *Láo toét!* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2516. Bài báo phê phán những nhận xét sai lầm của báo chí tư sản Mỹ, Anh về việc bọn phiến loạn Phu Mi – Bun Ủm đã vu cáo Việt Nam xâm lược Lào, và kết luận: "Dù đế quốc Mỹ và lũ bù nhìn Lào cứ nói láo và vu khống, cuối cùng chúng sẽ thua, nhân dân Lào anh dũng sẽ thắng".

15 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Trường cán bộ dân tộc Trung ương. Người khen ngợi anh chị em học viên đã đoàn kết tốt, học tập tốt và căn dặn mọi người phải cố gắng đoàn kết, học tập tốt hơn nữa và chú ý vệ sinh phòng bệnh để có sức khoẻ bảo đảm học tập.

- Báo *Nhân Dân*, số 2516 và 2517, ngày 7 và ngày 8-2-1961.

Tháng 2, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn đại biểu Bộ Ngoại thương Trung Quốc đang ở thăm Việt Nam.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 248.

Tháng 2, ngày 9

Bài *Một chi bộ tốt ở nông thôn* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2518, giới thiệu về chi bộ xã Kim An (Hà Đông) do lãnh đạo khéo nên sau ba năm đã đưa Kim An từ một xã nghèo khổ và lạc hậu trở thành một xã ấm no, tiên tiến.

Từ bài học Kim An, theo tác giả, ở nông thôn "chi bộ nào chấp hành tốt các chính sách của Đảng, đi đúng đường lối quần chúng, củng cố và phát triển tốt hợp tác xã nông nghiệp, không ngừng nâng cao mức sống của nhân dân, đảng viên gương mẫu và được dân tin, dân phục, dân yêu" thì đó là một chi bộ tốt.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông K.E. Vôrôsilốp nhân dịp ông tròn 80 tuổi và được tặng thưởng Huân chương Lênin.

- Báo *Nhân Dân*, số 2518 và 2520, ngày 9 và ngày 11-2-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 277-278.

Tháng 2, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 4-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho 2.857 cán bộ, công nhân, viên chức của các cơ quan trung ương và địa phương có thành tích trong kháng chiến⁴⁾.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, ngày 11

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Bộ Nông khản Trung Quốc sang thăm Việt Nam.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 5-LCT cử ông Phạm Thiều làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2522, ngày 13-2-1961.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, ngày 12

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn Việt kịch Quảng Đông (Trung Quốc) sang thăm và biểu diễn ở Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2525, ngày 17-2-1961.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 248.

Tháng 2, ngày 14 (Ba mươi Tết)

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc gặp mặt của Hội đồng Chính phủ nhân dịp cuối năm âm lịch. Người nói chuyện về tầm quan trọng của việc quản lý kinh tế, tài chính, về những cố gắng nhằm bảo đảm thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1961,

sự cần thiết tổ chức kiểm tra ở các bộ, về ý thức kỷ luật chấp hành nghiêm chỉnh mọi nghị quyết của Hội đồng Chính phủ. Cuối cùng, nhân dịp năm mới, Người chúc cán bộ và nhân viên trong bộ máy nhà nước cùng gia đình mạnh khỏe và tiến bộ.

Đêm giao thừa, Người đi thăm và chúc Tết: gia đình một công nhân Nhà máy gỗ Cầu Đuống, gia đình một cán bộ công đoàn Nhà máy cơ khí Hà Nội, gia đình một Việt kiều mới về nước, gia đình một xã viên hợp tác xã thủ công nghiệp người Hoa, gia đình bác sĩ Hồ Đắc Di và gia đình giáo sư Tôn Thất Tùng.

Đúng giao thừa, qua Đài phát thanh *Tiếng nói Việt Nam*, Người đọc lời chúc Tết đồng bào cả nước nhân đầu xuân Tân Sửu. Lời chúc của Người có đoạn: "Năm nay là năm Sửu, các cụ ta quen gọi là "Tết con Trâu". Trâu thì cày giỏi mà chọi cũng hăng. Toàn dân ta đoàn kết đấu tranh thì chúng ta nhất định xây dựng thành công một nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh".

Cùng ngày, bài *Bác ăn tết với chúng tôi* (ký bút danh T. Lan) của Người đăng trên báo *Nhân Dân*, viết về những ngày Người mở lớp huấn luyện cán bộ ở bản Nậm Quang, huyện Tĩnh Tây (Quảng Tây, Trung Quốc) cuối năm 1940, chuyện Người cùng các học viên ăn Tết Tân Tị với đồng bào địa phương trước ngày về nước.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 6-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động* cho những đơn vị trực thuộc các bộ, các địa phương và các cá nhân có thành tích trong thi đua thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1960, trong xây dựng nhà trường năm học 1959-1960, trong công tác diệt dốt năm 1959 và năm 1960, trong công tác điều tra dân số năm 1960.

- *Thông cáo của Hội đồng Chính phủ*. Bản đánh máy lưu tại Viện Hồ Chí Minh.
- *Bác Hồ với nhân dân Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, 1980, tr. 148.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 279-280.
- Báo *Nhân Dân*, ngày 14-2-1961.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 249.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, ngày 15 (Mùng một Tết Tân Sửu)

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và chúc Tết cán bộ, chiến sĩ một đơn vị công an nhân dân vũ trang và một đơn vị bộ đội bảo vệ Thủ đô; cán bộ, công nhân Nhà máy dệt kim Đông Xuân, Nhà máy rượu Hà Nội, Nhà máy cơ khí Trần Hưng Đạo và Nhà máy văn phòng phẩm Hồng Hà.

Cùng ngày, Người còn đi thăm và chúc Tết bà con nông dân thôn Khuyến Lương xã Trần Phú, Thanh Trì, Hà Nội. Người ân cần chúc sức khỏe các cụ phụ lão và khuyên mọi người hãy coi hợp tác xã như nhà mình, đoàn kết thương yêu giúp đỡ

lẫn nhau, cần kiệm xây dựng hợp tác xã, ra sức đẩy mạnh sản xuất và thực hiện khẩu hiệu "Sạch làng tốt ruộng".

- *Bác Hồ với nhân dân Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, 1980, tr. 149.

Tháng 2, ngày 17

Bài viết: *Thêm một thắng lợi to lớn* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2525, đưa tin Liên Xô "đã phóng quả vệ tinh số 1 thành công, không những thế Liên Xô phóng nhiều vệ tinh và nhiều tên lửa ngày càng to, ngày càng nặng, ngày càng xa... để chinh phục vũ trụ, để phục vụ hạnh phúc loài người".

- Báo *Nhân Dân*, số 2525, ngày 17-2-1961.

Tháng 2, trước ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm phòng trưng bày hiện vật được khai quật từ khu di chỉ Thiệu Dương (Thanh Hoá). Người khen ngợi sự cố gắng của cán bộ và nhân viên khảo cổ, đồng thời nhắc nhở cán bộ và nhân dân phải hết sức giữ gìn di sản quý giá của dân tộc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2526, ngày 18-2-1961.

Tháng 2, ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về công tác chỉnh huấn.

Phát biểu tại cuộc họp, Người nhấn mạnh: Mục đích của "kiểm thảo" là "để chuyển hướng chứ không phải để mà kiểm thảo!". Vì vậy, tránh làm hình thức, phải thiết thực, làm cho mọi người phấn khởi. Mặt khác, cần làm sao khỏi ảnh hưởng đến sản xuất, không chỉ ở nông thôn mà cả các xí nghiệp, bệnh viện, cơ quan.

Về nội dung tài liệu chỉnh huấn, Người lưu ý: Tài liệu học tập chỉnh huấn phải dễ hiểu và phải có bài về đạo đức cách mạng của người đảng viên mà nội dung cần nêu rõ tư tưởng "mình vì mọi người, mọi người vì mình", "Trung với nước, hiếu với dân"...

Cuối cùng, Người nhắc nhở: Chỉnh huấn cần có kiểm tra, báo cáo kết quả. Cần phổ biến kinh nghiệm, phát huy thắng lợi của chỉnh huấn...

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng Quốc vương Mahendra, nhân kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 10 nước Nepal. "Kính chúc nước Nepal thịnh vượng, nhân dân Nepal hạnh phúc. Chúc tình hữu nghị giữa nhân dân Việt Nam và nhân dân Nepal ngày càng phát triển".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2526, ngày 18-2-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 281.

Tháng 2, trước ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm phòng triển lãm sáng kiến về rèn luyện và cải tiến kỹ thuật toàn quân. Người khen ngợi tinh thần thi đua phát huy sáng kiến cải tiến kỹ thuật của toàn quân và căn dặn: Bộ đội phải biết dựa vào nhân dân, học tập nhân dân và chịu khó suy nghĩ thì ai cũng có thể có sáng kiến. Các cải tiến kỹ thuật, các sáng kiến cần phải được áp dụng kịp thời, phổ biến rộng rãi trong nhân dân.

- Báo *Nhân Dân*, số 2527, ngày 19-2-1961.

Tháng 2, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh lên thăm tỉnh Cao Bằng, qua đường Lạng Sơn.

Chiếc máy bay trực thăng chở Người hạ cánh xuống sân bay Mai Pha (thị xã Lạng Sơn). Khi Người từ máy bay bước xuống, các cháu thiếu nhi ùa đến nhưng bị hàng rào bảo vệ cản lại. Thấy vậy, Người cho mở hàng rào gọi các cháu vào rồi lấy kẹo chia cho các cháu.

Sau khi dặn lại các đồng chí ở địa phương: "Bác bận, cần lên Cao Bằng luôn nên không vào Lạng Sơn được", Người chuyển sang ô tô để đi Cao Bằng. Chiếc xe "GAT-63" của Tỉnh uỷ Lạng Sơn mang biển số 413 đưa Người đến đền Bông Lau, Người lại chuyển sang xe của Cao Bằng đi tiếp.

- Nguyễn Thế Kỳ: *Lạng Sơn đón Bác*. In trong *Bác Hồ với các dân tộc Lạng Sơn*, Nxb. Văn hoá Thông tin, Hà Nội, 1995, tr. 145-163.

Tháng 2, ngày 20

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi ô tô qua Đôn Chương vào Pác Bó.

Xe dừng bánh, đồng bào già trẻ gái trai ùa ra xúm xít vây quanh Người. Người thân mật hỏi:

- Bà con làm gì mà đông thế này?

- Đón Bác ạ! Năm mới chúc Bác mạnh khoẻ ạ!

Người lần lượt nhìn mọi người rồi nói:

- Tôi về thăm nhà mà sao lại phải đón tôi!

Sau đó, Người dự cuộc mít tinh của nhân dân huyện Hà Quảng tổ chức bên bờ suối Pác Bó. Người mời các cụ già đến ngồi bên cạnh, chia kẹo Tết cho các cháu, ân cần thăm hỏi mọi người và tỏ ý vui mừng thấy bà con dân tộc ấm no hơn trước. Người căn dặn trách nhiệm của mỗi người và nhắc nhở phải hăng hái thi đua sản xuất tiết kiệm, phải thương yêu đoàn kết hơn nữa.

Đồng bào biếu Người hai đôi giày vải và mấy chiếc khăn hoa. Người cảm ơn và nhận một đôi, còn gửi lại cho xã làm phần thưởng thi đua.

Sau cuộc mít tinh, Người đi thăm một số gia đình có công với cách mạng, thăm lại hang Cốc Bó, ngắm núi Các Mác, suối Lenin, chiếc "bàn đá"... và trồng bốn cây trúc non bên bờ suối.

Xúc động trong chuyến hành hương, Người đọc bốn câu thơ:

*"Hai mươi năm trước nơi này,
Đảng vạch con đường đánh Nhật, Tây.
Lãnh đạo toàn dân ta chiến đấu,
Non sông gấm vóc có ngày nay".*

15 giờ, Người từ Pác Bó về lại thị xã Cao Bằng.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các đại biểu tỉnh Quảng Tây (Trung Quốc) nhân dịp Người lên thăm Cao Bằng.

- Báo *Nhân Dân*, số 2531, ngày 23-2-1961.
- *Hồ Chí Minh - Tiểu sử và sự nghiệp*, Nxb. Sự thật, Hà Nội, 1980, tr. 175.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 249.

Tháng 2, ngày 21

Trước khi rời Cao Bằng về Hà Nội, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã gặp gỡ và nói chuyện với đại biểu đồng bào và cán bộ tỉnh Cao Bằng.

Người căn dặn đồng bào và cán bộ Cao Bằng phải lo làm tốt *công tác đoàn kết giữa các dân tộc*: "Đồng bào tất cả các dân tộc, không phân biệt lớn nhỏ, phải thương yêu giúp đỡ lẫn nhau, phải đoàn kết chặt chẽ như anh em một nhà, để cùng nhau xây dựng Tổ quốc chung, xây dựng chủ nghĩa xã hội làm cho tất cả các dân tộc được hạnh phúc, ấm no"; phải *cần kiệm xây dựng hợp tác xã nông nghiệp* cho tốt. "Phải theo đúng nguyên tắc tự nguyện mà giúp đồng bào vùng cao đầy mạnh phong trào hợp tác xã hơn nữa. Xây dựng hợp tác xã nào phải làm cho hợp tác xã ấy tốt và vững".

Người còn nhắc nhở Cao Bằng phải chú ý phát triển công thương nghiệp địa phương, đẩy mạnh công tác văn hoá và hoạt động của các đoàn thể quần chúng.

Người đặc biệt nhấn mạnh về vai trò và nhiệm vụ của đảng viên và cán bộ: "Trước hết, đảng viên và cán bộ phải một lòng một dạ phục vụ nhân dân. Trong công việc thì phải lãnh đạo tập thể, phân công phụ trách. *Phải nắm vững chính sách của Đảng, đi đúng đường lối quần chúng*. Phải đi sâu đi sát mọi việc. Kiên quyết chống quan liêu, mệnh lệnh, chống tham ô, lãng phí. Cán bộ, đảng viên và đoàn viên thanh niên phải luôn luôn nâng cao tinh thần trách nhiệm, tích cực vươn lên hàng đầu, gương mẫu về đạo đức cách mạng cũng như trong công tác và học tập... Giữa đồng chí với nhau, cấp trên và cấp dưới với nhau phải thật thà tự phê bình và thành khẩn phê bình để giúp nhau tiến bộ".

Cuối cùng, Người mong đồng bào và cán bộ Cao Bằng ra sức phấn đấu để "Cao Bằng sớm trở thành một trong những tỉnh gương mẫu trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc như trước đây Cao Bằng là một trong những tỉnh đi đầu trong công cuộc cách mạng giải phóng dân tộc."

- Báo *Nhân Dân*, số 2531, ngày 23-2-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 282-287.
- *Việt Bắc 30 năm chiến tranh cách mạng (1945-1975)*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1992, tr. 51.

Tháng 2, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng Tổng thống Gaman Ápđun Nátxe nhân dịp Quốc khánh nước Cộng hoà Ảpập thống nhất.

Bức điện có đoạn: "Tôi chân thành chúc nhân dân nước Cộng hoà Ảpập thống nhất thu được nhiều thắng lợi mới trong công cuộc xây dựng đất nước giàu mạnh, góp phần vào việc tăng cường khối đoàn kết Á - Phi để giữ gìn hoà bình ở Trung Cận Đông và thế giới".

Cùng ngày, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh thân mật tiếp gia đình Chủ tịch tỉnh Quảng Tây Vi Quốc Thanh sang thăm Việt Nam theo lời mời của Người.

Người còn tiếp và chụp ảnh kỷ niệm với Đoàn đại biểu Công đoàn Trung Quốc sang dự Đại hội lần thứ II Công đoàn Việt Nam nhân buổi chiêu đãi của Thủ tướng Phạm Văn Đồng.

- Báo *Nhân Dân*, số 2531, ngày 23-2-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 288.
- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr. 254.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 249.

Tháng 2, ngày 25

Trong phiên bế mạc Hội nghị Bộ Chính trị, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn quân đội: "Quân đội ta là quân đội nhân dân. Chiến tranh của ta là chiến tranh nhân dân. Quân đội phải gắn chặt với dân. Trong quân đội, tác phong đồng cam cộng khổ là rất quan trọng. Trang bị kỹ thuật phải tiến lên, nhưng sinh hoạt của bộ đội phải phù hợp với sinh hoạt của nhân dân".

- *Lịch sử Quân đội nhân dân Việt Nam*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1989, t. II, tr. 133.
- Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác-Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh: *Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam (1954-1975)*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, tập II, tr. 176.

Tháng 2, ngày 27

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Đại hội công đoàn toàn quốc lần thứ II².

Nói chuyện với Đại hội, Người đặc biệt nhấn mạnh vấn đề *làm người chủ nước nhà*. Người nêu rõ: "Suốt bao năm trường, Đảng ta cùng quân và dân ta đã anh dũng hy sinh chiến đấu, đánh đổ thực dân, phong kiến, để giành lại cho nhân dân lao động *cái quyền làm chủ nước nhà*. Vậy, ngày nay, tất cả những người lao động - lao động chân tay và lao động trí óc - đều phải nhận thật rõ: *mình là người chủ nước nhà*. Đã có quyền hạn làm chủ, thì phải *làm tròn nghĩa vụ của người chủ*. Nghĩa vụ đó là: *cần kiệm xây dựng nước nhà*, xây dựng chủ nghĩa xã hội, nhằm mục đích không ngừng nâng cao đời sống vật chất và văn hoá của nhân dân, trước hết là nhân dân lao động. Muốn đạt mục đích ấy, thì phải thi đua sản xuất *nhiều, nhanh, tốt, rẻ* và thực hành *tiết kiệm*", phải *"phát minh, sáng kiến, cải tiến kỹ thuật"*, phải đẩy mạnh *"phong trào cải tiến quản lý xí nghiệp"*. Công nhân phải thật sự tham gia quản lý, cán bộ phải thật sự tham gia lao động".

Người yêu cầu cán bộ công đoàn cũng phải làm tròn nhiệm vụ của mình đối với người lao động, phải có biện pháp thiết thực để nâng cao trình độ văn hoá và kỹ thuật của công nhân, phải cố gắng nâng cao đời sống vật chất và chú ý cải thiện điều kiện lao động của họ.

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Liên hiệp công đoàn thế giới³, các đoàn đại biểu các tổ chức công đoàn các nước xã hội chủ nghĩa và các nước bạn sang tham dự Đại hội công đoàn.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 289-293.

- Báo *Nhân Dân*, số 2536, ngày 28-2-1961.

Tháng 2, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 7-LCT, cử các ông:

+ Phạm Thiều, Đại sứ đặc mệnh toàn quyền của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc, kiêm nhiệm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà nhân dân Hunggari.

+ Bùi Lâm làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà nhân dân Bungari, thay ông Hoàng Văn Lợi.

+ Đinh Văn Đức làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà nhân dân Mông Cổ.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, cuối tháng

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chia buồn tới Vua Hátxan II khi được tin Vua Maroc là Môhamét V từ trần.

Đồng thời, Người gửi điện chúc mừng Vua Hátxan II lên ngôi.

- Báo *Nhân Dân*, số 2537, ngày 1-3-1961.

Tháng 3, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Vua Hátxan II, nhân dịp Quốc khánh Maroc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2539, ngày 3-3-1961.

Tháng 3, ngày 2

Trong bài "*Tếu*", ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2538, Chủ tịch Hồ Chí Minh phê phán bệnh hình thức của một số người nhân dịp Tết đã in riêng thiệp chúc Tết rồi gửi đi lung tung, gây lãng phí.

Tác giả có lời khuyên:

"Có gì tếu bằng tếu này?"

"Cái bệnh hình thức từ nay nên chữa!".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 8-LCT, phê chuẩn ba hiệp định ký kết ngày 2 tháng 12 năm 1960 giữa Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và Chính phủ cách mạng nước Cộng hoà Cuba.

1. Hiệp định đặt quan hệ ngoại giao ở cấp đại sứ.
2. Hiệp định thương mại 5 năm.
3. Hiệp định về trao đổi văn hoá, khoa học và kỹ thuật.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp bà Đặng Dĩnh Siêu (phu nhân Thủ tướng Trung Quốc Chu Ân Lai), Chủ tịch Hội Phụ nữ Trung Quốc dẫn đầu Đoàn đại biểu phụ nữ Trung Quốc sang thăm hữu nghị Việt Nam và dự Đại hội lần thứ III Hội Liên hiệp phụ nữ Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2538, ngày 2-3-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 249.

Tháng 3, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu y tế nước Cộng hoà Cuba.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 9-LCT, bổ nhiệm Thứ trưởng Bộ Quốc phòng, Phó Tổng tham mưu trưởng, Cục trưởng Cục cán bộ, Giám đốc Học viện Quân chính và Chánh án Toà án quân sự Trung ương, Phó giám đốc Học viện Quân chính, Chính uỷ Học viện Quân chính⁵⁾.
- Lệnh số 10-LCT, bổ nhiệm Cục trưởng Cục nghiên cứu kinh tế Bộ Quốc phòng⁶⁾.
- Lệnh số 11-LCT, bổ nhiệm Phó Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần, Tư lệnh Quân khu Việt Bắc, Chính uỷ khu Tây Bắc⁷⁾.

- Báo *Nhân Dân*, số 2541, ngày 5-3-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống nước Cộng hoà Gana nhân dịp kỷ niệm lần thứ tư Quốc khánh Gana.

- Báo *Nhân Dân*, số 2543, ngày 7-3-1961.

Tháng 3, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Đại hội Phụ nữ toàn quốc lần thứ III⁴. Người căn dặn các chị em phải tăng cường đoàn kết, đoàn kết chặt chẽ giữa chị em các dân tộc, giữa lao động chân tay và lao động trí óc, miền Bắc và miền Nam, với phụ nữ thế giới để đấu tranh cho mục đích chung là hoà bình và chủ nghĩa xã hội; chị em phụ nữ phải hăng hái nhận lấy trách nhiệm của người làm chủ đất nước, muốn vậy phải xoá bỏ tâm lý tự ti, ỷ lại; phải có ý chí tự cường tự lập, không ngừng nâng cao trình độ chính trị, văn hoá, kỹ thuật.

Người nhắc nhở Hội Phụ nữ cần giúp đỡ tổ chức những nhà gửi trẻ, những lớp mẫu giáo tốt để chị em yên tâm sản xuất. Đồng thời phải đấu tranh thực hiện đúng luật hôn nhân và gia đình, bảo vệ quyền lợi của chị em.

Kết luận, Người nhấn mạnh: "Ngay từ khi mới thành lập, Đảng ta đã nêu rõ chính sách nam nữ bình đẳng. Hiến pháp ta đã xác định chính sách đó. Trong mọi việc, Đảng và Chính phủ ta luôn luôn quan tâm giúp đỡ phụ nữ. Vậy chị em phụ nữ ta phải nhận rõ địa vị làm người chủ và nhiệm vụ người làm chủ nước nhà; phải có quyết tâm mới, đạo đức mới, tác phong mới để làm trọn nghĩa vụ mới của mình là góp phần xứng đáng vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà"...

- Báo *Nhân Dân*, số 2546, ngày 10-3-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 294-297.

Tháng 3, trước ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh thưởng huy hiệu của Người cho hai học sinh cấp I ở Hà Nội và Hải Phòng đã có tinh thần tập thể, bảo vệ tài sản công cộng.

- Báo *Nhân Dân*, số 2546, ngày 10-3-1961.

Tháng 3, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 12-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho Trưởng đoàn chuyên gia xây dựng của Trung Quốc vì đã có nhiều công lao trong việc xây dựng khu công nghiệp Việt Trì.

- Lệnh số 13-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho 84 cán bộ và viên chức phụ nữ công tác tại Trung ương Hội Liên hiệp phụ nữ Việt Nam và tại các cơ quan thuộc thành phố Hà Nội.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 11, 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh mời bà Đặng Dĩnh Siêu tới thăm nơi ở của Người.

Tại vườn hoa Phủ Chủ tịch, Người đã cùng bà trồng một cây đa lưu niệm.

Tại Vườn trẻ trực thuộc Trường Sư phạm mẫu giáo, Người cùng bà chia kẹo cho các cháu.

Sáng ngày 12, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các đoàn đại biểu của Liên đoàn Phụ nữ dân chủ quốc tế⁵ và của tổ chức phụ nữ các nước sang dự Đại hội Phụ nữ toàn quốc lần thứ III.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 250.
- Báo *Nhân Dân*, số 2549, ngày 13-3-1961.

Tháng 3, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng bà Đặng Dĩnh Siêu thăm nhà nghỉ của Người ở Ba Vì, Hà Tây.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 250.

Tháng 3, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng bà Đặng Dĩnh Siêu tới thăm trường Trung học Trung Hoa và bà con Hoa kiều ở Hà Nội.

Tại hội trường Trường Trung học Trung Hoa, Người đã kể lại cho thầy trò nhà trường nghe về tình bạn giữa Người với Thủ tướng Chu Ân Lai và bà Đặng Dĩnh Siêu hơn 30 năm về trước, nhắc lại những kỷ niệm hồi Người ở Quảng Châu thời kỳ đại cách mạng vẫn thường lui tới thăm gia đình hai người.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 14-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho ba gia đình có nhiều con đi tòng quân trong thời kỳ kháng chiến⁸).

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 250.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 101.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 208 (bản Trung văn).
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 15

Ba bài viết *Lịch sử kiều Mỹ*; *Nhân đạo kiều Mỹ*; *Hoà bình kiều Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân*, số 2551.

- Nói về *Lịch sử kiều Mỹ*, tác giả kể lại câu chuyện: Sau bữa tiệc linh đình do Kennơđi tổ chức chiêu đãi những người quyền cao chức trọng "quý phái thượng lưu" nhân ngày ông ta nhậm chức Tổng thống, người nhà ông ta thống kê lại thấy bị "xoáy" mất 10.900 cái tách, 6.000 chiếc gạt tàn thuốc lá, 600 khăn lau miệng...

- Trong bài *Nhân đạo kiều Mỹ*, sau khi so sánh số liệu điều tra về đời sống học sinh ở một trường tiểu học nọ với con số chi phí cho những chiếc áo tại các cửa hàng may mặc, những suất ăn ở các quán cơm đặc biệt chuyên dành cho chó nhà giàu Mỹ, tác giả nhận xét: nước Mỹ văn minh nhất thế giới, học sinh nhà nghèo không bằng con chó nhà giàu!

- Bài viết *Hoà bình kiều Mỹ* vạch rõ thực chất "Đội hoà bình" do Mỹ lập ra "nhằm giúp đỡ các nước chậm tiến" (theo "sáng kiến" của Tổng thống Kennơđi) chỉ là những đội *mật thám* trá hình. Tác giả nêu câu hỏi: Nếu Kennơđi thực sự muốn *hoà bình*, sao ông ta không rút về Mỹ hàng triệu lính Mỹ đóng tại 770 căn cứ quân sự Mỹ ở nước ngoài? Không gọi những đoàn "cố vấn quân sự" hiện có mặt ở Sài Gòn về nước? Không tán thành đề nghị của Liên Xô về việc giải trừ quân bị toàn diện và triệt để?

Cùng ngày, Người đến thăm Hội nghị bồi dưỡng lý luận cho cán bộ lãnh đạo các cấp toàn miền Bắc⁹⁾ do Ban Bí thư Trung ương triệu tập để chuẩn bị cho đợt sinh hoạt chính trị lớn trong toàn Đảng, toàn quân và toàn dân.

Nói chuyện với Hội nghị về nhiệm vụ xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta, Người khẳng định: "Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những *con người xã hội chủ nghĩa*", và chỉ rõ mục đích của đợt sinh hoạt chính trị này là "*nhằm xây dựng những con người của chủ nghĩa xã hội, có tư tưởng và tác phong xã hội chủ nghĩa*".

Về những chuẩn mực của con người mới xã hội chủ nghĩa, Người nêu rõ: đó là con người có *ý thức làm chủ Nhà nước, có tinh thần tập thể xã hội chủ nghĩa và có tư tưởng "mình vì mọi người, mọi người vì mình"*, là con người có tinh thần *tất cả phục vụ sản xuất*, biết *cần kiệm xây dựng nước nhà*, lao động có kỷ luật và năng suất cao, chịu khó học tập nâng cao trình độ văn hoá, kỹ thuật; là con người chẳng những *thạo nghề* mà còn *phải giỏi về chuyên môn*, dám nghĩ, dám làm, có tinh thần sáng tạo, tìm tòi cái mới, học tập cái mới, vươn lên hàng đầu thành người lao động tiên tiến.

- Báo *Nhân Dân*, số 2551 và số 2563, ngày 15-3-1961 và ngày 27-3-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 309-316.

Tháng 3, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng bà Đặng Dĩnh Siêu đi thăm Hải Phòng, Vịnh Hạ Long và một đơn vị hải quân Việt Nam.

Gặp gỡ các cán bộ và chiến sĩ hải quân, Người căn dặn: "Bờ biển ta có vị trí rất quan trọng. Vì vậy nhiệm vụ của hải quân trước mắt cũng như lâu dài rất nặng nề nhưng rất vẻ vang. Phải biết tìm ra cách đánh phù hợp với điều kiện con người, địa hình bờ biển nước ta và vũ khí trang bị mình có. Hải quân ta phải học tập kinh nghiệm chiến đấu hiện đại nhưng không được quên truyền thống đánh giặc xa xưa kia của tổ tiên"...

Tới thăm Nhà máy cơ khí Duyên Hải (Hải Phòng), nói chuyện với cán bộ, công nhân nhà máy, Người chỉ rõ: Nhà nước của ta là Nhà nước dân chủ, cho nên giai cấp công nhân vừa là chủ lại vừa là giai cấp lãnh đạo. Bởi vậy, công nhân phải biết làm tròn nhiệm vụ làm chủ, đồng thời làm tròn nhiệm vụ lãnh đạo của mình. Người phê bình một số công nhân trong công việc hằng ngày chưa hăng hái thi đua, còn nặng đầu óc làm thuê lĩnh lương như dưới thời đế quốc, còn giấu nghề, chưa thành tâm dìu dắt thợ trẻ, còn bảo thủ không chịu tiếp thu cái hay, cái mới. Người yêu cầu đảng viên, đoàn viên và tất cả mọi người phải hiểu rõ hơn về trách nhiệm làm chủ của mình, về nhiệm vụ sản xuất và tiết kiệm trong giai đoạn mới, cùng nhau thực hiện phương châm "mình vì mọi người, mọi người vì mình", "khô trước, sướng sau".

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 251.
- *Lịch sử Hải quân nhân dân Việt Nam*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1985, tr. 70-71.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Đảng bộ và nhân dân Hải Phòng*, Nxb. Hải Phòng, 1985, tr. 115-117.

Tháng 3, ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 15-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn chuyên gia Liên Xô giúp nghiên cứu và thăm dò cá biển ở Vịnh Bắc Bộ.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Habib Buôcghiba, nhân dịp Quốc khánh nước Cộng hoà Tuynidi: "Kính chúc Chính phủ và nhân dân Tuynidi dưới sự lãnh đạo của Ngài, thu được nhiều thắng lợi mới trong công cuộc xây dựng nước Tuynidi phồn thịnh, góp phần vào việc giữ gìn hoà bình ở châu Phi và thế giới".

- *Báo Nhân Dân*, số 2556, ngày 20-3-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 301.

Tháng 3, trước ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho chị Nguyễn Thị Ty, công nhân xưởng cơ khí Nhà máy xi măng Hải Phòng, có thành tích phát huy được 8 sáng kiến cải tiến kỹ thuật.

- Báo *Nhân Dân*, số 2556, ngày 20-3-1961.

Tháng 3, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm tỉnh Tuyên Quang. Trên đường đi, Người ghé thăm xã Đồng Tâm (Đoan Hùng, Phú Thọ). Người căn dặn đồng bào địa phương phải cố gắng làm tốt những nhiệm vụ quan trọng như củng cố phong trào hợp tác xã, phát triển sản xuất, thực hành tiết kiệm... để góp phần vào việc hoàn thành vượt mức kế hoạch Nhà nước năm 1961.

Thời gian ở Tuyên Quang, Người đến thăm và nói chuyện với Đại hội Đảng bộ tỉnh; thăm Trường cán bộ dân tộc miền núi, Nông trường sông Lô và đình Tân Trào lịch sử.

Nói chuyện trong buổi gặp gỡ đại biểu các dân tộc trong tỉnh, Người căn dặn: "*Chủ nghĩa xã hội* nghĩa là tất cả mọi người các dân tộc ngày càng ấm no, con cháu chúng ta ngày càng sung sướng. Muốn được như vậy thì tất cả mọi người, gái cũng như trai, tất cả mọi dân tộc phải hiểu rằng: nói chung thì mình là người chủ tập thể của nước nhà; nói riêng thì công nhân là chủ nhà máy, xã viên là chủ hợp tác xã nông nghiệp. Mọi người đều làm chủ, thì mọi người phải ra sức xây dựng chủ nghĩa xã hội tức là phải thi đua tăng gia sản xuất và thực hành tiết kiệm, tức là thực hiện khẩu hiệu "Cần kiệm xây dựng Tổ quốc".

- *Hồ Chí Minh - Những sự kiện*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1987, tr. 317.

- *Bác Hồ với Vĩnh Phú*, Ty Văn hoá Vĩnh Phú xuất bản, 1975, tr. 59.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 317-324.

Tháng 3, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện cảm ơn Tổng thống Lêôpôn Xêđa Xengo khi được tin Chính phủ Cộng hoà Xênegan chính thức công nhận nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

Bức điện có đoạn: "Việc Chính phủ nước Cộng hoà Xênegan chính thức công nhận nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà là một tiến bộ mới trong quan hệ hữu nghị giữa hai nước, góp phần giữ gìn hoà bình ở châu Á, châu Phi và trên thế giới.

Tôi xin chúc nhân dân Xênegan phồn vinh, chúc quan hệ hữu nghị giữa hai nước ngày càng củng cố và phát triển."

- Báo *Nhân Dân*, số 2558, ngày 22-3-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 302.

Tháng 3, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và thân mật nói chuyện với Đoàn đại biểu nhân dân Lào sang thăm hữu nghị Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2559, ngày 23-3-1961.

Tháng 3, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Pakíxtan Môhamét Ayúp Khan nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ năm của nước này.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 16-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn Việt kịch Quảng Đông (Trung Quốc) đã sang thăm và biểu diễn tại Việt Nam.

- Lệnh số 17-LCT, tặng thưởng: 3 *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho cán bộ, hội viên và phụ nữ thành phố Hà Nội, tỉnh Phú Thọ và khu vực Vĩnh Linh; 5 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho cán bộ, hội viên phụ nữ Khu tự trị Thái – Mèo và các tỉnh Vĩnh Phúc, Hoà Bình, Sơn Tây (nay thuộc Hà Tây), Hải Ninh (nay thuộc Quảng Ninh).

- Báo *Nhân Dân*, số 2559, ngày 23-3-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 303.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 24

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Đại hội toàn quốc lần thứ III Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam⁶.

Người căn dặn: "Hiện nay, *nhiệm vụ* của thanh niên là ra sức giúp Đảng xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, làm nền tảng vững mạnh cho công cuộc đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà; trước mắt là phải hoàn thành và hoàn thành vượt mức kế hoạch năm nay, làm đà tốt cho cả kế hoạch 5 năm lần thứ nhất của chúng ta".

Người lưu ý thanh niên: "Muốn làm tròn nhiệm vụ vẻ vang ấy, thanh niên ta cần phải thấm nhuần *tinh thần làm chủ nước nhà* và *trau dồi đạo đức của người cách mạng*". Phải cố gắng học tập. Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì nhất định phải có học thức; cần phải *làm đầu tàu, làm gương mẫu* trong phong trào thi đua yêu nước. Phải thực hiện khẩu hiệu "Đâu Đảng cần thì thanh niên có, việc gì khó thì thanh niên làm".

Cùng ngày, Người gửi điện mừng tới ông Ghêôócơ Ghêôócghiu Đê nhân dịp ông được cử giữ chức Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cộng hoà Nhân dân Rumani.

- Báo *Nhân Dân*, số 2561 và 2562, ngày 25 và ngày 26-3-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10,

tr. 304-308.

Tháng 3, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới Bí thư thứ nhất Đảng Xã hội thống nhất Đức, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước nước Cộng hoà Dân chủ Đức Vante Unbrich chia buồn về việc ông Hairich Rao, Ủy viên Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng Xã hội thống nhất Đức, Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Bộ Nội thương và Ngoại thương nước Cộng hoà Dân chủ Đức, từ trần.

- Báo *Nhân Dân*, số 2562, ngày 26-3-1961.

Tháng 3, ngày 26

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi bầu cử Hội đồng nhân dân thành phố Hà Nội khoá II. Người bỏ phiếu tại Phòng bỏ phiếu ở Trường Nguyễn Công Trứ, khu Trúc Bạch, quận Ba Đình.

Cùng ngày, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu của Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới⁷, đại biểu thanh niên các nước sang dự Đại hội toàn quốc lần thứ III Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam và một số đại biểu các địa phương về dự Đại hội gồm các anh hùng, chiến sĩ, thanh niên tiên tiến các ngành, các dân tộc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2564, ngày 28-3-1961.

Tháng 3, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh lên thăm tỉnh Hà Giang. Gặp gỡ và nói chuyện với cán bộ và đồng bào các dân tộc trong tỉnh, Người khen ngợi những thành tích chiến đấu, phục vụ chiến đấu trong những năm kháng chiến, những cố gắng tiến bộ về nhiều mặt của Hà Giang từ ngày hoà bình lập lại và dặn dò các tầng lớp nhân dân những việc làm cụ thể để Hà Giang "góp phần xứng đáng vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà, góp phần xứng đáng vào sự nghiệp xây dựng một nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh".

Cùng ngày, Người gửi điện cho bà Đặng Dĩnh Siêu báo tin đã nhận được hai bức điện của bà gửi Người và thông báo thời gian Người sẽ đến thăm Quế Lâm (Quảng Tây), Sán Đầu (Quảng Đông) và Nam Kinh (Giang Tô).

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 325-328.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 251.

Tháng 3, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Liên minh dân tộc và Đảng Độc lập lập hiến Xômalì đến chào Người.

- Báo *Nhân Dân*, số 2565, ngày 29-3-1961.

Tháng 3, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn đại biểu thanh niên Trung Quốc do ông Hồ Khắc Thực dẫn đầu. Ông trưởng đoàn đã kính tặng Chủ tịch một bức ảnh kỷ niệm lớn chụp Người với các nhi đồng Trung Quốc.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 147.

Tháng 3, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 18-LCT, công bố *Pháp lệnh quy định cụ thể về tổ chức của Toà án nhân dân tối cao và tổ chức của các toà án nhân dân địa phương* (gồm 5 chương với 22 điều khoản).

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Trường Kinh tế kế hoạch (nay là Trường Đại học kinh tế quốc dân) và trực tiếp kiểm tra việc thực hiện những điều Người căn dặn về việc chấn chỉnh các hiện tượng mất vệ sinh ở bếp ăn và nơi ở của nhà trường¹⁰. Người nhắc nhở: "Trường học phải làm gương tốt cho mọi nơi về tổ chức ăn ở, vệ sinh".

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội, 1985, tr. 47.

Tháng 4, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi:

- Điện mừng tới Chủ tịch Đoàn nước Cộng hoà Nhân dân Hunggari I'tvan Đôbi nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 16 của nước này: "Chúc tình hữu nghị giữa nhân dân hai nước chúng ta ngày càng củng cố và phát triển. Chúc tình đoàn kết nhất trí trong đại gia đình xã hội chủ nghĩa ngày càng chặt chẽ và vững bền".

- Điện mừng tới Tổng thống nước Cộng hoà Xênegan Lêôpôn Xêđa Xengo nhân dịp Quốc khánh lần thứ nhất của nước Cộng hoà Xênegan: "Kính chúc nhân dân Xênegan, dưới sự lãnh đạo của Ngài, thu được nhiều thắng lợi trong công cuộc xây dựng nước nhà giàu mạnh, góp phần vào sự nghiệp bảo vệ hoà bình ở châu Phi và thế giới".

Cùng ngày, bài viết *Chuyện ngược đời* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2570, vạch trần cái mà Tổng thống Kennơđi gọi là "Lương thực dùng vào hoà bình" chẳng qua chỉ là cách giải quyết tình trạng thừa ứ lương thực của các nhà tư bản Mỹ. Trong khi Mỹ "giúp" cho các nước chậm tiến với giá cắt cổ có kèm thêm những *điều kiện chính trị và quân sự* thì ở Mỹ 1/10 gia đình nông dân phải ăn đói, 5 triệu 70 vạn công nhân thất nghiệp!

Bài báo kết luận: "Mỹ thường khoe cái gì cũng "nhất thế giới". Thì tình trạng khủng hoảng công nghiệp và nông nghiệp, Mỹ cũng nhất thế giới tư bản."

- Báo *Nhân Dân*, số 2570 và 2571, ngày 3 và ngày 4-4-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 329-332.

Tháng 4, ngày 5

Bài viết *Phải nâng cao tinh thần hợp tác xã hội chủ nghĩa* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân* số 2752. Tác giả phê bình khuyết điểm thiếu tinh thần đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau, nặng tư tưởng bản vị, vệ sinh kém của hai đơn vị thuộc Nhà máy Việt Trì mà nguyên nhân là do cán bộ phụ trách chưa thấm nhuần "tinh thần người chủ tập thể nước nhà và tinh thần hợp tác xã hội chủ nghĩa", xa thực tế, xa quần chúng, chưa biết dựa vào công nhân.

Tác giả nhắc nhở các cơ quan có trách nhiệm cần kiểm điểm, rút kinh nghiệm và tìm cách sửa chữa ngay.

- Báo *Nhân Dân*, số 2572, ngày 5-4-1961.

Tháng 4, trước ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 cá nhân đã nêu gương dũng cảm, liêm khiết và có thành tích sản xuất, tiêu biểu như cụ Giàng Nhí Toả, dân tộc Mèo, 142 tuổi ở Đồng Văn, Hà Giang; chị Phạm Thị Vách "quán quân thủy lợi" ở Kim Động, Hưng Yên.

- Báo *Nhân Dân*, số 2573, ngày 6-4-1961.

Tháng 4, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm tỉnh Bắc Giang. Nói chuyện với hơn ba vạn rưỡi đồng bào và cán bộ địa phương, Người nhấn mạnh ý nghĩa quan trọng của đợt chỉnh huấn trong toàn Đảng và toàn dân do Trung ương sắp phát động và nêu những công việc Bắc Giang cần làm để phát huy truyền thống vẻ vang sẵn có và giành thắng lợi trong "cuộc kháng chiến chống một thứ giặc khác: giặc lạc hậu và giặc nghèo nàn".

Đến thăm hợp tác xã bậc cao Tân An (Yên Dũng), Người vào thăm một số gia đình xã viên, xem nơi ăn ở, hỏi han tình hình sức khỏe, đời sống, công việc làm ăn của đồng bào và căn dặn mọi người phải chăm lo xây dựng hợp tác xã, xây dựng chi bộ, chi đoàn.

- Báo *Nhân Dân*, số 2575, ngày 8-4-1961.
- *Bác Hồ với Hà Bắc*, Ty Văn hoá Hà Bắc xuất bản, 1972, tr. 93.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 333-338.

Tháng 4, trước ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 kiều bào có tuổi thọ từ 76 đến 85 ở Thái Lan mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 2574, ngày 7-4-1961.

Tháng 4, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Hội nghị lần thứ hai Hội đồng đoàn kết nhân dân Á - Phi⁸ họp ở Băngđung (Indônêxia).

Bức điện có đoạn:

"Chủ nghĩa đế quốc thực dân ngày càng thất bại. Phong trào dân tộc giải phóng ngày càng lên cao.

Là một lực lượng rất to lớn, nhân dân Á - Phi đoàn kết chặt chẽ, kiên quyết đấu tranh thì nhất định sẽ đánh bại mọi âm mưu và hành động của chủ nghĩa đế quốc thực dân, các nước Á - Phi nhất định giành được độc lập hoàn toàn và góp phần đắc lực vào sự nghiệp giữ gìn hoà bình thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 2577, ngày 10-4-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 339.

Tháng 4, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng đồng chí Phạm Văn Đồng đến Bằng Tường (Quảng Tây, Trung Quốc), tham gia cuộc hội đàm giữa các nhà lãnh đạo hai nước. Về phía Trung Quốc có các ông Chu Ân Lai, Vi Quốc Thanh và Hà Vỹ.

- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr. 254.

Tháng 4, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 19-LCT, bổ nhiệm ông Ung Văn Khiêm, nguyên Thứ trưởng Bộ Ngoại giao giữ chức Bộ trưởng Bộ Ngoại giao, thay ông Phạm Văn Đồng thôi kiêm nhiệm chức Bộ trưởng Bộ Ngoại giao.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, ngày 12

7 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ khai mạc và tham gia Chủ tịch Đoàn kỳ họp thứ hai của Quốc hội khoá II nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà¹¹).

- Báo *Nhân Dân*, số 2580, ngày 13-4-1961.

Tháng 4, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô Khorútsốp, chúc mừng Liên Xô thực hiện thành công chuyến bay đầu tiên đưa con người vào vũ trụ.

"Xin kính gửi đồng chí những lời chúc mừng nhiệt liệt và nhờ đồng chí chuyển đến đồng chí Gagarin, tất cả các nhà khoa học, kỹ sư, kỹ thuật và công nhân Liên Xô những lời chúc mừng tốt đẹp nhất của chúng tôi".

- Báo *Nhân Dân*, số 2580, ngày 13-4-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 340.

Tháng 4, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn vấn đề thu mua lương thực. Theo ý kiến của Người, nếu hợp tác xã, huyện và Nhà nước đều cùng lo đảm bảo gạo ăn thì số thóc dự trữ còn lại chẳng đáng bao nhiêu. Người đề nghị "đặt chế độ cho các hợp tác xã để thóc nghĩa thương"¹²⁾.

Về mức ăn, Người nói: "Mức ăn 20 cân hay bao nhiêu, không thể chủ quan định ra mà phải xuống hợp tác xã nghiên cứu. Thị trường tự do nên có, cần trao đổi với cán bộ địa phương".

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Thêm một thắng lợi vô cùng vĩ đại của chủ nghĩa cộng sản* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2581, ca ngợi những thành tựu chinh phục vũ trụ của Liên Xô. Đặc biệt là sự kiện ngày 12-4-1961, người thanh niên cộng sản I. Gagarin đã lái con tàu vũ trụ "Phương Đông" bay vòng quanh trái đất và trở về an toàn, mở ra kỷ nguyên mới trong sự phát triển vĩ đại của loài người.

Bài báo nhấn mạnh: "Thắng lợi đó là thắng lợi của chủ nghĩa Mác-Lênin, là thắng lợi của chủ nghĩa cộng sản, là thắng lợi chung của phe xã hội chủ nghĩa và của toàn thể loài người".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2581, ngày 14-4-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 341-342.

Tháng 4, ngày 15

Bài *Phong trào Đại Phong* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2582, giới thiệu về phong trào thi đua *Học tập Đại Phong, đuổi kịp Đại Phong, vượt quá Đại Phong*. Bài báo chỉ rõ, đó là "một phong trào rất tốt và rất mạnh mẽ, nó chứng tỏ tinh thần hăng hái, lực lượng to lớn và khả năng dồi dào của đồng bào nông dân ta", đồng thời nêu ra những thiếu sót cần được chấn chỉnh.

Từ Phong trào Đại Phong, tác giả rút ra một số bài học kinh nghiệm cần phải học và học một cách sáng tạo.

Tối, Đài phát thanh Mátxcova đã truyền đi lời của Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phóng viên thường trú của đài tại Hà Nội về kỳ công khoa học của Liên Xô: "Cũng như những người cộng sản và tiến bộ khắp thế giới, tôi rất vui sướng về sự thành công rực rỡ của con tàu vũ trụ của Liên Xô do đồng chí Gagarin lái đã trở về Tổ quốc Xôviết một cách bình yên. Thành công khoa học của Liên Xô sẽ giúp tăng thêm hạnh phúc cho loài người và củng cố hoà bình trên thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 2582 và 2584, ngày 15 và ngày 17-4-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 343-345.

Tháng 4, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng Tổng thống Liên bang Miến Điện (Myanma) U Vin Môn, nhân kỷ niệm lần thứ 45 ngày sinh của ông.

Cùng ngày, Người gửi điện chúc mừng ông Xinvanuýt Ôlômpiô nhân dịp ông được bầu làm Tổng thống nước Cộng hoà Tôgô.

- Báo *Nhân Dân*, số 2583, ngày 16-4-1961.

Tháng 4, trước ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 3 công nhân có thành tích trong lao động và bảo vệ của công.

- Báo *Nhân Dân*, số 2584, ngày 17-4-1961.

Tháng 4, trước ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng cờ *Thi đua khá nhất* cho nhân dân tỉnh Hải Dương về thành tích dẫn đầu phong trào thuỷ lợi toàn miền Bắc năm 1960 và gửi tặng nhân dân tỉnh Hưng Yên một chiếc đồng hồ vàng về thành tích làm tốt công tác thuỷ lợi trong mấy năm vừa qua.

- Báo *Nhân Dân*, số 2586, ngày 19-4-1961.

Tháng 4, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh điều khiển phiên họp toàn thể của Quốc hội.

Cùng ngày, Người ký Lệnh số 20-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 3 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 4 chuyên gia nước Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Triều Tiên có nhiều công lao trong việc giúp đỡ Việt Nam xây dựng khu nhà ở Kim Liên (Hà Nội).

- *Hồ Chí Minh - Những sự kiện*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1987, tr. 319.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ toạ phiên họp bế mạc của Quốc hội. Người thông báo trước Quốc hội về thất bại của đế quốc Mỹ trong cuộc đổ bộ lên lãnh thổ Cuba.

- *Hồ Chí Minh - Những sự kiện*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1987, tr. 319.

Tháng 4, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Bộ Chính trị để nghe ông Nguyễn Duy Trinh báo cáo về Hội nghị Vácsava và kết quả đàm phán về kinh tế và thương mại với các nước xã hội chủ nghĩa.

Phát biểu về các biện pháp thực hiện kế hoạch 5 năm, Người nhấn mạnh: Cần nắm vững kế hoạch từng năm, nhất là số viện trợ của các nước. Nên cộng lại một bên là số tiền các nước anh em giúp ta từ khi hoà bình lập lại đến nay với số tiền trong

nước và một bên là những công trình mình làm được đã chi hết bao nhiêu để biết lãnh phí chừng nào....

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 4, ngày 24

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 21-LCT, thăng quân hàm từ cấp Đại tá lên cấp Thiếu tướng cho các ông: Phạm Kiệt, Tô Ký, Phạm Ngọc Mậu, Lê Trọng Tấn, Tạ Xuân Thu.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, ngày 25

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến chào mừng Đại hội đại biểu Mặt trận Tổ quốc Việt Nam⁹ lần thứ II họp tại Hà Nội. Nhận hai bó hoa của Đại hội tặng, Người tặng lại hai đại biểu quốc tế, rồi nói chuyện với Đại hội.

Sau khi điểm lại những thành tích to lớn của nhân dân ta kể từ sau Đại hội lần thứ nhất (1955), Chủ tịch nêu rõ những nhiệm vụ quan trọng của Mặt trận Tổ quốc trong giai đoạn cách mạng mới.

Về công tác đối nội, Người nhấn mạnh: "Mặt trận phải ra sức động viên các tầng lớp nhân dân, các đoàn thể, các tôn giáo, các dân tộc, các nhân sĩ tiến bộ - đã đoàn kết phải đoàn kết hơn nữa, cùng nhau đẩy mạnh phong trào *thi đua yêu nước*, tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm, làm cho công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc chúng ta tiến nhanh, tiến mạnh, tiến vững chắc, làm nền tảng vững mạnh cho sự nghiệp đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà".

Trong công tác đối ngoại, Mặt trận cần "tăng cường đoàn kết với các nước trong phe ta và góp phần giữ gìn hoà bình ở Đông Dương, Đông - Nam Á và thế giới".

Kết luận, Chủ tịch nhắc lại bài học Người đã nói tại Đại hội hợp nhất Việt Minh - Liên Việt¹⁰ năm 1951:

Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết,

Thành công, thành công, đại thành công.

- Báo *Nhân Dân*, số 2593, ngày 26-4-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 346-350.

Tháng 4, ngày 26

Trưa, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ đón tiếp Thủ tướng Chính phủ Vương quốc Lào Hoàng thân Xuvana Phuma và Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Neo Lào Hắcxạt Hoàng thân Xuphanuvông sang thăm hữu nghị nước ta. Người ra tận thêm đón và ôm hôn các vị khách quý.

Tối, Người dự tiệc do Thủ tướng Phạm Văn Đồng tổ chức chiêu đãi Đoàn đại biểu Chính phủ Vương quốc Lào.

- Báo *Nhân Dân*, số 2594, ngày 27-4-1961.

Tháng 4, ngày 27

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh mời cơm thân mật Hoàng thân Xuvana Phuma, Hoàng thân Xuphanuvông và các vị trong đoàn đại biểu Chính phủ Vương quốc Lào.

- Báo *Nhân Dân*, số 2595, ngày 28-4-1961.

Tháng 4, ngày 28

6 giờ 30, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh chứng kiến lễ ký Tuyên bố chung giữa Thủ tướng Phạm Văn Đồng và Thủ tướng Xuvana Phuma.

6 giờ 40, Người dự mít tinh chào mừng Đoàn đại biểu Chính phủ Vương quốc Lào của nhân dân Hà Nội tổ chức tại Quảng trường Ba Đình.

Cùng ngày, báo *Nhân Dân* số 2595 đăng điện mừng của Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi Tổng thống nước Cộng hoà Tôgô nhân dịp Quốc khánh lần thứ nhất của nước này và bài viết *Guồng máy nông nghiệp* (ký bút danh T.L) của Người.

Trong bài viết, Người nêu rõ: Nông nghiệp cũng có "guồng máy" của nó. Từ lúc chọn giống đến ngày đưa thóc vào kho, mọi công việc phải *ăn khớp, nhịp nhàng* với nhau. Và muốn cho guồng máy nông nghiệp chạy thật đều, thật tốt, cần thực hiện ba điều:

- Cán bộ quản trị phải thật sự dân chủ và chí công vô tư.
- Đảng viên và đoàn viên thanh niên phải gương mẫu trong mọi công việc.
- Tất cả xã viên phải đoàn kết nhất trí, phải làm tròn nghĩa vụ của người chủ, làm đúng khẩu hiệu "Cần kiệm xây dựng hợp tác xã".

Đặc biệt, Người lưu ý cán bộ trong phong trào thi đua với Hợp tác xã Đại Phong cần phải nhớ:

- 1- Phải giữ vững nguyên tắc *tự nguyện*,
- 2- Trước khi mở rộng quy mô hợp tác xã phải *chuẩn bị thật tốt* tư tưởng và vật chất. Tuyệt đối không nên nóng vội.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 22-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho những cán bộ, công nhân, viên chức các cơ quan trung ương và địa phương có nhiều thành tích trong kháng chiến.

- Báo *Nhân Dân*, số 2595 và 2596, ngày 28 và ngày 29-4-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 352-353.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh được Đại hội Mặt trận Tổ quốc Việt Nam lần thứ II bầu làm Chủ tịch danh dự của Mặt trận.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 23-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 7 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 16 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các tỉnh có thành tích trong công tác bổ túc văn hoá và thanh toán nạn mù chữ, trong sản xuất nông nghiệp và trong công tác thuỷ lợi.

- Báo *Nhân Dân*, số 2597, ngày 30-4-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

1) - Bà Nguyễn Thị Lan (Huân chương Kháng chiến hạng Nhì) ở 66 Hai Bà Trưng, Hà Nội, có chồng và 3 con tòng quân (3 người con liệt sĩ).

- Bà Hoàng Thị Tày (Huân chương Kháng chiến hạng Ba) ở xã Long Đống, Bắc Sơn, Lạng Sơn, có 5 con tòng quân.

- Cụ Phạm Văn Sơ (Huân chương Kháng chiến hạng Ba) ở xã Quang Minh, Gia Lộc, Hải Dương, có 5 con tòng quân (2 con là liệt sĩ).

- Cụ Lê Đình Tiến (Huân chương Kháng chiến hạng Ba) ở thị xã Thanh Hoá, có 5 con tòng quân.

2) Hợp từ ngày 25-1 đến ngày 2-2-1961.

3) Xri Lanca.

4) Gồm: 176 Huân chương Kháng chiến hạng Nhất, 540 Huân chương Kháng chiến hạng Nhì, 2.141 Huân chương Kháng chiến hạng Ba.

5) Trung tướng, Phó Tổng tham mưu trưởng Hoàng Văn Thái, kiêm chức Thứ trưởng Bộ Quốc phòng.

- Trung tướng, Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị Song Hào, kiêm chức Thứ trưởng Bộ Quốc phòng.

- Thiếu tướng, Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần Trần Quý Hai, kiêm chức Thứ trưởng Bộ Quốc phòng.

- Trung tướng, Phó Tổng tham mưu trưởng Trần Văn Trà, kiêm chức Giám đốc Học viện Quân chính và Chánh án Tòa án quân sự Trung ương.

- Thiếu tướng Hoàng Minh Thảo, giữ chức Phó Giám đốc Học viện Quân chính.

- Thiếu tướng Lê Chương, giữ chức Chính uỷ Học viện Quân chính.

- Đại tá Lê Trọng Tấn giữ chức Phó Tổng tham mưu trưởng.

- Đại tá Phạm Ngọc Mậu, giữ chức Phó Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị kiêm Cục

trưởng Cục cán bộ.

6) Thiếu tướng, Phó Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần Trần Sâm kiêm chức Cục trưởng Cục Nghiên cứu kinh tế Bộ Quốc phòng.

7) Đại tá, Cục trưởng Cục Quân giới Nguyễn Văn Nam giữ chức Phó Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần.

- Đại tá, Phó tư lệnh Quân khu Tả ngạn Đàm Quang Trung, giữ chức Tư lệnh Quân khu Việt Bắc.

- Đại tá, Phó Chính uỷ Quân khu Việt Nam Lê Đình Thiệp giữ chức Chính uỷ Quân khu Tây Bắc.

8) Cụ Bùi Duy Vực, xã Thụy Hà, huyện Thụy Anh, Thái Bình có 5 con đi tòng quân (2 người hy sinh); cụ Lương Văn Nam, xã Phấn Mễ, huyện Phú Lương, Thái Nguyên, có 5 con đi tòng quân (2 hy sinh, 1 thương binh); cụ Nguyễn Trọng Mậu, xã Hải Hoà, huyện Tĩnh Gia, Thanh Hoá, có 5 con tòng quân.

9) Hội nghị họp từ ngày 13 đến ngày 21 -3-1961.

10) Đầu tháng 3, sau khi đọc báo *Thủ đô Hà Nội* đăng bài phản ánh hiện tượng mất vệ sinh ở bếp ăn Trường Kinh tế kế hoạch, Chủ tịch Hồ Chí Minh mời Hiệu trưởng lên báo cáo và yêu cầu phải chấn chỉnh lại ngay những hiện tượng đó.

11) Họp từ ngày 12 đến ngày 20-4-1961 tại Hà Nội.

12) Nghĩa thương là một thứ quỹ tương trợ do nông dân đóng góp nhằm giúp nhau những lúc đói kém hoặc gặp khó khăn.

Năm 1961 - từ tháng 9 đến tháng 12

Tháng 9, ngày 1

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Hội nghị sinh viên quốc tế về "Vai trò sinh viên và các tổ chức sinh viên trong việc phát triển nền giáo dục dân tộc"¹⁵ do Hội Liên hiệp sinh viên Việt Nam và Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế phối hợp tổ chức tại Hà Nội.

Nhân danh một "thanh niên già" đã có ít nhiều kinh nghiệm và lấy dẫn chứng bằng chính cuộc đời mình, Chủ tịch đã tâm sự với các đại biểu về thời đại vẻ vang của thanh niên hiện nay. Người kêu gọi thanh niên toàn thế giới trước tình hình trên thế giới hãy còn nhiều thanh niên bị áp bức, bị ngược đãi, cần phải đoàn kết nhau lại, tin tưởng vào khả năng đấu tranh của mình và hoà mình với công nhân và nông dân để đấu tranh tiêu diệt chủ nghĩa thực dân, chủ nghĩa đế quốc, đấu tranh để gìn giữ hoà bình thế giới, để thực hiện sự hợp tác anh em giữa tất cả các dân tộc.

16 giờ, Người đến đặt vòng hoa tưởng niệm các liệt sĩ tại nghĩa trang Mai Dịch.

Tối, Người dự tiệc chiêu đãi do Thủ tướng Phạm Văn Đồng tổ chức nhân dịp kỷ niệm lần thứ 16 Quốc khánh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

- Báo *Nhân Dân*, số 2721, ngày 2-9-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 389-391.

Tháng 9, trước ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của phóng viên thường trú báo *L'Humanité* tại Hà Nội¹⁾.

Giải thích nguyên nhân của ý chí phi thường của nhân dân Việt Nam đã đấu tranh liên tục trong chín năm với một nghị lực làm cho chính kẻ thù cũng phải kinh ngạc, Chủ tịch nói:

"Nhân dân nước chúng tôi có ý chí phi thường là do lòng tự trọng muốn sống làm người chứ không chịu làm nô lệ. Điều này cũng đúng với những nhà trí thức nước chúng tôi thiết tha với nền văn hoá dân tộc. Chúng tôi không mất gì cả, mà chỉ mất xiềng xích thôi".

Trả lời câu hỏi về thái độ của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà trong mối quan hệ Pháp – Việt trước những vết thương đau đớn do ách thực dân và chiến tranh gây ra, Chủ tịch Hồ Chí Minh tuyên bố: "Mặc dầu có cuộc chiến tranh đó và những vết thương do nó gây ra, chúng tôi vẫn luôn luôn là những người bạn của nhân dân Pháp và chúng tôi không bao giờ làm lẫn nhân dân Pháp với bọn thực dân. Chúng tôi sẵn sàng và chúng tôi đã nhiều lần tuyên bố muốn có quan hệ về ngoại giao, kinh tế và văn hoá với Chính phủ Pháp. Về những quan hệ với Chính phủ Pháp, chúng tôi chỉ nêu ra những điều kiện của một nước có chủ quyền và độc lập, tức là những quan hệ đó phải tiến hành trên cơ sở bình đẳng và có đi có lại".

- Báo *Nhân Dân*, số 2727, ngày 9-9-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 392-393.

Tháng 9, ngày 2

Sáng, tại Quảng trường Ba Đình, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc mít tinh của trên 20 vạn nhân dân Thủ đô chào mừng lần thứ 16 Quốc khánh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

Khi đơn vị diễu hành cuối cùng vừa đi qua, cả khối người mít tinh kéo tới gần lễ đài hoan hô Chủ tịch Hồ Chí Minh. Người vẫy chào và nói với mọi người: "Hiện nay, tất cả chúng ta đều 16 tuổi. Bây giờ toàn dân ta đều bước sang tuổi 17. Tuổi 17 tức là tuổi thanh niên cường tráng, vui vẻ, hăng hái, dũng cảm. Vui Quốc khánh rồi, toàn dân ta phải ra sức thi đua tăng gia sản xuất, thực hiện tiết kiệm để hoàn thành vượt mức kế hoạch Nhà nước năm 1961, kế hoạch 5 năm lần thứ nhất...".

- Báo *Nhân Dân*, số 2722, ngày 4-9-1961.

Tháng 9, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng tới Hội nghị những người đứng đầu các nước trung lập¹⁶ ở Bengrát.

Người mong rằng, trong lúc tình hình thế giới đang căng thẳng, nhân dân thế giới đang đứng trước những nguy cơ nghiêm trọng do chính sách phản động và hiếu chiến của chủ nghĩa đế quốc gây ra, Hội nghị sẽ có những cống hiến xứng đáng vào sự nghiệp chống chủ nghĩa thực dân và đế quốc, tăng cường sự hợp tác hữu nghị giữa các dân tộc, xúc tiến sự nghiệp giải phóng dân tộc, tăng cường chính sách chung sống hoà bình và bảo vệ hoà bình thế giới.

Tối, Người dự buổi chiêu đãi đại biểu các gia đình cách mạng do Trung ương Đảng và Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tổ chức nhân kỷ niệm lần thứ 16 Quốc khánh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

Người căn dặn các đại biểu phải tăng cường đoàn kết, thi đua tăng gia sản xuất, thực hiện tiết kiệm, trước mắt phải chăm bón tốt vụ lúa mùa này.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 394.

- Báo *Nhân Dân*, số 2722, ngày 4-9-1961.

Tháng 9, ngày 4

Bài viết *Địch có vỏ quyết dày, ta có móng tay nhọn* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2722, giải thích vì sao Liên Xô quyết định thử lại bom hạt nhân. Bài báo nhấn mạnh: "Địch có vỏ quyết dày, ta phải có móng tay nhọn. Đứng trước thái độ điên cuồng của Mỹ và phe Mỹ, Liên Xô có nhiệm vụ chuẩn bị sẵn sàng để đập tan âm mưu tội ác của chúng, để ngăn ngừa chiến tranh, để giữ gìn an ninh của Liên Xô và của đại gia đình xã hội chủ nghĩa, đồng thời để bảo vệ cho nhân dân các nước khỏi bị bọn đế quốc đưa đến chỗ chết oan".

- Báo *Nhân Dân*, số 2722, ngày 4-9-1961.

Tháng 9, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng ngày sinh lần thứ 73 của Phó Tổng thống nước Cộng hoà Ấn Độ S. Radacrixnan.

- Báo *Nhân Dân*, số 2723, ngày 5-9-1961.

Tháng 9, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 51-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ông Trương Bá Duy, chuyên gia Trung Quốc, vì những công lao giúp đỡ Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 9, ngày 7

Bài viết *Một thành tích vẻ vang* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2725, giới thiệu những thành tựu to lớn về giáo dục của nhân dân

ta ở miền Bắc khi so sánh với nền giáo dục thực dân thời thuộc Pháp trên toàn xứ Đông Dương.

Người chỉ rõ: Trong công tác giáo dục, phải luôn luôn kết hợp chặt chẽ lý luận với thực hành, giáo dục với lao động, văn hoá với đạo đức cách mạng và cần phải đẩy mạnh phong trào thi đua "Hai tốt" tức là dạy thật tốt và học thật tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 2725, ngày 7-9-1961.

Tháng 9, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị cho ý kiến về việc mở hội nghị "Tổng kết cuộc vận động hợp tác hoá kết hợp với hoàn thành cải cách dân chủ ở miền núi".

Sau khi nghe dự thảo báo cáo sẽ trình bày trước hội nghị, Người nhận xét: "Báo cáo chuẩn bị công phu, nhưng phần sản xuất ở miền núi mới nói được mặt trồng cây lương thực, chưa thấy nói đến chăn nuôi, lâm nghiệp và cây công nghiệp. Vấn đề đoàn kết dân tộc, vấn đề khai hoang đã thực hiện và kết quả thế nào cũng cần kiểm điểm, đề sau tiếp tục đẩy mạnh".

Người nhấn mạnh: nông thôn miền núi là một bộ phận quan trọng, nên vấn đề dân sinh phải hết sức chú ý, càng không được coi nhẹ vấn đề dân tộc. Quan trọng nhất là vấn đề cán bộ. Đảng viên còn ít, ít thì yếu, cần phải phát triển, cần phải bồi dưỡng công tác cho họ, đừng lý luận chủ nghĩa Mác-Lênin cao xa mà đòi hỏi họ thì khó. Thanh niên lao động cần phát triển, chú ý đào tạo bồi dưỡng cán bộ từ huyện xuống xã, làm đảm ba người một. Hà Giang yếu nhất miền núi, cần có kế hoạch giúp đỡ đẩy phong trào lên.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Chính phủ ta gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Chính phủ nước Cộng hoà Nhân dân Bungari nhân dịp kỷ niệm lần thứ 17 Quốc khánh Bungari.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2727, ngày 9-9-1961.

Tháng 9, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông Giôao Benkiô Mácket Gula, nhân dịp ông nhậm chức Tổng thống Hợp chủng quốc Braxin.

- Báo *Nhân Dân*, số 2728, ngày 10-9-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 395.

Tháng 9, khoảng từ ngày 10 đến ngày 16

Nhân Hội nghị cán bộ nông nghiệp toàn miền Bắc họp, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã

tặng cờ "Đông-Xuân thắng lợi" cho cán bộ và nhân dân tỉnh Phú Thọ vì đã đạt và vượt toàn bộ 15 chỉ tiêu kế hoạch sản xuất đông – xuân 1961.

- Báo *Nhân Dân*, số 2736, ngày 18-9-1961.

Tháng 9, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu giáo dục Ghinê sang thăm hữu nghị nước ta.

- Báo *Nhân Dân*, số 2731, ngày 13-9-1961.

Tháng 9, trước ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng Bằng khen cho 6 đơn vị có nhiều thành tích về công tác xoá nạn mù chữ và bổ túc văn hoá năm 1960.

- Báo *Nhân Dân*, số 2732, ngày 14-9-1961.

Tháng 9, ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về vai trò và nhiệm vụ của công đoàn. Người phê bình cán bộ công đoàn "không thật hoà mình vào công nhân, không nắm được yêu cầu của công nhân". Người đề nghị phải làm rõ chức năng và nhiệm vụ của công đoàn: Công đoàn phụ trách gì? Bộ Lao động phụ trách gì? Để tránh tình trạng dẫm chân lên nhau, phải phân biệt được vị trí của công đoàn.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Tia lửa* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2733. Bài báo dẫn các nguồn tin của báo *Tự Do*, tin *Miền Nam* và tin của Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam về những hành động phản chiến của sĩ quan, binh lính nguy, coi đó là "những tia lửa đầu tiên nó báo hiệu những cuộc cháy bùng mai sau".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2733, ngày 15-9-1961.

Tháng 9, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Hội nghị thuỷ lợi toàn miền Bắc tổ chức ở Hưng Yên.

Nói chuyện với Hội nghị, sau khi khen ngợi những cố gắng và thành tích của ngành, của các tỉnh trong công tác thuỷ lợi và nêu rõ tầm quan trọng của công tác thuỷ lợi, Người nhấn mạnh: các tỉnh Hưng Yên, Hải Dương, Ninh Bình, Thái Nguyên, Hải Ninh, Yên Bái làm tốt được công tác thuỷ lợi thì các tỉnh khác cũng có thể làm tốt được. Điều quan trọng là các tỉnh uỷ phải trực tiếp lãnh đạo công tác này.

Người đã trao cờ "Làm công tác thuỷ lợi khá nhất" cho ngành thuỷ lợi để làm giải thưởng luân lưu cho các tỉnh có nhiều thành tích trong kế hoạch 5 năm.

Cùng ngày, Người đã gặp gỡ và nói chuyện với đồng bào và cán bộ tỉnh Hưng Yên. Người khen ngợi Hưng Yên làm thuỷ lợi khá, nhờ đó mà đời sống đồng bào

được cải thiện nhanh chóng. Người căn dặn đồng bào và cán bộ Hưng Yên cần làm đúng 9 điều cụ thể do Người nêu ra về sản xuất nông nghiệp và xây dựng hợp tác xã, làm cho Hưng Yên "đứng vào hàng tỉnh khá nhất trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà".

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 52-LCT, đặt *Huân chương* và *Huy chương Chiến sĩ vẻ vang* để tặng thưởng cho những cán bộ và chiến sĩ có công lao trong việc xây dựng Quân đội nhân dân và Công an nhân dân vũ trang sau ngày hoà bình lập lại (20-7-1954).

Huân chương Chiến sĩ vẻ vang có 3 hạng: hạng Nhất, hạng Nhì và hạng Ba.

Huy chương Chiến sĩ vẻ vang chỉ có một hạng.

- Báo *Nhân Dân*, số 2736, ngày 18-9-1961, và số 2737, ngày 19-9-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 396-399.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 9, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Đại sứ Liên Xô và cùng xem phim với Đại sứ.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 9, trước ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 6 kiều bào trên 75 tuổi từ Thái Lan mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 2736, ngày 18-9-1961.

Tháng 9, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Môđibô Cáyta, nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ nhất nước Cộng hoà Mali. "Kính chúc nhân dân Mali dưới sự lãnh đạo của Ngài thu được nhiều thắng lợi mới trong công cuộc xây dựng đất nước phồn vinh, đời sống hạnh phúc, góp phần vào sự nghiệp bảo vệ hoà bình ở châu Phi và trên toàn thế giới".

Cùng ngày, bài viết "*Uy tín*" *Mỹ xuống dốc* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2740.

Trích dẫn dư luận ở Mỹ, ở nhiều nước tư bản và ở các cuộc hội nghị quốc tế về vai trò của Tổng thống Mỹ Kennơđi đã nhận xét rằng "danh giá của ông ta đã lù mù nhiều", rằng "ông Ken không phải là một vị Tổng thống có năng lực, mà chỉ là một người nhu nhược đang bị chìm đắm dưới phong trào, ông ta không hiểu biết và không không chế nổi...", tác giả nêu nhận định: "Uy tín của Tổng thống Ken, tức là "uy tín" của Mỹ ngày càng xuống dốc, đã sa sút đến mức thấp nhất". ""Thuyền thế nào có sào thế ấy", chế độ tư bản đế quốc ngày càng suy sụp, thì

những kẻ đầu sỏ của chế độ ấy càng vu vơ. Điều đó không có gì lạ".

- Báo *Nhân Dân*, số 2740 và 2741 ngày 22 và ngày 23-9-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 400.

Tháng 9, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị thông qua chính sách bảo hiểm xã hội đối với công nhân viên chức nhà nước.

Người đề nghị nên thu hẹp tỷ lệ chênh lệch về tiền tuất giữa người lương cao với người lương thấp và nên nghiên cứu những hình thức sản xuất thích hợp cho những người về hưu nếu họ tình nguyện tham gia, theo hướng vừa cải thiện đời sống, vừa cải tiến được tổ chức lao động nhằm đẩy mạnh sản xuất.

Cùng ngày, bài viết *Một bức thư* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2741.

Dưới hình thức một bài văn vắn, tác giả đã "tạm dịch" bức thư của Mendêrét - tên tay sai đắc lực của Mỹ ở Thổ Nhĩ Kỳ, kẻ đã bị lật đổ và bị xử treo cổ ngày 15-9-1961 - gửi "Anh Diệm" trước khi y trở thành người "thiên cổ".

Trong thư, Men thú nhận tội đã "chà đạp nhân dân" mặc dù vẫn kém Diệm về môn "chặt đầu, mổ bụng", Men tố cáo Mỹ đã bỏ rơi y lúc lâm nguy như chúng đã làm với Tưởng Giới Thạch, Lý Thừa Vãn, Batixta. Men khuyên Diệm "sớm sớm liệu thân" mà cải tà quy chính, kéo lại không có đường "viễn tẩu, cao phi" để rồi lại giống như y gặp nhau ở chốn "Địa ngục lũ phản dân hại nước".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2741, ngày 23-9-1961.

Tháng 9, ngày 24

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến vui Tết Trung thu với hơn 1 vạn 3 nghìn thiếu nhi Thủ đô tại Câu lạc bộ Thiếu nhi Hà Nội.

- *Bác Hồ với nhân dân Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, 1980, tr. 152.

Tháng 9, ngày 27

Bài viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh: Học hay, cày giỏi, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2745, phê phán quan điểm sai lầm cho rằng muôn nghề đều thấp kém, chỉ có nghề đọc sách là cao quý.

Tác giả nêu rõ sự cần thiết phải kết hợp chặt chẽ lao động trí óc với lao động chân tay và khẳng định chủ trương đẩy mạnh giáo dục lao động trong nhà trường là hoàn toàn đúng đắn.

Dẫn chứng một số gương tốt ở các chi đoàn Thanh niên Lao động đã kết hợp chặt chẽ học với hành, tác giả cho rằng đó là những người học hay cày giỏi.

Cùng ngày, số báo trên còn đăng bức điện của Chủ tịch Hồ Chí Minh và các vị lãnh đạo Đảng, Nhà nước ta cảm ơn các vị lãnh đạo Đảng, Nhà nước các nước đã gửi điện chúc mừng nhân dịp Quốc khánh lần thứ 16 của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

- Báo *Nhân Dân*, số 2745, ngày 27-9-1961.

Tháng 9, ngày 29

Bài viết *Giả nhân giả nghĩa* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2747.

Dẫn lại những lời "đại từ đại bi" của Tổng thống Mỹ Kennodi khi mới lên cầm quyền, nào "Giúp đỡ các nước chậm tiến là một nghĩa vụ thiêng liêng của Mỹ", nào "Nước Mỹ không nhằm lợi ích gì khác", v.v. để đối chiếu với những phản ứng gay gắt, thô bỉ của Mỹ trước kết quả của Hội nghị các nước trung lập họp ở Bengrát (đầu tháng 9-1961), tác giả vạch trần bộ mặt giả nhân giả nghĩa của Mỹ và kết luận:

*"Đô la không mua được lương tâm,
Phen này Mỹ lại phơi trần mặt mo!"*

- Báo *Nhân Dân*, số 2747, ngày 29-9-1961.

Tháng 9, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Chính phủ ta gửi điện tới Chủ tịch Mao Trạch Đông và các ông Lưu Thiệu Kỳ, Chu Đức, Chu Ân Lai chúc mừng Quốc khánh lần thứ 12 của nước Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa.

- Bản thảo bức điện, lưu tại bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 10, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh làm việc với Đại sứ Liên Xô tại Đại sứ quán Liên Xô ở Hà Nội.

Tối, tại Đại sứ quán Trung Quốc, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự chiêu đãi do Đại sứ Hà Vỹ tổ chức nhân kỷ niệm lần thứ 12 Ngày thành lập nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa.

Cùng ngày, nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh Trung Quốc, Chủ tịch Hồ Chí Minh viết bài: *12 năm đấu tranh anh dũng, 12 năm thắng lợi vẻ vang* (ký bút danh T.L), nêu lên sự phát triển mọi mặt của Trung Quốc sau 12 năm thành lập.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Báo *Nhân Dân*, số 2750, ngày 2-10-1961.

- Bản thảo bài viết, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 258.

Tháng 10, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về cách mạng miền Nam. Người nêu rõ: "Nói miền Nam, cần nhận định thêm tình hình quốc tế để có chính sách đối phó cho khéo, cần phải nhìn sự phát triển của tình hình sau Nghị quyết 15. Trước mắt, phải phá được kế hoạch 18 của địch, bàn thêm về phương châm quân sự, vấn đề mặt trận và Đảng.

Nếu giả định bọn Mỹ làm đảo chính bọn Diệm, ta nên tranh thủ thời cơ vì tình hình sẽ rối ren hơn trước. Miền Nam đối với Mỹ rất quan trọng, nên nó dốc sức làm. Trước nó nói "Bắc tiến", nay nói "Nam trị", nhưng vẫn không từ bỏ âm mưu Bắc tiến. Nó phá hoại miền Bắc. Nó sợ mình đánh nó. Địch, quân sự mạnh nhưng chính trị yếu. Ta, chính trị mạnh nhưng quân sự yếu. Nếu lấy sức đọ sức để tiêu hao thì không lợi. Ta không lấy đám chọi đám mà lấy mưu mẹo diệt nó, trừ bọn ác đi để bảo vệ cơ sở, phong trào dân sẽ lên. Địch công thành, ta công tâm, phải lấy được lòng dân.

Tổ chức du kích cho đều, dễ hoạt động, giúp được dân mà phân tán địch. Đồng thời, ta phải có một vài cú đấm, đánh rồi ta luôn đi. Ta không để lộ lực lượng, phải tự lực cánh sinh, hoạt động dẻo dai. Không phải chỉ có đấu tranh chính trị. Hoạt động sản xuất, văn hoá cũng cần kịp thời chuyển hướng.

Tình hình quốc tế đang chú ý việc Mặt trận miền Nam lâu nay không kêu gọi hoà bình thống nhất. Đảng nên chọn ngay một cái tên cho có lợi".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng Tổng thống Xêcu Turê, nhân kỷ niệm Quốc khánh lần thứ ba nước Cộng hoà Ghinê.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2750, ngày 2-10-1961.

Tháng 10, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng ngày sinh lần thứ 80 của ông Ô. V. Cuuxinen, Ủy viên Đoàn chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô.

- Báo *Nhân Dân*, số 2761, ngày 3-10-1961.

Tháng 10, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Chính phủ nước Cộng hoà Mali do Bộ trưởng Bộ Nội vụ và Thông tin Mađâyra Câyta làm trưởng đoàn sang thăm hữu nghị nước ta.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 53-LCT, công bố Pháp lệnh quy định việc quản lý nhà nước đối với công tác phòng cháy và chữa cháy.

- Báo *Nhân Dân*, số 2753, ngày 5-10-1961.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 10, ngày 7

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm tỉnh Hà Đông trong dịp toàn tỉnh đang sôi nổi tiến hành đợt giáo dục nâng cao giác ngộ xã hội chủ nghĩa. Người về thăm xã Đại Nghĩa huyện Mỹ Đức và giới thiệu với cán bộ, đồng bào địa phương về tinh thần và những nội dung cơ bản của Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng về vấn đề phát triển nông nghiệp trong kế hoạch 5 năm lần thứ nhất (1961-1965).

Bài nói của Người tập trung vào bốn vấn đề: Kế hoạch phát triển nông nghiệp 5 năm ở miền Bắc nước ta; Nhiệm vụ của hợp tác xã; Nhà nước đối với hợp tác xã; Sự lãnh đạo của Đảng đối với công cuộc xây dựng hợp tác, với mặt trận sản xuất nông nghiệp. Người đề nghị đồng bào và cán bộ Hà Đông cần nghiên cứu kỹ bản Nghị quyết và trong lúc nghiên cứu, cần kiểm điểm liên hệ cái gì đã làm được, cái gì chưa làm được để có kế hoạch phân đấu đưa Hà Đông trở thành một trong những tỉnh khá nhất của miền Bắc.

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch tiếp các em thiếu niên Cuba tới thăm. Người ân yếm hỏi thăm sức khỏe của các em, sức khỏe của Thủ tướng Phiden Caxtorô. Sau đó, Người chia quà và chụp ảnh chung với các em.

Cùng ngày, Người gửi điện chúc mừng tới các vị lãnh đạo Cộng hoà Dân chủ Đức nhân dịp kỷ niệm lần thứ 12 Quốc khánh nước này.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Báo *Nhân Dân*, số 2755 và 2768 ngày 7 và ngày 20-10-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 401-417.

Tháng 10, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Hội nghị Tổng kết cuộc vận động hợp tác hoá nông nghiệp, phát triển sản xuất, kết hợp hoàn thành cải cách dân chủ ở miền núi.

Nói chuyện với Hội nghị, Người đặc biệt nhấn mạnh công tác *tăng cường đoàn kết* giữa các dân tộc miền núi, giữa các dân tộc thiểu số với các dân tộc đa số; Công tác *đào tạo, bồi dưỡng, cất nhắc cán bộ miền núi* "để anh em tự quản lý lấy công việc ở địa phương"; *Đẩy mạnh tăng gia sản xuất thực hành tiết kiệm, làm cho đời sống đồng bào địa phương ngày càng khá hơn, cả về vật chất và tinh thần*; đồng thời *phải nâng cao cảnh giác cách mạng, giữ vững trật tự trị an* để kịp thời ngăn chặn âm mưu phá hoại của địch.

- Báo *Nhân Dân*, số 2757, ngày 9-10-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 418-419.

Tháng 10, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu công giáo Hunggari do Giám mục Pan Brêdanôxi, quyền Tổng giám mục địa phận Êgie, làm trưởng đoàn sang dự Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ II những người công giáo Việt Nam yêu Tổ quốc, yêu hoà bình.

Người đã thân mật nói chuyện với Đoàn và nhờ Đoàn chuyển lời thăm hỏi tới toàn thể giáo sĩ, giáo dân và nhân dân Hunggari.

- Báo *Nhân Dân*, số 2758, ngày 10-10-1961.

Tháng 10, trước ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chia buồn tới Đảng Cộng sản Pháp và gia đình ông Hăngri Guôcđô²⁾ khi được tin ông từ trần.

- Báo *Nhân Dân*, số 2758, ngày 10-10-1961.

Tháng 10, ngày 10

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dẫn đầu Đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam lên đường đi dự Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô theo lời mời của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô.

Trước khi lên đường, Người viết gửi Quốc hội giấy xin phép vắng mặt trong kỳ họp Quốc hội khai mạc ngày 24-10-1961.

Toàn văn như sau:

"Ngày 10-10-1961

Kính gửi Quốc hội,

Vì phải đi dự Đại hội lần thứ 22 của Đảng Cộng sản Liên Xô, tôi xin phép vắng mặt trong kỳ họp Quốc hội này.

Tôi kính chúc kỳ họp này của Quốc hội thành công tốt đẹp

Hồ Chí Minh".

Chiều, tại sân bay quốc tế Bắc Kinh, Chủ tịch Hồ Chí Minh được Phó Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc Lưu Thiếu Kỳ, Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc Đặng Tiểu Bình đón.

- Báo *Nhân Dân*, số 2759, ngày 11-10-1961.

Tháng 10, ngày 12

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh dẫn đầu Đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam hội đàm với Chủ tịch Mao Trạch Đông cùng các vị trong Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc Lưu Thiếu Kỳ, Chu Ân Lai, Chu Đức, Đặng Tiểu Bình, Trần Vân,...

Sau đó, Người dự tiệc chiêu đãi.

- Báo *Nhân Dân*, số 2762, ngày 14-10-1961.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 259.

Tháng 10, ngày 14

Trưa, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam đi dự Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô tới Mátxcova.

- Báo *Nhân Dân*, số 2764, ngày 16-10-1961.

Tháng 10, ngày 17

10 giờ (giờ Mátxcova, tức 14 giờ Hà Nội), Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Lễ khai mạc Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô được tổ chức tại điện Cremlin (Mátxcova).

- Báo *Nhân Dân*, số 2766, ngày 18-10-1961.

Tháng 10, ngày 21

Tại phiên họp buổi sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc diễn văn chào mừng Đại hội.

Thay mặt Đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam, Người bày tỏ niềm vinh dự và phấn khởi được dự Đại hội lần thứ XXII của Đảng Cộng sản Liên Xô, và với tư cách một "lão chiến sĩ cộng sản", Người rất vui mừng khi thấy Liên Xô sắp thực hiện chủ nghĩa cộng sản:

"Trước đây 40 năm, tôi chỉ mới nghe nói chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản. Mà hôm nay ở Đại hội này tôi đã thấy rõ ràng công cuộc thực tế xây dựng chủ nghĩa cộng sản. Cho nên tôi không thể tả hết lòng vô cùng vui sướng của tôi, của Đảng và của đồng bào chúng tôi".

Tiếp đó, Người đọc *Thư chào mừng Đại hội của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam*.

Tối, Người rời Mátxcova đi thăm Talin, thủ đô nước Cộng hoà Xôviết Extôni.

- Báo *Nhân Dân*, số 2770 và 2771, ngày 22 và ngày 23-10-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 420-422.

Tháng 10, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Talin.

Trong thời gian ở Talin, Người đi thăm Xưởng làm bánh Kalép, Nhà máy cơ khí Vôn-ta và tới thăm một trường học.

- Báo *Nhân Dân*, số 2772 và 2774, ngày 24 và ngày 26-10-1961.

Tháng 10, ngày 23

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Đoàn đại biểu Đảng ta rời nước Cộng hoà Xôviết Extôni tới Riga, đi thăm nước Cộng hoà Xôviết Lét-tôn.

- Báo *Nhân Dân*, số 2774, ngày 26-10-1961.

Tháng 10, ngày 24 và 25

Trong hai ngày ở thăm Létôn, Người đi thăm Nhà máy tơ lụa, thăm một số danh lam thắng cảnh, khu triển lãm thành tích kinh tế của nước Cộng hoà, xưởng đóng tàu Riga và một số ngư trang tập thể.

Tối thăm Trường trung học số 5, Người kể cho các cháu nghe về hoạt động, đời sống của học sinh Việt Nam và trồng ở sân trường một cây sồi để làm kỷ niệm.

Người đề nghị các ngư trang tập thể phát động cuộc thi đua giữa những người đánh cá Létôn với những người đánh cá Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2774, ngày 26-10-1961.

Tháng 10, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh tới Vinniút, thủ đô nước Cộng hoà Xôviết Litva. Người đi thăm Nhà máy làm máy tính, thăm Trường đại học Vinniút và dự buổi dạ hội lớn do nhà trường tổ chức chào mừng Đoàn đại biểu Đảng ta.

- Báo *Nhân Dân*, số 2776, ngày 28-10-1961.

Tháng 10, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Minxcơ, thủ đô nước Cộng hoà Xôviết Biêlôrútxi. Khi tới thăm Nhà máy chế tạo máy vô tuyến điện, Người đã chuyện trò thân mật với cán bộ và công nhân nhà máy.

- Báo *Nhân Dân*, số 2776, ngày 28-10-1961.

Tháng 10, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Đoàn rời Minxcơ trở lại Mátxcova.

- Báo *Nhân Dân*, số 2778, ngày 30-10-1961.

Tháng 10, ngày 29

Chiều, tại Trường đại học Lôônôxốp, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp gỡ và nói chuyện thân mật với sinh viên và cán bộ Việt Nam đang học tập và công tác ở Mátxcova.

Người đã giới thiệu về ý nghĩa to lớn của Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô và căn dặn mọi người phải thi đua học tập tốt, đoàn kết tốt, có sức khoẻ tốt, có tư cách tốt để khi về nước phục vụ tốt công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội.

- Báo *Nhân Dân*, số 2781, ngày 2-11-1961.

Tháng 10, trước ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng ngày sinh lần thứ 40 của Quốc trưởng Vương quốc Campuchia Thái tử Nôrôđôm Xiha-núc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2779, ngày 31-10-1961.

Tháng 11, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp gỡ và nói chuyện thân mật với các cháu đại biểu học sinh Trường trung học 405 Mátxcova³⁾. Người dặn dò các cháu: "Trong *Nghị quyết* của Đại hội có nói: các cháu sẽ sống dưới chế độ cộng sản. Người cộng sản phải có đạo đức cộng sản. Đạo đức cộng sản đối với các cháu không giống như đối với người lớn... Đạo đức cộng sản đối với các cháu là chăm học, giúp người lớn, đoàn kết, có kỷ luật tốt".

- Báo *Nhân Dân*, số 2784, ngày 5-11-1961.

Tháng 11, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện chúc mừng tới Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô N.X. Khorútsốp và Chủ tịch Chủ tịch đoàn Xôviết tối cao Liên Xô L. Brêgionép nhân kỷ niệm lần thứ 44 Cách mạng xã hội chủ nghĩa Tháng Mười¹⁷.

Bức điện khẳng định ý nghĩa lịch sử của Cách mạng Tháng Mười, những thành tựu to lớn của nhân dân Liên Xô trên các lĩnh vực kinh tế, văn hoá, khoa học - kỹ thuật và coi đó là một yếu tố quan trọng để ngăn chặn âm mưu gây chiến của bọn đế quốc. Bức điện cũng bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc về sự giúp đỡ to lớn của Liên Xô đối với cách mạng Việt Nam, góp phần tăng cường tình đoàn kết giữa nhân dân hai nước.

- Báo *Nhân Dân*, số 2786, ngày 7-11-1961.

Tháng 11, trước ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của phóng viên *Đài Phát thanh Mátxcova* về cảm tưởng của Người đối với Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô.

Người khẳng định sự trưởng thành vượt bậc của Đảng Cộng sản Liên Xô qua 22 kỳ Đại hội, nêu rõ ý nghĩa lịch sử của Cương lĩnh mới của Đảng Cộng sản Liên Xô, đồng thời thông báo vắn tắt tình hình của cách mạng Việt Nam.

Cuối cùng, Người nhấn mạnh: "Trong sự nghiệp cách mạng dân tộc dân chủ trước kia, cũng như xây dựng xã hội chủ nghĩa và đấu tranh hoà bình thống nhất nước nhà ngày nay, chúng tôi luôn luôn được sự giúp đỡ của các nước trong phe xã hội chủ nghĩa, nhất là Liên Xô và Trung Quốc. Toàn Đảng và toàn dân chúng tôi mãi mãi ghi nhớ sự giúp đỡ đó. Được những thắng lợi to lớn của Liên Xô cổ vũ, được sự ủng hộ của các nước anh em khác trong phe xã hội chủ nghĩa và sự đồng tình của nhân dân yêu chuộng hoà bình thế giới, chúng tôi nhất định sẽ thắng lợi trong cuộc đấu tranh chính nghĩa của chúng tôi là xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và hoà bình thống nhất nước nhà."

- Báo *Nhân Dân*, số 2785, ngày 6-11-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 423-426.

Tháng 11, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ kỷ niệm lần thứ 44 cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa Tháng Mười tổ chức trọng thể tại Cung đại hội Cremlin (Mátxcova).

- Báo *Nhân Dân*, số 2786, ngày 7-11-1961.

Tháng 11, ngày 7

10 giờ (giờ Mátxcova), tại Quảng trường Đỏ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc điều binh của các đơn vị bảo vệ Mátxcova nhân lễ kỷ niệm 44 năm Cách mạng Tháng Mười.

Cùng ngày, tại Hà Nội, bài *Chào mừng kỷ niệm lần thứ 44 Cách mạng Tháng Mười vĩ đại⁴⁾* của Chủ tịch Hồ Chí Minh đăng báo *Nhân Dân*, số 2786.

Người giới thiệu khái quát những biến đổi lớn lao và sâu sắc trên đất nước Liên Xô và trên thế giới trong 44 năm qua kể từ sau Cách mạng Tháng Mười thắng lợi và những mục tiêu to lớn đã được đề ra trong Cương lĩnh của Đảng Cộng sản Liên Xô.

Bài viết có đoạn:

"Những thắng lợi của Liên Xô trong cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội sẽ tăng thêm sức mạnh của phe xã hội chủ nghĩa, thúc đẩy phong trào đấu tranh của nhân dân thế giới chống chủ nghĩa đế quốc, vì hoà bình, dân chủ, độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội tiến lên giành những thắng lợi to lớn hơn nữa. Những thắng lợi của Liên Xô lại càng khuyến khích nhân dân Việt Nam chúng tôi xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà".

- Báo *Nhân Dân*, số 2786 và 2787, ngày 7 và ngày 8-11-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 427-429.

Tháng 11, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trưởng Đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam dự Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô hội đàm với Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô N.X. Khorútsốp.

Cùng ngày, Người gửi điện mừng tới Thái tử Quốc trưởng Nôrôđôm Xihanúc nhân kỷ niệm Quốc khánh của Vương quốc Campuchia và điện chúc mừng ngày sinh lần thứ 60 của Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Công nhân Rumani Gheoócgo Gheoócghiu Đê.

- Báo *Nhân Dân*, số 2788 và 2790, ngày 9 và ngày 11-11-1961.

Tháng 11, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Mátxcova lên đường về nước.

- Báo *Nhân Dân*, số 2791, ngày 12-11-1961.

Tháng 11, trước ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng nhân kỷ niệm 15 năm ngày thành lập Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế¹⁸.

Bức điện có đoạn:

"Thời đại chúng ta là thời đại vẻ vang của thanh niên. Mong rằng các bạn sinh viên và các tổ chức sinh viên, đoàn kết chặt chẽ trong Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế, hăng hái tiến lên giành những thắng lợi to lớn mới".

- Báo *Nhân Dân*, số 2791, ngày 12-11-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 430.

Tháng 11, ngày 12

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới Bắc Kinh. Ra sân bay Bắc Kinh đón Người có Phó Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc Chu Ân Lai, Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc Đặng Tiểu Bình và nhiều cán bộ cao cấp của Đảng Cộng sản Trung Quốc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2792, ngày 13-11-1961.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 259.

Tháng 11, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh hội đàm với Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc Mao Trạch Đông, các Phó Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lưu Thiệu Kỳ và Chu Ân Lai, Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc Đặng Tiểu Bình.

Tối, Người dự tiệc chiêu đãi của các vị lãnh đạo Đảng Cộng sản Trung Quốc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2794, ngày 15-11-1961.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 259-260.

Tháng 11, ngày 19

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh về tới Hà Nội.

- Báo *Nhân Dân*, số 2799, ngày 20-11-1961.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 260.

Tháng 11, ngày 20

Bài *Các nước xã hội chủ nghĩa châu Á và các vấn đề của châu Á* của Chủ tịch Hồ Chí Minh viết cho báo *Thời Mới* (Liên Xô) đăng báo *Nhân Dân*, số 2799.

Sau khi nêu rõ ảnh hưởng của Cách mạng Tháng Mười và cuộc Chiến tranh thế giới lần thứ hai¹⁹ đối với những biến đổi sâu sắc của châu Á, tố cáo âm mưu của các nước đế quốc, đặc biệt là đế quốc Mỹ đối với khu vực này, tác giả đề cập đến những vấn đề cơ bản cấp thiết của châu Á là tiếp tục kiên quyết chống đế quốc

thực dân để giải phóng dân tộc, xây dựng nền kinh tế dân tộc, bảo vệ và hoàn thành độc lập, thủ tiêu các tàn tích phong kiến và giải quyết các vấn đề xã hội khác để đưa xã hội tiến lên.

Trong cuộc đấu tranh vì những mục tiêu đó, các nước xã hội chủ nghĩa châu Á đang nêu gương tốt và do đó đã trở thành mục tiêu tấn công của chủ nghĩa đế quốc.

Trước tình hình đó, các nước xã hội chủ nghĩa châu Á có nhiệm vụ một mặt kiên quyết chống chủ nghĩa đế quốc, trước hết là đế quốc Mỹ, để bảo vệ những thành quả cách mạng, một mặt hết lòng ủng hộ các dân tộc đang đấu tranh tự do giải phóng, giương cao 5 nguyên tắc chung sống hoà bình²⁰ giữa các nước có chế độ xã hội khác nhau.

Liên hệ với tình hình Việt Nam, tác giả tố cáo đế quốc Mỹ đang có những bước leo thang cực kỳ nghiêm trọng, nhưng nhân dân Việt Nam và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà kiên quyết tiếp tục đẩy mạnh hơn nữa cuộc đấu tranh thống nhất Tổ quốc và tin tưởng sắt đá rằng với sự ủng hộ của các nước anh em, của các lực lượng tiến bộ yêu chuộng hoà bình trên thế giới, sự nghiệp đấu tranh của nhân dân Việt Nam nhất định sẽ thành công.

- Báo *Nhân Dân*, số 2799, ngày 20-11-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 431-436.

Tháng 11, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn nghệ thuật Indônêxia sang thăm và biểu diễn ở nước ta.

Người nói chuyện thân mật với các nghệ sĩ trong đoàn và nhờ đoàn chuyển lời thăm hỏi của Người tới Tổng thống Xucác-nô, các vị lãnh đạo Nhà nước cùng toàn thể nhân dân Indônêxia.

- Báo *Nhân Dân*, số 2801, ngày 22-11-1961.

Tháng 11, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 54-LCT, tặng thưởng 17 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 90 *Huân chương Chiến công hạng Nhì* và 348 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 80 đơn vị, 60 liệt sĩ, 315 cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam có thành tích thực hiện tốt nhiệm vụ.

- Lệnh số 55-LCT, tặng thưởng 3 *Huân chương Chiến công hạng Nhì* và 55 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 58 đơn vị, địa phương có thành tích xây dựng và củng cố lực lượng hậu bị, dân quân tự vệ trong thời gian từ năm 1958 đến năm 1960 nói chung và năm 1960 nói riêng.

- Lệnh số 56-LCT, tặng thưởng *Huân chương Chiến thắng hạng Nhất* cho ông Nguyễn Tài, nguyên chính uỷ Trung đoàn.

- Lệnh số 57-LCT, tặng thưởng 2 *Huân chương Chiến công hạng Nhì* và 11 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 13 đơn vị và chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam có thành tích huấn luyện và công tác trong thời gian từ năm 1958 đến năm 1960 nói chung và trong năm 1960 nói riêng.

- Lệnh số 58-LCT, tặng thưởng *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho Đội tự vệ Lò Vôi thuộc Nông trường Bình Minh huyện Kỳ Sơn (Ninh Bình) có thành tích phát hiện chiếc máy bay Mỹ bị bắn rơi, nhanh chóng bao vây và bắt những tên biệt kích, bảo quản tốt các tài liệu trong máy bay, nêu cao tinh thần cảnh giác sẵn sàng chiến đấu.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 11, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 59-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn nghệ thuật nước Cộng hoà Ấnônêxia.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 11, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm Hợp tác xã số 2, thôn Tháp Thượng, xã Thượng Thụy (nay thuộc xã Song Phượng, huyện Đan Phượng, Hà Tây).

Gặp gỡ và nói chuyện thân mật với bà con xã viên đang gặt lúa mùa, Người căn dặn mọi người cần tranh thủ thu hoạch nhanh gọn, khẩn trương chuẩn bị làm vụ chiêm, trồng nhiều rau và hoa màu, đặc biệt là phải tiết kiệm lương thực.

Trên đường về, Người rẽ thăm bà con nông dân Kiều Mai (nay thuộc xã Phú Minh), Từ Liêm (Hà Nội) đang hăng hái thu hoạch vụ mùa, và lần thứ hai Người vào thăm Trường múa Việt Nam ở khu văn công Mai Dịch.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá và Thông tin Hà Nội xuất bản, 1985, tr. 48.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 439-440.

Tháng 11, ngày 26

Thư không dán gửi Lord Heath trong Chính phủ Anh là nhan đề bài viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh dưới bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2805.

Tác giả đưa ra những sự việc cụ thể để chứng minh Chính phủ Anh - một trong hai Chủ tịch Hội nghị Gionevơ năm 1954 - đã không làm tròn phận sự giám sát việc thi hành Hiệp định Gionevơ mà còn gây ra nhiều tội ác cho nhân dân Việt Nam, để phê phán luận điệu bịa đặt "miền Bắc xâm phạm miền Nam" mà Lord Heath đã báo cáo trước Quốc hội Anh.

Bài báo kết luận: "Nhân dân Việt Nam vốn kính trọng nhân dân nước Anh và sẵn sàng đặt quan hệ văn hoá và kinh tế với nước Anh, trên nguyên tắc bình đẳng và

đôi bên đều có lợi. Song nhân dân Việt Nam không thể để cho bọn chính khách phản động như ngài (tức Lord Heath) nói láo và vu khống, không thể cho phép ngài lừa dối Quốc hội Anh, lừa dối nhân dân Anh và nhân dân thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 2805, ngày 26-11-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 437-438.

Tháng 11, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 60-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động* cho những đơn vị và cá nhân đạt nhiều thành tích trong phong trào thi đua thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1960 và kế hoạch Nhà nước năm 1958-1960.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 11, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ nước Cộng hoà Ghinê Camara Mútxa Xăngghiana.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 61-LCT, truy tặng *Huân chương Kháng chiến hạng Nhì* cho liệt sĩ Trừ Văn Thân ở xã Trường Xá (Võ Nai, Thái Nguyên) bản thân và 3 con tòng quân đều là liệt sĩ và tử sĩ; tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho 3 gia đình có đông con tòng quân trong thời kỳ kháng chiến⁵⁾.

- Lệnh số 62-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho các ông Osika Roman – Trưởng đoàn chuyên gia địa chất Ba Lan và Vũ Khánh Sản – chuyên viên kinh tế tại Cơ quan đại diện kinh tế Trung Quốc ở Việt Nam, đã có nhiều đóng góp trong việc giúp đỡ Việt Nam.

- Lệnh số 63-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho những cán bộ, công nhân và viên chức các cơ quan trung ương và địa phương, theo đề nghị của Thường vụ Hội đồng Chính phủ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2808, ngày 29-11-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 11, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng, Nhà nước và Chính phủ ta gửi điện chúc mừng tới các vị lãnh đạo Đảng, Nhà nước, Chính phủ Cộng hoà Nhân dân Anbani nhân dịp Quốc khánh lần thứ 17 nước Cộng hoà nhân dân Anbani.

- Báo *Nhân Dân*, số 2807, ngày 28-11-1961.

Tháng 12, trước ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cho Tổng thống Ấn Độ Xúcác-nô, thông báo về tình hình nghiêm trọng ở miền Nam Việt Nam do đế quốc Mỹ gây ra⁶⁾.

- Báo *Nhân Dân*, số 2811, ngày 2-12-1961.

Tháng 12, trước ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh truy tặng huy hiệu của Người cho một y tá Bệnh viện Bạch Mai (Hà Nội) vì tinh thần hết lòng phục vụ người bệnh.

- Báo *Nhân Dân*, số 2811, ngày 2-12-1961.

Tháng 12, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa III)²¹ thảo luận một số vấn đề của Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô và việc đưa Đảng bộ miền Nam ra hoạt động công khai.

Trong ý kiến phát biểu, Người nhấn mạnh sự nhất trí của Hội nghị là một thắng lợi và căn dặn: "Trong lời nói cũng như bài viết, trước hết là của các đồng chí Trung ương phải hết sức cẩn thận. Lúc này, một cái gì không thận trọng thì sẽ bị hiểu lầm ngay".

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 12, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiếp Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương bàn về việc đưa Đảng bộ miền Nam ra công khai với tên gọi Đảng Nhân dân cách mạng miền Nam Việt Nam.

Người nói đại ý: miền Nam đã có Mặt trận dân tộc giải phóng thì cũng cần có chính đảng cách mạng của mình.

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 12, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm quê hương lần thứ hai⁷⁾.

Làm việc với Ban Chấp hành Đảng bộ Nghệ An, Người thân tình và thẳng thắn nhận xét những việc làm được, những việc chưa làm được của tỉnh, Người đặc biệt nhấn mạnh vai trò lãnh đạo của Tỉnh uỷ, tầm quan trọng của công tác xây dựng Đảng, nhất là vấn đề củng cố các chi bộ cơ sở và lưu ý Tỉnh uỷ Nghệ An cần tập trung lãnh đạo hợp tác xã nông nghiệp để Nghệ An sớm tự túc đủ lương thực hàng năm. Người phân tích những thuận lợi để Nghệ An có thể vượt qua những khó khăn trên con đường xây dựng và phát triển của mình.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 441-447.

- *Bác Hồ với quê hương Nghệ Tĩnh*, Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng Tỉnh uỷ Nghệ Tĩnh xuất bản, 1977, tr. 78.

Tháng 12, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp gỡ và nói chuyện với cán bộ và đồng bào tỉnh Nghệ An. Người về thăm xã Nam Liên, Nhà máy cơ khí Vinh, Trường sư phạm miền núi Nghệ An, gặp mặt cán bộ đảng viên hoạt động lâu năm.

Người mong muốn đồng bào và cán bộ trong tỉnh phải có quyết tâm phấn đấu về mọi mặt để xây dựng Nghệ An thành một trong những tỉnh khá nhất ở miền Bắc.

Người vui mừng trước những tiến bộ mọi mặt của quê hương Nam Liên và dặn dò những việc cần phải làm để trở thành một xã gương mẫu, vẻ vang.

Người nhắc nhở công nhân cần nêu cao tinh thần làm chủ xí nghiệp, làm chủ nước nhà, phải làm tốt bốn chữ "nhiều, nhanh, tốt, rẻ".

Người khuyên các cháu học sinh Trường sư phạm phải học tập tốt. "Học tập tốt là chính trị, văn hoá đều phải gắn liền với lao động sản xuất, không học đông dài. Mục đích học là để làm kinh tế, chính trị, văn hoá, đều tiến bộ, các dân tộc đều phải đoàn kết với nhau".

Tại cuộc gặp mặt với cán bộ đảng viên lâu năm, Người nói: "Các đồng chí già là rất quý, là gương bên bỉ đấu tranh, dìu dắt, bồi dưỡng, đào tạo thêm đồng chí trẻ. Đồng chí già phải giúp đỡ cho đồng chí trẻ tiến bộ. Như thế đòi hỏi ở đồng chí già phải có thái độ độ lượng, dìu dắt đồng chí trẻ. Đó cũng là một tiêu chuẩn đạo đức công sản chủ nghĩa". "Nếu thế hệ già khôn hơn thế hệ trẻ thì không tốt. Thế hệ già thua thế hệ trẻ thì mới tốt... Người ta thường nói: "Con hơn cha là nhà có phúc"".

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 448-470.

- *Hồ Chí Minh - Những sự kiện*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1987, tr. 323-324.

Tháng 12, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm Hợp tác xã cấp cao Vĩnh Thành và Nông trường Đông Hiếu (Nghệ An).

Nói chuyện với cán bộ và xã viên hợp tác xã, Người nhận xét Vĩnh Thành "về mọi mặt đều có tiến bộ", "tuy có tiến bộ nhưng đang ít quá" và nêu những việc cụ thể Vĩnh Thành cần làm để trở thành một hợp tác xã gương mẫu trong mọi mặt sản xuất, công tác, học tập, đoàn kết.

Về công tác quản lý hợp tác xã, Người nhấn mạnh: "Ở đâu quản trị khá thì hợp tác xã tiến, quản trị kém thì hợp tác xã yếu. Ban quản trị là những người do xã viên lựa chọn và bầu cử ra. Mọi công việc của hợp tác xã trước khi làm, ban quản trị phải đem ra bàn bạc với xã viên, hỏi ý kiến xã viên. Ban quản trị phải công bằng, không được thiên vị. Dân là chủ, xã viên là chủ. Ban quản trị làm việc để phục vụ ông chủ, bà chủ chứ không phải ngồi chỉ tay năm ngón, buộc người khác phải làm cái này, cái kia... Về vấn đề tài chính, tài chính phải công khai, thu và chi phải báo cáo cho xã viên biết. Ban quản trị phải minh bạch".

Người đã tặng huy hiệu của Người cho 5 xã viên có ngày công cao, có thành tích làm phân, làm thuỷ lợi sau khi đã hỏi ý kiến bà con xã viên "Thành tích của các cô, các chú trên có đúng thật sự không?".

Gặp gỡ cán bộ và công nhân Nông trường Đông Hiếu, Người nhắc nhở mỗi công nhân, mỗi cán bộ cần đề cao tinh thần làm chủ nông trường. "Làm chủ sao cho ra làm chủ, không phải làm chủ là muốn ăn bao nhiêu thì ăn, muốn làm bao nhiêu thì làm. Làm chủ nghĩa là phải làm sao cho nông trường phát đạt, sản xuất được nhiều. Tóm lại, làm chủ là: biết cần kiệm xây dựng nông trường, xây dựng đất nước; biết đoàn kết nội bộ, giữa cán bộ và công nhân, đoàn kết giữa nông trường và đồng bào địa phương".

Rời Đông Hiếu, Chủ tịch ra thăm Thanh Hoá. Nói chuyện với cán bộ và đồng bào trong tỉnh, Người biểu dương những tiến bộ của Thanh Hoá trong thời gian qua và nêu những khuyết điểm của tỉnh như chưa chú ý nhiều đến chất lượng của hợp tác xã, chưa đẩy mạnh việc trồng cây gây rừng, chưa đạt mức kế hoạch về sản xuất công nghiệp và thủ công nghiệp, v.v.. Người tin tưởng, nếu khắc phục được những mặt yếu kém đó, Thanh Hoá - một tỉnh lớn nhất của miền Bắc, nhân dân có truyền thống anh dũng đấu tranh và cần cù lao động - chắc chắn sẽ trở thành một trong những tỉnh khá nhất, góp phần xứng đáng vào sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội, làm nền tảng vững chắc cho cuộc đấu tranh thống nhất nước nhà.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002 t. 10, tr. 471-487.
- *Hồ Chí Minh - Những sự kiện*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1987, tr. 324.

Tháng 12, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh về đến Hà Nội, kết thúc chuyến đi thăm hai tỉnh Nghệ An và Thanh Hoá. Người xuống máy bay trực thăng tại Câu lạc bộ Quân nhân (nay là Câu lạc bộ Quân đội).

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 12, trước ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 cá nhân có thành tích xuất sắc trong sản xuất. Trong đó có chị Quàng Thị Nhỏ, 22 tuổi, dân tộc Thái ở xã Chiềng Păn (Yên Châu, Sơn La) là nữ Chủ nhiệm hợp tác xã đầu tiên ở Tây Bắc, anh Bằng Văn Minh, dân tộc Dao, Chủ nhiệm Hợp tác xã Suối Khoòng, xã Chiềng Khoa (Mộc Châu - Sơn La), đã đấu tranh thay đổi nếp làm ăn cũ.

- *Báo Nhân Dân*, số 2821, ngày 12-12-1961.

Tháng 12, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Phân hiệu II Trường Nguyễn Ái Quốc (Gia Lâm, Hà Nội).

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 12, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trường Thể dục thể thao Từ Sơn.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 64-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho cán bộ và thủy thủ tàu vận tải Hải Nam số 180 của nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa đã có nhiều thành tích trong thời gian công tác tại Việt Nam.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 12, trước ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 kiều bào tuổi thọ từ 76 đến 85 mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 2825, ngày 16-12-1961.

Tháng 12, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu quân sự nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa do Nguyên soái Diệp Kiếm Anh dẫn đầu sang thăm nước ta nhân dịp kỷ niệm lần thứ 17 Ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam²².

Người đã mời Đoàn dự bữa cơm thân mật.

- Báo *Nhân Dân*, số 2826, ngày 17-12-1961.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 370.

Tháng 12, ngày 19

Bài viết *Nông dân ta ngày càng no ấm* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2828, giới thiệu hai hợp tác xã nhỏ là Hợp tác xã *Thống Nhất* ở miền núi Phú Thọ và Hợp tác xã *Diễn Hải* chôn nước mặn đồng chua nơi sơn cùng thủy tận của đất Nghệ An đã phấn đấu "từ đói đến no, từ nghèo đến giàu".

Sau khi chỉ rõ nguyên nhân của những thành tích đó là do "chi bộ Đảng lãnh đạo tốt, đoàn thanh niên xung phong tốt, xã viên thấm nhuần tinh thần làm chủ, hăng hái thi đua cần kiệm để xây dựng hợp tác xã", Người nhắc nhở: Các cấp uỷ Đảng cần giúp đỡ họ tiến lên nữa, và cần phổ biến những kinh nghiệm tốt của hai hợp tác xã trên đây cho những hợp tác xã khác làm theo để ngày càng tiến bộ.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Cộng hòa Mali tại Việt Nam Côniba Pôlêa.

- Báo *Nhân Dân*, số 2828 và 2829 ngày 19 và ngày 20-12-1961.

Tháng 12, ngày 20

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Đại hội toàn quốc lần thứ II Hội Liên hiệp thanh niên Việt Nam.

Khi giải thích vì sao Người *rất yêu quý thanh niên*, Chủ tịch nêu rõ: Đó là vì thanh niên là người *tiếp sức* cách mạng cho "thế hệ thanh niên già", đồng thời là người phụ trách dìu dắt thế hệ thanh niên trong tương lai là các cháu nhi đồng, vì thanh niên là người *xung phong* trong công cuộc phát triển kinh tế và văn hoá, trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội; vì thanh niên là lực lượng cơ bản trong các lực lượng vũ trang; vì trong mọi công việc, thanh niên thi đua thực hiện khẩu hiệu "Đâu cần thanh niên có; việc gì khó thanh niên làm".

Người căn dặn: "Thanh niên ta có vinh dự to thì cũng có trách nhiệm lớn. Để làm tròn trách nhiệm, thanh niên ta phải nâng cao *tinh thần làm chủ tập thể*,... chớ kiêu ngạo tự mãn. Phải thấm nhuần *đạo đức cách mạng*, tức là học tập, lao động, sinh hoạt theo đúng đạo đức của thanh niên xã hội chủ nghĩa, cộng sản chủ nghĩa".

- Báo *Nhân Dân*, số 2830, ngày 21-12-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 488-489.

Tháng 12, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp khách tại các địa điểm: 12 Ngô Quyền, 65 Lý Thường Kiệt, 6 Hoàng Diệu.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 12, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự mít tinh kỷ niệm Ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam.

Cùng ngày, Người dự tiệc chiêu đãi do Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Đại tướng Võ Nguyên Giáp tổ chức nhân dịp kỷ niệm 17 năm Ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam.

Phát biểu trong buổi tiệc, Người căn dặn: "Quân đội ta là một quân đội anh hùng. Quân đội ta đã phát triển từ nhỏ đến lớn, từ không đến có, từ yếu đến mạnh. Nhờ học tập kinh nghiệm và phát huy truyền thống anh hùng của dân tộc ta, của các vị anh hùng dân tộc Trần Hưng Đạo, Quang Trung, học tập quân đội Liên Xô, quân đội Trung Quốc, quân đội ta đã chiến thắng vẻ vang và ngày càng tiến bộ, nhưng không được chủ quan mà còn phải học tập mãi để tiến nhanh, tiến mạnh, tiến vững chắc lên chính quy, hiện đại. Quân đội ta còn là một quân đội lao động, tích cực tham gia xây dựng miền Bắc tiến lên chủ nghĩa xã hội, làm cơ sở vững chắc cho công cuộc hoà bình thống nhất nước nhà".

Cùng ngày, bài viết *Lại thêm một vố vào đầu thực dân* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2831, giới thiệu về thắng lợi của nhân dân Ấn Độ vừa giải phóng được xứ Goa bị thực dân Bồ Đào Nha xâm chiếm 400 năm nay.

Bài báo kết luận: "Nhân dân ta rất vui mừng Ấn Độ đã thắng lợi, nhân dân Goa được trở về với Tổ quốc mình. Nhân dân Ấn Độ thì ngày càng thấy rõ ai là thù, ai là bạn. Nhân dân thế giới càng vui mừng rằng chủ nghĩa thực dân đã bị thêm một vố vào đầu và đã đến ngày hoàn toàn tan rã".

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Báo *Nhân Dân*, số 2831 và 2832, ngày 22 và ngày 23-12-1961.

Tháng 12, ngày 23

Tại Nhà sàn trong Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh thân mật tiếp đón gia đình ông Vi Quốc Thanh⁸⁾ sang thăm Việt Nam.

- Chủ tịch *Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 106.

Tháng 12, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn kế hoạch Nhà nước năm 1962.

Về tình hình thực hiện kế hoạch năm 1961 và phương hướng năm 1962, Người nêu rõ: "Năm 1961 có những cái tốt, tốt là của quần chúng như Duyên Hải, Đại Phong, Ba Nhất. Còn lãnh đạo ở các cấp thì chưa chuyển. Năm 1962 phải làm cho chuyển; trên, dưới, ngang, dọc đều phải chuyển. Ta đã nói thì phải làm, nói ít làm nhiều, đừng nói nhiều làm ít. Tập trung lực lượng vào làm cho được những cái chính. Cái gì hoãn được thì hoãn để phục vụ cho những cái chính.

Xây dựng phải đảm bảo chất lượng. Phải có chính sách nhưng đồng thời phải có biện pháp, và không nên có biện pháp nửa vời. Lấy ví dụ: Thanh Hoá 25% diện tích cây chay, có nơi vẫn phải đi cuốc ruộng. Thuỷ lợi làm tốn công quá. Phải có cách gì làm đỡ tốn công hơn, đỡ khổ hơn. Nông cụ cải tiến chậm quá. Phải có biện pháp tích cực và nêu cố gắng vẫn có thể giải quyết được các vấn đề trên.

Ta nói thế nào làm như vậy thì quần chúng sẽ đồng tình và có lợi cho sản xuất. Hiện nay giữa trung ương và địa phương, giữa ngành này với ngành khác còn chưa thật nhất trí. Cần phải sửa lại vấn đề này.

Về chỉ tiêu lương thực, tất nhiên là phải cố gắng phấn đấu, nhưng phải tính toán cho thực tế, phải đề phòng tình hình mất mùa. Thóc tăng 50 vạn tấn không phải dễ, cần phải đặt cho vừa mức để có cơ sở cố gắng được. Vấn đề tiết kiệm cũng vậy, phải vận động, phải giải thích, phải bàn cách nào làm cho tốt.

Nhưng không nên cái gì cũng rút xuống, làm cho quần chúng thêm khó hiểu về chủ nghĩa xã hội, tại sao mọi thứ tiến mà đời sống lại cứ mỗi ngày một thấp. Phải giáo

dục cho quần chúng hiểu rõ tinh thần tự lực cánh sinh, nhưng trung ương phải giúp địa phương thiết thực hơn nữa.

Thi đua phải chú ý tới chất lượng, tới thực tế. Phải làm thí điểm, có chỉ đạo riêng để rút kinh nghiệm ở những nơi gần dễ dễ xuống, dễ chỉ đạo.

Phải làm sao phát huy được vai trò của công đoàn, chú ý đến đời sống của công nhân, phải chú ý tới lực lượng thanh niên, giáo dục cho thanh niên những nhiệm vụ thật cụ thể để phát huy tác dụng của họ.

Trong công tác xây dựng Đảng, cái gốc là chi bộ. Phải làm sao cho chi bộ vững đề lúc thuận lợi cũng như khi gặp khó khăn, họ biết phát huy thắng lợi, khắc phục trở ngại, vững vàng tiến lên.

Làm được tất cả những việc trên thì chi tiêu tuy có nặng nhưng vẫn có khả năng thực hiện được".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 12, ngày 30

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm triển lãm ở Văn Hồ.

Chiều, tại nhà sàn Phủ Chủ tịch, Chủ tịch tiếp Đoàn đại biểu quân sự Trung Quốc do Nguyên soái Diệp Kiếm Anh dẫn đầu sang thăm hữu nghị nước ta.

Tối, Người dự tiệc do Bộ trưởng Phủ Thủ tướng Nguyễn Khang tổ chức chiêu đãi chuyên gia các nước anh em đang công tác tại Việt Nam nhân dịp Tết dương lịch.

Cùng ngày, trong bài *Tết trồng cây*, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2839, Người biểu dương thành tích trồng cây của hai Tết trước, nêu những kinh nghiệm trồng cây tốt của những cá nhân, tập thể điển hình và chỉ rõ: Sở dĩ họ đạt được những thành tích tốt là vì cá nhân họ đã thực hiện khẩu hiệu "Yêu cây như yêu con". Người nhắc nhở: Tết trồng cây cũng như mọi việc khác, các cấp uỷ Đảng phải lãnh đạo cụ thể và chặt chẽ thì sẽ thành công.

Nhân dịp kỷ niệm lần thứ ba ngày Cách mạng Cuba thành công, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Ôtvandô Đuóc-tícôt Tô-răđô và Thủ tướng Phích-en Cáxtorô.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 260.
- Báo *Nhân Dân*, số 2839 và 2840, ngày 30 và ngày 31-12-1961.

Tháng 12, ngày 31

Tại Nhà khách Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiễn Đoàn đại biểu quân sự Trung Quốc.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại

Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 260.

Tháng 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cho một thanh niên Trung Quốc tên là Hạ Ngọc Thơ, trả lời đơn xin tình nguyện gia nhập Quân đội nhân dân Việt Nam của anh.

- Bản thảo lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 260.

1) Ngày 2-9-1961, báo *L'Humanité* đăng bài trả lời phỏng vấn trên đây của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

2) Một trong những người sáng lập Đảng Cộng sản Pháp.

3) Trường trung học 405 có mối quan hệ đặc biệt với Chủ tịch Hồ Chí Minh. Người đã được kết nạp là đội viên danh dự của Đội Thiếu niên tiên phong của trường. Nhân ngày sinh lần thứ 70 của Người, nhà trường và học sinh đã gửi thư và quà chúc thọ. Người đã tặng nhà trường tập thơ *Nhật ký trong tù* và tập ảnh sinh hoạt của nhân dân Việt Nam.

4) Viết theo yêu cầu của báo *Pravda (Sự thật)* Liên Xô nhân dịp kỷ niệm lần thứ 44 Cách mạng Tháng Mười vĩ đại.

5) - Ông Nguyễn Văn Vân, xã Phong Châu, huyện Lâm Thao, Phú Thọ có 4 con và 1 cháu tòng quân.

- Ông Nguyễn Văn Nhận, xã Vân Phú, huyện Hạc Trì, Phú Thọ, có 5 con tòng quân.

- Bà Đoàn Thị Chua, số 6 Ngõ Cắm, phố Lê Lợi, Hải Phòng.

6) Bức thư do đặc phái viên của Chính phủ Việt Nam, bác sĩ Phạm Ngọc Thạch, chuyển cho Tổng thống Xucác-nô ngày 1-12-1961.

7) Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm Nghệ An lần thứ nhất vào năm 1957.

8) Khi đó là Chủ tịch tỉnh Quảng Tây (Trung Quốc).

Năm 1961 – từ tháng 5 đến tháng 8

Tháng 5, đầu tháng

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đồng chí Bông Văn Dĩa từ miền Nam ra Bắc để nhận nhiệm vụ lái con tàu biển mở "Đường Hồ Chí Minh trên biển".

- Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh - Tiểu sử*,

Nxb. Lý luận chính trị, Hà Nội, 2006, tr. 552.

Tháng 5, ngày 1

6 giờ 30, tại Quảng trường Ba Đình (Hà Nội), Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc mít tinh của trên 10 vạn nhân dân Thủ đô kỷ niệm Ngày Quốc tế Lao động 1-5.

Tối, Người dự tiệc do Thủ tướng và Công đoàn Việt Nam tổ chức chiêu đãi chuyên gia các nước anh em đang công tác tại Việt Nam hiện có mặt ở Hà Nội.

- Báo *Nhân Dân*, số 2599, ngày 3-5-1961.

Tháng 5, ngày 2

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh làm việc với ông Lê Văn Lương, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng ban Tổ chức Trung ương, về việc chuẩn bị cho Người đi nghỉ ở Trung Quốc. Người dặn dò: Đây chỉ là một cuộc đi du lịch nhẹ nhàng, mỗi nơi ở độ hai ba ngày và khi đến cũng như khi đi không cần tổ chức đón tiếp, tiễn đưa (trừ các cháu thiếu nhi). Những hoạt động ở Trung Quốc, không cần giữ bí mật cũng không công khai.

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn đại biểu Ghinê do ông Camera Bengaly, Bộ trưởng Bộ Thông tin, Ủy viên Bộ Chính trị Đảng Dân chủ Ghinê dẫn đầu sang thăm hữu nghị Việt Nam.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 251.

- Báo *Nhân Dân*, số 2600, ngày 4-5-1961.

Tháng 5, ngày 3

7 giờ, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ Trung Quốc Hà Vỹ sang báo cáo về việc chuẩn bị cho Người đi nghỉ ở Trung Quốc. Người đã "thỏa thuận" với Đại sứ về việc đón tiếp Người ở Trung Quốc: Không tổ chức hoạt động chúc thọ Người dưới bất kỳ hình thức nào¹⁾; Khi đến cũng như khi đi, không cần tổ chức đón tiếp, tiễn đưa (trừ các cháu thiếu nhi); Những hoạt động ở Trung Quốc, không cần giữ bí mật, cũng không công khai.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 252.

- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 161 (bản Trung văn).

Tháng 5, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Hội nghị lần thứ tư¹¹ Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III) để kiểm điểm sự lãnh đạo của Trung ương trong ba năm qua.

Người nêu nhận xét: "Cán bộ quản lý tốt thì tư tưởng tốt. Không phải tư tưởng bay ở trên trời".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 24-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho ông Cố Bản Hoa, công trình sư trong đoàn chuyên gia Trung Quốc sang giúp Bộ Kiến trúc.

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, ngày 5

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Giám đốc *Đài Phát thanh và vô tuyến truyền hình Cuba* Ichen Lêông Prêđơ. Nhân dịp này, Người đã trả lời những câu hỏi của *Đài Phát thanh và vô tuyến truyền hình Cuba* về tình hình đấu tranh thống nhất nước nhà của nhân dân Việt Nam và về công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc.

18 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Angiêri do ông Lácbi Buhali dẫn đầu sang thăm Việt Nam.

- *Báo Nhân Dân*, số 2602 và 2603, ngày 6 và ngày 7-5-1961.

Tháng 5, ngày 6

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiếp Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương Đảng.

Trong ý kiến phát biểu, Người chỉ rõ: Chúng ta chậm không phải vì chúng ta không thấy khuyết điểm, mà là do chúng ta không chịu sửa (như vấn đề giá cả). Ở một số bộ như Bộ Công nghiệp nặng, Ngoại thương, Văn hoá, Nông nghiệp, Nông trường..., Chính phủ đã nhắc kiểm tra, nhưng không làm; có làm thì làm lè mè, nói nhiều hơn làm. Tác phong lè mè trở thành phổ biến: học tập lè mè, khai hội lè mè, sản xuất lè mè. Chúng ta phải chuyển, chuyển thực sự, phải nắm điểm chính mà chuyển. Các nơi, các ngành cần phải rút kinh nghiệm. Trước hết là phải có quyết tâm.

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 5, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh và các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện chúc mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc nhân kỷ niệm lần thứ 16 Quốc khánh Tiệp Khắc.

- *Báo Nhân Dân*, số 2605, ngày 9-5-1961.

Tháng 5, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh ra thăm đảo Cô Tô tỉnh Hải Ninh (nay thuộc Quảng Ninh) giữa lúc đồng bào đang tích cực chuẩn bị cho vụ cá sắp tới và đang hăng hái làm

thuỷ lợi chuẩn bị cho vụ mùa. Người tới thăm hợp tác xã nông nghiệp của bà con Hoa kiều trên đảo.

Nói chuyện trước hơn 2.000 đồng bào, cán bộ, bộ đội trên khu đồi sim đang mùa hoa nở, Người dặn dò mọi người trên đảo những công việc cụ thể cần làm tốt để các đảo thiết thực góp phần vào sự nghiệp chung xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà.

Trên đường đi, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trà Cổ. Tại đây, Người gặp gỡ nhân dân và cán bộ của tỉnh, hỏi thăm công việc và đời sống của nhân dân.

Cùng ngày, bài viết nhan đề *Một tháng tư lịch sử* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2605, nêu lên sự phát triển mạnh mẽ của phong trào giải phóng dân tộc, sự lớn mạnh của phe xã hội chủ nghĩa và những thất bại của đế quốc Mỹ thông qua ba sự kiện lớn trong tháng 4.

- Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng Tỉnh uỷ Quảng Ninh: *Những sự kiện lịch sử Đảng tỉnh Quảng Ninh (1955-1965)*, 1984, tr. 148.
- Báo *Nhân Dân*, số 2605 và 2609, ngày 9 và ngày 12-5-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 354-355.

Tháng 5, ngày 10

Với bút danh T.Lan, tác phẩm *Vừa đi đường, vừa kể chuyện* của Chủ tịch Hồ Chí Minh bắt đầu được công bố trên báo *Nhân Dân*²⁾.

Nội dung tác phẩm là những mẩu chuyện về đời hoạt động cách mạng của Người trước năm 1945 được kể lại trên đường đi chiến dịch Biên Giới (1950) và trở về căn cứ kháng chiến ở Việt Bắc. Câu chuyện bắt đầu từ những ngày hoạt động bí mật ở Pháp những năm 1920, cho đến ngày Người được đặt chân lên mảnh đất địa đầu của Tổ quốc sau 30 năm xa cách.

Bằng lối kể chuyện hấp dẫn, đan xen giữa quá khứ với hiện tại và bằng những dẫn chứng cụ thể, tác giả muốn khẳng định với người đọc: Dù thế lực phản động có lớn mạnh, hung ác, quỷ quyệt, cuối cùng cũng sẽ bị lực lượng cách mạng đập tan. "Cuộc kháng chiến của nhân dân ta, nó có thể kéo dài bốn, năm năm nữa, nhưng cuối cùng chúng ta *nhất định thắng lợi*". "Ngày nay đế quốc Mỹ đang đi theo vết xe chống cộng của Hítle, chắc chắn rằng số phận của đế quốc Mỹ cũng sẽ kết thúc một cách thảm hại như số phận của Hítle". "Chủ nghĩa xã hội nhất định sẽ thực hiện khắp thế giới: điều đó cũng rõ rệt và chắc chắn như mặt trời mọc từ phương Đông".

- T. Lan: *Vừa đi đường vừa kể chuyện*, Nxb. Sự thật, Hà Nội, 1963.

Tháng 5, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn ca múa dân gian nước Cộng hoà Nhân dân Anbani sang thăm và biểu diễn tại nước ta. Người ân cần hỏi thăm sức khoẻ và chụp ảnh với các nghệ sĩ trong Đoàn.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 25-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho gia đình bà Nguyễn Thị Xa (Triệu Thành, Triệu Phong, Quảng Trị), có 5 người con tòng quân trong thời kỳ kháng chiến.

- Lệnh số 26-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ông Rômani Ôgin, kỹ sư trưởng trong đoàn chuyên gia Ba Lan sang giúp Tổng cục địa chất Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2608, ngày 12-5-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, ngày 14

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh lên máy bay rời Hà Nội đi Quế Lâm³⁾ (Quảng Tây, Trung Quốc), bắt đầu chuyến đi nghỉ 15 ngày.

Ngồi trên máy bay, Chủ tịch kể cho đại sứ Hà Vỹ và các vị cùng đi tình hình sinh hoạt của Người ở Văn phòng Bát lộ quân (Quế Lâm) đầu những năm 40 của thế kỷ XX, giọng Người xúc động: "Vậy mà đã 20 năm rồi, Quế Lâm chắc càng đẹp lắm!".

Máy bay hạ cánh xuống sân bay Quế Lâm. Ra đón Chủ tịch Hồ Chí Minh có ông Chủ tịch tỉnh Quảng Tây Vi Quốc Thanh và Bí thư thị uỷ Quế Lâm Hoàng Vân.

Chiều, Người lên núi Điệp Thái Sơn để từ đó ngắm những đổi thay của toàn cảnh thành phố Quế Lâm sơn thủy hữu tình.

Cùng ngày, báo *Nhân Dân* số 2610, đăng *Thư của Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thiếu niên, nhi đồng cả nước*, nhân kỷ niệm lần thứ 20 Ngày thành lập Đội Thiếu niên Tiền phong (15-5). Người căn dặn các cháu cố gắng thực hiện tốt 5 điều:

- *Yêu Tổ quốc, yêu đồng bào.*

- *Học tập tốt, lao động tốt.*

- *Đoàn kết tốt, kỷ luật tốt.*

- *Giữ gìn vệ sinh.*

- *Thật thà, dũng cảm.*

Bức thư có đoạn: "Mai sau, các cháu sẽ là *người chủ* của nước nhà. Cho nên ngay từ rày, các cháu cần phải rèn luyện đạo đức cách mạng để chuẩn bị trở nên người công dân tốt, người cán bộ tốt của nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh".

- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 161 (bản Trung văn).

- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr. 81-82.
- Báo *Nhân Dân*, số 2610, ngày 14-5-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t.10, tr.356-357.

Tháng 5, ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi du thuyền trên Ly Giang - con sông đẹp nổi tiếng của Quế Lâm. Trên thuyền, Người lúc thì tựa lan can trầm ngâm ngắm cảnh sắc đôi bờ, lúc thì thân mật trò chuyện vui vẻ với các thuyền viên, chụp ảnh kỷ niệm chung với họ. Thuyền qua Quan Nham, Người rời thuyền lên bờ, vào động Dung ngắm cảnh sơn kỳ thủy tú trong động; gặp suối ngầm, Người lội qua dễ dàng bằng đôi dép "kháng chiến" trong khi những người khác còn lúng túng với những đôi giày da. Người nói vui với mọi người: "Xem ra đôi dép "kháng chiến" của tôi tiện hơn nhiều!".

Thuyền cập bến Dương Sóc, nơi đẹp "bậc nhất Quế Lâm", Người trèo lên Vọng Giang Lâu để ngắm toàn cảnh Dương Sóc; sau đó dùng bút lông viết năm chữ Hán: *Dương Sóc phong cảnh hảo* (Phong cảnh Dương Sóc đẹp), dưới ký tên *Hồ Chí Minh* và đề *Ngày 15 tháng 5 năm 1961*.

Cùng ngày, bài viết *Vài ý kiến về phong trào Duyên Hải* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2611, giới thiệu về phong trào học tập Duyên Hải và thi đua với Duyên Hải đang phát triển mạnh ở các xí nghiệp và công trường.

Tác giả phân tích nguyên nhân vì sao có phong trào Duyên Hải và nêu những điểm cần chú ý để phong trào phát triển một cách vững chắc và rộng khắp.

- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr. 88-95.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 104.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 162 (bản Trung văn).
- Báo *Nhân Dân*, số 2611, ngày 15-5-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 358-359.

Tháng 5, trước ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng 6 thước lụa cho ba cháu sinh ba và tặng huy hiệu của Người cho hai thiếu nhi đã dũng cảm cứu bò của hợp tác xã khỏi bị chết cháy, lấy thân mình ngăn nước, cứu đê.

- Báo *Nhân Dân*, số 2612, ngày 16-5-1961.

Tháng 5, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh nghỉ tại Khách sạn Dung Hồ. Người dùng bút lông viết lại bài thơ chữ Hán mới làm hôm trước khi ngoạn cảnh Ly Giang.

Bài thơ như sau:

QUẾ LÂM PHONG CẢNH

Quế Lâm phong cảnh giáp thiên hạ,

Như thi trung họa họa trung thi.

Sơn trung tiêu phu xưởng,

Giang thượng khách thuyền quy, Kỳ!⁽⁴⁾.

Sau đó, Người tặng Khách sạn Dung Hồ bài thơ này.

Trong ngày, Người còn đi thăm Công viên Bảy ngôi sao (Thất tinh công viên), Rừng bia Quế Lâm (Quế Hải bi lâm)...

- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 162 (bản Trung văn).
- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr. 86.
- Hồ Chí Minh: *Thơ*, Nxb. Văn học, Hà Nội, 1995, tr. 201-202.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 360-361.

Tháng 5, ngày 17

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Quế Lâm đi Nam Kinh, thủ phủ tỉnh Giang Tô.

12 giờ, Người tới Nam Kinh.

16 giờ, Người đi dạo thăm các phố.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 254.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 162 (bản Trung văn).

Tháng 5, ngày 18

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi viếng lăng Tôn Trung Sơn, sau đó đến thăm tháp Linh Cốc.

14 giờ, Người đi thăm lăng Minh Hiệu và triển lãm Thái Bình thiên quốc.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 254.

- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 162 (bản Trung văn).

Tháng 5, ngày 19

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi chơi hồ Huyền Vũ. Người bơi thuyền vui chơi với các bạn nhỏ Trung Quốc.

16 giờ, Người gặp gỡ các cháu học sinh quân sự.

17 giờ 30, Người đến khách sạn Nam Kinh.

18 giờ, Người dự buổi dạ hội chúc thọ do các bạn Trung Quốc tổ chức một cách khéo léo, tế nhị.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 27-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho ông Phương Nghị, đại diện Cục Liên lạc kinh tế của nước Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa tại Việt Nam⁵⁾.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 255.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, ngày 20

Từ 9 giờ đến 10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp lưu học sinh và thực tập sinh Việt Nam đang học tại Vũ Hán.

10 giờ 30, Người đi thăm công trường xây dựng cầu Vũ Hán vắt qua sông Dương Tử.

15 giờ 30, Người đi thăm và đặt vòng hoa tại Vũ Hoa đài.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 28-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn ca múa dân gian nước Cộng hoà Nhân dân Anbani sang thăm và biểu diễn tại Việt Nam.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 255.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, ngày 21

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra sân bay đi Vô Tích thuộc tỉnh Giang Tô (Trung Quốc). Nguyên soái Diệp Kiếm Anh đón Người.

Tại Vô Tích, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận được điện của Chủ tịch Mao Trạch Đông và các vị lãnh đạo Đảng và Chính phủ Trung Quốc chúc mừng Ngày sinh lần thứ 71 của Người.

Người đi thăm Thái Hồ, một thắng cảnh nổi tiếng của Trung Quốc với 91 hòn đảo lớn nhỏ. Ngồi thuyền du ngoạn cảnh Thái Hồ sơn thủy hữu tình, xúc cảm trước cảnh vật bao la kỳ thú, Người đã làm bài thơ chữ Hán: *Vịnh Thái Hồ*.

VỊNH THÁI HỒ

*Tây Hồ bất tử Thái Hồ mỹ,
Thái Hồ cánh tử Tây Hồ khoan.
Ngư chu lai khứ triều dương noãn,
Tang đạo mẫn điền, hoa mẫn san⁶⁾.*

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước nước Cộng hoà Nhân dân Ba Lan chúc mừng các ông A. Davátxki và S.Cudincki được bầu làm Chủ tịch và Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 255.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 163 (bản Trung văn).
- Báo *Nhân Dân*, số 2617, ngày 21-5-1961.

Tháng 5, ngày 22

15 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Huệ Sơn ở Trấn Giang, nơi có "Đệ nhất tuyến", "Đệ nhị tuyến" đẹp nổi tiếng. Người trèo lên cả núi Long Quang ngắm cảnh.

Buổi tối, Người xem vở kịch *Vô Tích* ở khách sạn Vô Tích.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 256.

Tháng 5, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trường Sa, thủ phủ tỉnh Hồ Nam. Người nghỉ tại nhà khách của Tỉnh uỷ. Người lên núi Nhạc Lộ để ngắm thành phố, đi thăm Ái Văn Đình, Thanh Thủy Đường, Trường Sư phạm I của Hồ Nam và du thuyền trên sông Tương. Người còn thăm nhiều nơi trước đây Chủ tịch Mao Trạch Đông đã sống và hoạt động cách mạng.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 256.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 163 (bản Trung văn).

Tháng 5, ngày 24

7 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm quê hương Chủ tịch Mao Trạch Đông. Ngắm từng kỷ vật trong ngôi nhà cũ của Mao Trạch Đông ở Thiều Sơn, Người nói với các bạn Trung Quốc cùng đi: "Nhà của đồng chí Mao Trạch Đông ở nông thôn, nhà của tôi cũng ở nông thôn. Làng xóm ở quê tôi còn nghèo khổ hơn cả ở đây dưới xã hội cũ!".

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 256.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 163 (bản Trung văn).

Tháng 5, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại sứ Việt Nam tại Trung Quốc Trần Tử Bình và các ông Tôn Đại Phu, Trương Duệ từ Bắc Kinh tới thăm Người theo chỉ thị của Thủ tướng Chu Ân Lai.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 256.

Tháng 5, ngày 26

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh từ Trường Sa lên đường về nước, kết thúc chuyến đi nghỉ dài ngày qua một số tỉnh trên đất nước Trung Quốc.

Máy bay an toàn hạ cánh xuống sân bay Gia Lâm hồi 11 giờ 15.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 256.

Tháng 5, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 29-LCT, tặng thưởng 3 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 4 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 7 nhà giáo Cộng hoà dân chủ Đức có nhiều công lao trong việc dạy dỗ thiếu nhi Việt Nam sang học tập tại nước này.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, cuối tháng

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 6 kiều bào có tuổi thọ từ 75 tuổi trở lên từ tỉnh Nakhon (Thái Lan) mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 2627, ngày 31-5-1961.

Tháng 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh nghe đồng chí Võ Bẩm - Tư lệnh Đoàn vận tải quân sự 559 báo cáo về việc mở đường Trường Sơn và việc vận chuyển hàng, đưa bộ đội vào chiến trường miền Nam. Người khen ngợi và căn dặn: Phải làm tốt, làm nhiều hơn nữa, phải giữ được bí mật, bất ngờ, phải lo đời sống cho dân. Người giao cho đồng chí Võ Bẩm mang muối và vải hoa phát cho dân dọc tuyến đường.

- *Lịch sử Quân đội nhân dân Việt Nam*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1989, t. 2, tr. 203-204.
- *Sự nghiệp và tư tưởng quân sự của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1995, tr. 375.

Tháng 6, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 30-LCT, tặng thưởng 3 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 25 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 28 hợp tác xã thủ công nghiệp có thành tích trong phong trào thi đua thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1960.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 6, ngày 4

Bài *Tình hình thế giới* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2631, giới thiệu hai nét nổi bật trong tháng 5-1961:

Một là, phong trào giải phóng dân tộc và phong trào hoà bình đã giành thêm được thắng lợi mới. Đó là việc thực dân Pháp sau gần bảy năm tiến hành cuộc chiến tranh phi nghĩa đã buộc phải mở cuộc đàm phán với Chính phủ kháng chiến Angiêri và việc đế quốc Mỹ cùng bè lũ tay sai sau những thất bại nhục nhã trong âm mưu xâm lược đã buộc phải đồng ý với các nước họp Hội nghị ở Giơnevơ để giải quyết vấn đề Lào. Người tiên đoán: "Mặc dù hai cuộc Hội nghị đó còn gặp khó khăn do thực dân Pháp và đế quốc Mỹ gây ra, cuối cùng chính nghĩa nhất định sẽ thắng".

Hai là, đế quốc Mỹ đã tự lật trần mặt nạ xấu xa của chúng. Đó là việc Phó Tổng thống Mỹ đã ký với Ngô Đình Diệm một bản "thông cáo chung", giao hết quyền chính trị, quân sự và kinh tế ở miền Nam cho Mỹ, tạo điều kiện để Mỹ công khai xâm lược Việt Nam, phá hoại Hiệp định Giơnevơ. Người khẳng định: "Trước kia nhân dân ta đã thắng thực dân Pháp. Nhân dân ta tỉnh táo thì nhất định sẽ phá tan âm mưu của đế quốc Mỹ ngày nay".

- Báo *Nhân Dân*, số 2631, ngày 4-6-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 363-364.

Tháng 6, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống nước Cộng hoà Indônêxia Xucácno nhân kỷ niệm ngày sinh lần thứ 60 của Tổng thống.

- Báo *Nhân Dân*, số 2634, ngày 7-6-1961.

Tháng 6, trước ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho em Bùi Xuân Đề, 13 tuổi, ở Vĩnh Thuận (huyện Thanh Trì, Hà Nội) đã dũng cảm cứu sống 4 em nhỏ bị chìm ở đầm Thanh Trì.

- Báo *Nhân Dân*, số 2636, ngày 9-6-1961.

Tháng 6, ngày 9

Bài viết *Hai vị anh hùng* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2636, kể lại hai tấm gương tiêu biểu là Cao Sĩ Kỳ (Trung Quốc) và Cônôvalốp (Liên Xô).

Bài báo cho biết: Cao Sĩ Kỳ, một nhà khoa học chẳng may bị tàn phế nhưng đầu óc vẫn sáng suốt, đã vượt lên mọi đau khổ, đem những hiểu biết của mình truyền đạt cho các em thiếu niên nhi đồng bằng nhiều bộ sách và thơ ca.

Cônôvalốp, một chiến sĩ Hồng quân, bị thương cụt hai chân nhưng không hề nản chí, luôn luôn hoạt động, phụ trách rất nhiều công việc. Tuy tuổi đã 63, ông vẫn nhận nuôi 600 con lợn và đã hoàn thành vượt mức, được tặng danh hiệu "Anh hùng chăn nuôi cụt chân".

Bài báo kết luận: "Quyết tâm vượt mọi khó khăn, đau khổ để phục vụ chủ nghĩa xã hội, phục vụ nhân dân, hai đồng chí trên đây là gương sáng cho tất cả chúng ta, những người lao động chân tay và lao động trí óc".

- Báo *Nhân Dân*, số 2636, ngày 9-6-1961.

Tháng 6, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị để thảo luận một số vấn đề tồn tại trong đợt chỉnh huấn.

Người đề nghị: "Trung ương phải sửa cái bệnh lè mề. Khai hội rồi, hai ba tuần sau chưa có nghị quyết. Lần này, sau khi đại bộ phận chỉnh huấn xong, các đồng chí Trung ương nên đi một đợt để kiểm tra, động viên".

Cùng ngày, Người gặp gỡ và chụp ảnh chung với Đoàn đại biểu Chính phủ do Thủ tướng Phạm Văn Đồng dẫn đầu, trước khi Đoàn lên đường đi thăm các nước xã hội chủ nghĩa".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2638, ngày 11-6-1961.

Tháng 6, trước ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi tặng Tổng thống Cuba Đoóc-tíc-ô-t một bức tranh thêu phong cảnh Việt Nam⁷⁾.

- Báo *Nhân Dân*, số 2643, ngày 16-6-1961.

Tháng 6, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 31-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho ông Sôcôlốp Lêônít Ivanôvich, Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Liên bang Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Xôviết tại Việt Nam, vì những công hiến to lớn trong việc tăng cường tình hữu nghị và hợp tác giữa hai nước.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 6, ngày 14

Bài viết *Thời đại mới, thanh niên mới* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2641, nêu gương phấn đấu của Lê Thị Phao ở thôn Lại (Bình Giang, Hải Dương) từ một phân đoàn trưởng thanh niên trở thành một Chủ nhiệm hợp tác xã, lãnh đạo tốt 100 hộ xã viên với hơn 100 mẫu ruộng.

Như tác giả viết, sở dĩ Phao lãnh đạo tốt hợp tác xã vì cô có tinh thần làm chủ, không sợ khó khăn gian khổ, làm đúng khẩu hiệu "Đâu cần thanh niên có, việc gì khó có thanh niên", luôn đặt lợi ích chung lên trên lợi ích riêng, có tinh thần đấu tranh, ủng hộ cái mới, phát huy sáng kiến cải tiến kỹ thuật... và kết luận: "Đồng chí Phao xứng đáng vừa là tiêu biểu thanh niên, vừa là tiêu biểu phụ nữ dưới chế độ xã hội chủ nghĩa của chúng ta".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Hợp tác xã số 1 thôn Kiều Mai, xã Trần Phú (nay thuộc xã Phú Minh, huyện Từ Liêm, Hà Nội) giữa lúc bà con đang thu hoạch vụ chiêm, chuẩn bị vụ mùa.

Ra thẳng cánh đồng Song, nơi các xã viên đang gặt lúa, Người thân mật hỏi chuyện mọi người và căn dặn bà con: "Muốn phát triển sản xuất tốt, trước hết các xã viên phải đoàn kết như anh em một nhà. Đoàn kết là sức mạnh. Đoàn kết thì khó khăn mấy cũng làm được, cũng vượt qua được. Cán bộ phải gương mẫu, ban quản trị làm việc phải chí công vô tư, sổ sách tài chính phải minh bạch và phải cố gắng thi đua với Đại Phong".

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 32-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho ông Tào Tinh Bố, Ủy viên trong Đoàn chỉ đạo chuyên gia Trung Quốc tại Việt Nam, vì những công lao trong việc giúp đỡ Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2641 và 2642, ngày 14 và ngày 15-6-1961.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá và Thông tin Hà Nội, 1985, tr. 47.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 6, ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị thảo luận tiếp một số vấn đề tồn tại trong chỉnh huấn.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 6, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị thảo luận dự thảo báo cáo kế hoạch phát triển nông nghiệp.

Góp ý kiến xây dựng kế hoạch, Người yêu cầu cần ước tính số dân đến năm 1965, cân nhắc các chỉ tiêu để cố gắng đạt được; chưa vội đặt vấn đề làm thí điểm hợp tác xã quy mô hai, ba xã và cần phải có chính sách đối với những người còn làm ăn riêng lẻ.

Cùng ngày, bài viết *Cần phải chuẩn bị thật chu đáo, sẵn sàng để phòng lụt, chống lụt* của Người, ký bút danh Trần Lực, đăng báo *Nhân Dân*, số 2643.

Trước diễn biến phức tạp của thời tiết và tình hình mực nước các triền sông lớn lên cao, Người yêu cầu các địa phương phải *lập tức chuẩn bị đầy đủ, sẵn sàng để phòng lụt chống lụt*, phải kiện toàn các ban chỉ huy từ trung ương đến xã, phải có kế hoạch bảo vệ kho tàng và các cơ sở sản xuất, tuyệt đối không được chủ quan, chờ "nước đến chân mới nhảy".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2643, ngày 16-6-1961.

Tháng 6, ngày 21

Bài viết nhan đề *Mỹ mà không đẹp* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân*, số 2648.

Dẫn tin tức của các báo chí Mỹ những ngày cuối tháng 5 nói về tình trạng thanh thiếu niên Mỹ hư hỏng, phạm tội giết người ngày càng nhiều do "sinh hoạt kiểu Mỹ", do "giáo dục theo lối tư bản phát xít" và tin tức của các báo chí Liên Xô nói về thái độ và thành quả lao động của thanh thiếu niên Liên Xô, bài báo rút ra kết luận: "Mỹ mà không đẹp", "chế độ nào có thanh niên ấy".

- Báo *Nhân Dân*, số 2648, ngày 21-6-1961.

Tháng 6, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về tổ chức lãnh đạo nông nghiệp.

Người nhận xét bản đề án viết rườm rà và chưa làm rõ nhiệm vụ của tỉnh, huyện, xã đối với Trung ương và đối với nhân dân. Cần làm rõ vấn đề xã, vì "chính xã làm ra ngô, khoai sắn".

Về tổ chức, Người đề nghị "phải nói rõ Ban Nông thôn là bộ phận của Ban Bí thư".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 6, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III) thông qua Nghị quyết kiểm điểm sự lãnh đạo của Trung ương ba năm qua.

Phát biểu tại Hội nghị, Người đề nghị: "Lần sau hội nghị và nghị quyết phải đi đôi với nhau", "từ trung ương cho đến đảng viên phải gương mẫu về đạo đức cách mạng" và góp một số ý kiến cụ thể về nội dung bản nghị quyết.

Về giáo dục đạo đức, Người nhận xét: "Tôi xem chương trình giáo dục cho đến hết lớp 10⁸), phần đức dục rất thiếu sót, chỉ có mười dòng".

Về công tác xây dựng Đảng, Người nói: "Trong Đảng hiện nay, ở các địa phương có hiện tượng lớp già ép lớp trẻ trong khi sự hiểu biết về kinh tế, văn hoá của họ không bằng. Ở Trung ương cũng có đồng chí già, trước có công, nay không làm được. Bây giờ, ai làm được việc thì cử người ấy, cố nhiên trọng người nhiều tuổi Đảng. Phải có kế hoạch để lớp trẻ thay thế lớp già. Đối với lớp cán bộ già ấy, cho lương hưu, ưu đãi. Tôi xin xung phong hưu. Chúng ta phải có kế hoạch, chính sách đối với cán bộ già, cán bộ trẻ. Già làm được việc gì thì giao việc ấy, không thì đối đãi thoả đáng. Cán bộ trẻ có tài, đức thì phải mạnh dạn đề bạt".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 7, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng đến các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Trung Quốc Mao Trạch Đông, Lưu Thiệu Kỳ, Chu Ân Lai, Đặng Tiểu Bình nhân dịp kỷ niệm 40 năm Ngày thành lập Đảng Cộng sản Trung Quốc.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Cách mạng Trung Quốc và Cách mạng Việt Nam* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đăng báo *Nhân Dân*, số 2658. Sau khi khái quát quá trình ra đời của Đảng Cộng sản Trung Quốc và vai trò to lớn của Đảng đối với cách mạng Trung Quốc 40 năm qua (1921-1961), Chủ tịch Hồ Chí Minh ca ngợi tinh thần đoàn kết chiến đấu giữa Việt Nam và Trung Quốc trong sự nghiệp chống kẻ thù đế quốc và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Đó là mối tình như Người khái quát trong bài viết:

"Trăm ơn, ngàn nghĩa, vạn tình

Tinh thần hữu nghị quang vinh muôn đời".

- Báo *Nhân Dân*, số 2658, ngày 1-7-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 365-368.

Tháng 7, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Lớp huấn luyện nghiệp vụ nấu ăn đầu tiên toàn miền Bắc.

Nói chuyện với các học viên, Người phê phán những cách nghĩ sai lầm về nghề nấu

ăn và khẳng định đó là một nghề rất quan trọng, đòi hỏi các anh chị nuôi cần phải trau dồi phẩm chất, học tập nghề nghiệp cho thông thạo, nâng cao trình độ văn hoá để không ngừng tiến bộ. Người mong mọi người cố gắng thi đua và tiến bộ nhiều để có nhiều anh nuôi, chị nuôi giành được danh hiệu anh hùng vẻ vang.

Cùng ngày, Người gửi điện chúc mừng tới Tổng thống Cộng hoà Gana Oamê Encruma nhân dịp Quốc khánh lần thứ hai của nước này.

- *Lời Bác Hồ về công tác quân nhu*, Cục Quân nhu xuất bản, Hà Nội, 1978, tr. 86.
- Báo *Nhân Dân*, số 2659 và 2661, ngày 2 và ngày 4-7-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 369-370.

Tháng 7, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 33-LCT, tặng thưởng 4 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 37 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các xã, hợp tác xã và huyện có thành tích trong phong trào thi đua sản xuất nông nghiệp năm 1960.
- Lệnh số 34-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến hạng Nhì* cho bà Trần Thị Thâm ở xã Triệu Bình (Triệu Phong, Quảng Trị) có 6 con tòng quân và *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho ông Hà Văn Vân ở xã Lâm Lợi (Hạ Hoà, Phú Thọ) có 5 con tòng quân trong thời kỳ kháng chiến.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 7, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 35-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Thiếu tướng Antipóp Nicôlai Cudomich, chuyên viên quân sự Đại sứ quán Liên Xô tại Việt Nam và Đại tá Hình Vinh Kiệt, chuyên viên quân sự Đại sứ quán Trung Quốc tại Việt Nam, vì những công lao giúp đỡ nhân dân Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 7, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị kiểm điểm việc thực hiện kế hoạch 6 tháng đầu năm và bàn phương hướng thực hiện kế hoạch 6 tháng cuối năm.

Người không nhất trí về một số điểm trong cách đánh giá thắng lợi việc thực hiện kế hoạch nêu trong báo cáo và cho rằng sản xuất nông nghiệp chưa toàn diện, có tiến bộ nhưng chưa đều, chất lượng chưa cao, "kinh tế không phát triển nhịp nhàng, không đúng phương hướng lấy ngắn nuôi dài, lấy nhanh nuôi chậm".

Về những khó khăn, Người nhận định đó là điều tất yếu, "như đứa trẻ lớn mau, áo của nó mau chật", nhưng điều quan trọng là phải nêu ra được phương hướng giải quyết khó khăn một cách cụ thể trên cơ sở thi đua "tiết kiệm nhưng không để thiếu thốn".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 7, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 36-LCT, truy tặng *Huân chương Chiến công hạng Nhì và hạng Ba* cho 33 liệt sĩ đã anh dũng hy sinh khi làm nhiệm vụ tiêu phi, bảo vệ biên giới.
- Lệnh số 37-LCT, tặng thưởng *Huân chương Chiến công hạng Nhất, hạng Nhì và hạng Ba* cho 15 đơn vị và 40 cán bộ, chiến sĩ đã anh dũng chiến đấu khi làm nhiệm vụ tiêu phi, bảo vệ biên giới.
- Lệnh số 38-LCT, tặng thưởng *Huân chương Chiến thắng* cho 4 cán bộ Quân đội nhân dân Việt Nam có nhiều thành tích trong thời kỳ kháng chiến.
- Lệnh số 39-LCT, tặng thưởng *Huân chương Quân công hạng Ba* và *Huân chương Chiến công hạng Nhì và hạng Ba* cho một số đơn vị, cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam có thành tích sản xuất trong thời gian 1958-1960 nói chung và năm 1960 nói riêng.
- Lệnh số 40-LCT, tặng thưởng *Huân chương Chiến công hạng Nhất, hạng Nhì, hạng Ba* cho 54 đơn vị và cơ quan Quân đội nhân dân Việt Nam có thành tích huấn luyện và công tác trong thời gian 1958-1960 nói chung và năm 1960 nói riêng.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 7, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng tới Chủ tịch I.U. Xêđenban, nhân kỷ niệm lần thứ 40 Quốc khánh nước Cộng hoà Nhân dân Mông Cổ.

Cùng ngày, theo đề nghị của Đài phát thanh Mông Cổ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc lời chúc mừng Quốc khánh Mông Cổ, nêu rõ những thành tựu của nhân dân Mông Cổ trong 40 năm qua dưới sự lãnh đạo của Đảng Nhân dân cách mạng, đặc biệt là trong năm 1960 đã hoàn thành vượt mức thời hạn kế hoạch 3 năm.

Nhân dịp này, Người gửi đến Đảng, Chính phủ và nhân dân Mông Cổ lời cảm ơn chân thành về sự ủng hộ nhiệt tình đối với nhân dân Việt Nam trong cuộc kháng chiến trước đây cũng như trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà hiện nay.

Cùng ngày, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Phó Tổng Giám đốc thứ nhất kiêm Tổng biên tập Thông tấn xã Cộng hoà Dân chủ Đức (AND). Bắt tay các bạn Đức, Người vui vẻ nói: "Tôi cũng là nhà báo đây, các đồng chí ạ".

- Báo *Nhân Dân*, số 2668, ngày 11-7-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 372-373.
- Tư liệu lưu trữ của Bộ Ngoại giao.

Tháng 7, ngày 11

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Đại hội Liên hoan chiến sĩ thi đua toàn quân¹².

Nói chuyện với đại hội, Người căn dặn toàn thể cán bộ và chiến sĩ cần luôn luôn nâng cao trình độ chính trị, văn hoá cùng khoa học kỹ thuật; nghiêm túc giữ gìn kỷ luật; nâng cao cảnh giác, giữ gìn bí mật, sẵn sàng đập tan mọi âm mưu của địch. Đồng thời, phải thấm nhuần tinh thần làm chủ, phải cần kiệm xây dựng quân đội, tăng gia sản xuất và thực hành tiết kiệm để tự cải thiện và giảm nhẹ sự đóng góp của nhân dân, kiên quyết chống tham ô, lãng phí.

Chủ tịch tặng Đại hội mấy câu thơ:

*"Công nhân phát cao ngọn cờ Duyên Hải,
Nông dân phát cao ngọn cờ Đại Phong,
Quân đội anh hùng phát cao ngọn cờ "Ba nhất",
Công, nông, binh đại thi đua, đại đoàn kết,
Chủ nghĩa xã hội nhất định đại thành công,
Bắc-Nam nhất định sẽ thống nhất non sông một nhà!"*

Cuối buổi chiều, Người dự lễ bế mạc cuộc triển lãm "Thiếu nhi với 5 điều Bác dạy" tại Phủ Chủ tịch, sau đó xem các cháu biểu diễn văn nghệ và vui liên hoan với 3.000 thiếu nhi Hà Nội.

Tối, tại Câu lạc bộ Quốc tế, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc chiêu đãi do Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Cộng hoà Nhân dân Mông Cổ tại Việt Nam tổ chức nhân dịp kỷ niệm lần thứ 40 Quốc khánh nước Cộng hoà Nhân dân Mông Cổ.

- Hồ Chí Minh: *Chiến tranh nhân dân Việt Nam*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1980, tr. 375.
- Báo *Nhân Dân*, số 2669, ngày 12-7-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 374-376.

Tháng 7, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông Ađen Ápđunla Ôtman nhân dịp ông được cử làm Tổng thống nước Cộng hoà Xômalì.

- Báo *Nhân Dân*, số 2669, ngày 12-7-1961.

Tháng 7, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị nghe báo cáo tóm tắt Hội nghị Gionevơ về Lào và bàn chủ trương giúp đỡ Lào trong tình hình mới.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Chủ tịch Hội đồng chủ quyền nước Cộng hoà Irắc Nagíp Enrubai, nhân kỷ niệm lần thứ ba Quốc khánh nước Cộng hoà Irắc.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2671, ngày 14-7-1961.

Tháng 7, ngày 15

Bài viết *Quyết tâm phấn đấu cho một vụ mùa thắng lợi* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2672, nêu ra bốn yêu cầu cần phải thực hiện ngay để giành một vụ mùa thắng lợi hơn nữa.

Người cũng nhắc nhở Bộ Nông nghiệp cần cử cán bộ xuống tận địa phương để giúp và giải quyết khó khăn về kỹ thuật, cán bộ tỉnh và huyện phải đến tận các hợp tác xã để chỉ đạo, các đảng viên và đoàn viên cần phải xung phong gương mẫu trong mọi công việc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2672, ngày 15-7-1961.

Tháng 7, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 41-LCT, tặng thưởng *Huân chương Quân công hạng Ba* cho Phân đội 40 đã bắn rơi 1 máy bay quân sự của Mỹ-Diệm xâm lược vùng trời nước ta ngày 2-7-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 7, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III)¹³, bàn về vấn đề phát triển nông nghiệp 1961-1965.

Về tình hình thu mua lương thực, Người nhận xét: Việc mua lương thực còn ỉ ạch. Nút ở đâu? Đời xưa Khổng Tử nói: "Dân không tin, không làm được". Bây giờ xã nói huyện ép, huyện nói tỉnh ép, tỉnh nói trung ương ép! Vì vậy, để làm kế hoạch này, vấn đề rất quan trọng có lẽ là vấn đề dưới chưa tin trên và trên chưa tin dưới.

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 7, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phóng viên Thông tấn xã Cộng hoà Dân chủ Đức Áctua Manba về một số câu hỏi liên quan tới công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta, đường lối thống nhất nước Việt Nam....

Người nêu rõ: "Mục đích việc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà là nâng cao mức sống vật chất và tinh thần của nhân dân miền Bắc

Việt Nam và đồng thời tạo cơ sở vững chắc cho cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam để hoà bình thống nhất đất nước của mình". "Chúng tôi kiên quyết đấu tranh thống nhất Tổ quốc bằng đường lối hoà bình và thi hành nghiêm chỉnh Hiệp định Giơnevơ¹⁴".

Trả lời câu hỏi về lời vu cáo của Ngô Đình Diệm về cái gọi là "hoạt động khuynh đảo" của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà ở miền Nam Việt Nam, Người tố cáo luận điệu hèn hạ đó "nhằm che lấp việc phá hoại Hiệp định Giơnevơ và việc biến miền Nam Việt Nam thành thuộc địa và căn cứ quân sự của Mỹ", "nhằm tăng cường khủng bố nhân dân miền Nam Việt Nam đang đấu tranh chống chế độ độc tài phát xít của bè lũ Mỹ - Diệm", và khẳng định: "Cuộc đấu tranh chống chế độ dã man ấy là quyền thiêng liêng của đồng bào chúng tôi ở miền Nam Việt Nam. Không có bạo lực hay vu cáo nào có thể làm cản trở mục đích đó đi tới thắng lợi".

- Báo *Nhân Dân*, số 2678, ngày 21-7-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 377-378.

Tháng 7, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiếp Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương (khoá III). Trong bài phát biểu, Người đặc biệt nhấn mạnh về vị trí, vai trò của nông nghiệp đối với công nghiệp cũng như đối với nền kinh tế nước ta và về mối quan hệ giữa công nghiệp và nông nghiệp. Người khẳng định thành tích đồng thời cũng chỉ ra những khuyết điểm của phong trào hợp tác hoá nông nghiệp, nhấn mạnh sự cần thiết tăng cường lãnh đạo của chi bộ Đảng ở nông thôn, việc bồi dưỡng, củng cố ban quản trị hợp tác xã, nhất là việc xây dựng và phát huy tinh thần làm chủ, cần kiệm xây dựng hợp tác xã, nhằm đẩy tới một cao trào thi đua sản xuất và tiết kiệm để không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện chúc mừng tới các vị lãnh đạo nước Cộng hoà Nhân dân Ba Lan nhân kỷ niệm lần thứ 17 Quốc khánh Ba Lan.

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phong Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 379-381.

- Báo *Nhân Dân*, số 2679, ngày 22-7-1961.

Tháng 7, ngày 23

6 giờ, tại Quảng trường Ba Đình (Hà Nội), Chủ tịch Hồ Chí Minh tham dự cuộc mít tinh của trên 25 vạn nhân dân Thủ đô kỷ niệm 7 năm ngày ký Hiệp nghị Giơnevơ lập lại hoà bình ở Đông Dương (20-7).

Trước lúc kết thúc buổi mít tinh, Người căn dặn đồng bào: "Đoàn kết là sức mạnh, đồng bào cả nước đoàn kết, chúng ta đoàn kết với nhân dân các nước xã hội chủ nghĩa, với nhân dân châu Á, châu Phi, châu Mỹ latin và nhân dân yêu chuộng hoà bình thế giới, nhất định chúng ta sẽ thắng đế quốc Mỹ và bọn tay sai". Sau đó, Người đề nghị mọi người cùng hát bài "Kết đoàn".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu Uỷ ban bảo vệ hoà bình thế giới của Trung Quốc cùng các nước sang dự lễ kỷ niệm ngày ký kết Hiệp định Giơnevơ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2681, ngày 24-7-1961.
- Ảnh tư liệu, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 257.

Tháng 7, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm đại đội 1 thuộc Trung đoàn 230 phòng không, đóng tại trận địa Quảng Bá (Hà Nội).

Sau khi thăm nơi ăn, ở của đơn vị, nói chuyện với cán bộ và chiến sĩ tại sân của đại đội, Người căn dặn: "Các chú phải ra sức học tập kỹ thuật, chiến thuật hơn nữa thì mới đảm bảo làm tròn được nhiệm vụ. Nhất là phải tránh chủ quan thoả mãn. Trình độ văn hoá của các chú còn thấp, nên càng phải cố gắng mà học để làm cơ sở tốt cho huấn luyện quân sự".

- *Nguồn sức mạnh*, Nxb. Sự thật, Hà Nội, 1992, tr. 175.

Tháng 7, trước ngày 26

Nhân ngày lịch sử 26-7⁹⁾ của nhân dân Cuba, Chủ tịch Hồ Chí Minh viết thư gửi báo *Revolucion* (Cuba).

Bức thư có đoạn: "Tôi tin rằng, với tinh thần "Patria o Muerto"¹⁰⁾ của nhân dân Cuba do Thủ tướng Phiden Caxtorô lãnh đạo, với sự ủng hộ nhiệt liệt của các nước xã hội chủ nghĩa và nhân dân yêu chuộng hoà bình trên thế giới, nhân dân Cuba nhất định thắng lợi trong sự nghiệp đánh bại mọi âm mưu xâm lược của đế quốc Mỹ, và xây dựng đất nước phồn vinh của mình".

- Bản chụp bút tích, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 7, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiếp Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương (khoá III) thông qua Nghị quyết phát triển nông nghiệp trong 5 năm 1961-1965.

Phát biểu ý kiến, Người khẳng định thành công của Hội nghị và nêu lên những việc cần làm để thực hiện tốt những chỉ tiêu kế hoạch đề ra. Người yêu cầu Trung ương cử cán bộ xuống giúp đỡ các địa phương, và "nếu cần, tôi cũng xung phong".

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 7, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng *Hội nghị Liên hoan chiến sĩ thi đua công, nông, binh Hải Phòng*¹¹⁾.

Người khen ngợi những thành tích của nhân dân lao động Hải Phòng đã đạt được và mong rằng công nhân, nông dân, bộ đội Hải Phòng đoàn kết, đẩy mạnh thi đua, "làm cho Hải Phòng thành một địa phương gương mẫu trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, làm cơ sở vững mạnh cho sự nghiệp đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Quảng Bá xem địa điểm dự định xây dựng nơi làm việc và an dưỡng của cán bộ trung ương.

- Báo *Nhân Dân*, số 2688, ngày 31-7-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 382-383.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ* (1945-1969), bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 7, trước ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho đội viên thiếu niên Phạm Đức Thụ, 12 tuổi, thôn Bội Đầu, xã Liên Hiệp, huyện Thanh Ba, Phú Thọ, đã dũng cảm cứu bạn khỏi bị chết đuối.

- Báo *Nhân Dân*, số 2686, ngày 29-7-1961.

Tháng 7, ngày 29

Bài viết *Cô học sinh 106 tuổi* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2686, kể về tinh thần ham học của cụ Xêmanát (người Cuba) vốn là một nô lệ cũ, nhờ cách mạng đã thoát được nạn mù chữ. Qua đó, tác giả giới thiệu thành tựu *diệt giặc đói* của nhân dân Cuba anh em từ sau ngày giải phóng.

- Báo *Nhân Dân*, số 2686, ngày 29-7-1961.

Tháng 7, ngày 31

Bài viết *Lá cờ quạt khởi* của Chủ tịch Hồ Chí Minh ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2688.

Bài báo kể lại câu chuyện: Nữ anh hùng Giamila Bécpecha cùng với các chị em Angiêri bị giam ở nhà tù Baen (Pháp) đã xé áo, xé yếm của họ và bí mật may thành hai lá cờ Angiêri rồi tìm cách treo trên nóc nhà tù, tượng trưng cho tinh thần quạt khởi của nhân dân Angiêri.

Liên hệ với hình thức đấu tranh treo cờ của những năm trước Cách mạng Tháng Tám, tác giả nhận xét: "Đấu tranh bằng cách treo cờ không phải hình thức riêng của cách mạng Việt Nam mà nó cũng là hình thức chung của các dân tộc khác".

- Báo *Nhân Dân*, số 2688, ngày 31-7-1961.

Tháng 8, ngày 3

Bài viết *Thiên đường cộng sản* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2691, giới thiệu khái quát chương trình xã hội trong 20 năm tới của Đảng Cộng sản Liên Xô và tiền đồ tươi sáng của nhân dân Liên Xô sau khi thực hiện kế hoạch lớn lao này.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 42-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho những cán bộ, công nhân viên chức các cơ quan trung ương và địa phương theo đề nghị của Thường vụ Hội đồng Chính phủ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2691, ngày 3-8-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, trước ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho cô giáo người dân tộc Tày Đinh Thị Hoa, 19 tuổi, ở xã Hữu Sản, huyện Đình Lập, Hải Ninh (nay thuộc Quảng Ninh), tuy chân tay bị què, nhưng 6 năm liền vẫn giữ vững danh hiệu "Giáo viên xuất sắc" của ngành giáo dục tỉnh.

- Báo *Nhân Dân*, số 2692, ngày 4-8-1961.

Tháng 8, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư thăm hỏi và động viên cán bộ, nhân dân thị xã Vinh (Nghệ An) sau vụ hoả hoạn.

Người mong "đồng bào đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau, cố gắng vượt mọi khó khăn, mau chóng xây dựng lại nhà cửa và tiếp tục làm ăn bình thường", và nhắc nhở đồng bào và cán bộ cần nâng cao cảnh giác, luôn luôn chuẩn bị sẵn sàng những dụng cụ phòng cháy chữa cháy và không để xảy ra những tai hoạ như thế nữa.

- *Bác Hồ với quê hương Nghệ Tĩnh*, Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng Nghệ Tĩnh, 1977, tr. 77.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 384.

Tháng 8, trước ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 3 cá nhân có thành tích trong công tác thuỷ lợi, chăn nuôi và làm phân bón.

- Báo *Nhân Dân*, số 2693, ngày 5-8-1961.

Tháng 8, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng Tổng thống Cộng hoà Ả-rập Thống nhất Gaman Áp-đun Nát-xe, nhân kỷ niệm lần thứ 9 Ngày Cách mạng Aicập.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 43-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì, hạng Ba* cho 18 huyện, xã và hợp tác xã đạt nhiều thành tích trong phong trào thi đua sản xuất nông nghiệp năm 1960.

- Lệnh số 44-LCT, tặng thưởng:

+ *Huân chương Kháng chiến hạng Nhất* cho cụ Cáp Văn Bút, xã Hoà Long (Yên Phong, Bắc Ninh) có 5 con tòng quân (4 liệt sĩ, 1 thương binh).

+ *Huân chương Kháng chiến hạng Nhì* cho ông Ngô Văn Tắc, xã Thụy Văn (Thụy Anh, Thái Bình) có 5 con tòng quân (3 hy sinh).

+ *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho ông Nguyễn Duy Đỗ, xã Quỳnh Ngọc (Quỳnh Côi, Thái Bình) có 3 con tòng quân (hy sinh cả 3).

- Lệnh số 45-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho những cán bộ, công nhân viên chức các cơ quan của Đảng Dân chủ Việt Nam theo đề nghị của Thường vụ Hội đồng Chính phủ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2693, ngày 5-8-1961.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, ngày 6

Bài viết *Cần học những kinh nghiệm tốt* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2694, giới thiệu những kinh nghiệm chăn nuôi, cải tiến công cụ của các xã Đại Phong, Xuân Lai, Quang Hải (Thanh Hoá) và yêu cầu các chi bộ ở nông thôn phải vận động hợp tác xã địa phương mình học tập những kinh nghiệm tốt đó.

- Báo *Nhân Dân*, số 2694, ngày 6-8-1961.

Tháng 8, trước ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 kiều bào có tuổi thọ từ 75 đến 90 ở tỉnh Sa Côn (Thái Lan) mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 2695, ngày 7-8-1961.

Tháng 8, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông N.X. Khorútsốp – Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô, nhân dịp Liên Xô phóng thành công con tàu vũ trụ Phương Đông 2, do anh hùng Liên Xô Thiếu tá Ghécman Titốp điều khiển.

Cùng ngày, Chủ tịch đã tuyên bố với phóng viên Đài phát thanh Mátxcova tại Hà Nội: "Tôi thay mặt Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà gửi những lời chúc mừng nhân dịp Liên Xô phóng con tàu vũ trụ Phương Đông 2 chở theo người, và chuyển lời chào nhiệt liệt tới nhà du hành vũ trụ Liên Xô Titốp".

- Báo *Nhân Dân*, số 2696, ngày 8-8-1961.

Tháng 8, ngày 9

Bài viết *Thực dân Pháp xâm lăng Bidéctor* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2697, lên án việc thực dân Pháp đã dùng hải, lục, không quân đánh chiếm thành phố Bidéctor¹²⁾ để mở rộng căn cứ quân sự của chúng ở đây và bày tỏ sự đồng tình, ủng hộ của nhân dân Việt Nam đối với cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân Tuynidi.

Tác giả kết luận: "'Lửa thử vàng, gian nan thử bạn". Nhân vấn đề Bidéctor mà nhân dân Tuynidi càng nhận rõ ai là bạn, ai là thù".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 46-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 3 đơn vị thuộc ngành ngoại thương đạt nhiều thành tích trong phong trào thi đua thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1960.

- Báo *Nhân Dân*, số 2697, ngày 9-8-1961.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 385-386.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về một số vấn đề của công tác kiểm tra kế hoạch Nhà nước năm 1962.

Cùng ngày, bài viết *Vượt hơn 1428 lần* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2698, giới thiệu những tiến bộ vượt bậc của nền khoa học vũ trụ Liên Xô so với Mỹ.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2698, ngày 10-8-1961.

Tháng 8, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm các đoạn đê xung yếu thuộc xã Đông Mỹ, xã Sở Thượng, huyện Thanh Trì, Hà Nội. Người hỏi kỹ về tình hình canh gác, các dụng cụ hộ đê, phương tiện báo động.

Nói chuyện với anh chị em bảo vệ đê, Người căn dặn: "Dù nước to đến đâu, cũng phải giữ đê cho chắc. Phải đề phòng mực nước cao nhất, chớ chủ quan khi nước chưa rút hẳn. Phải bảo vệ tính mạng, tài sản của nhân dân và của cải của Nhà nước ở hai vệ sông".

- Báo *Nhân Dân*, số 2700, ngày 12-8-1961.
- *Bác Hồ với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá – Thông tin Hà Nội xuất bản, 1990, tr. 196.

Tháng 8, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi:

- Điện mừng Hội nghị quốc tế chống bom nguyên tử họp ở Tôkiô (Nhật Bản).

Bức điện có đoạn: "Để cho những tội ác kinh khủng do đế quốc Mỹ gây ra ở Hirôshima và Nagasaki không bao giờ còn diễn lại, chúng ta kiên quyết đấu tranh chống việc thử bom nguyên tử và bom khinh khí, kiên quyết đấu tranh đòi giải trừ quân bị toàn bộ và triệt để".

- Điện mừng các vị lãnh đạo của Đảng, Quốc hội, Chính phủ nước Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Triều Tiên nhân kỷ niệm lần thứ 16 Ngày giải phóng Triều Tiên.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 48-LCT, công bố *Pháp lệnh quy định chế độ phục vụ của sĩ quan công an nhân dân vũ trang*. Sau đó, Người sang sân bay Gia Lâm lên đường đi công tác nước ngoài.

- Báo *Nhân Dân*, số 2700 và 2703, ngày 12 và ngày 15-8-1961.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 387.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 8, ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện cảm ơn Tổng thống nước Cộng hoà Tuynidi Habíp Buốcghiba, đã gửi thư và quà cho Người. Chủ tịch bày tỏ sự thông cảm vì tình hình nghiêm trọng ở Bidécơ mà Đoàn đại biểu Chính phủ Tuynidi chưa sang thăm được Việt Nam.

Cùng ngày, bài viết nhan đề *Singsing* của Người đăng báo *Nhân Dân*, số 2703, tố cáo tội ác của Mỹ đã giúp Ngô Đình Diệm khủng bố và tàn sát đồng bào miền Nam, thậm chí dùng cả những tên tội phạm bị giam giữ ở Singsing – một nhà tù lớn nhất của Mỹ chuyên giam những tù nhân trọng tội mà phân đông chờ án tử hình, làm cổ vắn cho Diệm.

Bài báo kết luận: "Về phần quân đội Diệm, họ đều là con em của nhân dân miền Nam. Một mai họ giác ngộ đâu là chính đâu là tà, thì chắc chắn họ sẽ *theo theo cả vũ trang Mỹ mà cải tà quy chính*, và hoan tống bọn Diệm vào Singsing".

- Báo *Nhân Dân*, số 2703, ngày 15-8-1961.

Tháng 8, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Xucác nô, nhân kỷ niệm lần thứ 16 Quốc khánh nước Cộng hoà Ấn độ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2705, ngày 17-8-1961.

Tháng 8, trước ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho em Hoàng Tử Long, học sinh lớp 6 ở Hải Phòng, đã có sáng kiến làm 1 máy cuốn chỉ, đưa năng suất tăng 400%.

- Báo *Nhân Dân*, số 2710, ngày 22-8-1961.

Tháng 8, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Chính phủ nước Cộng hoà Nhân dân Rumani nhân kỷ niệm lần thứ 17 Quốc khánh Rumani.

- Báo *Nhân Dân*, số 2711, ngày 23-8-1961.

Tháng 8, ngày 24

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Trung Quốc.

- Tư liệu của Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 258.

Tháng 8, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trung Quốc về đến Hà Nội (bằng xe lửa).

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 49-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho cán bộ, công nhân viên chức các cơ quan trung ương và địa phương.
- Lệnh số 50-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động* cho những đơn vị và cá nhân đạt thành tích trong phong trào thi đua thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1960.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, ngày 31

Tối, tại Câu lạc bộ Quốc tế, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc do Thủ tướng Phạm Văn Đồng tổ chức chiêu đãi chuyên gia các nước xã hội chủ nghĩa đang có mặt tại Hà Nội nhân kỷ niệm lần thứ 16 Quốc khánh của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

- Báo *Nhân Dân*, số 2720, ngày 1-9-1961.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 8

Nhân dịp nhà danh họa Picátxô 80 tuổi, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư chúc mừng họa sĩ. Bức thư viết bằng tiếng Pháp, có đoạn: "Đồng chí Picátxô thuộc vào những con người luôn luôn trẻ, bởi vì những người ấy sôi nổi trong tâm hồn một tình yêu say mê đối với cái Thiện, cái Mỹ, với Hoà bình và Nhân loại. Tình yêu ấy đã dẫn dắt Picátxô đến với chủ nghĩa cộng sản và vì thế họa sĩ mãi mãi giữ được tuổi xuân".

- Tạp chí *La nouvelle critique* (Pháp), số tháng 11-1961.
- Hồ Chí Minh: *Văn hoá nghệ thuật cũng là một mặt trận*, Nxb. Văn học, Hà Nội, 1981, tr. 460.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 388.

1) Ngày 19-5-1961 là ngày sinh lần thứ 71 của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

2) Lần lượt đăng trên các số 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2685, 2686, 2688, 2691, 2692, 2693, 2694. Sau đó, Nhà xuất bản Sự thật đã in thành sách.

3) Quế Lâm trước đây là thủ phủ của tỉnh Quảng Tây. Tại đây, đầu những năm 40 của thế kỷ XX, Hồ Chí Minh với chức danh Thiếu tá Hồ Quang đã làm việc trong Văn phòng của Bát lộ quân Trung Quốc.

4) Dịch thơ:

PHONG CẢNH QUẾ LÂM

Quế Lâm phong cảnh tuyệt vời,

Thơ đan trong hoạ, hoạ cài trong thơ.

Tiểu phu trên núi hát ca,

Dưới sông thuyền khách vào ra: điệu kỳ!

(Bản dịch của Phan Văn Các).

5) Trước chuyến đi nghỉ, một số văn kiện như thư từ, bài báo, sắc lệnh v.v. đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh viết sẵn và ký từ trước.

6) Dịch thơ:

VỊNH THÁI HỒ

Tây Hồ khôn sánh Thái Hồ đẹp,

Thái Hồ rộng vượt Tây Hồ xa.

Thuyền cá đi về trong nắng sớm,

Ruộng đầy dâu lúa, núi đầy hoa.

(Bản dịch của Khương Hữu Dụng).

7) Chiều ngày 12-6-1961, Đại sứ Việt Nam tại Cuba Hoàng Văn Lợi thay mặt Chủ tịch Hồ Chí Minh đã trao tặng Tổng thống Cuba bức tranh đó.

8) Hệ giáo dục phổ thông lúc này là 10 năm.

9) Ngày 26-7-1953, Phiden Caxtorô cùng các đồng chí của mình tổ chức cuộc tấn công trại lính Môncađa ở thành phố Xintiagô Ê, Cuba. Cuộc tấn công không kết quả, nhưng đã mở đầu phong trào đấu tranh vũ trang của nhân dân Cuba chống chế

độc độc tài phản động Batixta. Ngày 26-7 trở thành ngày lịch sử của cách mạng Cuba.

10) Patria o Muerto: Tổ quốc hay là chết.

11) Hội nghị họp ngày 28-7-1961.

12) Bidéctơ, một hải cảng của Tuynidi. Sau ngày Tuynidi độc lập, thực dân Pháp tìm mọi cách kéo dài thời hạn chiếm đóng căn cứ quân sự này. Quốc hội Tuynidi nhiều lần đòi quân đội Pháp phải rút khỏi Bidéctơ. Trả lời yêu cầu đó, ngày 20-7-1961 thực dân Pháp đã tấn công thành phố Bidéctơ (ở cạnh căn cứ Bidéctơ).

Năm 1962 – từ tháng 1 đến tháng 4

Tháng 1, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi *Lời chúc mừng năm mới* tới đồng bào cả nước, kiều bào ở nước ngoài, các nước xã hội chủ nghĩa, các dân tộc đang anh dũng đấu tranh giành tự do độc lập và nhân dân yêu chuộng hoà bình thế giới.

Sau khi khẳng định trong năm qua "lực lượng xã hội chủ nghĩa hơn hẳn lực lượng đế quốc, lực lượng hoà bình hơn hẳn lực lượng chiến tranh", Người nhấn mạnh những nhiệm vụ của đồng bào hai miền Nam, Bắc trong sự nghiệp đấu tranh hoà bình thống nhất nước nhà.

- Báo *Nhân Dân*, số 2841, ngày 1-1-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 490-492.

Tháng 1, ngày 2

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn nghệ sĩ Tiệp Khắc sang thăm và biểu diễn tại nước ta.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 1-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động* cho Đoàn nghệ sĩ Tiệp Khắc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2843, ngày 3-1-1962.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, trước ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện chúc mừng Tổng thống và Thủ tướng Liên bang Miến Điện (Myanma) nhân kỷ niệm lần thứ 14 Ngày Độc lập của Liên bang.

- Báo *Nhân Dân*, số 2845, ngày 5-1-1962.

Tháng 1, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị.

Về công tác thi đua, Người yêu cầu tập trung vào lãnh đạo, cách tổ chức thi đua, và nhấn mạnh tính mục đích của thi đua và phạm vi thi đua ở các ngành các giới.

Về vấn đề định mức thu nộp đảng phí, Người đề nghị: "mức đóng nên quy định theo lũy tiến. Thu, nộp phải rõ ràng, có thể có tem".

Cùng ngày, bài viết *Tốt đẹp thay!* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2845, ca ngợi những thành tích về công nghiệp, nông nghiệp, văn hoá xã hội dưới chế độ mới của nhân dân miền Bắc và chỉ rõ đó là nhờ sự giáo dục của Đảng và nhờ phong trào thi đua trong mọi ngành, mọi giới.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2845, ngày 5-1-1962.

Tháng 1, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh thay mặt Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam viết thư gửi Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô chúc mừng thắng lợi của Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô¹⁾ đã thông qua bản Cương lĩnh xây dựng chủ nghĩa cộng sản ở Liên Xô và xem đây là nguồn cổ vũ lớn lao đối với Việt Nam trong việc thực hiện Nghị quyết Đại hội lần thứ III của Đảng Lao động Việt Nam nhằm xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh hoà bình thống nhất nước nhà.

Sau đó, bức thư đề cập đến hai vấn đề: "Tệ sùng bái cá nhân Stalin" và "Vấn đề Anbani". Thư có đoạn:

"Cũng như mọi người cách mạng trên thế giới, Đảng chúng tôi kính trọng Đảng Cộng sản Liên Xô và nhân dân Liên Xô, đồng thời kính trọng Stalin.

Đến Đại hội lần thứ XX của Đảng Cộng sản Liên Xô, chúng tôi mới được biết Stalin về cuối đời hoạt động của mình đã phạm một số khuyết điểm và sai lầm nghiêm trọng do tệ sùng bái cá nhân gây ra.

Từ Đại hội lần thứ XX, chúng tôi đã tán thành khắc phục tệ sùng bái cá nhân. Về phần Đảng Lao động Việt Nam, chúng tôi không ngừng giáo dục toàn Đảng hết sức tránh tệ sùng bái cá nhân, cố giữ đúng quy tắc sinh hoạt đảng và nguyên tắc lãnh đạo đảng của Lênin, phát huy tập thể dân chủ trong Đảng.

Về vấn đề Anbani. Chúng tôi rất lấy làm tiếc rằng quan hệ giữa Anbani với Liên Xô và một số nước anh em ngày càng trở nên nghiêm trọng.

Đứng trước tình hình ấy, chúng tôi rất lo lắng và lấy làm đau lòng... Vì vậy chúng tôi xin đề nghị:

1. Nên có một cuộc hội nghị đại biểu 12 đảng trong phe xã hội chủ nghĩa hoặc rộng hơn để cùng nhau bàn bạc và giải quyết mỗi bất hoà giữa Anbani với Liên Xô và một số nước anh em khác.

2. Trong lúc chờ đợi một cuộc hội nghị như vậy, các đảng nên đình chỉ việc công kích lẫn nhau trên đài phát thanh và trên báo chí để tạo điều tốt cho việc đi tới cuộc hội nghị nói trên...".

- Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng - Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 23, tr. 20-23.

Tháng 1, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến dự và nói chuyện với Hội nghị truyền đạt Nghị quyết của Bộ Chính trị và Nghị quyết của Hội đồng về kế hoạch Nhà nước năm 1962.

Người khẳng định những tiến bộ, vạch rõ những khuyết điểm trong việc thực hiện kế hoạch Nhà nước năm qua và yêu cầu: từ trên xuống dưới, từ trung ương đến địa phương phải có sự chuyển biến mạnh mẽ để hoàn thành và hoàn thành vượt mức kế hoạch 1962; đồng thời với việc nâng cao tinh thần trách nhiệm, thực hiện tiết kiệm, phải có *biện pháp* cụ thể, thiết thực, toàn diện, kịp thời, phải phấn đấu để tự lực cánh sinh, xây dựng kế hoạch phải *cân đối*, phải quyết tâm thực hiện cho kỳ được kế hoạch đó và phải quản lý tốt sức lao động.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 493-495.

Tháng 1, ngày 12

Bài viết *Thật là vĩ đại* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2852.

Bằng những con số cụ thể so sánh sự phát triển của nền kinh tế giữa Mỹ và Liên Xô, tác giả khẳng định chủ nghĩa tư bản ngày càng suy đồi và chủ nghĩa cộng sản đang hoàn thành một nhiệm vụ lịch sử là giải phóng con người khỏi mọi hình thức áp bức bóc lột và xây dựng trên trái đất một nền hoà bình, lao động, tự do, bình đẳng, hữu nghị và hạnh phúc cho tất cả mọi dân tộc.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc chia buồn về việc đồng chí Lý Khắc Nông qua đời. Và điện cho Đại sứ quán Việt Nam tại Bắc Kinh đặt vòng hoa làm lễ truy điệu. Lý Khắc Nông là một cán bộ quân sự mà Người đã quen biết từ khi Người làm việc tại Văn phòng Bát lộ quân Quế Lâm thời kỳ 1939-1940.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 2-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho những cán bộ, công nhân viên chức trong các cơ quan Trung ương và địa phương có thành tích trong kháng chiến.

- Báo *Nhân Dân*, số 2852, ngày 12-1-1962.
- Bản thảo bức điện, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 262.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, trước ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 11 cá nhân đã hăng hái lao động và nêu cao đạo đức mới.

- Báo *Nhân Dân*, số 2853, ngày 13-1-1962.

Tháng 1, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về ngân sách Nhà nước năm 1962. Phát biểu tại Hội nghị, Người nhấn mạnh nguyên tắc "khai nguyên tiết lưu"²⁾. Cái gì cần tập trung thì tập trung, cái gì giảm được thì kiên quyết giảm. Làm sao cho dưới thông, dân thông. Về vấn đề mở xổ số, Người đề nghị làm sao cho thiết thực, lợi chung, phải quản chặt, tránh lãng phí tham ô. Chống lãng phí tham ô cần có biện pháp. Khả năng còn nhiều, nhưng quản lý không tốt, nên không phát huy được hết mọi khả năng...

Cùng ngày, Người gửi điện tới Tổng thống Indônêxia Xucác-nô, lên án bọn đế quốc âm mưu ám hại Tổng thống và bày tỏ sự vui mừng khi biết tin Tổng thống được bình yên.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 3-LCT, tặng danh hiệu *Anh hùng Lao động* cho Thiếu tá Liên Xô Iuri Gagarin, vì đã thực hiện thành công chuyến bay đầu tiên vào vũ trụ trên con tàu vệ tinh "Phương Đông 1".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2853, ngày 13-1-1962.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, ngày 17

Bài viết *Nói thật không mất lòng* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân* số 2857. Sau khi nêu gương một số hợp tác xã thi đua theo kịp Đại Phong, tác giả phê bình một số hợp tác xã vẫn thua kém nhiều và nhắc nhở: các chi bộ những nơi đó cần nghiêm khắc tự phê bình và quyết tâm sửa chữa. "Những việc làm này nói thật nhưng không sợ mất lòng vì có lợi cho dân, cho nước".

- Báo *Nhân Dân*, số 2857, ngày 17-1-1962.

Tháng 1, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn vấn đề chống tham ô lãng phí. Phát biểu tại hội nghị, Người chỉ rõ: Quan liêu, lãng phí tham ô làm hại cho dân. Phải hiểu vì dân mà chống tham ô lãng phí. Tham ô, lãng phí là một tội đối với nhân dân. Ai cũng phải chống. Giáo dục không đủ, phải có kỷ luật, phải có thưởng phạt. Bộ trưởng, giám đốc là người phụ trách; phong trào phải làm từ trên xuống, dưới lên, dân chủ và phải trường kỳ. Xử lý nên phân biệt động cơ. Đối tượng này là con người, mà con người có tổ chức cao nhất là đảng viên. Các đồng chí phụ trách chi bộ phải làm cho đúng, phải làm cho chi bộ vững. Trung ương có

hội, có nghị, có quyết mà không hành là do mình không cương quyết. Phải có quyết tâm làm cho tốt. Không gấp nhưng phải làm cho kỳ được.

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng tiếp Bộ trưởng Bộ Mậu dịch đối ngoại Trung Quốc Diệp Quý Tráng và phu nhân, sang Việt Nam ký Hiệp định trao đổi hàng hoá giữa hai nước.

Cùng ngày, bài viết *Đạo đức Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2860.

Dẫn chứng những hậu quả tệ hại về mặt xã hội do thực hiện chính sách văn hoá phản động đòi truy, những món lãi khổng lồ nhờ hoạt động của những *công ty tội phạm*, nhờ đầu cơ chính sách đe dọa chiến tranh bằng bom nguyên tử và kinh khí, v.v. tác giả kết luận: "'Lợi tao trước hết, ai chết mặc ai". Đạo đức Mỹ là thế đó".

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 4-LCT, tặng danh hiệu *Anh hùng Lao động* cho Thiếu tá Liên Xô Ghécman Titốp vì đã thực hiện thành công chuyến bay vào vũ trụ trên con tàu vệ tinh "Phương Đông 2".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Báo *Nhân Dân*, số 2860, ngày 20-1-1962.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 262.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, ngày 21

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Phó Chủ tịch nước kiêm Hội trưởng Hội hữu nghị Việt - Xô Tôn Đức Thắng tiếp Anh hùng phi công vũ trụ Liên Xô G. Titốp.

Tối, Người dự buổi chiêu đãi Anh hùng phi công vũ trụ Liên Xô G. Titốp.

Phát biểu tại buổi tiệc, Người nêu rõ ý nghĩa chuyến bay thành công vào vũ trụ của G. Titốp và khuyên mọi người "phải học tập nơi đồng chí G. Titốp những đức tính cao quý, như trí tuệ dồi dào, tinh thần anh dũng, đức tính khiêm tốn, chí khí kiên quyết, vượt tất cả mọi khó khăn gian khổ để hoàn thành nhiệm vụ".

Thay mặt Đảng, Chính phủ và Quốc hội, Người trao tặng G. Titốp *Huân chương Anh hùng Lao động*.

Sau đó, Người cùng khách mời xem biểu diễn văn nghệ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2862, ngày 22-1-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 498-500.

Tháng 1, ngày 22

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng với Anh hùng G. Titốp về thăm Hồng Quảng (nay thuộc Quảng Ninh).

Nói chuyện trong buổi mít tinh chào mừng của nhân dân địa phương, Người kêu gọi cán bộ, công nhân và nhân dân khu mỏ hãy tích cực thi đua tăng gia sản xuất, thực hiện tiết kiệm, và hứa "sẽ đề nghị với đồng chí G. Titốp tặng danh hiệu "Titốp" cho những tổ đội, đơn vị, xí nghiệp nào hoàn thành vượt mức kế hoạch".

14 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự buổi mít tinh của nhân dân Hải Phòng chào mừng Anh hùng phi công vũ trụ G. Titốp đến thăm Hải Phòng.

Người chúc nhân dân Hải Phòng ăn Tết vui vẻ và căn dặn mọi người phải quyết tâm hoàn thành, hoàn thành vượt mức kế hoạch năm 1962.

- Báo *Nhân Dân*, số 2863, ngày 23-1-1962.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Đảng bộ và nhân dân Hải Phòng*, Nxb. Hải Phòng, 1985, tr. 122-123.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 501.

Tháng 1, ngày 23

Tại Câu lạc bộ Quốc tế (Hà Nội), Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Anh hùng G. Titốp gặp gỡ những người làm công tác khoa học và những cán bộ giảng dạy Việt Nam. Người ân cần căn dặn mọi người phải ra sức nghiên cứu, học tập khoa học - kỹ thuật tiên tiến... để góp phần tích cực vào việc phát triển sản xuất công nghiệp, nông nghiệp nhằm hoàn thành toàn bộ và vượt mức kế hoạch 5 năm.

Cùng buổi sáng, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Anh hùng G. Titốp gặp gỡ các cháu thiếu nhi Liên Xô ở Việt Nam đến chào mừng.

Chiều, Chủ tịch cùng Anh hùng G. Titốp đi thăm Bảo tàng Cách mạng Việt Nam. Sau đó, dự liên hoan chào mừng của thanh niên thủ đô và nói chuyện với các đại biểu về phong trào thi đua xây dựng chủ nghĩa cộng sản của thanh niên Liên Xô. Người nhắc nhở thanh niên Việt Nam cần cố gắng noi gương tinh thần học tập, vượt khó của thanh niên Liên Xô.

- Báo *Nhân Dân*, số 2864, ngày 24-1-1962.

Tháng 1, ngày 24

Sáng, tại Quảng trường Ba Đình, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc mít tinh của nhân dân thủ đô chào mừng Anh hùng phi công vũ trụ G. Titốp sang thăm Việt Nam. Trong lời phát biểu, Người ca ngợi thành công của nhân dân Liên Xô trong việc chinh phục vũ trụ và đề nghị đồng bào ta hãy ra sức thi đua hoàn thành kế hoạch "để làm quà tặng đồng chí Titốp, tặng nhân dân Liên Xô".

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch mở tiệc chiêu đãi Anh hùng G. Titốp. Cùng dự tiệc có Phó Chủ tịch Tôn Đức Thắng, Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh, Thủ tướng Phạm Văn Đồng và Đại sứ Liên Xô tại Việt Nam...

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 502-503.

- Báo *Nhân Dân*, số 2865, ngày 25-1-1962.

Tháng 1, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị thảo luận về công tác Mặt trận. Phân tích tình hình chung, Người chỉ rõ: cuộc đấu tranh giai cấp ngày nay vẫn tiếp diễn, có lúc dịu đi nhưng có lúc gay gắt hơn; không phải chính sách của Đảng về công tác Mặt trận hẹp hòi mà do có cán bộ nào đó trong khi thi hành đã có thái độ hẹp hòi. Người yêu cầu chính sách Mặt trận phải được nghiên cứu, chuẩn bị kỹ, nhưng không nên để quá chậm.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Phó Chủ tịch Tôn Đức Thắng và Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới Tổng thống R. Praxát, Thủ tướng và Phó Thủ tướng Ấn Độ nhân kỷ niệm lần thứ 12 Ngày thành lập nước Cộng hoà Ấn Độ.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2866, ngày 24-1-1962.

Tháng 1, ngày 28

Bài viết *Kiên quyết ủng hộ Đảng Cộng sản Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2868, tố cáo chính sách thù địch chống Đảng Cộng sản Mỹ của chính quyền phản động Mỹ và biểu dương cuộc đấu tranh kiên quyết của Đảng Cộng sản Mỹ chống lại những chính sách dã man đó.

Bài báo nêu rõ: "Đây là một cuộc đấu tranh kịch liệt giữa cái cũ và cái mới, cái xấu và cái tốt; giữa phản động và cách mạng, phi nghĩa và chính nghĩa". Và kết luận: "Chung quy bọn phản động Mỹ sẽ thất bại. Đảng Cộng sản Mỹ sẽ thắng lợi."

Đó ai che được mặt trời,

Mặt trời cộng sản sáng ngời năm châu".

- Báo *Nhân Dân*, số 2868, ngày 28-1-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 504-506.

Tháng 1, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về công tác giáo dục lý luận chính trị, vấn đề cải tiến nội dung, biện pháp, hình thức và mục tiêu giáo dục cho từng loại cán bộ.

Người chỉ thị: Nội dung giảng dạy phải làm sao cho phù hợp với từng đối tượng, trong chương trình giáo dục nên chú trọng giáo dục "tiêu chuẩn đảng viên".

Về việc giáo dục lý luận chính trị đối với quân đội, Người tán thành đề nghị của đồng chí Trường Chinh: Mỗi tháng tập trung hai ngày thứ bảy và chủ nhật để học.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 1, ngày 30

Nhân lễ bế mạc Hội nghị tổng kết công tác năm 1961 và bàn biện pháp thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1962 của Bộ Công nghiệp nặng, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cho Hội nghị. Người chúc cán bộ, công nhân trong ngành năm mới thắng lợi mới, thi đua yêu nước, đề cao tinh thần tự lực cánh sinh, cần kiệm xây dựng nước nhà. Và căn dặn cán bộ, đảng viên, đoàn viên thanh niên ngành công nhân nặng phải ra sức học tập chính trị, kinh tế, kỹ thuật và văn hoá để xứng đáng là người lính xung kích trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 5-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho các cán bộ, công nhân viên chức có thành tích trong kháng chiến.
- Lệnh số 6-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động* cho các ngành công nghiệp nặng, công nghiệp nhẹ, điện lực và kiến trúc về thành tích thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1961.

Tặng *Bằng khen* cho 45 đơn vị có nhiều thành tích trong năm 1961.

- Báo *Nhân Dân*, số 2872, ngày 1-2-1962.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, trước ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 2 thanh niên có thành tích trong phong trào "Tết trồng cây".

- Báo *Nhân Dân*, số 2871, ngày 31-1-1962.

Tháng 2, ngày 1

Bài viết nhan đề: *Đốp! Đốp!* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân*, số 2872, nói về những thất bại dồn dập của Mỹ trong "một tuần lễ lớn chinh phục vũ trụ". Các báo chí Mỹ đã phải thừa nhận: "Cả nước Mỹ chìm đắm trong bầu không khí *bì quan ảm đạm...*, nhân dân *thất vọng càng sâu sắc...* Mọi người *ngẩn ngơ và buồn bực...* Tổng thống cũng không giấu được sự *thất vọng...*" và đi đến kết luận: "Thất bại này lại *thêm cho Mỹ một vố nữa* trước dư luận thế giới.". Còn báo chí Nhật cũng "ca tụng": "*Đây là cái tát đối với Mỹ....*".

Cuối cùng, tác giả viết:

"Thật là: *Mất tiền rồi lại thua thêm,*
Để cho thiên hạ nhân dân chê cười!".

- Báo *Nhân Dân*, số 2872, ngày 1-2-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 507-509.

Tháng 2, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Nhà trẻ miền Nam ở ấp Thái Hà (Đống Đa, Hà Nội).

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 2, ngày 3 (29 Tết)

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư chúc mừng Đại hội nhân dân Cuba lần thứ II.

Bức thư nêu rõ: "Đại hội nhân dân Cuba là một đòn địch đáng đập lại âm mưu của đế quốc Mỹ hòng tiến thêm một bước can thiệp vào công việc nội bộ của Cuba. Thể hiện ý chí bất khuất của nhân dân Cuba kiên quyết bảo vệ chủ quyền của mình và nguyên tắc tự quyết của các dân tộc, Đại hội được sự đồng tình và ủng hộ rộng rãi của nhân dân châu Mỹ latin và nhân dân yêu chuộng hoà bình trên toàn thế giới".

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp mặt mừng xuân Nhâm Dần của các nhà khoa học, kỹ thuật, văn nghệ sĩ, anh hùng lao động, anh hùng quân đội, các nhân sĩ công tác tại các ngành ở trung ương và Hà Nội. Trong lúc trò chuyện, Người ra một vế đối:

"Muốn cho xã hội đều xuân, nhân sĩ phải là chiến sĩ".

Người giải thích "Nhân sĩ ở đây còn có nghĩa là bác sĩ, văn nghệ sĩ, nữ sĩ, v.v.." và yêu cầu mọi người đối lại.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 510.

- Báo *Nhân Dân*, số 2877, ngày 7-2-1962.

Tháng 2, ngày 4 (30 Tết)

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự liên hoan tất niên với con em cán bộ Văn phòng Trung ương Đảng.

Tối, Chủ tịch cùng các ông Nguyễn Lam - Ủy viên Trung ương Đảng, Phó bí thư Thành uỷ Hà Nội, Nguyễn Khai - Ủy viên dự khuyết Trung ương Đảng, Trần Duy Hưng - Chủ tịch Ủy ban hành chính Hà Nội, đến Câu lạc bộ Thiếu nhi vui Tết với các em. Sau đó, Người cùng đoàn đi chúc Tết: gia đình ông Nguyễn Văn Mộc, chiến sĩ thi đua năm năm liền của Nhà máy cao su Sao Vàng; cụ Đỗ Văn Điện, Ủy viên Ban đại diện phụ lão Khu phố Hai Bà; giáo sư thạc sĩ Đặng Văn Chung, Phó Giám đốc Trường Đại học Y dược; gia đình ông Dương Kỳ Hiệp, cán bộ miền Nam tập kết; ông Vương Tước Cường, công nhân Hoa kiều; nhà tư sản Nguyễn Chương Hồng, Giám đốc Xưởng cơ khí Công ty hợp doanh Đồng Tháp và một số gia đình lao động ở phố Lý Thái Tổ.

Tiếp đó, Người đến thăm cán bộ, công nhân Đài Phát thanh Tiếng nói Việt Nam đang chuẩn bị cho chương trình phát thanh đặc biệt đêm giao thừa.

Đúng giao thừa, qua Đài Phát thanh Tiếng nói Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc *Thơ mừng năm mới* gửi đồng bào cả nước:

"Năm Dần, mừng Xuân thế giới,

*Cả năm châu phấp phới cờ hồng.
Chúc miền Bắc thi đua phấn khởi,
Bốn mùa hoa Duyên Hải, Đại Phong.
Chúc miền Nam đấu tranh tiến tới,
Sức triệu người hơn sóng biển Đông.
Chủ nghĩa xã hội càng thắng lợi,
Hoà bình thống nhất quyết thành công".*

- Báo Nhân Dân, số 2875 và 2877, ngày 4 và ngày 7-2-1962.

- *Bác Hồ với nhân dân Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, 1980, tr. 154.

Tháng 2, ngày 5 (mùng Một Tết Nhâm Dần)

Bài thơ *Mừng năm mới* của Chủ tịch Hồ Chí Minh đăng trên báo *Nhân Dân* số 2876.

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến chúc Tết tại công trường xây dựng Nhà máy bê tông đúc sẵn Chèm, Hợp tác xã nông nghiệp Đại Thắng (Đông Ngạc, huyện Từ Liêm) và một số đơn vị bộ đội ở Hà Nội như Đại đoàn 109, Trung đoàn phòng không 220... Người chúc mọi người năm mới vui vẻ, mạnh khỏe, đoàn kết, thi đua tăng năng suất, giành vụ sản xuất đông – xuân thắng lợi.

Chiều, Người đến thăm Phòng trưng bày văn hoá và dự cuộc ngâm thơ mừng xuân của các cụ phụ lão và các văn nghệ sĩ tổ chức tại Văn Miếu (Hà Nội). Người mừng tuổi các cụ hai câu thơ:

*"Tuổi già nhưng chí không già
Góp phần xây dựng nước nhà phồn vinh".*

- Báo Nhân Dân, số 2876 và 2878, ngày 5 và ngày 8-2-1962.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội, 1985, tr. 49.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 512.

Tháng 2, ngày 6 (mùng 2 Tết)

Sáng, từ Hà Nội, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi xe ô tô xuôi Hải Phòng, rẽ vào thăm và chúc Tết các cháu Trường học sinh miền Nam.

Trên bãi cỏ sân trường, sau khi hỏi thăm các cháu chuyện ăn tết, chuyện học hành, sức khoẻ..., Chủ tịch xem các cháu biểu diễn văn nghệ và cũng tham gia một tiết mục. Người cầm cây đàn ghi ta, quàng dây qua vai, tay bấm phím, cầm nhịp cho các cháu hát bài *Giải phóng miền Nam*.

- *Nhớ mãi lời Bác*, Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội, 1987, tr. 126.

Tháng 2, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị. Người nhắc nhở: Phải đảm bảo cho quân nhân được ăn no và có đủ đạn dược, chú ý phòng gian bảo mật; tăng gia sản xuất và thực hiện tiết kiệm; chính trị, quân sự phải song song để đảm bảo kháng chiến lâu dài.

Trong ngày, Người thăm triển lãm "Những tác phẩm nghệ thuật về phong trào cách mạng Ba Lan" và công trình xây dựng Công viên Thống Nhất.

- Văn Tiến Dũng: *Sổ tay công tác*, quyển 11, tr. 51, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh, tr. 5.
- Báo *Nhân Dân*, số 2879, ngày 9-2-1962.

Tháng 2, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về vấn đề tăng cường công tác kiểm sát. Người nhắc nhở: Công tác kiểm sát cũng phải dựa vào kế hoạch 5 năm mà định ra.

Cùng ngày, Chủ tịch viết thư gửi Hội nghị các nhà văn Á - Phi lần thứ hai. Bức thư có đoạn:

"Cây bút phục vụ chính nghĩa trong tay nhà văn chiến đấu có một lực lượng cực kỳ mạnh mẽ.

Tôi tin chắc rằng Hội nghị các nhà văn Á - Phi sẽ góp phần quý báu trong việc trao đổi văn hoá giữa các dân tộc. Hơn nữa, nó sẽ làm cho các nhà văn góp phần xứng đáng trong phong trào chống chủ nghĩa đế quốc và chủ nghĩa thực dân, đoàn kết các dân tộc để đấu tranh cho độc lập, hoà bình, dân chủ và hạnh phúc cho cả loài người trên thế giới".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 513.

Tháng 2, trước ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho ông Phan Thái, công nhân Nông trường Việt-Trung (Quảng Bình), có thành tích chăn nuôi lợn giỏi.

- Báo *Nhân Dân*, số 2882, ngày 12-2-1962.

Tháng 2, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cảm ơn đồng bào và cán bộ xã Nam Liên (Nam Đàn, Nghệ An) đã gửi thư chúc Tết Người. Người dặn dò bà con phải đoàn kết thương yêu nhau, có tinh thần dám nghĩ dám làm, cán bộ phải thật dân chủ và thật công bằng và mọi người phải cố gắng xây dựng Nam Liên thành một xã kiểu mới.

- Bản chụp bức thư, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 2, ngày 14

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Thứ trưởng Bộ Ngoại thương Liên Xô B.A. Bôrisốp, Trưởng phái đoàn thương mại Liên Xô sang thăm Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2885, ngày 15-2-1962.

Tháng 2, ngày 16

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị tiếp tục bàn về công tác kiểm sát. Trong ý kiến phát biểu, Người lưu ý: "Ta đang cải tạo xã hội chủ nghĩa nên còn nhiều tệ nạn xấu".

Chiều, tiếp tục dự họp bàn về nội dung kỳ họp sắp tới của Quốc hội. Người đề nghị trong chương trình nghị sự của kỳ họp Quốc hội, "nên có báo cáo về vấn đề thi đua, nhưng phải làm cho tốt, phải toàn diện" và "nên có một ban xem lại các văn kiện trước khi thông qua Quốc hội".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 2, trước ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi quà và ảnh của Người tặng chị Kítxêlêva ở nông trường Ackhanghen (nước Cộng hoà Xôviết Nga) vừa sinh 4 con (2 trai, 2 gái).

- Báo *Nhân Dân*, số 2887, ngày 17-2-1962.

Tháng 2, ngày 17

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ Mông Cổ Đendêvin Xêreudodor và Đại sứ Hunggari Guyxtavơ Gôgôlyác tại Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2888, ngày 18-2-1962.

Tháng 2, trước ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Vua Mahendra nhân kỷ niệm lần thứ 11 Quốc khánh của Vương quốc Nepal.

- Báo *Nhân Dân*, số 2929, ngày 31-3-1962.

Tháng 2, ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Chủ tịch Xuphanuvông ở phố Lý Nam Đế (Hà Nội).

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại

Tháng 2, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về Luật tổ chức Hội đồng nhân dân và Ủy ban hành chính các cấp. Người chỉ rõ: nhiệm vụ, quyền hạn của cấp xã, huyện, khu thể nào phải nghiên cứu kỹ, phải xem lại hiến pháp; việc thành lập tỉnh, nhập tỉnh cũng phải nghiên cứu thật kỹ các mặt kinh tế, địa lý, dân tộc, tổ chức cán bộ.

Trong ngày, Người đến thăm Bệnh viện Hữu nghị Việt-Xô (nay là Bệnh viện Hữu nghị).

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh, tr.5.

Tháng 2, ngày 20

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Phòng triển lãm tranh, tượng của các họa sĩ và điêu khắc miền Nam tập kết. Người dừng lại xem rất lâu trong phòng tranh về phong trào đấu tranh của đồng bào miền Nam chống Mỹ-Diệm trong năm 1961. Nói chuyện với anh em họa sĩ và học sinh có tác phẩm trưng bày, Người căn dặn: Mục tiêu sáng tác là phải nhằm phục vụ công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng tỉnh Hưng Yên một chiếc máy kéo về thành tích vỡ hoang.

- Báo *Nhân Dân*, số 2891, ngày 21-2-1962.

Tháng 2, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc do Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam tổ chức chiêu đãi Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Liên Xô do Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản B. Pônômariốp dẫn đầu sang thăm Việt Nam.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 7-LCT, tặng thưởng 23 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho những đơn vị và cá nhân thuộc các ngành công nghiệp địa phương, y tế, giáo dục, truyền thanh và công an có thành tích trong phong trào thi đua yêu nước thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1960.
- Lệnh số 8-LCT, tặng thưởng 2 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 5 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 22 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các đơn vị thuộc ngành giao thông vận tải, đã có nhiều thành tích trong phong trào thi đua yêu nước thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1961.

- Báo *Nhân Dân*, số 2892, ngày 22-2-1962.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Liên Xô đến thăm Ban Chấp hành Trung ương Đảng ta.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Dạy con ăn thịt cha* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân*, số 2892. Tác giả lên án cách giáo dục phản động của Mỹ đã dẫn đến nhiều hậu quả xã hội tồi tệ, đặc biệt là đối với trẻ em Mỹ. Một trong những hậu quả đó là thái độ coi khinh và căm ghét bố mẹ của chúng. Theo tác giả, chính sách "dùng người Việt đánh người Việt" của Mỹ áp dụng ở miền Nam cũng là cách "dạy con ăn thịt cha" nhưng với quy mô lớn hơn và khủng khiếp hơn ở Mỹ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2892 và 2893, ngày 22 và ngày 23-2-1962.

Tháng 2, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về tình hình quốc tế và chính sách đối ngoại của ta. Người đề nghị: "Cần có sự kiểm tra, đôn đốc các cán bộ ngoại giao và nhắc nhở họ: ra ngoài đừng tham". Bàn về cách mạng miền Nam, Người nói: Phải nêu gương tinh thần đấu tranh anh dũng của đồng bào, cán bộ và chiến sĩ; phải nắm được đặc tính của cuộc chiến tranh ở miền Nam; chuẩn bị nêu quan điểm của mình cho Trung Quốc và Liên Xô; giữ bí mật, tiêu hao sinh lực địch; quan tâm đến đồng bào Thượng; khẩu hiệu vẫn là "Trường kỳ gian khổ, nhất định thắng lợi".

Trong ngày, tại Nhà khách Chính phủ số 12 Ngô Quyền (Hà Nội), Người gặp gỡ và làm việc với Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Liên Xô.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.
- Văn Tiến Dũng: *Sổ tay công tác*, quyển 12, tr. 8, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 2, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến làm việc và ở lại dự bữa cơm thân mật tại Đại sứ quán Liên Xô.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện đến Ủy ban quốc tế Đại hội Liên hoan Thanh niên thế giới lần thứ VIII, tổ chức tại Henxinki (Phần Lan).

Bức điện có đoạn: "Cuộc Đại hội Liên hoan thế giới tạo thuận lợi cho hàng ngàn thanh niên các nước khác nhau tiếp xúc, hiểu biết và thương yêu nhau hơn. Như tên gọi của nó cho biết, Đại hội liên hoan giúp thanh niên thống nhất lại lực lượng để đấu tranh tiêu diệt chủ nghĩa thực dân vì độc lập dân tộc, vì tình hữu nghị, vì sự hợp tác và hoà bình thế giới.

Mục tiêu của các bạn là cao quý.

Lực lượng của các bạn là vĩ đại.

Tương lai của các bạn là rực rỡ.

Với tất cả tấm lòng, chúc các bạn thành công lớn."

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh, tr.5.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 514.

Tháng 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến dự và nói chuyện với Hội nghị tổng kết công tác cảnh vệ.

Nêu những kinh nghiệm của bản thân thời kỳ hoạt động bí mật và những nhận xét về công tác tổ chức bảo vệ, Người căn dặn các đồng chí làm nhiệm vụ cảnh vệ 3 điều:

Một, kỹ thuật bảo vệ phải khéo, phải biết tại sao phải bảo vệ và lúc nào thì bảo vệ.

Hai, phải giữ được bí mật.

Ba, phải có thái độ tốt với đồng bào.

Chủ tịch tặng Hội nghị 5 huy hiệu của Người để thưởng cho những người đạt thành tích tốt nhất.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với ngành Công an nhân dân Việt Nam*, Viện Nghiên cứu khoa học công an, 1980, tr. 41-44.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 515-517.

Tháng 3, ngày 1

Tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và chiêu đãi Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Liên Xô. Cùng dự có các đồng chí Trường Chinh, Phạm Văn Đồng, các Ủy viên Bộ Chính trị và Ban Bí thư Trung ương Đảng.

Sau tiệc chiêu đãi, Người cùng các quan khách xem Đoàn ca kịch Trị-Thiên-Huế và Đoàn ca múa Trung ương biểu diễn.

Trước khi kết thúc buổi diễn, Người đứng dậy đề nghị: "Bây giờ các cháu hát với Bác một bài" và Người bắt nhịp cùng mọi người hát bài *Kết đoàn*.

- *Báo Nhân Dân*, số 2900, ngày 2-3-1962.
- *Bác Hồ với nghệ thuật sân khấu*, Viện Sân khấu, Hà Nội, 1990, tr. 164.

Tháng 3, trước ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng nhân dịp ông Uylam Gôpalaon nhận chức Toàn quyền nước Xâylan (nay là Xri Lanca).

- *Báo Nhân Dân*, số 2914, ngày 16-3-1962.

Tháng 3, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Đại hội Liên hoan chiến sĩ thi đua của lực lượng Công an nhân dân vũ trang. Nói chuyện với Đại hội, Người khen ngợi thành tích học tập, công tác, xây dựng tổ chức, tăng gia sản xuất, giúp đỡ nhân dân của các đơn vị và hứa sẽ tặng một lá cờ "Thi đua khá nhất" để làm giải thưởng luân lưu cho các đơn vị có nhiều thành tích nhất. Người còn tặng cán bộ, chiến sĩ của ngành bài thơ:

*"Non xanh nước biếc trùng trùng,
Giữ gìn Tổ quốc ta không ngại ngùng gian lao.
Núi cao sự nghiệp càng cao,
Biển sâu, chí khí ta so vào càng sâu.
Thi đua ta quyết giật cờ đầu".*

Thư gửi nhân dân nước Anh của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2900. Trong thư, tác giả đưa ra hàng loạt chứng cứ lên án Chính phủ Anh đã ủng hộ thực dân Pháp, đế quốc Mỹ tiến hành cuộc chiến tranh xâm lược Việt Nam và kêu gọi nhân dân Anh "có hành động thiết thực để ủng hộ cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân Việt Nam" vì mục đích chung là hoà bình, hữu nghị và hạnh phúc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2900 và 2902, ngày 2 và ngày 4-3-1962.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với ngành Công an nhân dân Việt Nam*, Viện Nghiên cứu khoa học công an, 1980, tr. 39.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 518-522.

Tháng 3, trước ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cho Hội nghị tổng kết công tác giao thông vận tải nông thôn và miền núi, nhấn mạnh các yêu cầu mà ngành giao thông cần phải cố gắng làm tốt hơn nữa:

- Phải lấy phục vụ sản xuất là chủ yếu.
- Phải biết dựa vào nhân dân làm là chính.
- Các cấp lãnh đạo phải quan tâm đúng mức, chỉ đạo chặt chẽ, không được khoán trắng cho cán bộ chuyên môn.

Người gửi Hội nghị một lá cờ làm giải thưởng luân lưu tặng cho tỉnh nào làm giao thông vận tải nông thôn khá nhất.

- Báo *Nhân Dân*, số 2901, ngày 3-3-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 523-524.

Tháng 3, ngày 3

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về công tác quốc tế và phương hướng hoạt động của ta đối với các nước láng giềng.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 3, ngày 5

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến xem Triển lãm tranh khắc gỗ của Trung Quốc tại Hà Nội. Ông Hà Vỹ, Đại sứ Trung Quốc tại Việt Nam, đã giới thiệu từng bức tranh với Người. Chủ tịch ghi vào Sổ cảm tưởng dòng chữ Hán:

Khởi thị "Hủ mộc bất khả điêu dã"!

Nghệ thuật "Úc úc hồ văn tại"!³⁾

- Báo Nhân Dân, số 2904, ngày 6-3-1962.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 108.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 262.

Tháng 3, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Hội nghị cán bộ ngoại giao lần thứ hai.

Nói chuyện với Hội nghị, sau khi nhận xét về tình hình công tác ngoại giao trong thời gian qua, Chủ tịch tập trung phân tích mục tiêu công tác ngoại giao của ta và đề đạt được mục đích đó, bằng kinh nghiệm của bản thân, Người nêu rõ những yêu cầu cần thiết về phẩm chất đạo đức, thái độ ứng xử, năng lực chuyên môn và nguyên tắc làm việc đối với người cán bộ ngoại giao trong tình hình quan hệ quốc tế của ta ngày càng mở rộng.

Kết thúc bài nói, Người nhấn mạnh: "Công tác ngoại giao phải cố gắng nhiều, học tập nhiều, chấp hành đúng chính sách của Đảng. Chính sách của Đảng tóm tắt lại là: phục vụ xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, phục vụ đấu tranh thống nhất nước nhà, phục vụ phong trào đấu tranh anh dũng của đồng bào miền Nam; góp phần tăng cường đoàn kết giữa các nước xã hội chủ nghĩa; ủng hộ phong trào giải phóng dân tộc, chống đế quốc; góp phần bảo vệ hoà bình thế giới. Có mấy điều đó thôi, mấy điều này như tam tự kinh, ai cũng thuộc, nhưng phải áp dụng cho khéo".

- *Bài nói chuyện của Chủ tịch Hồ Chí Minh với Hội nghị cán bộ Ngành ngoại giao*, lưu tại Phòng lưu trữ Bộ Ngoại giao.

Tháng 3, ngày 10

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về nội dung của báo Nhân Dân.

Người chỉ thị: các cán bộ biên tập phải cẩn thận trước khi in báo. Phải làm cho báo tốt hơn, trước hết từ cán bộ làm báo. Nên mở lại mục *Sinh hoạt Đảng*, phê bình cho rõ ràng, nêu gương, đăng ảnh cho chính xác, đích đáng. Khi đưa tin, chú ý tính thời sự, cân đối tin quốc tế về các nước anh em, chú ý đến ý kiến phê bình của quần chúng nhân dân. Nên có sự phân công, kết hợp với các báo ra ở Hà Nội.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 3, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Trường Đại học bách khoa. Người đi xem một số lớp học, chỗ ăn, chỗ ở của cán bộ, học sinh. Nói chuyện với mọi người, Người lưu ý: "Thầy dạy tốt, trò học tốt là để làm cách mạng chứ không phải để làm quan cách mạng".

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội, 1985, tr. 49.

Tháng 3, trước ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi tặng máy kéo và máy nông nghiệp cho 5 hợp tác xã có nhiều thành tích phát triển sản xuất: Hợp tác xã Hạ Bì ở Phú Thọ; Hợp tác xã Hoàng Văn Thụ ở Hưng Yên; Hợp tác xã Yên Trường ở Thanh Hoá; Hợp tác xã Tân Tiến ở Thái Nguyên và một hợp tác xã khá nhất ở Tây Bắc.

- Báo *Nhân Dân*, số 2912, ngày 14-3-1962.

Tháng 3, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn xiếc Liên Xô sang thăm và biểu diễn ở Việt Nam.

Cùng ngày, bài viết *Làm thế nào cho lạc thêm vui* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2912, phê bình hiện tượng nhân dân Nghệ An dùng lạc phung phí trong khi đang cần *tiết kiệm lạc* để xuất khẩu lấy máy móc và nguyên liệu.

Theo tác giả, nếu các cán bộ phụ trách hiểu rõ lợi ích của việc xuất khẩu các sản phẩm nông nghiệp để giải thích cho đồng bào, nếu các cán bộ thu mua biết tổ chức khéo, làm đúng chính sách, đi đúng đường lối quần chúng thì chắc chắn đồng bào sẽ vui lòng tiết kiệm các nông sản để bán cho Nhà nước xuất khẩu.

Bài báo kết luận bằng hai câu thơ:

"Làm thế nào cho lạc thêm vui?

Đổi lấy máy móc, thì bây tui quyết làm!".

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 10-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn xiếc quốc gia nước Cộng hoà Nhân dân Mông Cổ sang biểu diễn tại Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2912, ngày 14-3-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10,

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, trước ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn xiếc nhân dân Trung ương của nước Cộng hoà Nhân dân Mông Cổ đã sang thăm và biểu diễn tại Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2913, ngày 15-3-1962.

Tháng 3, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị góp ý kiến về việc chuẩn bị nội dung cho Hội nghị công nghiệp Trung ương.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 3, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà gửi điện mừng tới các ông Đ. Ganép và Antôn Yunnốp vừa được tái cử Chủ tịch Chủ tịch đoàn Quốc hội, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hoà Nhân dân Bungari.

- Báo *Nhân Dân*, số 2919, ngày 21-3-1962.

Tháng 3, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Bộ Chính trị tiếp tục góp ý kiến về việc chuẩn bị nội dung Hội nghị công nghiệp Trung ương. Trong ý kiến phát biểu, Người tán thành chủ trương đưa dân lên miền ngược, nhưng lưu ý việc phân phối hợp lý lực lượng lao động là thanh niên và phải tính đến tình hình lưu thông có thể bế tắc do vấn đề giao thông chưa giải quyết được.

Cùng ngày, bài *Chúc mừng nhân dân Angiêri anh em thắng lợi* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2918, nêu rõ ý nghĩa thắng lợi to lớn của nhân dân Angiêri sau bảy năm rưỡi anh dũng kháng chiến.

Bài báo có đoạn: "Xưa nay nhân dân Việt Nam ta vẫn một lòng ủng hộ nhân dân Angiêri. Ngày nay, nhân dân Angiêri thắng lợi cũng như nhân dân ta thắng lợi. Hôm nay, chúng ta gửi đến Chính phủ và nhân dân Angiêri anh em lời chúc mừng thân ái và nhiệt liệt nhất".

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi:

- Điện mừng tới Tổng thống Habíp Buôcghiba nhân kỷ niệm lần thứ sáu Ngày độc lập của Cộng hoà Tuynidi.

- Điện mừng Chủ tịch Đảng Cộng sản Nhật Bản Nôxaca Xandô nhân kỷ niệm lần thứ 70 ngày sinh của ông.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2918, 2923, 2928, ngày 20, 25 và 30-3-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 527-528.

Tháng 3, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục dự cuộc họp Bộ Chính trị góp ý kiến về việc chuẩn bị nội dung Hội nghị công nghiệp Trung ương. Người chỉ rõ: "Phần nói nông nghiệp còn nhẹ quá. Công nghiệp nặng phải có, nhưng 8 năm thiếu gang thép ta vẫn xoay xở được, còn mất mùa một năm thì chúng ta méo mặt, mất mùa thì gang thép cũng không làm được. Như vậy, phải chú ý nông nghiệp rất nhiều...". Người còn nhấn mạnh: "Ta có họp, có nghị, có quyết rồi, giao cho ai phải giao trách nhiệm cho rõ ràng, ai làm được thì khen, nhưng thấy ai làm sai thì lại không có thái độ rõ ràng. Làm không được thì cách chức ngay (tỉnh Thái Bình được thưởng hơn 700 Huân chương, Huy chương mà không thấy phạt một ai); ý tôi là ta còn nhu nhược đối với vấn đề này... Tài nguyên thiên nhiên mình nhiều, làm sao cán bộ đảng viên phải giữ được truyền thống anh dũng trong thời kỳ chống đế quốc".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 3, trước ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ Trung Quốc Hà Vỹ và phu nhân đến chào trước khi về nước, kết thúc nhiệm kỳ công tác tại Việt Nam.

- Ảnh tư liệu Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 262.

Tháng 3, trước ngày 24

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 12 người có thành tích nêu gương tốt về đạo đức mới xã hội chủ nghĩa, có sáng kiến trong sản xuất.

Người gửi quà tặng cho ba cháu sinh ba ở huyện Gia Khánh, Ninh Bình.

- Báo *Nhân Dân*, số 2922, ngày 24-3-1962.

Tháng 3, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi máy bay trực thăng về thăm tỉnh Thái Bình⁴⁾. Người thăm xã Nam Cường (Tiền Hải) và tặng huy hiệu cho bốn xã viên và cán bộ có thành tích khá nhất trong phong trào khai hoang lấn biển.

Gặp gỡ và nói chuyện với các đại biểu từ xã, huyện trong toàn tỉnh họp mặt tại Đồng Lâm (Tiền Hải), Người khen ngợi nhân dân Thái Bình trong thời gian qua đã có nhiều thành tích sản xuất như tăng vụ, vỡ hoang, làm thủy lợi, phân bón... Người căn dặn Thái Bình cần chú ý nâng cao chất lượng bổ túc văn hoá, mở thêm các lớp mẫu giáo, đào thêm giếng nước ăn, làm nhiều hồ xí kiểu mới. Người nhắc nhở: Thái Bình vẫn còn thói phô trương lãng phí trong ma chay cưới xin, chưa chấm dứt nạn tảo hôn, tệ đánh vợ, ép duyên con...

Người thay mặt Trung ương giao trách nhiệm cho cán bộ, đảng viên và đoàn viên thanh niên Thái Bình phải nâng cao tinh thần cách mạng, chống tư tưởng bảo thủ, chủ quan; chống tác phong quan liêu đại khái; phải gương mẫu thực hiện cần kiệm liêm chính, chí công vô tư,... để xây dựng Thái Bình trở thành một trong những tỉnh khá nhất, góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng chung.

- *Thái Bình năm lần đón Bác*, Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng Thái Bình xuất bản, 1970, tr. 54-61.
- Báo *Nhân Dân*, số 2927, ngày 29-3-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 534-537.

Tháng 3, trước ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của phóng viên báo *Anh Tin nhanh hàng ngày* về các vấn đề liên quan đến việc thực hiện Hiệp định Giơnevơ 1954 về Việt Nam, lập trường của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà về "một miền Nam trung lập", quan hệ giữa hai miền Nam - Bắc.

Trong các câu trả lời, Người đã tố cáo chính sách "chống cộng", đàn áp mọi phong trào tiến bộ của chính quyền phản động Mỹ – Diệm, lên án việc đế quốc Mỹ công khai vũ trang can thiệp vào miền Nam Việt Nam và khẳng định: "Lịch sử thế giới đã chứng tỏ rằng không lực lượng phản động nào có thể chống lại lực lượng đoàn kết và đấu tranh của nhân dân. Tình hình ở miền Nam sẽ đưa đến kết quả: Cuối cùng Mỹ-Diệm nhất định thất bại, nhân dân miền Nam nhất định thắng lợi". "Việc miền Nam theo một *chế độ trung lập* hay là một chế độ nào khác là do nhân dân miền Nam quyết định, không ai có thể làm trái nguyện vọng của nhân dân. Việc thống nhất đất nước Việt Nam là việc nội bộ của nhân dân Việt Nam, không một nước nào có quyền can thiệp"...

- Báo *Nhân Dân*, số 2926, ngày 28-3-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 529-531.

Tháng 3, ngày 28

Bài *Chi bộ tốt, thì mọi việc đều tốt* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2926. Người chỉ rõ: "Nhân dân ta rất tốt, nếu chi bộ khéo lãnh đạo và đảng viên hăng hái xung phong làm gương mẫu thì khó khăn gì cũng vượt qua, công việc gì cũng làm tốt".

Dẫn chứng bằng thực tế của hai hợp tác xã: Hợp tác xã thôn Nhân Lệ (Kiến An) và Hợp tác xã Quyết Tiến ở thôn Bùi (Hà Nam), tác giả kết luận: "Nội dung hai việc trên đây rất bình thường, nhưng nó chứng tỏ một ý nghĩa rất to lớn: *Chi bộ tốt thì mọi việc đều tốt*".

- Báo *Nhân Dân*, số 2926, ngày 28-3-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10,

tr. 532-533.

Tháng 3, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 11-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn xiếc Liên Xô sang thăm và biểu diễn tại Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về vấn đề lương thực. Phát biểu tại Hội nghị, Người nhắc "phải có kế hoạch thu mua, phải có kế hoạch sản xuất tốt. Từ khai hoang tốt, sẽ thu mua tốt. Gốc là cán bộ. Phải cố gắng chinh đốn cán bộ, có thái độ dứt khoát. Làm tốt thì khen, làm không tốt thì cách chức".

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Giải thưởng xứng đáng* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2928, nêu gương 3 tỉnh Phú Thọ, Hải Ninh (nay thuộc Quảng Ninh), và Hà Nam đã khắc phục khó khăn, từ một tỉnh thiếu ăn phần đầu trở thành một tỉnh thừa ăn và đã được nhận những phần thưởng xứng đáng.

Bài báo nhắc nhở các địa phương cần làm cho mọi người thấm nhuần tinh thần làm chủ, cần kiệm xây dựng hợp tác xã, xây dựng nước nhà, thì nông nghiệp của ta nhất định sẽ phát triển nhanh chóng và vững chắc.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 2928, ngày 30-3-1962.

Tháng 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi quà và ảnh của Người tặng chị Di A Ứng, người tỉnh Vân Nam (Trung Quốc) vừa sinh 4 con (3 trai, 1 gái)⁵⁾.

- Báo *Nhân Dân*, số 3066, ngày 16-3-1962.

Tháng 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh viết thư gửi các bạn đọc của tờ Tạp chí Pháp *La Nouvelle critique*, nhiệt liệt hoan nghênh tạp chí đã có sáng kiến ra số đặc biệt về vấn đề Việt Nam để giúp các độc giả Pháp hiểu thêm về đời sống, văn hoá và cuộc đấu tranh cho độc lập và hạnh phúc của nhân dân Việt Nam.

Bức thư có đoạn: "Tôi hy vọng rằng, các bạn sẽ tìm thấy ở đây một dấu hiệu thể hiện sự cố gắng của chúng tôi trong cuộc đấu tranh chung lớn lao cho tất cả các dân tộc, cho hữu nghị, tự do, hoà bình, nhân phẩm và sự hợp tác anh em giữa các dân tộc.

Tôi vui sướng nếu như những vấn đề thảo luận này được công nhân, nông dân và tầng lớp trí thức Pháp là những người mà tôi vẫn gìn giữ những kỷ niệm tốt đẹp nhất trong lòng nhiệt liệt tán thưởng".

- *La Nouvelle critique*, số tháng 3-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10,

Tháng 4, trước ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 7 cá nhân nêu gương tốt về đạo đức xã hội chủ nghĩa, có nhiều thành tích trong sản xuất và công tác.

- Báo *Nhân Dân*, số 2931, ngày 4-2-1962.

Tháng 4, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng Quốc khánh lần thứ 17 nước Cộng hoà Nhân dân Hunggari và Quốc khánh lần thứ 2 nước Cộng hoà Xê-nê-gan.

Cùng ngày, bài viết *Cuba anh dũng* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2933. Tác giả lên án âm mưu của đế quốc Mỹ đang tìm cách phá hoại nước Cuba cách mạng và biến các nước châu Mỹ latin thành thuộc địa kiểu mới của chúng; đồng thời ca ngợi tinh thần đấu tranh anh dũng, kiên cường của nhân dân Cuba, đã thức tỉnh nhân dân châu Mỹ latin đứng lên làm cách mạng.

- Báo *Nhân Dân*, số 2933 và 2942, ngày 4 và ngày 13-4-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 539-540.

Tháng 4, ngày 8

Bài viết nhan đề: *Vì sao?* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2937, giải thích lý do vì sao Mỹ có thái độ thiếu thiện chí tại Hội nghị 17 nước họp ở Giơnevơ bàn về vấn đề giải trừ quân bị.

Theo tác giả, đó là vì:

- "Chính phiệt" Mỹ (Tổng thống, các Bộ trưởng, nhân viên cao cấp) đều dính líu với bọn *tài phiệt* (những nhóm đại tư bản chế tạo vũ khí) và bọn *quân phiệt* (quân nhân cấp cao). Chúng nhờ vào việc chuẩn bị chiến tranh và chạy đua quân bị mà làm giàu. "Nếu thực sự giải trừ quân bị tức là hết chiến tranh. Mà hết chiến tranh thì chúng sẽ thất nghiệp".

- Liên Xô đã đưa ra một đề nghị rất cụ thể rõ ràng và dứt khoát về kế hoạch tài giảm quân bị trong bốn năm, khiến Mỹ lúng túng bị động. Thực hiện đề nghị rất nhân đạo và hợp lý đó của Liên Xô, có nghĩa là Mỹ phải thủ tiêu tất cả các căn cứ quân sự ở nước ngoài, tiến tới thủ tiêu hoàn toàn các lực lượng quân sự và các loại vũ khí kể cả các thứ vũ khí thông thường. Vì thế mà Mỹ "cứ từ chối đây đẩy như đĩa phải vôi".

- Báo *Nhân Dân*, số 2937, ngày 8-4-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 541-542.

Tháng 4, ngày 12

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tham dự Hội nghị lần thứ bảy (mở rộng) Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III)²³, bàn về kế hoạch 5 năm phát triển công nghiệp.

Trong ý kiến phát biểu, Người đặc biệt nhấn mạnh vấn đề con người và chỉ rõ: Mục đích của chủ nghĩa xã hội là nâng cao đời sống của nhân dân – lực lượng chính để xây dựng chủ nghĩa xã hội. Muốn vậy, phải "có kế hoạch giáo dục, củng cố chi bộ, công đoàn, thanh niên. Ba lực lượng ấy mạnh thì mới lên được. Có người nói máy kéo là gốc, cũng có người nói cái khác là gốc, tôi nói chính cái này (chỉ ba lực lượng trên - BT) là gốc".

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 4, ngày 14

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Đại hội liên hoan chiến sĩ thi đua công, nông, binh toàn thành phố Hà Nội họp tại Hội trường Câu lạc bộ Lao động. Sau khi khen ngợi thành tích thi đua của các chiến sĩ và nhân dân Thủ đô, Người tập trung phân tích mối quan hệ giữa công nghiệp và nông nghiệp trong nền kinh tế quốc dân và căn dặn Hà Nội phải phấn đấu để trở thành một thành phố gương mẫu, làm đầu tàu trong việc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, tạo cơ sở vững chắc cho cuộc đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà.

- *Báo Nhân Dân*, số 2944, ngày 15-4-1962.

Tháng 4, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự và phát biểu ý kiến tại phiên họp cuối cùng của Hội nghị lần thứ bảy (mở rộng) Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III).

Người phân tích và nêu rõ những điều kiện thuận lợi để xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa ở nước ta, tầm quan trọng của việc phát triển công nghiệp, mối quan hệ giữa công - nông nghiệp và nhấn mạnh những nhiệm vụ của nông nghiệp và công nghiệp trong kế hoạch 5 năm lần thứ nhất, đồng thời chỉ ra một số biện pháp quan trọng để thực hiện thắng lợi Nghị quyết 7, nhằm đạt mục tiêu công nghiệp hoá xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc nước ta.

- *Báo Nhân Dân*, số 3009, ngày 20-6-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 543-546.

Tháng 4, ngày 17

Trong bài *Cần phải ra sức trồng nhiều hoa màu*, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2946, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu cụ thể tình trạng *yếu và chậm* của một số tỉnh miền Bắc trong việc trồng hoa màu. Người yêu cầu các cấp uỷ từ tỉnh đến xã phải *cấp tốc đến tận nơi* động viên và hướng dẫn đồng bào nông dân và các cơ

quan, bộ đội trồng đủ và chăm bón tốt *ngô, khoai, sắn*, quyết tâm thu một vụ hoa màu thắng lợi.

- Báo *Nhân Dân*, số 2946, ngày 17-4-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 547-548.

Tháng 4, ngày 18

7 giờ 30, tại Nhà hát thành phố Hà Nội, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự khai mạc Kỳ họp thứ tư Quốc hội khoá II⁶⁾.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 12-LCT, công bố Pháp lệnh về tổ chức của Viện Kiểm sát nhân dân tối cao.

- Báo *Nhân Dân*, số 2948, ngày 19-4-1962.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 13-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 14 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các đơn vị và cá nhân thuộc các ngành Giao thông vận tải, Bưu điện truyền thanh, Thủy lợi và Y tế đạt thành tích trong phong trào thi đua yêu nước thực hiện tốt kế hoạch Nhà nước 1958-1960.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, ngày 22

Hai bài viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh đăng báo *Nhân Dân* số 2951:

- Bài *Lênin người thầy vĩ đại của cách mạng Việt Nam*⁷⁾ ca ngợi những công lao to lớn của Lênin đối với cách mạng Việt Nam và bày tỏ tình cảm của nhân dân Việt Nam cũng như của nhân dân lao động toàn thế giới mãi mãi nhớ ơn Lênin, nhớ ơn Đảng Cộng sản và nhân dân Liên Xô.

- Bài *Chủ nghĩa Lênin vĩ đại muôn năm*, ký bút danh T.L, khẳng định: Lênin, với thắng lợi của Cách mạng Tháng Mười, đã mở đầu một chế độ *không có người bóc lột người*, tạo điều kiện cho các *lực lượng cộng sản*, các *lực lượng giải phóng dân tộc* phát triển mạnh mẽ, hợp thành một sức mạnh chung to lớn đẩy lùi *lực lượng thực dân* đi đến chỗ sụp đổ. Và chủ nghĩa Lênin đã đưa lịch sử loài người bước vào một giai đoạn mới – giai đoạn xã hội chủ nghĩa và cộng sản chủ nghĩa.

Cùng ngày, nhân Ngày thanh niên thế giới đấu tranh để thanh toán chủ nghĩa thực dân đòi chung sống hoà bình và Ngày kỷ niệm Hội nghị Băngđung (24-4)²⁴⁾, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới, khẳng định những đóng góp quý báu của thanh niên thế giới trong cuộc chiến đấu chung hiện nay và chúc họ tiếp tục giành được nhiều thắng lợi to lớn hơn nữa trong sự nghiệp đấu tranh.

- Báo *Nhân Dân*, số 2951, ngày 22-4-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t.10, tr. 552-553.

Tháng 4, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục dự họp Quốc hội.

Trong ngày, Người đến thăm Bệnh viện hữu nghị Việt-Xô (nay là Bệnh viện Hữu nghị).

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh, tr. 5.

Tháng 4, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự phiên họp bế mạc kỳ họp thứ tư Quốc hội khoá II. Người gặp đại biểu Quốc hội tỉnh Hà Giang và gửi lụa tặng cho cụ Thào Mí Chúa thọ 150 tuổi.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Chủ tịch Chủ tịch đoàn Xôviết tối cao Liên Xô L. Brêgionép và Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô N. Khorútsốp nhân dịp các vị vừa được tái cử các chức vụ cũ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2956, 2957 và 3013, ngày 27, 28-4 và ngày 24-6-1962.

Tháng 4, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trường mẫu giáo Sao Sáng ở số 5 phố Nguyễn Thượng Hiền (Hà Nội).

Người nhắc nhở các cô giáo: "Công tác mẫu giáo còn mới mẻ và nhiều khó khăn... Sau này lớn lên, các cháu trở thành người như thế nào đều có công của các cô mẫu giáo dạy cháu đầu tiên".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 14-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho cán bộ, công nhân viên các cơ quan trung ương và địa phương có thành tích trong kháng chiến.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội, 1985, tr. 49.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về vấn đề chuẩn bị Đại hội Liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua.

Khi hội nghị trao đổi về vấn đề phong anh hùng quân đội, Người khẳng định: Trước hết, quân đội nhất định phải có anh hùng. Lúc kháng chiến có anh hùng, sao nay lại không có anh hùng? Khi kháng chiến anh hùng cách khác... Có phải không có chiến tranh thì quân đội không có anh hùng?

Người đề nghị bầu người phải thật xứng đáng và nên xem lại một số trường hợp cụ thể...

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 4, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Triển lãm thành tích cải tiến kỹ thuật và sáng kiến hợp lý hoá sản xuất tại Văn Hồ (Hà Nội).

Tới thăm gian trưng bày của quân đội, Người chăm chú lắng nghe giới thiệu về những sáng kiến của Trường sĩ quan pháo binh. Thấy cán bộ thuyết minh vốn là một giáo viên xạ kích đã quen đứng trước học viên, chắc do hồi hộp khi đứng trước Người nên tỏ ra luống cuống, thao tác lúng túng, đánh rơi cả que chỉ hiện vật, Người ôn tồn bảo: "Chú cứ bình tĩnh mà nói."

Khi xem "Mô hình đường bay đề pháo cao xạ tập ngắm bắn", Người chỉ vào bốn khẩu pháo mô hình đang tự động quay, Người hỏi đồng chí đại úy phụ trách chung phần trưng bày sáng kiến của quân đội:

- Loại pháo này là cỡ bao nhiêu? Đã được công khai chưa mà các chú đem giới thiệu?

Trước câu hỏi bất ngờ của Người, các cán bộ có mặt đều im lặng. Quả là một vấn đề hệ trọng: Kỷ luật giữ bí mật quân sự. Như thông cảm với mọi người, giọng Người dứt khoát nhưng dịu dàng:

- Các chú về báo cáo với Bộ Tư lệnh Pháo binh rồi nói lại với Bác qua Tổng cục Chính trị.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bộ Tư lệnh Pháo binh: *Bác Hồ với bộ đội pháo binh. Bộ đội pháo binh làm theo lời Bác*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2001, tr. 26-29.

1) Tại Đại hội XXII, những người cộng sản Liên Xô công khai nêu vấn đề "Tệ sùng bái cá nhân Stalin" và "Vấn đề Anbani". Về hai vấn đề trên đây, nhiều Đoàn đại biểu dự đã không đề cập đến. Đoàn đại biểu Đảng ta do Chủ tịch Hồ Chí Minh dẫn đầu cũng không có phát biểu gì về hai vấn đề trên. Bức thư này là một phản quan điểm của Đảng ta tại Hội nghị Trung ương lần thứ sáu (cuối năm 1961).

2) Khai nguyên tiết lưu: tăng thu giảm chi.

3) Tạm dịch:

"Đâu phải "Gỗ mục không khắc nên hình"!

Mới hay "Nghệ thuật muôn vẻ muôn hình lẫn thay"!".

4) Trong cuộc gặp đồng chí Bí thư Tỉnh uỷ Thái Bình tại Hà Nội, Chủ tịch Hồ Chí

Minh nói: Người muốn về một xã mới nhờ lần biển khai hoang và một xã có phong trào cách mạng sớm, nay lại có phong trào sản xuất khá. Thường vụ Tỉnh ủy bàn, đón Người về Nam Cường – xã mới lần biển và xã Đồng Lâm – một địa phương từ năm 1930 dưới sự lãnh đạo của Đảng đã có phong trào biểu tình chống Pháp đàn áp phong trào Xôviết Nghệ Tĩnh và đòi giảm sưu thuế, chia công điền.

5) Ngày 5-7, chị Di A Ứng đã viết thư cảm ơn Chủ tịch Hồ Chí Minh và gửi tặng Người tấm ảnh của 5 mẹ con chị.

6) Họp từ ngày 18 đến ngày 26-4-1962.

7) Bài viết cho báo *Pravda (Sự thật)* Liên Xô nhân kỷ niệm lần thứ 92 Ngày sinh của V.I. Lênin.

Năm 1962 – từ tháng 5 đến tháng 8

Tháng 5, ngày 1

Sáng, tại Quảng trường Ba Đình, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự mít tinh của nhân dân Thủ đô chào mừng ngày Quốc tế lao động 1-5.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Hội đồng Trung ương các công đoàn Liên Xô và Đoàn đại biểu Tổng công hội Trung Quốc sang dự lễ kỷ niệm Ngày Quốc tế lao động tại Việt Nam. Người ân cần thăm hỏi sức khỏe của các đại biểu và chúc cuộc đi thăm Việt Nam của hai đoàn thu được kết quả tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 2961 và 2962, ngày 2 và ngày 4-5-1962.

Tháng 5, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 15-LCT, phong tặng danh hiệu *Anh hùng Lao động* cho các chiến sĩ thi đua xuất sắc nhất của các ngành công nghiệp, nông nghiệp, thương nghiệp, văn hoá, giáo dục và y tế.

- Lệnh số 16-LCT, tặng thưởng 60 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 93 *Huân chương Lao động hạng Nhì*, 441 *Huân chương Lao động hạng Ba*, 1 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 2 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 24 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho các anh hùng và chiến sĩ thi đua, các đơn vị, các tổ đội lao động tiên tiến, đạt thành tích xuất sắc trong phong trào thi đua yêu nước thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1961.

- Lệnh số 17-LCT, tặng thưởng 5 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhất*, 40 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhì*, 1840 *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho cán bộ, công nhân, viên chức các cơ quan trung ương và địa phương có thành tích trong thời kỳ kháng chiến.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, trước ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho bốn cá nhân có thành tích trong lao động, học tập và tặng lụa cho ba cháu gái sinh ba ở Nam Định.

- Báo *Nhân Dân*, số 2962, ngày 4-5-1962.

Tháng 5, ngày 4

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tham dự Đại hội Liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ III²⁵.

Trong diễn văn khai mạc Đại hội, sau khi biểu dương những tiến bộ và kết quả của phong trào thi đua trong 14 năm qua kể từ ngày phát động (6-1948), Người đặc biệt nhấn mạnh nội dung của phong trào thi đua hiện nay là phải làm đúng khẩu hiệu *hiệu nhiều, nhanh, tốt, rẻ, nhưng phải đảm bảo tốt chất lượng*, phải chú ý *tổng kết, chọn lọc, phổ biến* những sáng kiến kinh nghiệm; phải đề cao *kỷ luật lao động* và *tinh thần cảnh giác*; phải ra sức học tập kinh nghiệm của các nước anh em. Người căn dặn các anh hùng, chiến sĩ thi đua và lao động tiên tiến "phải làm đầu tàu lôi cuốn người khác cùng tiến bộ; đồng thời phải luôn luôn khiêm tốn, luôn luôn cố gắng học hỏi thêm để tiến bộ không ngừng... Như vậy thì đội ngũ lao động to lớn của chúng ta nhất định khắc phục được mọi khó khăn, đánh thắng sự bần cùng và lạc hậu, xây dựng thắng lợi chủ nghĩa xã hội".

- Báo *Nhân Dân*, số 2963, ngày 5-5-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 555-559.

Tháng 5, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự phiên bế mạc Đại hội Liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ III.

Phát biểu trước Đại hội, Người khẳng định những kết quả Đại hội đã đạt được và yêu cầu mọi người có trách nhiệm biến *quyết tâm* của Đại hội thành quyết tâm của toàn thể nhân dân lao động miền Bắc để có thêm nhiều người thi đua giành danh hiệu *Chiến sĩ thi đua lao động xã hội chủ nghĩa*.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 560-561.

Tháng 5, ngày 7

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các Anh hùng lao động và Chiến sĩ thi đua đến chào Người. Người căn dặn mọi người nên tranh thủ trao đổi kinh nghiệm, học tập lẫn nhau để làm tốt hơn nữa phong trào thi đua sản xuất.

Cùng ngày, Người tiếp ông Kinim Phôn-xê-na và Pheng Phong-xa-na trong Đoàn đại biểu Chính phủ Vương quốc Lào sang thăm hữu nghị Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 2966, ngày 8-5-1962.

Tháng 5, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng Quốc khánh lần thứ 17 nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc.

Bức điện có đoạn: "Nhân dân Việt Nam chân thành chúc nhân dân Tiệp Khắc anh em thu được nhiều thành tích to lớn trong việc hoàn thành kế hoạch 5 năm lần thứ ba..., góp phần vào sự nghiệp bảo vệ hoà bình ở châu Âu và thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 1967, ngày 9-5-1962.

Tháng 5, ngày 10

Bài viết *Đế quốc Mỹ tội ác tày trời* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2968, tố cáo việc Mỹ (và Anh) thử lại bom hạt nhân, gây những hậu quả nghiêm trọng cho nhân loại.

Tác giả viết: "Bọn đế quốc do Mỹ cầm đầu không ngừng đe dọa loài người với một cuộc chiến tranh khủng khiếp. Càng đến gần mặt kiếp, chúng lại càng hung hăng. Chúng càng hung hăng thì nhân dân thế giới yêu chuộng hoà bình càng đoàn kết chống lại chúng. Nếu chúng điên cuồng mà gây ra chiến tranh thế giới lần nữa, thì chắc đế quốc chủ nghĩa sẽ bị bom hạt nhân tiêu diệt, rồi nhân dân thế giới sẽ vĩnh viễn tiêu diệt bom hạt nhân".

- Báo *Nhân Dân*, số 2968, ngày 10-5-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 562-563.

Tháng 5, ngày 15

Bài viết *Ai vẫn minh? Ai đã man?*, của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân*, số 2973. Tác giả lên án những hành động dã man của đế quốc Mỹ trong cuộc chiến tranh xâm lược ở miền Nam Việt Nam, đồng thời, nêu rõ chính sách khoan hồng của Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam²⁶ đối với tù binh Mỹ.

Bài báo kết luận:

*"Lăm le cướp nước người ta,
Bọn đế quốc Mỹ thật là dã man.
Quyết lòng gìn giữ giang san,
Đồng bào Nam Việt muôn vàn vẫn minh".*

- Báo *Nhân Dân*, số 2973, ngày 15-5-1962.

Tháng 5, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Hà Nội, sang thăm thành phố Nam Ninh - thủ phủ của tỉnh Quảng Tây (Trung Quốc). Chủ tịch tỉnh Quảng Tây Vi Quốc Thanh, phu nhân cùng các con ra sân bay đón và đưa Người về nghỉ tại khách sạn Tây Viên, lầu số 1.

Cùng ngày, bài viết *Cần phải đẩy mạnh hơn nữa công việc xây đắp đê điều* của Người, ký bút danh T.L, đăng trên báo *Nhân Dân* số 2975, nhắc nhở các cấp uỷ đảng và các Uỷ ban hành chính tỉnh, huyện, xã những công việc cần làm để bảo vệ tính mạng và tài sản của nhân dân trong mùa mưa lũ sắp đến..

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 263.
- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr. 98.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 163 (bản Trung văn).
- Báo *Nhân Dân*, số 2975, ngày 17-5-1962.

Tháng 5, ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh dưới sự hướng dẫn trực tiếp của ông Vi Quốc Thanh đã đi thuyền trên sông Ung Giang ngắm cảnh vật đôi bờ, thăm Công viên Nhân dân, Pháo đài Trần Ninh, Thanh Tú Sơn, Bảo tàng Quảng Tây, gặp gỡ thân mật với các cán bộ của Hội Liên hiệp phụ nữ Khu tự trị dân tộc Choang...

- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr.100-101, 255.

Tháng 5, ngày 19

Sáng sớm, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các bạn Trung Quốc đến chúc thọ.

9 giờ, tại Khách sạn Tây Viên, gia đình ông Vi Quốc Thanh và một số cán bộ đến đọc và trao bức điện của Chủ tịch Mao Trạch Đông và các vị lãnh đạo Đảng và Chính phủ Trung Quốc chúc mừng ngày sinh lần thứ 72 của Người.

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm nhà riêng của ông Vi Quốc Thanh, dự bữa cơm thân mật do gia đình tổ chức để mừng thọ Người.

Tối, tại Khách sạn Tây Viên, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự buổi dạ hội văn nghệ nhỏ do các bạn Quảng Tây tổ chức chúc mừng sinh nhật của Người. Người cho mời các nhân viên phục vụ cùng đến xem biểu diễn. Khi màn sân khấu từ từ khép sau tiết mục đồng ca bài "Ca ngợi Hồ Chủ tịch", Người đứng dậy giơ cao hai tay đề nghị: "Chúng ta cùng hát bài "Đông Phương hồng"". Mọi người đứng dậy cùng hát dưới sự chỉ huy của Người.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 263.
- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 163 (bản Trung văn).
- Chủ tịch *Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa

Toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 109.

- *Hồ Chí Minh với Quảng Tây* (sách ảnh), Nxb. Nhân dân Quảng Tây, 2006, tr. 99.

Tháng 5, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh về tới Hà Nội.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 5, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm Hợp tác xã Hạnh Đàn, xã Tân Lập, huyện Đan Phượng (Hà Tây).

Người căn dặn cán bộ và xã viên phải cố gắng sản xuất cho tốt, ăn chia công bằng; cán bộ cần phải quan tâm đến đời sống của bà con.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Tổng Ken đại đột* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2980.

Dẫn lời tuyên bố của Tổng thống Mỹ Kennơđi: "Trong trường hợp nào đó, Mỹ có thể chủ động dùng bom hạt nhân trong cuộc xung đột với Liên Xô" và việc ông ta đưa quân đội Mỹ vào Thái Lan "vì Thái Lan đang bị đe dọa" (!), tác giả bài báo cho rằng: Đó là lời nói và việc làm *đại đột* của Mỹ và chắc chắn ông ta (Kennơđi) sẽ bị thất bại thảm hại.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội, 1985, tr. 50.
- Báo *Nhân Dân*, số 2980, ngày 22-5-1962.

Tháng 5, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cảm ơn đồng bào trong nước, kiều bào ở nước ngoài và bè bạn gần xa đã gửi điện, thư chúc mừng lần thứ 72 Ngày sinh của Người.

Bức thư có đoạn: "Những món quà rất quý báu làm tôi rất vui lòng là trong thư và điện chúc thọ, nhiều đơn vị và cá nhân đã báo cáo những thành tích tốt đẹp trong đợt thi đua vừa qua và đã hứa hẹn đẩy mạnh thi đua hơn nữa để hoàn thành và hoàn thành vượt mức kế hoạch năm nay và chuẩn bị tốt cho kế hoạch năm sau".

- Báo *Nhân Dân*, số 2981, ngày 23-5-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 564-565.

Tháng 5, ngày 24

Sáng, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu phụ nữ Mali sang thăm Việt Nam.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 19-LCT, tặng thưởng 3 *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho ba gia đình có *đồng con* tòng quân bảo vệ đất nước¹⁾.
- Lệnh số 20-LCT, tặng thưởng 3 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 71 *Huân chương Chiến công hạng Ba*, cho 21 đơn vị, 53 cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam có thành tích trong huấn luyện và công tác từ năm 1958-1960.
- Lệnh số 21-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho bà Đrôđôva Anna Grigôrépna - Giám đốc ký túc xá Trường thiếu nhi Việt Nam và ông Pôrêkhin Antôn Pêtrôvích - Giám đốc Trường trung học phổ thông số 115 tại Mátxcova, đã có công chăm sóc dạy dỗ học sinh Việt Nam học tại Liên Xô (từ năm 1954-1960).
- Lệnh số 22-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 1 *Huân chương Lao động hạng Nhì*, 8 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các địa phương Khu tự trị Thái - Mèo, các tỉnh và các đơn vị, hợp tác xã đạt nhiều thành tích trong phong trào thi đua yêu nước, sản xuất nông nghiệp năm 1961.
- Lệnh số 23-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho ông Ngô Hưng, Chủ nhiệm Văn phòng cơ quan đại diện Tổng cục liên lạc kinh tế đối ngoại nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa tại Việt Nam.
- Lệnh số 24-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Quân công hạng Ba*, 36 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 52 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 127 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 36 đơn vị, 186 cá nhân có thành tích trong việc thực hiện nhiệm vụ đặc biệt.
- Báo Nhân Dân, số 2983, ngày 25-5-1962.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, ngày 25 và 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về vấn đề quy hoạch sông Hồng. Người nhắc: "Việc làm phải tính toán cho tốt".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 5, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện chúc mừng ngày sinh lần thứ 50 của ông I. Cađa - Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Xã hội Công nhân Hunggari, Thủ tướng Chính phủ Công nông cách mạng Hunggari.

- Báo Nhân Dân, số 2985, ngày 27-5-1962.

Tháng 5, ngày 28

Sáng, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Liên đoàn Lao động toàn quốc Mali đang ở thăm Việt Nam.

Cùng ngày, Người tiếp và trả lời phỏng vấn của phóng viên Hãng Truyền thanh và vô tuyến truyền hình *Tia sáng điện* (Nhật Bản) về tình hình đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước Việt Nam, về vấn đề xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, và mối quan hệ giữa hai nước Việt - Nhật.

- Báo *Nhân Dân*, số 2987 và 2988, ngày 29 và ngày 30-5-1962.

Tháng 5, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh bắt đầu chuyến đi thăm và nghỉ hè tại Trung Quốc và Liên Xô.

8 giờ, Người đi ô tô đến Bằng Tường (Trung Quốc), cùng đi có ông Nguyễn Chí Thanh và một số cán bộ Việt Nam.

15 giờ đến Bằng Tường, nghỉ tại nhà khách Bằng Tường.

19 giờ, đi Nam Ninh bằng xe lửa, đến Nam Ninh lúc 24 giờ. Người nghỉ qua đêm trên tàu.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Nông thôn ta không ngừng tiến bộ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 2987, nêu những thành tích về thuỷ lợi, khai hoang và sự không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân ở làng Vĩnh Thành (Nghệ An) và tỉnh Phú Thọ. Qua đó tác giả rút ra kết luận: "Làng Vĩnh Thành và tỉnh Phú Thọ đạt được kết quả tốt như vậy là do cấp uỷ và cán bộ đi sâu sát cơ sở sản xuất, mọi xã viên thấm nhuần ý thức làm chủ và tinh thần cần kiệm xây dựng hợp tác xã. Nếu các làng, các tỉnh học tập Vĩnh Thành và Phú Thọ thì chắc chắn sẽ làm cho "nước mạnh, dân giàu"".

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 264.

- Báo *Nhân Dân*, số 2987, ngày 29-5-1962.

Tháng 5, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh chuyển sang tàu khác đi Liễu Châu, Quế Lâm (Quảng Tây, Trung Quốc).

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 264.

Tháng 5, ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh chuyển tàu đi Vũ Hán.

Cùng ngày, Người gửi điện mừng tới các ông S. Rađacrixnan và D. Hút xen nhân dịp hai ông được bầu giữ chức Tổng thống và Phó Tổng thống nước Cộng hoà Ấn Độ.

- Báo *Nhân Dân*, số 2989, ngày 31-5-1962.

Tháng 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng các cháu nhi đồng tỉnh Quảng Đông (Trung Quốc) một con voi.

- Báo *Nhân Dân*, số 2989, ngày 31-5-1962.

Tháng 6, ngày 1

8 giờ 55, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Bắc Kinh. Ra sân ga đón Người có các ông Đặng Tiểu Bình, Vương Gia Tường, Dương Thượng Côn. Người về nghỉ ở nhà số 10, khu Điều Ngự đài.

14 giờ 45, Người tiếp ông Lưu Thiếu Kỳ cùng phu nhân (bà Vương Quang Mỹ) và con đến thăm.

16 giờ, bác sĩ tây y Trung Quốc đến kiểm tra sức khoẻ cho Người.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 264.

Tháng 6, ngày 2

7 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh trồng cây hoa tím trước cửa nhà số 10 Điều Ngự đài.

8 giờ, Người đi xem Triển lãm mỹ thuật "Trung Hoa thiên trường họa" (Ngàn bức họa Trung Hoa). Xem xong, Người viết vào "*Sổ ghi cảm tưởng*" dòng chữ "*Họa trung vạn thử thi*" (Trong mỗi bức tranh có nghìn vạn ý thơ).

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 264.

Tháng 6, ngày 3

Từ 15 đến 20 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh làm việc với các ông Lưu Thiếu Kỳ, Đặng Tiểu Bình, Bành Chân, Trần Nghị, Vương Gia Tường, Dương Thượng Côn.

20 giờ, Người tiếp ông Ngũ Tu Quyền đến chào.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 264.

Tháng 6, ngày 4

7 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra sân bay Bắc Kinh đi Mátxcova. Đưa tiễn Người có các ông Đặng Tiểu Bình, Dương Thượng Côn và Bành Chân.

8 giờ 30, chiếc máy bay mang số hiệu IL 18 chở Chủ tịch Hồ Chí Minh rời sân bay. Trên đường đi, máy bay có hạ cánh xuống sân bay Ulanbato (Mông Cổ) để đón một đồng chí cán bộ cao cấp của Mông Cổ cùng đi.

16 giờ 30 (giờ Mátxcova), máy bay đến Mátxcova, các bạn Liên Xô ra sân bay đón Người về nghỉ tại nhà số 63 trong khu nhà nghỉ trên đồi Lênin.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 265.
- *Chuyến thăm Liên Xô tháng 6-1962 của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Tạp chí *Lịch sử Đảng*, số tháng 5-2005.

Tháng 6, từ ngày 4 đến ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm và nghỉ ở Mátxcova.

Trong thời gian này, Người đã làm việc với các vị lãnh đạo Liên Xô, đi xem triển lãm mỹ thuật, thăm một số danh lam thắng cảnh của thành phố. Người dành một buổi đến thăm và nói chuyện với cán bộ nhân viên sứ quán Việt Nam tại Mátxcova.

- *Chuyến thăm Liên Xô tháng 6-1962 của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Tạp chí *Lịch sử Đảng*, số tháng 5-2005.

Tháng 6, ngày 11

11 giờ 45 (giờ Mátxcova), Chủ tịch Hồ Chí Minh từ nhà nghỉ trên đồi Lênin ra sân bay nội địa Mátxcova đi thăm nước Cộng hoà Môđavi.

12 giờ 45, máy bay cất cánh.

15 giờ 20, máy bay hạ cánh xuống sân bay Kisinhốp. Kisinhốp là Thủ đô của nước Cộng hoà Môđavi. Ra sân bay đón Người có các vị lãnh đạo cao cấp Môđavi.

Buổi chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Thư viện quốc gia mang tên Crúpxcaia (vợ của Lênin). Người đã gặp gỡ cán bộ công tác ở thư viện, đi thăm các phòng lưu trữ sách, phòng bảo quản sách, phòng đọc, phòng khai thác. Tại đây, Người đã được những người phụ trách Thư viện trao tặng một *Thẻ thư viện*, trong đó ghi rõ: Số thẻ (15960); Họ tên (Hồ Chí Minh, Nguyễn Ái Quốc); Thời hạn (vô thời hạn).

- *Chuyến thăm Liên Xô tháng 6-1962 của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Tạp chí *Lịch sử Đảng*, số tháng 5-2005.

Tháng 6, từ ngày 12 đến ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục ở thăm Môđavi.

Trong thời gian ở thăm Môđavi, Người đã làm việc với các vị lãnh đạo Môđavi, đi thăm một số thành phố cổ và các khu công nghiệp mới, thăm Viện trồng trọt, Triển lãm nông nghiệp, hồ Thanh niên, đập Thủy điện Đôbansa, thăm nơi ở và làm việc của công nhân thủy điện, thăm trại hè của thiếu niên v.v.. Một số nhà điêu khắc đã đến gặp và xin nặn tượng Người.

- *Chuyến thăm Liên Xô tháng 6-1962 của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Tạp chí *Lịch sử Đảng*, số tháng 5-2005.

Tháng 6, từ ngày 17 đến ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm nước Cộng hoà Ucraina, thăm thành phố Leningrát.

- *Chuyến thăm Liên Xô tháng 6-1962 của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Tạp chí *Lịch sử Đảng*, số tháng 5-2005.

Tháng 6, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh trở lại Mátxcova, chuẩn bị về nước qua đường Trung Quốc.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện mừng tới Chủ tịch Chủ tịch đoàn Quốc hội J. Xămbu và Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng I.U. Xêđenban nước Cộng hoà Nhân dân Mông Cổ, nhân kỷ niệm một năm Ngày ký kết Hiệp ước hữu nghị và hợp tác giữa Việt Nam - Mông Cổ (25-6).

- *Chuyến thăm Liên Xô tháng 6-1962 của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Tạp chí *Lịch sử Đảng*, số tháng 5-2005.
- Báo *Nhân Dân*, số 3014, ngày 25-6-1962.

Tháng 6, ngày 24

Chủ tịch Hồ Chí Minh từ Liên Xô về Trung Quốc.

16 giờ, Người đến sân bay Bắc Kinh. Ra sân bay đón Người có các ông Chu Đức, Vương Gia Tường, Dương Thượng Côn.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 265.

Tháng 6, ngày 25

6 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Đại sứ quán Liên Xô ở Bắc Kinh. Người ăn sáng tại đó.

10 giờ, bác sĩ đông y Trung Quốc đến kiểm tra sức khoẻ cho Người.

16 giờ, Người tiếp ông Lưu Thiếu Kỳ đến thăm.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 265.

Tháng 6, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các ông Chu Ân Lai và Trần Nghị đến thăm.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 265.

Tháng 6, ngày 27

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm ông Diệp Kiếm Anh.

14 giờ, các ông Trường Chinh và Võ Nguyên Giáp tới Bắc Kinh đến thăm.

19 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh ăn cơm cùng với ông Diệp Kiếm Anh và một số cán bộ quân sự Trung Quốc.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 266.

Tháng 6, ngày 28

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Công viên Trung Sơn, thăm gia đình ông Chu Ân Lai ở Trung Nam Hải.

12 giờ, Người tới thăm ông Diệp Kiếm Anh và ăn cơm cùng với ông.

16 giờ, Người tiếp các tướng lĩnh Việt Nam: Hoàng Văn Thái, Trần Quý Hai, Song Hào, Lê Hiến Mai đang có mặt ở Trung Quốc.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 266.

Tháng 6, ngày 29

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm Di Hoà Viên và ăn cơm trưa tại đó.

16 giờ, bác sĩ đông y Trung Quốc đến kiểm tra sức khoẻ của Người, làm điện tâm đồ.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 266.

Tháng 7, ngày 2

16 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các bác sĩ đến kiểm tra sức khoẻ của Người. Sau đó, các ông Chu Ân Lai, Trần Nghị đến thăm và nói chuyện với Người về tình hình Lào.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 266.

Tháng 7, ngày 3

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Công ty Thiên Kiều và chợ Thiên Kiều.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 266.

Tháng 7, ngày 4

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm di tích Đại Quan Viên ở quận Tiên Vũ, nội thành Bắc Kinh.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 267.

Tháng 7, ngày 5

8 giờ 15, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trường múa cổ điển Bắc Kinh.

15 giờ, Người tiếp các thầy thuốc đến kiểm tra sức khoẻ. Sau đó, tiếp ông Lý Phú Xuân đến nói chuyện về kinh nghiệm công nông nghiệp ở Trung Quốc.

21 giờ, Người tiếp ông La Quý Ba đến thăm.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Thủ tướng Chính phủ lâm thời nước Cộng hoà Angiêri Ben Yuxép Khêđa nhân dịp Angiêri chính thức trở thành một nước độc lập, tự do, có chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ sau kết quả cuộc trưng cầu dân ý ngày 1 tháng 7 năm 1962.

Bức điện có đoạn: "Nhân dân Việt Nam cũng như toàn thể các dân tộc yêu chuộng tự do, hoà bình trên thế giới đều hết sức vui mừng trước thắng lợi vẻ vang đó của nhân dân Angiêri đã góp phần cống hiến xứng đáng và sự nghiệp đấu tranh để vĩnh viễn xoá bỏ chủ nghĩa thực dân trong thời đại chúng ta".

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 267.
- Báo *Nhân Dân*, số 3024, ngày 5-7-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 566-567.

Tháng 7, ngày 6

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trường nghệ thuật Kinh kịch.

19 giờ, Người xem diễn vở kịch *Võ Tắc Thiên* của nhà viết kịch Quách Mạt Nhược. Cùng xem có các ông Dương Thượng Côn, Quách Mạt Nhược và Khang Sinh.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 267.

Tháng 7, ngày 7

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trường Thể dục thể thao Bắc Kinh, ở đây có 30 học sinh Việt Nam đang theo học.

19 giờ, Người xem thi đấu bóng chuyền giữa Trung Quốc và Liên Xô.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 267.

Tháng 7, ngày 8

15 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm ông Lưu Thiếu Kỳ.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 267.

Tháng 7, ngày 9

11 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh mời các thầy thuốc Trung Quốc đến cùng dự bữa cơm thân mật với Người.

18 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh ăn cơm cùng với các ông Lưu Thiếu Kỳ, Chu Đức, Chu Ân Lai, Đặng Tiểu Bình, Bành Chân, Vương Gia Tường và Dương Thượng Côn.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng I.U. Xêđenban và Chủ tịch Chủ tịch đoàn Quốc hội J. Xăm-bu nước Cộng hoà Nhân dân Mông Cổ, nhân kỷ niệm lần thứ 41 Ngày Quốc khánh Mông Cổ.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 268.
- Báo *Nhân Dân*, số 3030, ngày 11-7-1962.

Tháng 7, ngày 10

7 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Bắc Kinh về nước.

14 giờ (giờ Việt Nam), chiếc máy bay chở Người hạ cánh xuống sân bay Gia Lâm.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 268.

Tháng 7, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Chủ tịch Hội đồng chủ quyền nước Cộng hoà Irắc Naghíp En Rubai nhân kỷ niệm lần thứ tư Quốc khánh Irắc.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Châu chấu mà đấu ông voi* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3033, nêu lên sự trưởng thành và lớn mạnh của quân

đội Trung Quốc, lực lượng sẽ đề bẹp âm mưu gây chiến của chính quyền Tưởng Giới Thạch và sẽ thu hồi được Đài Loan mặc dù được Mỹ giúp sức.

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ Cộng hoà Cuba Maorô Gácxia Toriana đến chào.

- Báo *Nhân Dân*, số 3033 và 3034, ngày 14 và ngày 15-7-1962.

Tháng 7, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chúc mừng Đại hội thể giới đòi giải trừ quân bị và bảo vệ hoà bình họp tại Mátxcova.

Bức điện nhấn mạnh: "Chỉ có sự đoàn kết chặt chẽ của các lực lượng hoà bình trên toàn thế giới với những hành động cương quyết đòi giải trừ quân bị và bảo vệ hoà bình mới có thể đập tan âm mưu thâm độc và đầy tội ác của những kẻ gây chiến".

Cùng ngày, Chủ tịch đi kiểm tra tình hình đề điều và công tác phòng chống lụt bão ở Hà Nội, Sơn Tây và Hà Đông. Người tới thăm đập Đáy, trạm bơm Đan Hoài, các đoạn đê xung yếu và một số điểm canh đê dọc sông Hồng. Tại đập Đáy, Người làm việc với các đại diện của Bộ Thuỷ Lợi, Bộ Giao thông vận tải và ba tỉnh Hà Nội, Sơn Tây, Hà Đông.

Nói chuyện với mọi người, Người căn dặn: "Trước kia, tỉnh nào biết tỉnh ấy, bây giờ phải lo chung. Cán bộ và đồng bào các tỉnh gần nhau phải phối hợp chặt chẽ, tích cực giúp đỡ nhau chuẩn bị phòng và chống lụt bão, cán bộ phải đi xuống cơ sở cùng với đồng bào bàn kế hoạch và thực hiện kế hoạch chuẩn bị phòng và chống lụt bão cho tốt".

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 568-569.

- Báo *Nhân Dân*, số 3036 và 3039, ngày 17 và ngày 20-7-1962.

- *Hồ Chủ tịch với cán bộ và nhân dân Hà Tây*, Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng Hà Tây, 1973, tr. 85.

Tháng 7, ngày 19

Bài viết *Chớ để "nước đến chân mới nhảy"* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3038. Dẫn chứng tình hình thiệt hại nặng nề ở nhiều nước trên thế giới do lũ lụt lớn gây ra, tác giả nêu rõ: "Ở nước ta, mùa này cũng là mùa lụt. Vì vậy *đắp đê, giữ đê, phòng lụt, chống lụt* là công việc quan trọng và cấp bách nhất hiện nay", và nhắc nhở các cấp uỷ đảng, chính quyền phải lo chuẩn bị sẵn sàng, "*Quyết chớ để nước đến chân mới nhảy!*".

- Báo *Nhân Dân*, số 3038, ngày 19-7-1962.

Tháng 7, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 34-LCT, công bố Pháp lệnh quy định nhiệm vụ, quyền hạn, chế độ cấp bậc của sĩ quan và hạ sĩ quan cảnh sát nhân dân nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 7, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Công nhân Thống nhất Ba Lan Vlađixláp Gômunca, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Alếchxăngđrơ Davátxki, Chủ tịch Quốc hội Ghéchxláp Vichéch và Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Giodép Xirăngkiêvích, nhân kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 18 nước Cộng hoà Nhân dân Ba Lan.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn đại biểu Ủy ban bảo vệ hoà bình của Trung Quốc và đại biểu Ủy ban đoàn kết Á - Phi các nước sang dự kỷ niệm Ngày ký Hiệp định Giơnevơ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3041, ngày 22-7-1962.
- Biên niên tiếp khách của Chủ tịch Hồ Chí Minh, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Ảnh tư liệu Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 268.

Tháng 7, sau ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư khen ngợi tinh thần cảnh giác và hành động dũng cảm của đồng bào, bộ đội, công an nhân dân các tỉnh Quảng Bình, Nghệ An trong việc phòng và chống bọn gián điệp, biệt kích do Mỹ - Diệm tung ra miền Bắc. Đối với những tên bị bắt còn ít tuổi, Người nói: "Nếu họ quyết tâm cải tạo, vì lòng nhân từ với tuổi trẻ, nhân dân và Chính phủ sẽ giảm ngắn hạn phạt tù, giúp đỡ họ trở nên những người làm ăn lương thiện"²⁾.

- Báo *Nhân Dân*, số 3053, ngày 3-8-1962.

Tháng 7, trước ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phóng viên báo *Tin tức và Sự thật thanh niên* (Liên Xô) về một số vấn đề liên quan đến lập trường của Việt Nam đối với việc giải trừ quân bị; ý nghĩa của việc giải quyết vấn đề Lào trong hiện tình Đông Nam Á...

Trả lời câu hỏi về *đường lối, biện pháp giành thống nhất đất nước của nhân dân Việt Nam*, Người tuyên bố: "Chúng tôi luôn luôn chủ trương thống nhất Tổ quốc bằng đường lối hoà bình, luôn luôn đòi phải thực hiện đúng đắn Hiệp định Giơnevơ, đòi đế quốc Mỹ phải chấm dứt can thiệp vào công việc nội bộ của nhân dân Việt Nam".

- Báo *Nhân Dân*, số 3041, ngày 22-7-1962.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 570-571.

Tháng 7, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống nước Cộng hoà Ảp thống nhất Gaman Ấpđun Nátxe nhân ngày Quốc khánh nước này.

Bức điện có đoạn: "Thắng lợi to lớn của Cộng hoà Ảp thống nhất sẽ góp phần vào việc tăng cường khối đoàn kết Á-Phi, giữ gìn hoà bình ở châu Phi và thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3042, ngày 23-7-1962.

Tháng 7, ngày 24

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm và nói chuyện với Hội nghị cán bộ cao cấp của Đảng và Nhà nước về *Cuộc vận động nâng cao ý thức trách nhiệm, tăng cường quản lý kinh tế tài chính, chống tham ô, lãng phí, quan liêu*.

Trong bài nói, Người nêu rõ ý nghĩa, nội dung, phương châm của cuộc vận động, phân tích những biểu hiện, nguyên nhân và tác hại của các bệnh tham ô, lãng phí, quan liêu trong cán bộ hiện nay, đồng thời phê phán những thái độ không đúng.

Chủ tịch nhấn mạnh: "Cuộc vận động này là một cuộc cách mạng nội bộ, một cuộc đấu tranh gay go giữa cái tốt và cái xấu, cái cũ và cái mới, giữa đạo đức cách mạng là cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư và kẻ địch là tệ nạn tham ô, lãng phí, quan liêu... Uy tín của người lãnh đạo là ở chỗ mạnh dạn thực hiện tự phê bình và phê bình, biết học hỏi quần chúng, sửa chữa khuyết điểm, để đưa công việc ngày càng tiến bộ, chứ không phải ở chỗ giấu giếm khuyết điểm và e sợ quần chúng phê bình".

- Tạp chí *Học tập*, số tháng 9-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 572-579.

Tháng 7, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Habíp Buốcghiba nhân dịp kỷ niệm lần thứ 5 Quốc khánh Cộng hoà Tuynidi.

Cùng ngày, Chủ tịch gửi điện mừng tới Tổng thống Ótvandô Doócticôt Tôradô và Thủ tướng Chính phủ Cách mạng Phiden Caxtorô nhân kỷ niệm lần thứ 9 Cuộc khởi nghĩa vũ trang "26-7" của nhân dân Cuba. Bức điện có đoạn: "Cuộc khởi nghĩa vũ trang của những người yêu nước Cuba cách đây 9 năm đã mở đầu một trang sử oanh liệt của nhân dân Cuba anh dũng nhằm lật đổ chế độ độc tài tàn bạo do đế quốc Mỹ dựng lên".

- Báo *Nhân Dân*, số 3044 và 3045, ngày 25 và 26-7-1962.

- Bút tích bản thảo bức điện, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 580.

Tháng 7, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm tỉnh Hải Dương. Sau khi tham gia chống úng cùng nông dân xã Hiệp Lực, xã Ứng Hoà, Ninh Giang, Người gặp gỡ và nói chuyện với đại biểu nhân dân và cán bộ trong tỉnh. Chủ tịch khen Hải Dương "có tiến bộ về mọi mặt" so với lần đầu Người về thăm (1957), song "những tiến bộ đó chưa làm thoả mãn được những nhu cầu của nhân dân".

Nhắc nhở nhân dân Hải Dương cần làm tốt một số việc cụ thể, Người nhấn mạnh: "Để làm tốt những công việc đó, mọi người công dân-già trẻ gái trai-đều phải *thấm nhuần tinh thần làm chủ nước nhà*. Mọi người phải nâng cao tinh thần trách nhiệm cần kiệm xây dựng Tổ quốc, xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Đó là *công tác tư tưởng* cực kỳ quan trọng mà mỗi đảng viên, đoàn viên thanh niên và các cấp uỷ Đảng, trước hết là chi bộ phải làm cho tốt".

Chiều, Người thăm Nhà máy sứ Hải Dương. Người viết trên lọ hoa-sản phẩm của nhà máy bốn chữ: "Cố gắng, tiến bộ".

Cùng ngày, bài viết nhan đề *Tiến bộ* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3045. Tác giả khen ngợi "vụ chiêm năm nay đồng bào nông dân hoàn thành nhiệm vụ nhanh, gọn, tốt hơn vụ chiêm năm ngoái, đặc biệt Nghệ An không những trồng nhiều lạc mà còn tiết kiệm để bán nhiều lạc cho Nhà nước". Kết quả đó, như bài báo khẳng định, là do: cán bộ tỉnh huyện đi sâu đi sát; cán bộ đảng viên gương mẫu; cán bộ, xã viên thấm nhuần tinh thần làm chủ.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 581-584.
- *Bác Hồ với Hải Hưng*, Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng, Ty Văn hoá thông tin tỉnh Hải Hưng xuất bản, 1979, tr. 30.
- Báo *Nhân Dân*, số 3045, ngày 26-7-1962.

Tháng 7, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng lụa cho ba cháu sinh ba ở số nhà 33 phố Liên Trì, Hà Nội.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội xuất bản, 1985, tr. 50.

Tháng 7, trước ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho ba thiếu nhi có thành tích chăn nuôi giỏi, dũng cảm cứu bạn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3048, ngày 29-7-1962.

Tháng 7, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Chủ tịch Chủ tịch đoàn Quốc hội Hatgi Lêsi và Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Métmet Sêhu nước Cộng hoà nhân dân Anbani nhân dịp các ông được tái cử chức vụ cũ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3048, ngày 29-7-1962.

Tháng 7, trước ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho sáu cụ kiều bào ở Thái Lan mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 3049, ngày 30-7-1962.

Tháng 7, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về công tác kiểm tra kế hoạch Nhà nước năm 1962.

Tại Hội nghị, Người nói: "Từ ngày hoà bình lập lại năm nào cũng thấy có thuận lợi, có khó khăn, và năm nào cũng không đạt kế hoạch. Tình hình mỗi ngày một căng thẳng. Ta phải tìm cách nào, nếu cần có thể giảm bớt một phần xây dựng để giải quyết vấn đề ăn và mặc cho nhân dân được tốt hơn nữa, đừng để cho tình hình đời sống căng thẳng quá. Vấn đề con người là hết sức quan trọng. Nhà máy cũng rất cần có thêm, có sớm, nhưng cần hơn là con người. Người thì phải do Đảng lãnh đạo, do đó phải chỉnh đốn chi bộ, phải làm cho chi bộ vững mạnh. Phải làm cho quần chúng hiểu chủ nghĩa xã hội đúng hơn. Phải quan tâm đến đời sống quần chúng và giáo dục quần chúng".

Cùng ngày, báo *Nhân Dân* số 3049, đăng bài của Chủ tịch Hồ Chí Minh nhan đề: *Nếu Mỹ gieo gió thì sẽ gặt bão*, ký bút danh T.L. Bài báo khẳng định sự lớn mạnh và phát triển không ngừng của nền khoa học - kỹ thuật Liên Xô, nhất là vũ khí hạt nhân. Liên Xô không những hơn hẳn Mỹ mà còn đánh bại được đế quốc Mỹ, nếu chúng cố tình gây chiến tranh.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 3049, ngày 30-7-1962.

Tháng 8, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện cảm ơn Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Indônêxia D. N. Aidích đã gửi điện mừng nhân dịp kỷ niệm 8 năm ngày ký Hiệp nghị Giơnevơ về Việt Nam.

Cùng ngày, Chủ tịch gửi điện chia buồn tới Chủ tịch nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc Antônin Nôvôtny về việc ông Ruđônphơ Xtorêtorin, Ủy viên dự khuyết Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Tiệp Khắc vừa từ trần.

- Báo *Nhân Dân*, số 3052, ngày 2-8-1962.

Tháng 8, ngày 3

Thay mặt Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô và Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Ba Lan báo tin đã nhận được bản Nghị quyết ngày 7-6-1962 của Hội nghị các đại diện các đảng cộng sản và công nhân các chính phủ của các nước tham gia Hội đồng tương trợ kinh tế²⁷.

Bức điện có đoạn: "Chúng tôi tin chắc rằng việc hoàn thiện sự hợp tác kinh tế giữa các nước trong Hội đồng tương trợ kinh tế chẳng những phù hợp với lợi ích căn bản của các nước trong Hội đồng tương trợ kinh tế mà cũng phù hợp với lợi ích chung của toàn hệ thống xã hội chủ nghĩa thế giới".

- Bức điện (bản đánh máy), lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 585.

Tháng 8, ngày 4

Tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ nước Cộng hoà dân chủ nhân dân Triều Tiên Ma Đông San đến chào Người.

- Báo *Nhân Dân*, số 3055, ngày 5-8-1962.

Tháng 8, ngày 7

Bài viết nhan đề *Hai trăm lẻ một (201) con chó săn* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3057.

Bài báo dẫn nguồn tin của *Thời báo Nữ Ước* (ngày 23 đến ngày 25-7-1962) tiết lộ rằng: trong cuộc "*chiến tranh đặc biệt*" ở miền Nam Việt Nam, ngoài 13 tên tướng và hơn 8.000 "cố vấn" quân sự, Mỹ còn giúp Diệm 200 con chó săn để tìm hầm bí mật của du kích. Nhưng theo tác giả, dù đế quốc Mỹ có đưa đến miền Nam rất nhiều vũ khí, binh sĩ, tướng tá và 200 con chó săn Mỹ để ủng hộ một con chó săn Việt là Ngô Đình Diệm, thì chung quy lại, nhân dân Việt Nam vẫn sẽ thắng lợi, Mỹ-Diệm sẽ thất bại, vì chúng là phi nghĩa, vì chúng đã phản dân.

- Báo *Nhân Dân*, số 3057, ngày 7-8-1962.

Tháng 8, ngày 11

Bài viết *Chị giám đốc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3061, nêu gương vượt khó học hỏi của người nữ Giám đốc Nhà máy Dệt lụa Bình Nhưỡng (Triều Tiên) Đường Vân Tất, để chị em Việt Nam học tập. Trong chiến tranh, mặc dù Nhà máy Dệt Bình Nhưỡng bị phá hoại nặng, nhưng chỉ sau một thời gian rất ngắn, người nữ giám đốc đó đã huy động anh chị em công nhân khôi phục lại và còn hoàn thành vượt mức kế hoạch sản xuất cả năm.

- Báo *Nhân Dân*, số 3061, ngày 11-8-1962.

Tháng 8, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cảm ơn các cháu thiếu nhi Liên Xô về những món quà các cháu đã gửi biếu. Người báo tin: "Bác rất vui lòng nhận làm "pionier³⁾ danh dự" của Đội các cháu" và "chúc các cháu vui vẻ, mạnh khỏe, học tập tốt, lao động giỏi và tiến bộ nhiều, xứng đáng là con cháu của Đảng Cộng sản Liên Xô vĩ đại".

- Bản chụp bút tích, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 8, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Hội nghị Cán bộ công đoàn cơ sở toàn miền Bắc.

Nói chuyện với Hội nghị, Người chỉ rõ: Muốn tổ chức và phát triển lực lượng xây dựng to lớn của giai cấp công nhân thì cần có công đoàn mạnh và cán bộ công đoàn tốt. Công đoàn muốn thực hiện được lời dạy của Lenin "Công đoàn là trường học của chủ nghĩa cộng sản" thì cán bộ công đoàn phải thấm nhuần và giáo dục cho công nhân thấm nhuần ý thức làm chủ tập thể, cần kiệm xây dựng nước nhà, phải *cố gắng học tập* nâng cao trình độ mọi mặt; công đoàn phải chủ động xây dựng quan hệ đoàn kết và phối hợp giúp đỡ lẫn nhau giữa các tổ chức ban ngành, nhất là giữa công đoàn, giám đốc và Đoàn thanh niên, chống tư tưởng chờ đợi, ỷ lại, cục bộ, phải có kế hoạch giúp đỡ lao động trí óc và lao động chân tay, thật sự quan tâm đến đời sống của công nhân viên chức, tăng cường đồn đốc kiểm tra và phải đi sát quần chúng, xuống tận cơ sở để giúp đỡ họ một cách thiết thực.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Chủ tịch Kim Nhật Thành nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 17 của nước Cộng hoà dân chủ nhân dân Triều Tiên.

- Báo *Nhân Dân*, số 3064, ngày 14-8-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 586-588.

Tháng 8, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm nhân dân xóm Quảng Khánh, Hợp tác xã Toàn Thắng, Lóp mẫu giáo thôn Tây Hồ thuộc xã Quảng An, Từ Liêm, Hà Nội.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội xuất bản, 1985, tr. 50.

Tháng 8, ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 35-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho ông Chúc Thừa Khoan, chuyên gia kiến trúc của nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa đã có công giúp đỡ Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, ngày 16

Bài viết *Hai chế độ, hai kết quả*, của Chủ tịch Hồ Chí Minh: ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3066. Bài báo so sánh thành tựu khoa học chinh phục vũ trụ giữa Liên Xô-Mỹ và rút ra kết luận: Liên Xô chinh phục vũ trụ vì những mục đích hoà bình nên nhất định thắng lợi. Ngược lại, chinh phục vũ trụ của Mỹ luôn bị thất bại, vì theo đuổi những mục đích xấu xa.

- Báo *Nhân Dân*, số 3066, ngày 16-8-1962.

Tháng 8, trước ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm triển lãm "Một số hình ảnh phong trào thi đua Hai tốt" của ngành giáo dục. Sau khi xem các phòng trưng bày thành quả của các trường, Người căn dặn: Sang năm học mới, cần tiếp tục mở rộng và đẩy mạnh hơn

nữa phong trào thi đua "Hai tốt", dạy và học phải đi đôi với hành, dạy và học phải thiết thực phục vụ sản xuất.

- Báo *Nhân Dân*, số 3067, ngày 16-8-1962.

Tháng 8, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Xucác-nô nhân dịp kỷ niệm lần thứ 17 Quốc khánh Ấn-đô-nê-xia.

Cùng ngày, Người lên thăm Trường Thanh niên lao động xã hội chủ nghĩa tỉnh Hoà Bình.

Nói chuyện với thầy trò nhà trường và đông đảo cán bộ, đại biểu các ngành các giới đồng bào trong tỉnh, Người khen ngợi nhà trường biết tổ chức cho học trò vừa học tập, vừa lao động và góp thêm một số ý kiến về mục tiêu, nội dung đào tạo của nhà trường.

Người căn dặn nhà trường phải biết đoàn kết, đoàn kết giữa các thầy cô giáo, giữa thầy giáo với học trò, giữa học sinh với nhau, giữa nhà trường với địa phương. Phải tôn trọng kỷ luật nhà trường, trước hết là kỷ luật lao động. Mọi việc phải bàn bạc dân chủ và học tập phải thiết thực...

Người tặng nhà trường một tấm ảnh và gửi lại 5 huy hiệu của Người để làm giải thưởng cho các thầy cô và học sinh nào đạt nhiều thành tích. Người đã ghi trên trang đầu cuốn sổ vàng của trường dòng chữ:

"Phải học tập tốt, lao động tốt!

Cố gắng mãi, tiến bộ mãi!".

- Báo *Nhân Dân*, số 3067, ngày 17-8-1962.

- Tạp chí *Nghiên cứu giáo dục*, số 37, tháng 5-1975.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 589-592.

Tháng 8, trước ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Đại hội lần thứ VII Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế⁴). Bức điện có đoạn: "Tôi thành thật hoan nghênh sự đóng góp to lớn của Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế vào cuộc đấu tranh bảo vệ hoà bình, giành độc lập dân tộc và dân chủ hoá nền giáo dục, và vào việc thống nhất phong trào sinh viên thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3068, ngày 18-8-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 593.

Tháng 8, ngày 18 và 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm tỉnh Phú Thọ.

Trong ngày đầu, Người gặp gỡ và nói chuyện với đại biểu nhân dân các giới và

cán bộ trong tỉnh. Người khen Phú Thọ "đã cố gắng nhiều và đã đạt thành tích khá về các mặt". Khi nêu lên những nhiệm vụ Phú Thọ cần phấn đấu về nông nghiệp, công thương nghiệp, văn hoá xã hội, trật tự trị an, Người đặc biệt nhấn mạnh đến công tác lãnh đạo, công tác phát triển đảng viên và vai trò của Đảng:

"Đảng ta là đảng cách mạng. Ngoài lợi ích của nhân dân, Đảng ta không có lợi ích gì khác. Vì vậy mà Đảng ta được dân tin, dân phục, dân yêu. Ngày nay, nhiệm vụ của Đảng ta là lãnh đạo quần chúng đánh thắng tình trạng nghèo nàn và lạc hậu, xây dựng đời sống ấm no sung sướng cho nhân dân. Như thế là xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Trung ương yêu cầu mỗi một đảng viên và đoàn viên thanh niên phải xung phong gương mẫu trong mọi công việc. Các cấp uỷ phải đi sâu đi sát, nhất là các ngành kinh tế, phải lãnh đạo toàn diện.

Để lãnh đạo tốt, các cấp uỷ phải thật *đoàn kết*, thật *dân chủ*, phải thực hành chế độ "tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách" và phê bình và tự phê bình để không ngừng tiến bộ".

Hôm sau, ngày 19, Người thăm nhân dân thị xã, ghé thăm Đền Hùng, thăm Nhà máy Xúppe phốt phát Lâm Thao, Hợp tác xã nông nghiệp Nam Tiến (Lâm Thao), Đoàn Pháo binh B74 đóng ở Thạm Thịnh.

Tới đâu Người cũng căn dặn mọi người những công việc cụ thể cần phải làm và động viên mọi người ra sức thi đua sản xuất và thực hành tiết kiệm.

Nói chuyện trong cuộc mít tinh ở Nhà máy Xúppe phốt phát Lâm Thao do Liên Xô giúp đỡ xây dựng, Chủ tịch thay mặt Đảng và Chính phủ cảm ơn Đảng và Chính phủ Liên Xô, cảm ơn các chuyên gia Liên Xô và nhắc nhở công nhân nhà máy "phải thấm nhuần tinh thần làm chủ, đoàn kết chặt chẽ, tích cực học tập văn hoá, học tập kỹ thuật, học tập các đồng chí chuyên gia Liên Xô, làm cho nhà máy ngày càng phát triển".

Đến thăm Đoàn Pháo binh B74, trước khi gặp gỡ các chiến sĩ đã tập trung đầy đủ trên bãi tập, Người đi thăm nơi làm việc của tiểu đoàn bộ, nhà ngủ và nhà ăn của đơn vị, dặn dò cán bộ những nơi cần trồng cây để "vừa vệ sinh vừa văn minh" và hẹn "Ngày này sang năm báo cáo cho Bác biết cây đã tốt thế nào."

Sau khi gặp gỡ và nói chuyện với cán bộ và chiến sĩ, Người ghi vào Sổ vàng truyền thống của đơn vị dòng chữ:

"Luôn luôn cố gắng học tập, cố gắng lao động sản xuất. Luôn luôn sẵn sàng chiến đấu, bảo vệ cách mạng, bảo vệ Tổ quốc! Chúc các cháu vui vẻ, mạnh khoẻ, đoàn kết, tiến bộ?"

Bác Hồ

19.8.1962"

- *Bác Hồ với Vĩnh Phú*, Ty Văn hoá Vĩnh Phú xuất bản, 1975, tr. 11, 39, 45.

- Bộ Tư lệnh pháo binh: *Bác Hồ với bộ đội pháo binh, Bộ đội pháo binh làm theo lời Bác*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2001, tr. 20-25.
- Bút tích, lưu tại Bảo tàng Binh chủng Pháo binh.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 594-603.

Tháng 8, trước ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho em Nguyễn Thị Tứ (Thuy Anh, Thái Bình) ba năm liền công bạn đi học.

- Báo *Nhân Dân*, số 3071, ngày 21-8-1962.

Tháng 8, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Chủ tịch Ghêoócgo Ghêoócghiu Đê nhân dịp kỷ niệm lần thứ 18 Quốc khánh nước Cộng hoà nhân dân Rumani.

- Báo *Nhân Dân*, số 3073, ngày 23-8-1962.

Tháng 8, trước ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi áo lụa tặng cụ Hồ Cùm, 120 tuổi ở Vĩnh Linh và cụ Lương Văn Dế, 100 tuổi ở Tây Bắc. Hai cụ tuy tuổi già vẫn nêu gương sáng trong lao động sản xuất cho con cháu noi theo.

- Báo *Nhân Dân*, số 3073, ngày 23-8-1962.

Tháng 8, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Chu Kỳ Văn, đại sứ mới của nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa tại Việt Nam đến chào.

- Báo *Nhân Dân*, số 3074, ngày 24-8-1962.
- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 148.

Tháng 8, trước ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 phụ nữ gương mẫu trong sản xuất và học tập.

- Báo *Nhân Dân*, số 3075, ngày 25-8-1962.

Tháng 8, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 36-LCT, tặng thưởng 6 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhất*, 86 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhì*, 3226 *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho những cán bộ, công nhân, viên chức các cơ quan trung ương và địa phương, có thành tích trong thời kỳ kháng chiến.

- Lệnh số 37-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến* cho các gia đình có nhiều con đi tòng quân trong thời kỳ kháng chiến.
- Lệnh số 38-LCT, tặng thưởng *Huân chương Chiến công* cho các đơn vị và các cán bộ, chiến sĩ có thành tích diệt toán biệt kích xâm phạm khu vực sông Gianh (Quảng Bình), ngày 29-6-1962.
- Lệnh số 39-LCT, tặng thưởng 49.449 *Huân chương Chiến sĩ vẻ vang hạng Ba* cho 43.688 cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam và 5.761 cán bộ và chiến sĩ Công an nhân dân vũ trang.
- Lệnh số 40-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 20 *Huân chương Lao động hạng Nhì*, 316 *Huân chương Lao động hạng Ba*; 4 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 53 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 297 đơn vị và 98 cá nhân có thành tích trong phong trào thi đua yêu nước thực hiện kế hoạch nhà nước và xây dựng lực lượng vũ trang.
- Lệnh số 41-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ông Agiodan Mutalinovich Ibraghimov, chuyên gia về điện ảnh của Liên Xô có công giúp đỡ Việt Nam.
- Lệnh số 42-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Quân công hạng Ba*, 26 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 49 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 212 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 75 đơn vị và 218 cá nhân đã có thành tích hoàn thành nhiệm vụ đặc biệt.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, ngày 26

Bài viết nhan đề *Ba tổng thống Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3076, nêu nhận xét về điểm giống nhau giữa ba vị tổng thống cũ và mới của Mỹ. Ấy là *cái tính kỳ quặc* của họ.

Hai vị tổng thống cũ thì cứ khăng khăng không chịu tin Mỹ đã thua kém Liên Xô về mặt chinh phục vũ trụ trong khi nhân dân khắp thế giới và cả "tổng Ken" đều đã công nhận chuyện đó.

Còn *tính kỳ quặc* của Tổng thống Kennơđi lại ở chỗ khác. Ông ta ra lệnh cho đám vệ sĩ phải bảo vệ một cách kín đáo, chớ để súng ống của đám lính ảnh hưởng đến tinh thần các con ông ta, trong khi chính ông ta lại đang ráo riết chuẩn bị một cuộc chiến tranh nguyên tử, ra lệnh rải chất độc xuống miền Nam Việt Nam, sai khiến lính Mỹ cắt cỏ, chặt đầu, mổ bụng, moi gan... những người dân lương thiện, những phụ nữ và trẻ em miền Nam.

Tác giả kết luận: Cách giả nhân giả nghĩa "miệng tụng nam mô, bụng đầy bồ dao găm" của tên trùm đế quốc Mỹ không lừa gạt được ai. Chính vì để bản thân và con cháu mình khỏi bị bọn quỷ Mỹ-Diệm tiêu diệt mà đồng bào miền Nam đã đoàn kết chặt chẽ, kiên quyết đấu tranh. Cuộc đấu tranh chính nghĩa đó gian khổ, trường kỳ, song nhất định thắng lợi.

- Báo *Nhân Dân*, số 3076, ngày 26-8-1962.

Tháng 8, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Hội nghị tôn giáo họp tại Trường Bồ túc cán bộ kế toán (Hà Nội).

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 8, trước ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm các cháu của Cơ sở 2 Bộ Giáo dục (Đông Đa, Hà Nội).

Cùng ngày, Người tiếp Đoàn Thể thao bóng bàn Trung Quốc sang thăm và thi đấu giao hữu tại Việt Nam.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Tư liệu Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 268.

Tháng 8, trước ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 cá nhân có thành tích trong sản xuất và công tác. Người gửi lụa tặng cho hai cặp cháu sinh ba ở Nghệ An và Bắc Cạn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3080, ngày 30-8-1962.

Tháng 8, ngày 30

Sáng, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn đại biểu Hội hữu nghị Trung-Việt do ông Dương Tú Phong dẫn đầu sang thăm và dự lễ kỷ niệm Quốc khánh của Việt Nam.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 148.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 268.

Tháng 8, trước ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân nêu gương đạo đức mới, có thành tích trong sản xuất và công tác.

- Báo *Nhân Dân*, số 3081, ngày 31-8-1962.

Tháng 8, ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Birama Toraorê, đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Cộng hoà Mali tại Việt Nam.

Cùng ngày, Người tiếp Đại sứ R. Gôbocđan, Trưởng đoàn Ấn Độ, Chủ tịch Ủy ban quốc tế ở Việt Nam, từ Sài Gòn ra Hà Nội tới chào.

- Báo *Nhân Dân*, số 3082, ngày 1-9-1962.

Tháng 8, cuối tháng

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Lớp Bồi dưỡng cán bộ về công tác mặt trận do Ban Mặt trận Trung ương tổ chức.

Người nêu rõ: Trong cách mạng dân tộc dân chủ cũng như trong cách mạng xã hội chủ nghĩa, Mặt trận dân tộc thống nhất vẫn là một trong lực lượng to lớn của cách mạng Việt Nam. Do đó, chính sách mặt trận là một chính sách rất quan trọng. Công tác mặt trận là một công tác rất quan trọng trong toàn bộ công tác cách mạng. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam phải làm sao đoàn kết chặt chẽ được mọi *tầng lớp nhân dân*, đoàn kết tốt được các *đảng phái*, các đoàn thể và nhân sĩ, đoàn kết được các *dân tộc anh em*, giữa *đồng bào lương* và *đồng bào các tôn giáo*, nhằm huy động mọi lực lượng của nhân dân cùng nhau xây dựng Tổ quốc.

Người yêu cầu các cán bộ làm công tác mặt trận phải tích cực, chủ động giúp đỡ các cấp ủy Đảng lãnh đạo công tác mặt trận, phổ biến và thực hiện chính sách mặt trận của Đảng, làm việc phải kiên nhẫn, phải tha thiết với công tác mặt trận.

Người mong mọi người thực hiện đúng khẩu hiệu:

Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết,

Thành công, thành công, đại thành công!

- Báo *Nhân Dân*, số 3081, ngày 31-8-1962.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 10, tr. 604-607.

Tháng 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi nghỉ tại Côn Minh, thủ phủ tỉnh Vân Nam (Trung Quốc).

Những ngày ở Côn Minh, Người đã tới thăm khu Rừng Đá Lộ Nam, và nghỉ tại khách sạn Rừng Đá. Tại khách sạn, trong buổi xem Đoàn Văn công tỉnh Vân Nam biểu diễn, sau khi nữ ca sĩ Đỗ Lệ Hoa hát bài *Tiếng đàn Torung* bằng tiếng Việt vừa dứt, Người bắt tay Lệ Hoa và nói: "Cháu đúng là nghệ sĩ của nhân dân hai nước Trung-Việt! Hát rất giống, lại rất hay!".

Đỗ Lệ Hoa đã vinh dự được Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận làm con gái nuôi. Nhớ lại những kỷ niệm về Người, bà Đỗ Lệ Hoa¹⁾ kể:

- Mỗi lần sang Trung Quốc, Người đều hỏi thăm tôi. Và tôi lại được lệnh đi hát cho Bác nghe. Bác không thích bài *Lãnh tụ ca* bằng bài *Làng tôi* của Văn Cao, do đó tôi đã học thêm bài này...

Thời gian nghỉ ở Rừng Đá, Người đi ngoạn cảnh nhiều nơi. Khi đứng trên đỉnh Liên Hoa, ngắm nhìn cảnh sắc tuyệt vời chung quanh, Người nói với những người cùng đi: "Ở Việt Nam chúng tôi cũng có rất nhiều cảnh đẹp, nhưng phần lớn đều bị giặc Pháp phá hoại. Chúng tôi nhất định sẽ nhanh chóng xây dựng lại đất nước chúng tôi".

Lúc ngồi nghỉ dưới chân ngọn Asuma, Người chăm chú nghe cô hướng dẫn viên kể về truyền thuyết cô gái người dân tộc Xà Ní có tên là Asuma. Nghe xong, Người xúc động nói: "Ở Việt Nam cũng có rất nhiều Asuma nhân hậu, thông minh. Họ chăm chỉ lao động, dũng cảm, không sợ cường bạo. Đó là niềm kiêu hãnh của dân tộc chúng ta!".

- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 164-165 (bản Trung văn).
- Chủ tịch *Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 148.

1)- Gia đình bà Lê Thị Mùi (Phú Thọ), 6 con tòng quân.

- Gia đình ông Lê Văn Khoan (Hà Tĩnh), 5 con tòng quân.

- Gia đình ông Chu Văn Du (Nghệ An), 5 con tòng quân.

2) Ngày 20-7-1962, Toà án quân sự Quân khu IV đã họp phiên đầu tiên xét xử bọn gián điệp biệt kích tay sai Mỹ-Diệm đã dùng thuyền máy xâm nhập hải phận tỉnh Quảng Bình, âm mưu phá hoại tàu của bộ đội ta bằng mìn nổ chậm, bị bắt quả tang ngày 29-6-1962. Sau vụ xử án trên, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã gửi thư khen.

3) Đội viên thiếu niên.

4) Họp tại Leningrát từ ngày 18 đến ngày 27-8-1962.

5) Đỗ Lệ Hoa hiện là danh ca cấp I của nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa, sinh năm 1933, quê ở Côn Minh, là Ủy viên Hội đồng nhân dân thành phố Côn Minh.

Năm 1963 – từ tháng 1 đến tháng 4

Tháng 1, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thiệp *Chúc mừng năm mới* tới nhân dân cả nước:

"Mừng năm mới,

Cố gắng mới,

Tiến bộ mới,

Chúc Quý Mão là năm nhiều thắng lợi!".

Cùng ngày:

- Bài viết *Những con số huy hoàng* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3203, nêu những con số làm nức lòng mọi người về sự phát triển của phe xã hội chủ nghĩa, đặc biệt là của miền Bắc Việt Nam trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội.

- Người nhận được điện của Chủ tịch Mao Trạch Đông cảm ơn Người đã gửi điện mừng sinh nhật.

- Báo *Nhân Dân*, số 3203, ngày 1-1-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 1.

- Điện văn, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 273.

Tháng 1, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc chiêu đãi do Đại sứ Cuba tại Việt Nam Maurô Gácxia Toriana tổ chức nhân dịp kỷ niệm lần thứ tư Cách mạng Cuba thành công. Chủ tịch đã nâng cốc chúc sức khỏe Thủ tướng Phiden Caxtorô và các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Cuba.

- Báo *Nhân Dân*, số 3205, ngày 3-1-1963.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 1, trước ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới tướng Nêuy - Chủ tịch Hội đồng Cách mạng, nhân dịp kỷ niệm 15 năm Ngày độc lập của Liên bang Miến Điện (Myanma).

- Báo *Nhân Dân*, số 3222, ngày 20-1-1963.

Tháng 1, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh phê chuẩn Hiệp ước thương mại và hàng hải giữa nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa (ký tại Bắc Kinh ngày 5-12-1962).

- Báo *Nhân Dân*, số 3218, ngày 16-1-1963.

Tháng 1, ngày 13

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Xôviết tối cao Liên Xô do Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô, Ủy viên Ủy ban công tác đối ngoại Xôviết liên bang của Xôviết tối cao Liên Xô I.V. Andrôpốp dẫn đầu sang thăm hữu nghị nước ta.

Tối, Người dự tiệc chiêu đãi Đoàn do Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh tổ chức.

Cùng ngày, bài viết *Cần phải cải tiến mạnh công tác thủy lợi* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3215, nêu tầm quan trọng của công tác thủy lợi đối với việc phát triển nông nghiệp và khen ngợi những kinh nghiệm tốt của tỉnh Nghệ An khi thành lập các đội thủy lợi chuyên.

- Báo *Nhân Dân*, số 3215 và 3216, ngày 13 và ngày 14-1-1963.

Tháng 1, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Ban Bí thư bàn về công tác tuyên giáo năm 1963.

Phát biểu tại cuộc họp, Người phê bình công tác giáo dục trong thời gian qua còn "máy móc", "rập khuôn", "học nhưng không hành"... Năm nào vấn đề giáo dục chỉ bộ cũng đặt ra nhưng nội dung chưa sát. Có bí thư nấu rượu lậu, có chỉ bộ giấu sản lượng thóc... Các trường học ít chú ý giáo dục đức dục, đạo đức công dân còn kém.

- *Biên bản Hội nghị Ban Bí thư*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 1, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện tại Hội nghị tổng kết công tác năm 1962 và bàn phương hướng nhiệm vụ năm 1963 của Bộ Công nghiệp nặng¹⁾. Người khen ngợi ngành công nghiệp nặng đã đạt được nhiều thành tích, đồng thời phê bình cán bộ công nhân của ngành chưa thực hành tiết kiệm, chưa áp dụng kịp thời các sáng kiến. Người nhắc nhở mọi người thực hiện tốt cuộc vận động "Nâng cao ý thức trách nhiệm, tăng cường quản lý kinh tế, tăng cường quản lý tài chính, chống tham ô, lãng phí, quan liêu".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 1-LCT, tặng thưởng 10 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhất*, 33 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhì*; 1679 *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho cán bộ, công nhân, viên chức các cơ quan trung ương và địa phương.

- Lệnh số 2-LCT, tặng thưởng 8 *Huân chương Chiến sĩ vẻ vang hạng Nhì*; 372 *Huân chương Chiến sĩ vẻ vang hạng Ba* cho các liệt sĩ, cán bộ và chiến sĩ có thành tích phục vụ trong lực lượng Công an nhân dân vũ trang sau ngày hoà bình lập lại.

- Lệnh số 3-LCT, tặng thưởng 22 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 8 đơn vị và 14 cá nhân có thành tích trong phong trào thi đua yêu nước thực hiện kế hoạch Nhà nước năm 1961.

- Báo *Nhân Dân*, số 3220, ngày 18-1-1963.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, ngày 18

Tối, tại Câu lạc bộ Quốc tế, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc do Đại sứ Liên Xô tại

Việt Nam tổ chức chiêu đãi nhân dịp Đoàn đại biểu Xôviết tối cao Liên Xô sang thăm Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 3221, ngày 19-1-1963.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 1, ngày 19

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh mở tiệc chiêu đãi Đoàn đại biểu Xôviết tối cao Liên Xô.

- Báo *Nhân Dân*, số 3222, ngày 20-1-1963.

Tháng 1, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Nhà khách Chính phủ tiễn Đoàn đại biểu Xôviết tối cao Liên Xô về nước.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 1, ngày 22

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh sang sân bay Gia Lâm (Hà Nội) đón Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản và Chính phủ Tiệp Khắc do Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Tiệp Khắc, Chủ tịch nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc Antônin Nôvốtni dẫn đầu sang thăm hữu nghị Việt Nam.

Phát biểu trong buổi lễ đón tiếp tổ chức tại sân bay, Người nhắc lại những kỷ niệm trong chuyến sang Tiệp Khắc năm 1957 và bày tỏ niềm sung sướng của nhân dân Việt Nam được đón tiếp các vị khách quý, nhất là lại vào đúng dịp Tết cổ truyền của Việt Nam.

"Xuân này, xuân lại thêm xuân,

Nước non xa, anh em gần, thật là vui!".

Trưa, Người tiếp Đoàn đại biểu Đảng và Chính phủ Tiệp Khắc đến thăm.

Chiều, Người cùng với Đoàn đến đặt vòng hoa tại Nghĩa trang Liệt sĩ Mai Dịch.

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh mở tiệc chiêu đãi Chủ tịch Antônin Nôvốtni và phu nhân cùng các thành viên trong Đoàn đại biểu.

Trong diễn văn chào mừng, Chủ tịch nêu rõ: "Nước Việt Nam chúng tôi tự hào có một nước anh em cường thịnh như Tiệp Khắc. Nhân dân Việt Nam tự hào có những người anh em như nhân dân Tiệp Khắc dũng cảm và tài năng.

Thành tích to lớn của nhân dân Tiệp Khắc đã cổ vũ chúng tôi rất nhiều trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và trong sự nghiệp đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà."

Nói về sự lớn mạnh của phong trào cách mạng trên thế giới trong mấy năm qua, diễn văn của Người có đoạn:

"Sự nghiệp giải phóng dân tộc, cuộc đấu tranh của giai cấp công nhân và nhân dân lao động trong các nước tư bản, cuộc đấu tranh để bảo vệ hoà bình thế giới liên tiếp giành thắng lợi ngày càng to lớn, là do sức mạnh và sự đoàn kết nhất trí của các nước trong phe xã hội chủ nghĩa và của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế. Để giành thắng lợi to lớn hơn nữa cho sự nghiệp hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội, chúng ta hãy thắt chặt hơn nữa tình hữu nghị anh em, sự đoàn kết nhất trí và sự hợp tác tương trợ giữa các nước xã hội chủ nghĩa và giữa các đảng cộng sản và đảng công nhân trên thế giới dưới ngọn cờ vĩ đại của chủ nghĩa Mác-Lênin, chủ nghĩa quốc tế vô sản và trên cơ sở những văn kiện lịch sử của hai cuộc Hội nghị Mátxcova 1957 và 1960.

Đảng Lao động Việt Nam và nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà nguyện ra sức góp phần của mình vào sự nghiệp đoàn kết thiêng liêng ấy."

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 4-LCT, tặng thưởng 12 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 4 đơn vị, 8 cán bộ và chiến sĩ Công an nhân dân vũ trang đã chấp hành tốt nhiệm vụ giữ gìn trật tự, an ninh, bảo vệ biên giới, vùng trời, vùng biển của Tổ quốc.
- Lệnh số 5-LCT, tặng thưởng *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho 4 gia đình có đông con đi bộ đội trong thời kỳ kháng chiến²⁾.
- Lệnh số 6-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Tiến sĩ D. Jindřich và *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho kỹ sư Nêsiha Vlađimira là Trưởng đoàn và Phó trưởng đoàn địa chất nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc có công giúp đỡ ngành địa chất Việt Nam.
- Báo *Nhân Dân*, số 3225, ngày 23-1-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 2-8.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, trước ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư chúc Tết đồng bào Hải Phòng.

Người nhắc nhở mọi người "ăn Tết cho vui vẻ, phấn khởi nhưng phải tiết kiệm, ăn Tết xong phải khẩn trương sản xuất ngay" và đề nghị Hải Phòng đẩy mạnh thi đua nhân dịp "đồng chí Chủ tịch Antônin Nôvôtni, các vị cùng đi và Bác sẽ về thăm Hải Phòng".

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Đảng bộ và nhân dân Hải Phòng*, Nxb. Hải Phòng, 1985, tr. 124-125.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 13-14.

Tháng 1, ngày 23

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc mít tinh của nhân dân Thủ đô chào mừng Đoàn đại biểu Đảng và Chính phủ Tiệp Khắc sang thăm Việt Nam.

Sau đó, Chủ tịch cùng Đoàn xuống thăm Hải Phòng. Tại Hải Phòng, Người cùng Đoàn thăm Bệnh viện hữu nghị Việt-Tiệp, Trường học sinh miền Nam số 4. Trong cuộc mít tinh của học sinh tỏ chức chào mừng, Người chúc các em sang năm mới học tập tốt, thực hiện đúng 5 điều Người dạy để thi đua với thiếu nhi Tiệp Khắc.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

Lệnh số 7-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhì*, 7 *Huân chương Lao động hạng Ba* và 2 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 10 đơn vị đã có thành tích chống bão, lụt trong tháng 9 năm 1962; truy tặng 1 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho một cá nhân đã dũng cảm hy sinh trong khi làm nhiệm vụ bảo vệ của công.

- Lệnh số 8-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Quân công hạng Ba*, 1 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 1 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 49 *Huân chương Chiến công hạng Ba*, cho 5 đơn vị, 41 cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân đã hoàn thành tốt nhiệm vụ đặc biệt; truy tặng 1 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 5 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 6 liệt sĩ đã anh dũng hy sinh trong khi làm nhiệm vụ.

- Báo Nhân Dân, số 3226, ngày 24-1-1963.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 1, ngày 24 (29 Tết, tháng thiếu)

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh trong bộ quần áo gụ đã bạc màu, ngoài khoác chiếc áo mưa vải bạt, cổ quàng khăn, mắt đeo kính trắng, chân đi dép cao su cùng với hai cán bộ cảnh vệ thăm chợ Tết Đồng Xuân (Hà Nội). Người đi theo đường Nguyễn Thiệp vào cổng sau chợ. Người chăm chú quan sát cảnh mua bán tấp nập. Người dừng chân xem ông đồ viết câu đối tết, có lúc hỏi cả giá hàng... Khi đến thăm chợ hoa, Người định mua một bó huệ, nhưng đồng chí cảnh vệ sợ lộ bí mật nên trả giá quá rẻ để "rút lui". Người nói vui: "Trả giá như chú, cả ngày đi chợ cũng chẳng mua được gì!".

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh - Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam hội đàm với Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Tiệp Khắc Antônin Nôvôtni. Hai bên trao đổi ý kiến về các vấn đề liên quan giữa hai đảng và về các vấn đề quốc tế mà hai bên cùng quan tâm.

Tối, Chủ tịch mời cơm thân mật Chủ tịch Antônin Nôvôtni, phu nhân và các vị trong đoàn.

Cùng tối, Người đi thăm và chúc Tết một số gia đình, xí nghiệp, đơn vị bộ đội ở Hà Nội: Gia đình Anh hùng Lao động công nghiệp Mai Đình Cường, gia đình cụ Võ Thị Xuân 72 tuổi, ông Phạm Công - Việt kiều mới hồi hương, nhà tư sản dân tộc Nguyễn Văn Thúc và gia đình ông Hồ Đắc Diễm, nhân sĩ trí thức.

Giao thừa, qua *Đài Tiếng nói Việt Nam*, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc *Lời chúc mừng năm mới* gửi đồng bào cả nước và kiều bào ở nước ngoài. Trong *Lời chúc mừng* có đoạn:

*"Nước Việt Nam ta là một,
Dân tộc Việt Nam ta là một,
Dù cho sông cạn đá mòn,
Nhân dân Nam, Bắc là con một nhà...
Mừng năm mới,
Cố gắng mới,
Tiến bộ mới,
Chúc Quý Mão là năm nhiều thắng lợi".*

- Báo *Nhân Dân*, số 3215 và 3216, ngày 13 và 14-1-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 9-10.
- *Nhớ lời Bác*, Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội, 1987, tr. 115.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 1, ngày 25 (mùng một Tết Quý Mão)

Sáng, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Chủ tịch Antônin Nôvốtni tiếp các vị đại diện Trung ương Đảng, Quốc hội, Chính phủ và Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đến chúc Tết. Sau đó, Người đi chúc Tết cán bộ, công nhân Nhà máy ô tô Hoà Bình, bà con xã viên Hợp tác xã nông nghiệp Huỳnh Cung, xã Tam Hiệp (Thanh Trì, Hà Nội), một đơn vị bộ đội bảo vệ Thủ đô, một đơn vị cảnh sát nhân dân quận Hoàn Kiếm (Hà Nội) và một đơn vị trực thuộc Cục Cảnh vệ thuộc Bộ Công an.

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc do Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Chính phủ, Mặt trận tổ chức chiêu đãi Chủ tịch Antônin Nôvốtni và các vị cùng đi.

- Báo *Nhân Dân*, số 3228 và 3229, ngày 27 và ngày 28-1-1963.
- *Bác Hồ với nhân dân Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, 1980, tr. 161.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 1, ngày 26

11 giờ, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh hội đàm với Chủ tịch Antônin Nôvốtni. Hai bên trao đổi ý kiến về vấn đề phát triển mối quan hệ hữu nghị giữa hai nước Việt-Tiệp.

20 giờ 30, cũng tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chủ tịch Antônin Nôvôtni ký Tuyên bố chung về chuyến đi thăm hữu nghị chính thức Việt Nam của Đoàn đại biểu Đảng và Chính phủ Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc.

Sau đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc chiêu đãi của Chủ tịch Antônin Nôvôtni. Phát biểu ý kiến trong buổi tiệc, Người nhấn mạnh: "Cuộc đi thăm của đồng chí Chủ tịch lần này là một cống hiến rất quý báu vào việc thắt chặt hơn nữa tình đoàn kết giữa nhân dân hai nước chúng ta cũng như việc củng cố tình đoàn kết giữa các nước anh em trong đại gia đình xã hội chủ nghĩa. Sự cống hiến ấy sẽ có ảnh hưởng rất tốt đẹp và lâu dài".

- Báo *Nhân Dân*, số 3228, ngày 27-1-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 11-12.

Tháng 1, ngày 27

7 giờ, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ tiễn Chủ tịch Antônin Nôvôtni và Đoàn đại biểu Đảng và Chính phủ Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc.

Trong lời tiễn, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ: "Trong sự nghiệp đấu tranh vĩ đại cho hoà bình, dân chủ, độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, không gì thiêng liêng bằng tình đoàn kết keo sơn giữa các nước xã hội chủ nghĩa anh em, giữa các đảng của giai cấp công nhân cùng phấn đấu dưới ngọn cờ tất thắng của chủ nghĩa Mác-Lênin, cùng chung một lý tưởng cao cả là chủ nghĩa cộng sản.

Đoàn kết là sức mạnh của chúng ta.

Đoàn kết là thắng lợi của chúng ta".

Sau lễ tiễn Chủ tịch Nôvôtni, Người cùng ông Chủ tịch Ủy ban Thiếu niên và nhi đồng Nguyễn Khánh Toàn vui chơi với các cháu thiếu niên, nhi đồng Thủ đô tại Vườn hoa Phủ Chủ tịch. Người dặn các cháu nhớ chuyển lời chúc Tết của Người tới gia đình và các thầy cô giáo.

Cùng ngày, báo *Nhân Dân* đăng *Lời chúc mừng năm mới* của Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi đồng bào cả nước và kiều bào ở nước ngoài và bài viết *Tết trồng cây* (ký bút danh T.L) của Người.

Nhắc nhở mọi người nhân ngày *Tết trồng cây*, Người đặc biệt nhấn mạnh: "Tết trồng cây chẳng những có ý nghĩa về kinh tế, mà còn có ý nghĩa chính trị to lớn, khi Mỹ-Diệm dùng thuốc độc phá hoại cây cối núi rừng ở miền Nam, ta trồng cây cho ta và cho cả đồng bào miền Nam nữa".

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 15-16.

- Báo *Nhân Dân*, số 3228 và 3229, ngày 27 và ngày 28-1-1963.

Tháng 1, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống S. Radacrixnan, Phó tổng thống D. Hút xen và Thủ tướng J. Nêru nhân dịp kỷ niệm lần thứ 13 Quốc khánh nước Cộng hoà Ấn Độ. "Chúc nhân dân Ấn Độ đạt được nhiều thành tích trong công cuộc xây dựng đất nước ngày càng giàu mạnh, góp phần tăng cường tình đoàn kết Á - Phi và giữ gìn hoà bình ở châu Á và thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3229, ngày 28-1-1963.

Tháng 1, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi kiểm tra tình hình chống hạn của tỉnh Hà Đông.

Đến thăm trạm bơm điện ở xã Quảng Phú Cầu (huyện Ứng Hoà), Người khen các công nhân đã ở lại trong những ngày Tết để bơm nước giúp nông dân chống hạn.

Tại xã Quyết Tiến, Người nói chuyện với gần một vạn nhân dân và cán bộ trong tỉnh. Người căn dặn mọi người phải quyết tâm khắc phục mọi khó khăn, tìm mọi cách chống hạn, tránh tư tưởng ỷ lại, chờ trời. Người giao nhiệm vụ cho các cán bộ kỹ thuật và những kiện tướng thuỷ lợi của tỉnh về giúp các cơ sở, và hứa nếu Hà Đông chống hạn thắng lợi sẽ tặng hai câu thơ:

*"Hà Đông anh dũng tuyệt vời,
Vắt đất ra nước, thay trời làm mưa".*

Sau đó, Người về thăm xã Quất Động (Thường Tín), cùng đồng bào tát nước chống hạn trên cánh đồng Cần Thơ của Hợp tác xã Đô Đức.

- *Bác Hồ với Hà Sơn Bình*, Tỉnh uỷ Hà Sơn Bình, tháng 5-1990, tr. 160-161.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 17-19.

Tháng 2, ngày 1

Bài viết *Tình hình tháng 1-1963 ở miền Nam anh dũng* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3233. Tác giả đưa ra những dẫn chứng để minh họa thêm những nhận xét của hãng Thông tấn Mỹ UPI và của tờ *Tin điện* (Mỹ) về những thất bại của Mỹ và bè lũ tay sai Diệm trong tháng 1-1963 ở miền Nam Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 3233, ngày 1-2-1963.

Tháng 2, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Đại hội đoàn kết nhân dân Á - Phi lần thứ III, khẳng định những kết quả to lớn của phong trào đoàn kết của nhân dân Á - Phi trong sự nghiệp đấu tranh chống chủ nghĩa đế quốc thực dân, giải phóng dân tộc, bảo vệ hoà bình thế giới và nhấn mạnh tầm quan trọng và cấp thiết của những vấn đề mà Đại hội sẽ bàn.

Người chúc sức khỏe các vị đại biểu và chúc Đại hội thành công tốt đẹp.

- Báo *Nhân Dân*, số 3236, ngày 4-2-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 20.

Tháng 2, ngày 3

Kỷ niệm lần thứ 33 ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, bài viết *Đoàn kết tiến lên giành thắng lợi mới* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đăng báo *Nhân Dân* số 3235, nêu lên quá trình trưởng thành, những thắng lợi to lớn của cách mạng Việt Nam trong 33 năm qua dưới sự lãnh đạo của Đảng và nhiệm vụ trước mắt của toàn Đảng và toàn dân ta.

Cùng ngày, Chủ tịch về thăm và tham gia trồng cây trong hội "Tết trồng cây thống nhất" của nhân dân huyện Đông Anh (Hà Nội). Tại đây, Người đã trồng một cây đa.

Sau đó, Người đến thăm Đại đội 129 thuộc Trung đoàn 260 bộ đội phòng không. Thấy đơn vị đang lao động xây dựng vườn hoa trong doanh trại, Người góp ý: "Phi lao nên trồng ngoài hàng rào, quanh vườn hoa nên trồng nhãn, vừa đẹp lại vừa có quả mà ăn".

Tiếp tục trên đường đi công tác, Người dừng xe thăm bà con nông dân thôn Thụy Hương (Phú Cường, Sóc Sơn, Hà Nội) đang tưới nước cho ngô. Người căn dặn mọi người phải khắc phục mọi khó khăn, làm tốt công tác chống hạn.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 21-25.
- *Bác Hồ với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin, Hà Nội xuất bản, 1990, tr. 88.
- *Nguồn sức mạnh*, Nxb. Sự thật, Hà Nội, 1992, tr. 177.

Tháng 2, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện cảm ơn Quốc vương Lào Xri Xavang Vattana đã gửi điện chúc mừng nhân dịp Tết Quý Mão.

Bức điện viết: "Tôi rất cảm động về những lời chúc mừng đầy nhiệt tình của Quốc vương nhân dịp Tết của chúng tôi. Tôi chân thành cảm ơn và xin gửi tới Quốc vương, Hoàng gia và nhân dân Lào anh em những lời chúc mừng tốt đẹp nhất. Chúc tình hữu nghị giữa hai dân tộc Việt Nam và Lào ngày càng phát triển".

- Báo *Nhân Dân*, số 3237, ngày 5-2-1963.

Tháng 2, trước ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho cụ Lê Thị Hoan ở phố Sinh Từ (nay là phố Nguyễn Khuyến, quận Đống Đa, Hà Nội) đã có sáng kiến trong việc chăm sóc, giáo dục một số cháu chưa ngoan trở thành con ngoan, trò giỏi, đội viên tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 3240, ngày 8-2-1963.

Tháng 2, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị nghe Bộ Thủy lợi báo cáo kế hoạch xây dựng công trình Thủy điện Thác Bà.

Người yêu cầu lãnh đạo các ngành liên quan phải quan tâm phục vụ công trình lớn này của đất nước, và phải đặc biệt lưu ý hai vấn đề:

1- Tổ chức công trường cho tốt.

2- Tổ chức di dân cho tốt.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 2, ngày 9

Bài viết nhan đề: *Tổng Ken bị tát!* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3241, vạch rõ mâu thuẫn ngày càng gay gắt giữa các nước đế quốc, đặc biệt là giữa Mỹ và Pháp trong cuộc tranh giành ảnh hưởng đối với khối *Thị trường chung* và khối *Bắc Đại Tây Dương*. Tác giả lưu ý: Nhân dân thế giới cần đoàn kết chặt chẽ để có thể lợi dụng tình hình đó mà đẩy phong trào cách mạng tiến lên nữa.

Cùng ngày, Người đến thăm gia đình ông Nguyễn Lương Bằng ở số 5 phố Thuyền Quang (Hà Nội).

- Báo *Nhân Dân*, số 3241, ngày 9-2-1963.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 2, trước ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Pie Abraham - nhà văn và nhà báo Pháp, Chủ nhiệm Tạp chí *Châu Âu*, đang ở thăm nước ta.

- Báo *Nhân Dân*, số 3244, ngày 12-2-1963.

Tháng 2, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Hội nghị Tổng kết công tác năm 1962 và bàn phương hướng, nhiệm vụ năm 1963 của Bộ Công nghiệp nhẹ.

9 giờ, từ Hà Nội, Người gọi điện kiểm tra tình hình chống hạn của đồng bào và cán bộ tỉnh Hà Đông. Sau khi nghe báo cáo của Tỉnh uỷ, Người khen ngợi Hà Đông đã tích cực chống hạn, đẩy mạnh sản xuất đông - xuân, thi đua có kết quả.

Cùng ngày, Người đi xem Triển lãm tranh mỹ thuật Indônêxia tại Hà Nội. Sau khi xem tranh của họa sĩ Tácmigi vừa cầm vừa điếc, Người tặng họa sĩ bức ảnh của Người và ký tên vào bức tranh của họa sĩ vẽ chân dung Người.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 9-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ông Tiêu Thiệu Lân, chuyên gia kiến trúc của nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa, có công giúp ngành kiến trúc Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 3247, ngày 15-2-1963.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, trước ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Viện Hàn lâm khoa học Ba Lan do Giáo sư Xtêphan Mandácxki dẫn đầu sang thăm nước ta.

- Báo *Nhân Dân*, số 3249, ngày 17-2-1963.

Tháng 2, ngày 17

Bài viết *Cuba anh dũng và châu Mỹ latin* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3249. Bài báo nêu cao tấm gương Cuba anh dũng làm cách mạng, là nước đầu tiên ở châu Mỹ đang thực hiện học thuyết Mác-Lênin, đang kiên quyết chống đế quốc Mỹ, đang xây dựng chủ nghĩa xã hội, đang mở đường cách mạng mà nhân dân các nước châu Mỹ latin sẽ tiến theo để tự giải phóng khỏi ách nô lệ của đế quốc Mỹ. Theo tác giả, đó cũng chính là lý do giải thích tại sao đế quốc Mỹ lại căm ghét và sợ hãi Cuba.

- Báo *Nhân Dân*, số 3249, ngày 17-2-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 26-27.

Tháng 2, ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn một số vấn đề về tình hình quốc tế.

Trong ý kiến phát biểu, Người đặc biệt nhấn mạnh yêu cầu đoàn kết nhất trí trong Đảng trước tình hình hiện nay.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 2, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về cách mạng miền Nam và một số vấn đề khác. Phát biểu tại hội nghị, Người phân tích tình thế lúng túng bị động của Mỹ hiện nay và nói: "Mỹ bối rối, mình đề xướng trung lập. Đó là thắng lợi của mình. Nói hai bên đình chiến, mình không đánh, đình chiến gì?". Nhấn mạnh ý nghĩa chủ trương trung lập của ta và sự ra đời của Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam, Người nói: "Mình phải đưa Mặt trận dân tộc giải phóng ra. Phải chú ý bọn leo neho, theo đóm ăn tàn. Nên có chính sách cụ thể với các giáo phái, lính nguy, tư sản, địa chủ, đảng phái...".

Về thái độ của Mỹ, Người nhận định: "Mỹ muốn không thắng, không bại để giữ thể diện".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 2, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 10-LCT, truy tặng *Huân chương Độc lập hạng Nhì* cho ông Dương Đức Hiền, nguyên Ủy viên Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Ủy viên Ban thư ký Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, vì những đóng góp trong việc xây dựng khối đoàn kết toàn dân để giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước.

Cùng ngày, Người đến số nhà 59 phố Lý Thường Kiệt (Hà Nội) để viếng ông Dương Đức Hiền.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.
- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 2, từ ngày 22 đến ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị nghe báo cáo và cho ý kiến về phương hướng kế hoạch 5 năm lần thứ nhất.

Phát biểu ý kiến, Người nêu rõ: "Tại sao kế hoạch của mình năm nào cũng phải điều chỉnh? Có phải mình chủ quan và tham quá không? Nên định cho vừa phải để vượt thì tốt hơn. Chủ trương đúng, nhưng chỉ đạo chưa tốt, đó cũng là một loại mất cân đối bên cạnh những loại mất cân đối khác như đã thấy trong kỹ thuật, văn hoá. Khi bàn, mình thường không bàn toàn diện. Ra trận, điều binh, cũng phải dàn ra xem thiếu những thứ gì. Trong lãnh đạo kinh tế cũng phải làm như thế, phải liệu bỏ làm chuồng, liệu cơm gắp mắm. Công nghiệp phải nhìn xa, nhưng lại phải xem xét cụ thể, tính toán chu đáo. Vấn đề này khó, mình vừa làm vừa mò. Nhưng mình đã có mấy năm rồi, phải cố gắng khắc phục khó khăn, đừng để kéo dài những thiếu sót khi mình đã biết. Trong xây dựng thì phân tán, cái gì cũng muốn làm. Kế hoạch lâu nay vẫn có khuynh hướng như vậy. Cần phải tập trung vào những cái gì quan trọng, cần thiết trước. Phải chú ý tới con người, vì con người rất quan trọng. Trong con người cũng phải chú ý tới trọng điểm: đảng viên, đoàn viên. Phải chú ý giáo dục, nhưng cũng phải chú ý tới đời sống vật chất của họ nữa. Trong một công trường nghe nói thiếu người, tại sao không nghĩ tới việc dùng ít người nhưng cho họ ăn uống tốt để sản xuất tốt, còn những người còn lại cho sang sản xuất khác để có lợi hơn. Mục tiêu kế hoạch phải nêu rõ vấn đề cải thiện dân sinh. Việc giảm biên chế cũng xuất phát từ vấn đề đó, mục tiêu đó".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 2, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Chính phủ liên hợp dân tộc Vương quốc Lào và Đoàn Thể thao Vương quốc Lào.

Cùng ngày, bài viết *Tinh thần binh sĩ Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3254. Bài báo phản ánh tâm trạng chán ghét chiến tranh của sĩ quan và binh lính Mỹ ở miền Nam Việt Nam qua nhận xét của các báo chí Mỹ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3254 và 3255, ngày 22 và ngày 23-2-1963.

Tháng 2, ngày 23

Tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ Vương quốc Lào Thao Phèng.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 11-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho huyện Bắc Quang (Hà Giang) và xã Khuôn Lũng, huyện Bắc Quang (Hà Giang) có thành tích thanh toán nạn mù chữ và bổ túc văn hoá trong năm 1962.

- Báo *Nhân Dân*, số 3256, ngày 24-2-1963.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 2, ngày 24

Bài viết *Lôi Phong* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3256, giới thiệu về quá trình trưởng thành và phẩm chất đạo đức cách mạng của người thanh niên Trung Quốc Lôi Phong. Theo tác giả, sự tích Lôi Phong là tấm gương đáng để mọi người noi theo.

- Báo *Nhân Dân*, số 3256, ngày 24-2-1963.

Tháng 2, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu văn hoá và khoa học Liên Xô trước khi Đoàn lên đường về nước.

- Báo *Nhân Dân*, số 3261, ngày 1-3-1963.

Tháng 2, cuối tháng

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm Nhà máy cơ khí Hà Nội.

- *Bác Hồ với nhân dân Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, 1980, tr. 161.

Tháng 3, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Thanh niên cộng sản Cuba sang thăm nước ta, đến chào Người.

Người thân mật nói chuyện với các đại biểu trong Đoàn và nhờ Đoàn chuyển lời cảm ơn về lời chúc sức khoẻ của thanh niên Cuba.

- Báo *Nhân Dân*, số 3262, ngày 2-3-1963.

Tháng 3, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh lên thăm Vĩnh Phúc là tỉnh bị hạn hán nặng và nhân dân đang hăng hái thi đua chống hạn đẩy mạnh vụ sản xuất đông - xuân.

Tại thị xã Vĩnh Yên, nói chuyện với trên một vạn rưỡi đồng bào, cán bộ và bộ đội trong tỉnh, Người căn dặn Vĩnh Phúc "phải dùng đủ mọi cách để *chống hạn* và *sản xuất*", đồng thời "phải sẵn sàng *phòng lụt* và *chống lụt*". Người mong "mỗi đảng viên và mỗi đoàn viên phải xung phong gương mẫu trong mọi công việc, phải ra sức đoàn kết và giúp đỡ bà con cùng tiến bộ, phải làm cho Vĩnh Phúc thành một trong những tỉnh giàu có, phồn thịnh nhất ở miền Bắc nước ta".

Sau đó, Người tới thăm và nói chuyện với cán bộ và chiến sĩ Đoàn Pháo binh H08 đóng tại thị xã.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 12-LCT, bổ nhiệm:

+ Phó Thủ tướng Phạm Hùng kiêm chức Chủ nhiệm Văn phòng Tài chính - Thương nghiệp Phủ Thủ tướng.

+ Phó Thủ tướng Nguyễn Duy Trinh kiêm chức Chủ nhiệm Ủy ban khoa học Nhà nước.

+ Phó Thủ tướng Lê Thanh Nghị kiêm chức Chủ nhiệm Ủy ban kiến thiết cơ bản Nhà nước.

+ Ông Trần Hữu Dực làm Chủ nhiệm Văn phòng Nông nghiệp Phủ Thủ tướng.

+ Ông Nghiêm Xuân Yêm làm Bộ trưởng Bộ Nông trường.

+ Ông Dương Quốc Chính làm Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp.

+ Ông Hà Kế Tấn làm Bộ trưởng Bộ Thủy Lợi.

+ Ông Nguyễn Thanh Bình làm Bộ trưởng Bộ Nội thương.

+ Ông Lê Liêm làm Chủ nhiệm Văn phòng Văn giáo Phủ Thủ tướng.

+ Ông Tạ Hoàng Cơ làm quyền Tổng giám đốc Ngân hàng Nhà nước Việt Nam.

- Lệnh số 13-LCT, bổ nhiệm:

+ Ông Bùi Lâm làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà Dân chủ Đức.

+ Ông Phạm Văn Thuyên làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà Nhân dân Bungari.

+ Ông Trần Văn Sở làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại nước Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Angiêri.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 28-31.

- Bộ Tư lệnh Pháo binh: *Bác Hồ với bộ đội pháo binh, Bộ đội pháo binh làm theo lời Bác*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2001, tr. 11.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn xiếc Hunggari sang thăm hữu nghị và biểu diễn ở nước ta.

Người thân mật nói chuyện và thăm hỏi sức khoẻ các diễn viên trong Đoàn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3265, ngày 5-3-1963.

Tháng 3, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Hội nghị bí thư, phó bí thư của 21 tỉnh, thành, khu uỷ và đại biểu các ngành ở Trung ương³⁾ để kiểm điểm tình hình chuẩn bị và phát động cuộc vận động cải tiến quản lý hợp tác xã, cải tiến kỹ thuật, nhằm phát triển sản xuất nông nghiệp toàn diện, mạnh mẽ và vững chắc.

Nói chuyện với Hội nghị, Người nêu rõ mục đích, ý nghĩa, nội dung của cuộc vận động do Trung ương Đảng và Chính phủ phát động, giới thiệu kinh nghiệm lãnh đạo của những nơi đã làm thí điểm và căn dặn mọi người phải cố gắng để cuộc vận động thu được nhiều kết quả.

- Báo *Nhân Dân*, số 3269, ngày 9-3-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 32-34.

Tháng 3, trước ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho em Hà Trị Ưông, học sinh lớp 1, người dân tộc Tày ở Chiềng Châu (Mai Châu, Hoà Bình) vừa giỏi việc nhà, vừa chăm học tập, lại rất tích cực đối với công việc của hợp tác xã.

- Báo *Nhân Dân*, số 3268, ngày 8-3-1963.

Tháng 3, ngày 8

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn công tác kiểm tra của Đảng.

Phát biểu ý kiến, Người nhấn mạnh nhiệm vụ và trách nhiệm của đảng viên là "phải gương mẫu chấp hành luật pháp của Nhà nước, không nên có một đặc quyền đặc lợi gì".

Về việc giải quyết đơn khiếu tố của nhân dân, Người chỉ thị: "Phải phân cấp để kịp thời giải quyết".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 3, trước ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho em Lại Thị Thanh, 13 tuổi, học sinh lớp 6 xã Tam Dương (Vĩnh Phúc), dũng cảm nhảy xuống sông cứu một em gái 9 tuổi sắp chết đuối; và em Vi Văn Hương lập mưu bắt được kẻ gian.

- Báo *Nhân Dân*, số 3269, ngày 9-3-1963.

Tháng 3, ngày 10

16 giờ, tại sân bay Gia Lâm, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Việt Nam ra tận cầu thang máy bay đón Vua Lào Xri Xavang Vátthana, Hoàng thân Thủ tướng Chính phủ liên hợp dân tộc Lào Xuvana Phuma và các vị khách quý Lào sang thăm hữu nghị nước ta.

Đọc lời chào mừng tại lễ đón, Chủ tịch nêu rõ mối quan hệ khăng khít lâu đời giữa hai dân tộc Việt - Lào và tin tưởng rằng cuộc đi thăm lần này của nhà vua sẽ mở ra một thời kỳ mới trong lịch sử quan hệ anh em giữa hai dân tộc, sẽ phát triển và củng cố tình hữu nghị và sự hợp tác chặt chẽ giữa hai nước, sẽ góp phần to lớn vào sự nghiệp giữ gìn hoà bình và độc lập ở Đông Dương và Đông Nam Á.

*"Bấy lâu cách trở quan hà,
Từ nay Lào - Việt rất là gần nhau".*

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Vua và các vị khách quý Lào đến thăm. Sau đó, Người đến thăm đáp lễ.

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Quốc hội, Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam mở tiệc chiêu đãi Vua Lào và các vị cùng đi. Trong diễn văn chào mừng đọc tại tiệc chiêu đãi, một lần nữa, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: "Tình nghĩa láng giềng anh em Việt - Lào thật là thắm thiết không bao giờ phai nhạt". Người tuyên bố: "Nhân dân và Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hoà chân thành ủng hộ chính sách hoà bình trung lập của Vương quốc Lào, sẽ hết lòng ủng hộ mọi cố gắng của Nhà vua và của Hoàng thân Thủ tướng nhằm xây dựng một nước Lào giàu mạnh". Và tin chắc rằng "Cuộc đi thăm nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà lần này của Nhà vua sẽ mở ra một trang sử mới trong quan hệ láng giềng tốt đẹp giữa hai nước, sẽ thắt chặt hơn nữa tình hữu nghị lâu đời giữa hai dân tộc chúng ta vì lợi ích của hai dân tộc Việt Nam và Lào, vì sự nghiệp giữ gìn hoà bình ở Đông Dương, Đông Nam Á và thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3271, ngày 11-3-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 37-41.

Tháng 3, ngày 11

9 giờ, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh hội đàm với Vua Lào Xri Xavang Vátthana về những vấn đề có quan hệ giữa hai nước. Sau đó, Người cùng Vua Lào và các vị cùng đi đến thăm chùa Quán Sứ.

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Chủ tịch Hécman và Thư ký Êphrômốp của *Tổ chức quốc tế các nhà báo* đang ở thăm Hà Nội.

Cùng chiều, Chủ tịch cùng Vua Lào và các vị cùng đi đến thăm Trường Đại học bách khoa Hà Nội. Tại cuộc mít tinh của nhà trường tổ chức hoan nghênh Đoàn, Người căn dặn các sinh viên phải cố gắng học tập, trau dồi đạo đức cách mạng để

góp phần vào sự nghiệp cách mạng chung, góp phần vào sự nghiệp đoàn kết giữa các dân tộc anh em, vào việc giúp đỡ lẫn nhau giữa hai dân tộc Việt - Lào.

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc chiêu đãi do Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Vương quốc Lào tại Việt Nam tổ chức.

Trong lời cảm ơn, Người thay mặt nhân dân Việt Nam bày tỏ lòng kính trọng sâu sắc và những tình cảm nồng nàn đối với Vua, Hoàng tử, Hoàng thân Thủ tướng cùng các vị khách quý Lào và tin tưởng rằng mối quan hệ hữu nghị, hợp tác thân thiện giữa hai nước Việt - Lào chắc chắn sẽ phát triển và củng cố mãi mãi.

- Báo *Nhân Dân*, số 3272, ngày 12-3-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 42-43.

Tháng 3, ngày 12

7 giờ 45 phút, tại Quảng trường Ba Đình, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc mít tinh trọng thể của mười vạn nhân dân Hà Nội do Ủy ban hành chính Thành phố Hà Nội tổ chức hoan nghênh Vua Xri Xavang Vátthana và các vị khách quý Lào sang thăm Việt Nam.

Sau đó, Người cùng Vua và các vị khách Lào đến thăm Bảo tàng Cách mạng Việt Nam và Nhà máy cơ khí Hà Nội.

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch mời cơm thân mật Nhà vua và các vị cùng đi.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Vua Lào Xri Xavang Vátthana ký *Tuyên bố chung* khẳng định sự hiểu biết, tình đoàn kết giữa nhân dân và Chính phủ hai nước Việt - Lào, đồng thời nói lên sự nhất trí giữa hai nước đối với những vấn đề có quan hệ đến hai nước.

- Báo *Nhân Dân*, số 3273 và 3274, ngày 13 và ngày 14-3-1963.

Tháng 3, ngày 13

12 giờ, tại sân bay Gia Lâm, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta đưa tiễn Vua Xri Xavang Vátthana cùng các vị khách quý Lào lên đường về nước.

Trong lời tiễn, Người đọc bốn câu thơ:

*"Thương nhau mấy núi cũng trèo,
Mấy sông cũng lội, mấy đèo cũng qua.
Việt - Lào, hai nước chúng ta,
Tình sâu hơn nước Hồng Hà, Cửu Long".*

- Báo *Nhân Dân*, số 3274, ngày 14-3-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 44-45.

Tháng 3, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 14-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn xiếc Hunggari nhân dịp Đoàn sang thăm và biểu diễn ở Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 15-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ngành Điện ảnh Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Nhà ăn tập thể Kim Liên. Đến xem chỗ ăn, chỗ chia cơm và nhà bếp, Người khen thức ăn nấu khá, nhưng chê nhà cửa thiếu ngăn nắp, vệ sinh còn kém.

Người căn dặn các cán bộ phục vụ: "Kim Liên là hoa sen vàng. Đã là hoa sen thì phải thơm, thơm mãi và thơm thật xa. Phải làm sao ngày càng có nhiều lời khen và ít tiếng chê. Phải cố gắng góp phần bảo đảm sức khỏe của công nhân, cán bộ".

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Thủ đô Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội xuất bản, 1985, tr. 52.

Tháng 3, ngày 20

Bài viết *Những người Mỹ tiến bộ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3280. Tác giả trích thư của 60 nhân sĩ tiến bộ gửi Tổng thống Mỹ Kennơđi đòi chấm dứt chiến tranh xâm lược ở miền Nam Việt Nam và nghiêm khắc lên án Mỹ - Diệm đang tiến hành một cuộc chiến tranh bẩn thỉu, phi pháp, không được Quốc hội Mỹ ủng hộ.

Bài báo kết luận: "Mỹ - Diệm ngày càng sa lầy thì chúng càng tàn bạo. Nhưng đồng bào miền Nam đoàn kết chặt chẽ, cảnh giác cao độ, đấu tranh bền bỉ thì chắc chắn sẽ giành được thắng lợi cuối cùng".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Habíp Buốcghiba nhân kỷ niệm lần thứ 7 Ngày độc lập của nước Cộng hoà Tuynidi.

- Báo *Nhân Dân*, số 3280 và 3290, ngày 20 và ngày 30-3-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 46-47.

Tháng 3, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 16-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 2 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 5 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 8 chuyên gia nông khẩn của nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa có công giúp ngành nông nghiệp Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 3, trước ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 7 cá nhân có thành tích trong sản xuất, công tác và nêu gương đạo đức xã hội chủ nghĩa. Tiêu biểu như cụ Sinh Hùng 84 tuổi ở thị xã Sơn Tây, cụ Duy 77 tuổi ở Hà Bắc, tuy tuổi già vẫn hăng hái với công việc của hợp tác xã; anh La Văn Mèo, người dân tộc Nùng ở Bắc Thái, mù hai mắt vẫn tự mình đào một con mương dài 400 mét, giúp gia đình và bà con lân cận có nước chống hạn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3283, ngày 23-3-1963.

Tháng 3, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn việc thực hiện kế hoạch 5 năm lần thứ nhất. Trong ý kiến phát biểu, Người nhấn mạnh: "Làm kế hoạch phải can đảm nhưng phải cẩn thận, chỉ đạo phải tập trung vào trọng điểm. Cần nói rõ thắng lợi và cả khó khăn để quyết tâm tự lực cánh sinh; dĩ nhiên không quên sự giúp đỡ của bạn. Cần phải chú ý hơn công tác giáo dục tư tưởng và phải nhấn mạnh vấn đề sản xuất. Nông nghiệp ta còn nhiều khó khăn, cố gắng mà chủ động. Ta có người, có đất thì có của. Dân ta rất tốt. Đảng nói gì, họ nghe nấy. Vấn đề đòi hỏi ở ta là phải tổ chức cho tốt, quản lý cho tốt. Hai cuộc vận động làm khẩn trương nhưng không nên vội. Làm ở đâu phải tốt ở đó để làm gương cho chỗ khác, làm sao cũng cố các chi bộ cho tốt. Phải có chính sách giải quyết số cán bộ, công nhân già trong các cơ sở sản xuất, cơ quan, đưa lực lượng trẻ vào thì năng suất mới cao. Trung ương phải có ban nghiên cứu: ai đi trước, ai đi sau. Phải có chính sách hợp tình hợp lý để người già sẵn sàng nhường chỗ cho người trẻ tiến lên...".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông Itvan Đôbi vừa được tái cử chức Chủ tịch Chủ tịch đoàn nước Cộng hoà nhân dân Hunggari.

Tối, tại Sân vận động Hàng Đẫy, Người cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước dự dạ hội liên hoan của hơn ba vạn thanh niên Thủ đô chào mừng lần thứ 32 Ngày thành lập Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 3284 và 3285, ngày 24 và ngày 25-3-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 49.

Tháng 3, trước ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân có thành tích trong sản xuất, công tác, nêu gương "mình vì mọi người, mọi người vì mình". Tiêu biểu như cụ Nguyễn Văn Nhỡ, xã viên Hợp tác xã Văn Điển (Thanh Trì, Hà Nội), 83 tuổi vẫn lao động cần cù, gương mẫu cho con cháu và bà con xã viên noi theo; chị Phạm Thị Lương, Chủ nhiệm Hợp tác xã Tráng Liệt (Kê Sặt, Hải Dương) luôn nghĩ cách làm giàu cho hợp tác xã; anh Hoàng Kim Khôi, công nhân bốc vác ở ga Văn Điển quên mình để cứu một em bé thoát khỏi tai nạn xe lửa.

- Báo *Nhân Dân*, số 3285, ngày 25-3-1963.

Tháng 3, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Đại hội ngành giao thông vận tải toàn miền Bắc.

- *Bác Hồ với nhân dân Bình Trị Thiên*, Sở Văn hoá - Thông tin Bình Trị Thiên xuất bản, 1978, tr. 51.

Tháng 3, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chia buồn với Tổng thống Xucác-nô khi được tin nạn núi lửa ở Bali và nạn lụt ở Tây Nam Calimantan đã gây thiệt hại lớn về người và của cho nhân dân Indônêxia. Người nhờ Tổng thống chuyển lời thăm hỏi và lời an ủi thân thiết tới nhân dân những vùng bị nạn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3286, ngày 26-3-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 50.

Tháng 3, ngày 28

Bài viết *Mỹ lại thất bại nhục nhã* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3288, vạch rõ thất bại của Mỹ trong âm mưu dùng người Thượng (Tây Nguyên) đánh người Kinh và người Thượng yêu nước. Dẫn lời của ông Phó Chủ tịch Ủy ban Phong trào dân tộc tự trị Tây Nguyên Rôchôm Thép nói về truyền thống đấu tranh của các dân tộc Tây Nguyên, tác giả tin tưởng rằng đại đa số binh lính Thượng cũng như binh lính Kinh trong quân đội nguy sẽ giác ngộ, sẽ về với nhân dân và quay súng lại tiêu diệt bọn cướp nước và bọn bán nước.

- Báo *Nhân Dân*, số 3288, ngày 28-3-1963.

Tháng 4, trước ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 3 cá nhân có nhiều thành tích trong sản xuất, công tác và gửi tặng huy hiệu cho 7 cụ kiều bào tuổi thọ từ 76 đến 89 ở Thái Lan mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 3294, ngày 3-4-1963.

Tháng 4, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng Quốc khánh lần thứ 18 nước Cộng hoà nhân dân Hunggari.

Bức điện có đoạn: "Mười tám năm qua, nhân dân Hunggari cần cù và đầy sức sáng tạo đã thu được những thắng lợi to lớn về mọi mặt trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Hunggari. Nhân dân Việt Nam rất vui mừng trước những thắng lợi to lớn mà nhân dân Hunggari anh em đã thu được. Đó là nguồn cổ vũ quý báu đối với nhân dân Việt Nam chúng tôi trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh nhằm thực hiện hoà bình thống nhất đất nước".

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Mỹ - Diêm là lũ quỷ khát máu điên cuồng* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3294, tố cáo tội ác dã man của Mỹ - Diêm

đã dùng vũ khí hoá học giết hại nhân dân, phá hoại mùa màng, tiêu diệt gia súc ở miền Nam Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 3294 và 3295, ngày 3 và ngày 4-4-1963.

Tháng 4, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Lêôpôn Xêđà Xengô nhân dịp kỷ niệm lần thứ ba Quốc khánh nước Cộng hoà Xênegan.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Hội nghị Ủy ban thể thao các quân đội anh em họp tại Hà Nội. Người chúc Hội nghị làm việc tốt để đẩy mạnh phong trào thể dục thể thao trong quân đội, làm cho quân đội có sức khoẻ, tinh thần khoẻ để hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ của Đảng và Chính phủ các nước xã hội chủ nghĩa anh em giao phó.

- Báo *Nhân Dân*, số 3296, ngày 5-4-1963.

Tháng 4, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 17-LCT, công bố *Pháp lệnh quy định cơ quan phụ trách quản lý công tác phòng cháy và chữa cháy*; chế độ cấp bậc của sĩ quan và hạ sĩ quan phòng cháy và chữa cháy.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, trước ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng quà và một tấm ảnh của Người cho chị công nhân Anna Ôtxipôva nước Cộng hoà Xôviết Môngđavi (Liên Xô) vừa sinh bốn con.

- Báo *Nhân Dân*, số 3298, ngày 7-4-1963.

Tháng 4, ngày 8

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương (khoá III)³¹ bàn kế hoạch 5 năm lần thứ nhất. Trong ý kiến phát biểu, Người nhắc nhở cần phải tổ chức làm tốt công tác phòng bệnh, công tác giáo dục thiếu niên nhi đồng, tăng cường đoàn kết nhất trí trong nội bộ. Về vấn đề tổ chức hợp tác xã, Người chỉ thị: "Về nông nghiệp, hợp tác xã cao cấp nâng lên nhiều thì tốt, nhưng phải làm tốt, phải vững. Hợp tác xã thủ công nghiệp phải tích cực sửa chữa những thiếu sót, kỷ luật lao động phải nghiêm. Việc hợp tác xã hội chủ nghĩa càng phải làm cho tốt, ký kết phải có hợp đồng, đã ký thì phải làm và phải có chế độ đãi ngộ thích đáng cho người lao động".

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 4, trước ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp gỡ các cán bộ ở Trung ương trước khi về xã tham gia cải tiến quản lý hợp tác xã, cải tiến kỹ thuật. Người căn dặn:

- *Phải thật có quyết tâm.* Mỗi người phải tự coi mình là một chiến sĩ xung phong, phải vượt mọi khó khăn để làm tròn nhiệm vụ. Trước hết là phải vứt bỏ những thắc mắc, những suy tính về quyền lợi cá nhân như tiền đồ, lương bổng...
 - *Phải khiêm tốn học hỏi:* Học hỏi ở thực tế, ở cán bộ và quần chúng địa phương. Tuyệt đối chớ tự cao, tự đại, chớ cho mình là giỏi mà xem thường cán bộ và quần chúng địa phương.
 - *Phải tôn trọng tổ chức:* Về địa phương nào, phải chịu sự lãnh đạo của cấp uỷ ở đó, chớ nóng vội, bao biện, làm thay.
 - *Phải thật sự "ba cùng",* hoà mình với quần chúng.
- Báo Nhân Dân, số 3300, ngày 9-4-1963.

Tháng 4, trước ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 6 cá nhân có thành tích trong sản xuất và công tác, nêu gương đạo đức mới. Tiêu biểu như ông Chu Đức Kỳ ở Bạch Ngọc (Bắc Quang, Hà Giang) bị liệt cả hai chân vẫn hằng hái xung phong dạy bình dân học vụ và bổ túc văn hoá; anh Tấn, y tá một đơn vị hải quân, tận tình cứu sống được năm bà cháu bị ngộ độc; anh Nguyễn Khắc Nhân dũng cảm quên mình, cứu chữa một bình hơi hàn sắp nổ, tránh thương vong cho mọi người.

- Báo Nhân Dân, số 3305, ngày 14-4-1963.

Tháng 4, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện cảm ơn và nhận lời mời của Thái tử Quốc trưởng Nôrôđôm Xiha-núc sẽ sang thăm Campuchia.

Bức điện có đoạn: "Tôi lấy làm vinh dự sẽ có cơ hội tới chào Hoàng hậu kính mến và sẽ có dịp gặp gỡ nói chuyện trực tiếp với Thái tử Quốc trưởng, vị lãnh tụ kính mến của nhân dân Campuchia, người đã có những cống hiến quan trọng vào sự nghiệp bảo vệ hoà bình ở Đông Dương và Đông Nam Á. Tôi tin chắc rằng cuộc đi thăm này sẽ thắt chặt hơn nữa quan hệ hữu nghị giữa nhân dân hai nước chúng ta".

- Báo Nhân Dân, số 3320, ngày 29-4-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 51.

Tháng 4, trước ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân nêu gương đạo đức mới. Tiêu biểu như anh Vũ Đức Nhạ, cán bộ Cửa hàng bách hoá Quán Triều (Thái Nguyên) dũng cảm nhảy vào lửa cứu sống 3 em nhỏ sắp bị chết cháy; em Trần Thị Lâm ở Tiên Lữ (Hưng Yên) hai lần nhặt được của rơi đều đem trả người bị mất.

- Báo Nhân Dân, số 3306, ngày 15-4-1963.

Tháng 4, ngày 15

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Ban Bí thư bàn việc tuyển sinh đại học và giải quyết vấn đề học sinh cuối các cấp I, II và III. Người đặc biệt lưu ý vấn đề

phân bổ ngân sách cho giáo dục, xây dựng cơ sở vật chất cho nhà trường, nội dung giáo dục văn hoá và dạy nghề, bồi dưỡng đội ngũ giáo viên và nhắc nhở cán bộ phụ trách không được chủ quan. Người chỉ thị: "Vấn đề này lớn lắm, không được làm sơ sài. Bộ Giáo dục và bên thanh niên phải thương lượng, bàn thiết thực rồi thảo luận với Ban Tuyên giáo Trung ương trước khi đưa ra Bộ Chính trị".

- *Biên bản Hội nghị Ban Bí thư*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 4, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Quốc vương Maroc Hátxan II nhân kỷ niệm Quốc khánh của nước này. "Tôi kính chúc Chính phủ và nhân dân Maroc dưới sự lãnh đạo của Ngài, thu được nhiều thắng lợi mới trong công cuộc xây dựng nước Maroc phồn vinh, góp phần vào việc giữ gìn hoà bình ở châu Phi và thế giới".

Cùng ngày, nhân dịp Hà Đông họp Hội nghị kiểm điểm công tác chống hạn vụ Đông - Xuân, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi tặng nhân dân Hà Đông bức thư kèm theo hai câu thơ:

"Hà Đông anh dũng tuyệt vời!

Vắt đất ra nước, thay trời làm mưa"⁴⁾

Cũng cùng ngày, Người tiếp Đoàn chuyên gia và công nhân kỹ thuật đo đạc bản đồ Trung Quốc sang giúp Việt Nam xây dựng bản đồ.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 18-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho Công trình sư Lý Kế Văn và 5 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 5 chuyên gia kỹ thuật của nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa giúp Việt Nam xây dựng Khu Gang thép Thái Nguyên.

- Báo *Nhân Dân*, số 3308 và 3311, ngày 17 và 20-4-1963.

- Ảnh tư liệu, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 273.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 4, trước ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 14 cá nhân nêu gương đạo đức mới, có thành tích trong sản xuất và công tác.

- Báo *Nhân Dân*, số 3309, ngày 18-4-1963.

Tháng 4, trước ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 6 cá nhân nêu gương về tinh thần làm chủ tập thể.

- Báo *Nhân Dân*, số 3311, ngày 20-4-1963.

Tháng 4, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm Bệnh xá Vân Đình, huyện Ứng Hoà, tỉnh Hà Đông (nay thuộc Hà Tây).

Người đi thăm từ phòng khám bệnh, phòng điều trị đến vườn trồng cây thuốc, khu nhà bếp, khu vệ sinh. Người ân cần thăm hỏi các bệnh nhân, khen cán bộ nhân viên đã giữ gìn bệnh xá sạch sẽ và căn dặn mọi người: "Trong công tác phục vụ, cần coi trọng cả hai mặt vật chất và tinh thần. Có thuốc hay, thức ăn ngon, còn cần phải có thái độ phục vụ tốt, coi người bệnh như ruột thịt. Cần đặc biệt chú ý việc phòng bệnh".

- *Bác Hồ với Hà Sơn Bình*, Tỉnh uỷ Hà Sơn Bình, 1990, tr. 161.

Tháng 4, ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chào mừng Hội nghị các nhà báo Á - Phi. Bức điện viết:

"Trong lúc các dân tộc châu Á, châu Phi, châu Mỹ latin đang anh dũng đấu tranh chống chủ nghĩa đế quốc thực dân, để bảo vệ độc lập dân tộc và hoà bình, các nhà báo Á - Phi đoàn kết chặt chẽ, dùng ngòi bút chính nghĩa của mình phục vụ cuộc đấu tranh cho tự do, cho chân lý, cho tương lai tươi sáng của loài người là một nhiệm vụ cực kỳ vẻ vang".

Cùng ngày, Người gửi điện mừng cho Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới nhân Ngày thanh niên thế giới chống chủ nghĩa thực dân và đấu tranh cho sự chung sống hoà bình (24-4). "Chúc các bạn đạt nhiều thắng lợi to lớn trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa đế quốc và chủ nghĩa thực dân, để giành lấy và giữ gìn độc lập dân tộc và hoà bình thế giới, để thực hiện sự hợp tác anh em giữa tất cả các dân tộc".

- *Báo Nhân Dân*, số 3315, ngày 24-4-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 52-53.

Tháng 4, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn vấn đề lương thực. Phát biểu về phương hướng giải quyết tình hình thiếu đói của nông dân, Người chỉ thị: "Phải có kế hoạch giải quyết tạm thời, trước mắt và kế hoạch dài hạn. Năm nào cũng khó khăn, bấp bênh về lương thực. Bằng cách nào thì ta phải bàn, nhưng xã hội chủ nghĩa mà như thế này thì không được, không làm cho dân phẫn khởi. Cần vận động giáo dục về ý thức tiết kiệm. Cho nên làm lâu dài chỉ có hai cách là tăng gia sản xuất và thực hành tiết kiệm. Còn nghĩa thương⁵⁾ mà đói không giúp nhau được là bất nghĩa thương". Cuối cùng, Người giao cho đồng chí Nguyễn Chí Thanh làm Tổng Tư lệnh cứu đói và có quyền "động viên bất kỳ ai, từ tôi trở đi".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 4, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiếp Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương thông qua Nghị quyết về kế hoạch 5 năm lần thứ nhất.

Người nhắc nhở chung về vấn đề chất lượng sản phẩm của các ngành công nghiệp nặng, công nghiệp nhẹ, thủ công nghiệp. Với nông nghiệp, Người đề nghị nói rõ cải tiến kỹ thuật gồm những nội dung gì và cần phải làm cho thích hợp với từng địa phương.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Cộng hoà dân chủ Đức tại Việt Nam Céclo Norơ đến chào từ biệt để lên đường về nước nhận nhiệm vụ mới.

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Báo *Nhân Dân*, số 3318, ngày 27-4-1963.

Tháng 4, trước ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 6 cá nhân nêu gương đạo đức mới, có nhiều thành tích trong sản xuất và 4 Việt kiều cao tuổi ở Thái Lan mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 3320, ngày 29-4-1963.

Tháng 4, ngày 29

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự phiên khai mạc Kỳ họp thứ sáu Quốc hội khóa II⁷).

Sau khi Thủ tướng Phạm Văn Đồng đọc hết phần thứ hai của báo cáo về phong trào yêu nước ở miền Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh đề nghị Quốc hội nhiệt liệt gửi lời chào thân ái tới đồng bào miền Nam ruột thịt và biểu dương tinh thần yêu nước, anh dũng đấu tranh của đồng bào miền Nam.

Cùng ngày, Chủ tịch đến thăm và nói chuyện với Hội nghị Cán bộ ngành công an.

Sau khi nêu rõ vai trò cực kỳ quan trọng của công an cách mạng trong nền chuyên chính vô sản, Người chỉ rõ những công việc cụ thể mà công an phải thực hiện để hoàn thành nhiệm vụ của mình là làm thất bại mọi âm mưu thâm độc của Mỹ - Diệm đang tìm cách phá hoại sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta.

Kết luận, Người nói: "Đảng và Chính phủ tin vào lòng tuyệt đối trung thành và chí kiên cường phấn đấu của các đồng chí. Toàn thể cán bộ và chiến sĩ công an phải cố gắng vượt mọi khó khăn, làm tròn nhiệm vụ nặng nề nhưng rất vẻ vang của công an cách mạng, xứng đáng với lòng tin cậy của nhân dân, của Đảng và Chính phủ đối với các đồng chí".

- Báo *Nhân Dân*, số 3321, ngày 30-3-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 54-55.

Tháng 4, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới Tổng thống Xucác-nô chào mừng thắng lợi mới của Cộng hoà Indônêxia thu hồi lại được miền Tây I-răng.

Bức điện có đoạn: "Đó là thắng lợi của chính nghĩa, thắng lợi của một dân tộc anh hùng kiên quyết chống chủ nghĩa thực dân để quốc để thống nhất đất nước mình. Thắng lợi đó góp phần đẩy nhanh quá trình diệt vong của chủ nghĩa thực dân đế quốc và cổ vũ mạnh mẽ phong trào giải phóng dân tộc ở châu Á và trên thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3323, ngày 3-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 56.

1) Hội nghị họp từ ngày 15 đến ngày 17-1-1963.

2) Các cụ: Phạm Văn Phong (xã Quang Nhạc), Phan Kế Nha (xã Thanh Lang), Tạ Thị Nhâm (xã Đoàn kết) ở tỉnh Hải Dương đều có 5 con đi bộ đội và cụ Phùng Bá Tuân ở xã Đại An, tỉnh Nam Định có 4 con đi bộ đội (2 con đã hy sinh).

3) Hội nghị họp từ ngày 6 đến ngày 7-3-1963.

4) Ngày 30-1-1963, Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm nhân dân Hà Đông đang chống hạn. Trong buổi nói chuyện với cán bộ và nhân dân trong tỉnh, Người hứa sẽ tặng hai câu thơ trên nếu Hà Đông chống hạn thắng lợi.

5) Chỉ quỹ "nghĩa thương". Vì nhiều địa phương do tổ chức quỹ này không tốt nên không phát huy được tác dụng.

7) Họp từ ngày 29-4 đến ngày 8-5-1963 tại Hà Nội.

Năm 1963 – từ tháng 5 đến tháng 8

Tháng 5, ngày 1

6 giờ 30, tại Quảng trường Ba Đình (Hà Nội), Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước dự mít tinh kỷ niệm ngày Quốc tế Lao động. Phát biểu tại buổi lễ, Người nhắc nhở mọi người phải ra sức thi đua yêu nước, hoàn thành thắng lợi kế hoạch Nhà nước năm 1963 và kế hoạch 5 năm lần thứ nhất; vui Tết lao động phải nhớ đến đồng bào miền Nam đang đấu tranh anh dũng gian khổ và lâu dài chống Mỹ - Diệm. Thay mặt nhân dân Hà Nội và đồng bào miền Bắc, Người gửi lời chúc đồng bào miền Nam "luôn luôn thắng lợi, thắng lợi mãi, đi đến thắng lợi cuối cùng".

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Người tiếp Đoàn đại biểu công đoàn Liên Xô sang thăm và dự lễ kỷ niệm ngày Quốc tế Lao động 1-5.

Cùng ngày, nhân ngày khởi công công trình đường sắt Thanh Hoá - Nghệ An mang tên "Công trình đường sắt Thanh niên", Người gửi thư khen đoàn viên và thanh niên

trên công trường đã làm đúng khẩu hiệu "*Đâu Đảng cần, thanh niên có. Việc gì khó, có thanh niên*", và căn dặn những điều cần phải thực hiện. Người tặng anh chị em một lá cờ làm giải thưởng luân lưu và hứa sẽ đề nghị Chính phủ khen thưởng những đơn vị và cá nhân nào làm việc giỏi.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới Chủ tịch nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa Lưu Thiếu Kỳ cảm ơn đã gửi điện cho Người trên đường quá cảnh sang thăm Campuchia.

- Báo *Nhân Dân*, số 3322, 3323, 3328 ngày 2, 3 và ngày 8-5-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 57-58.
- Bản thảo bức điện, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 273.

Tháng 5, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn tiếp vấn đề tuyển sinh vào đại học và trung học chuyên nghiệp.

Người nêu ý kiến có thể đưa các em đi thực tế lao động ở công, nông trường 2, 3 năm rồi về học đại học.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 5, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 19-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn cán bộ đo đạc của Trung Quốc vì những đóng góp trong thời gian công tác tại Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn xiếc "Chiến sĩ nhân dân giải phóng Trung Quốc" sang thăm hữu nghị nước ta.

- Báo *Nhân Dân*, số 3326, ngày 6-5-1963.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 273.

Tháng 5, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện tới Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ chúc mừng thắng lợi chuyển thăm Campuchia.

- Bản thảo bức điện, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 274.

Tháng 5, ngày 7

Bài viết *Kỷ niệm thắng lợi Điện Biên Phủ*³² của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân* số 3327.

Nói về ý nghĩa của chiến thắng lịch sử này, tác giả viết: "Nhân dân ta có thể tự hào là người đầu tiên đã đập tan lực lượng hùng mạnh và uy tín giả tạo của bọn thực dân và do đó mà thúc đẩy các dân tộc thuộc địa anh em vùng lên giành tự do độc lập. Thắng lợi Điện Biên là thắng lợi chung của nhân dân ta, của phe xã hội chủ nghĩa và của các dân tộc chống đế quốc thực dân".

Tác giả tin chắc rằng, đế quốc Mỹ hiện đang đi theo vết xe cũ của thực dân Pháp, cuối cùng cũng sẽ bị thất bại nhục nhã như thực dân Pháp đã thất bại ở Điện Biên Phủ; còn đồng bào miền Nam không những nắm vững chiến lược tất thắng là *đoàn kết, tin tưởng, bền bỉ, quyết thắng* mà còn có nhiều kinh nghiệm chiến đấu, lại được nhân dân thế giới yêu chuộng chính nghĩa ủng hộ, vì vậy cuối cùng sẽ nhất định thắng lợi.

- Báo *Nhân Dân*, số 3327, ngày 7-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 59-60.

Tháng 5, trước ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 2 cá nhân có thành tích công tác và sản xuất.

- Báo *Nhân Dân*, số 3328, ngày 8-5-1963.

Tháng 5, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự phiên họp cuối cùng Kỳ họp thứ sáu của Quốc hội khoá II.

Biết tin Quốc hội quyết định tặng Người *Huân chương Sao vàng*, Người bày tỏ ý kiến của mình trước Quốc hội: "Tôi vừa nhận được một tin làm cho tôi rất cảm động và sung sướng. Đó là tin Quốc hội có ý định tặng thưởng cho tôi Huân chương Sao vàng, Huân chương cao quý nhất của nước ta. Tôi xin tỏ lòng biết ơn Quốc hội.

Nhưng tôi xin Quốc hội cho phép tôi chưa nhận Huân chương ấy. Vì sao? Vì Huân chương là để tặng thưởng người có công huân, nhưng tôi tự xét chưa có công huân xứng đáng với sự tặng thưởng cao quý của Quốc hội". Người đề nghị với Quốc hội: "Chờ đến ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng, Tổ quốc hoà bình thống nhất, Bắc - Nam sum họp một nhà, Quốc hội sẽ cho phép đồng bào miền Nam trao cho tôi Huân chương cao quý. Như vậy thì toàn dân ta sẽ sung sướng, vui mừng".

- Báo *Nhân Dân*, số 3329, ngày 9-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 61-63.

Tháng 5, ngày 10

Sáng sớm, Chủ tịch Hồ Chí Minh sang sân bay Gia Lâm đón Đoàn đại biểu Đảng và Nhà nước Trung Quốc do Chủ tịch nước, Phó Chủ tịch Đảng Cộng sản Trung Quốc Lưu Thiếu Kỳ dẫn đầu sang thăm Việt Nam.

8 giờ 5 phút, khi chiếc máy bay chở phái đoàn hạ cánh, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Việt Nam ra tận cầu thang máy bay đón Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ, Phó Thủ tướng Trần Nghị và các vị cùng đi.

Trong diễn văn chào mừng Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ, Chủ tịch Hồ Chí Minh bày tỏ niềm phấn khởi của nhân dân Việt Nam từ lâu đã mong đợi sự kiện này:

*"Đến bây giờ mới thấy đây,
Mà lòng đã chắc những ngày hai".*

và khẳng định:

*"Mối tình thắm thiết Việt - Hoa,
Vừa là đồng chí, vừa là anh em".*

Người chân thành chúc sức khoẻ của Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ, Phó Thủ tướng Trần Nghị cùng các vị trong Đoàn và mong rằng "trong những ngày ở Việt Nam, các đồng chí cũng vui vẻ thoải mái như ở nhà mình vậy".

Sau nghi lễ đón tiếp, hai vị Chủ tịch lên xe mui trần rời sân bay về Hà Nội giữa những đường phố đỏ rực màu cờ, mưa hoa và những tiếng hò reo nức lòng.

Cùng buổi sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ cùng phu nhân và các vị khách quý đến thăm, sau đó Người tới thăm đáp lễ.

Chiều, Chủ tịch cùng Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ và các vị trong Đoàn tới đặt vòng hoa tại Nghĩa trang Liệt sĩ Mai Dịch.

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Quốc hội, Chính phủ và Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam mở tiệc trọng thể chiêu đãi Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ và các vị cùng đi.

Đọc diễn văn trong tiệc chiêu đãi, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói lên mối tình hữu nghị thắm thiết giữa nhân dân hai nước Việt - Trung, ca ngợi những thắng lợi về mọi mặt mà nhân dân Trung Quốc đã giành được trong thời gian qua và đặc biệt nhấn mạnh đến điều kiện quan trọng nhất để giành thắng lợi cho cuộc đấu tranh vì hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội là sự đoàn kết nhất trí giữa các lực lượng tiến bộ trên thế giới, trước hết là sự đoàn kết nhất trí trong phe xã hội chủ nghĩa và trong phong trào cộng sản quốc tế.

Sau buổi chiêu đãi, Người cùng các vị khách quý xem Đoàn xiếc Chiến sĩ nhân dân giải phóng Trung Quốc biểu diễn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3331, ngày 11-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 64-71.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 274-275.

Tháng 5, trước ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng, Bộ trưởng Ngoại giao Xuân Thuỷ gửi điện mừng tới Vua Lào Xri Xavang Vátthana, Hoàng thân Thủ tướng Xuvana Phuma và quyền Bộ trưởng Ngoại giao Khamxúc Keola nhân Ngày lễ Hiến pháp của Vương quốc Lào (11-5), "chúc nhân dân Lào thu được nhiều thắng lợi trong sự nghiệp xây dựng một nước Lào hoà bình, trung lập, độc lập, thống nhất và phồn vinh."

- Báo *Nhân Dân*, số 3331, ngày 11-5-1963.
- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 5, ngày 11

Tại Hà Nội, Chủ tịch Hồ Chí Minh, Trưởng đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam hội đàm với Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Trung Quốc do Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ, Phó Chủ tịch Đảng Cộng sản Trung Quốc làm Trưởng đoàn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3332, ngày 12-5-1963.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 275.

Tháng 5, ngày 12

6 giờ 30, tại Quảng trường Ba Đình, Chủ tịch Hồ Chí Minh tham dự cuộc mít tinh trọng thể của hơn 20 vạn nhân dân Hà Nội chào mừng Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ và các vị khách quý Trung Quốc.

Sau diễn văn của bác sĩ Trần Duy Hưng, Chủ tịch Ủy ban hành chính Thành phố Hà Nội và của Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ, Chủ tịch Hồ Chí Minh phát biểu ý kiến, Người nhắc lại mối quan hệ của Người với các ông Lưu Thiếu Kỳ, Trần Nghị 40 năm trước đây. Người thay mặt nhân dân Việt Nam gửi lời thăm tới Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc, nhân dân Trung Quốc và nhân dân Thủ đô Bắc Kinh.

Tối, tại Đại sứ quán Trung Quốc, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự bữa cơm thân mật do Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ mời.

- Báo *Nhân Dân*, số 3333, ngày 13-5-1963.
- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 275.

Tháng 5, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ ở Nhà nghỉ Hồ Tây và cùng thưởng ngoạn phong cảnh Hồ Tây.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Biên niên tiếp khách quốc tế của Chủ tịch Hồ Chí Minh, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 276.

Tháng 5, ngày 14

7 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh hội ý với Bộ Chính trị về Tuyên bố chung.

9 giờ, do Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ dẫn đầu, hai đoàn đại biểu Nhà nước Việt Nam và Trung Quốc tiếp tục hội đàm.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 276.

Tháng 5, ngày 15

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng với Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ vào thăm Trường Nguyễn Ái Quốc Trung ương (nay là Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh).

Sau bài nói của ông Trường Chinh, Giám đốc nhà trường và đáp từ của Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã thân mật nói chuyện với anh chị em học viên, nhấn mạnh ý nghĩa chuyến sang Việt Nam của Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ, căn dặn cán bộ đảng viên cần ra sức học tập chủ nghĩa Mác-Lênin, học tập đạo đức cách mạng, tác phong giản dị và thực hiện tốt những điều khuyên bảo của Lưu Chủ tịch.

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Người cùng Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ vui đón 500 em thay mặt 10 vạn thiếu niên nhi đồng Việt Nam và Hoa kiều ở Thủ đô đến chào mừng.

Cùng ngày, tại Vườn hoa Phủ Chủ tịch và Công viên Thống Nhất, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị khách quý Trung Quốc trồng hai cây đa lưu niệm chuyến đi thăm Việt Nam của Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ.

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc chiêu đãi của Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ và phu nhân. Trong lời đáp, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói lên niềm phấn khởi của nhân dân Việt Nam trong những ngày Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ và các vị cùng đi ở thăm nước ta, cảm ơn sự giúp đỡ chí tình của Đảng Cộng sản và nhân dân Trung Quốc đối với nhân dân Việt Nam.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh có cuộc gặp gỡ riêng với Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ tại khu nghỉ mát Hồ Tây.

- Báo *Nhân Dân*, số 3336, ngày 16-5-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 72-74.
- *Ngày ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự*

kiện, Hà Nội, 2004, tr. 276.

Tháng 5, ngày 16

7 giờ 45, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ ký bản *Tuyên bố chung*. Sau khi ký, hai vị đã ôm hôn nhau thăm thiết giữa những tràng vỗ tay nồng nhiệt, rồi cùng nâng cốc chúc tình hữu nghị Việt - Trung mãi mãi vững bền.

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị đại biểu Đảng và Chính phủ ta tới sân bay Gia Lâm tiễn Đoàn đại biểu Đảng và Nhà nước Trung Quốc.

Trong lời tiễn biệt, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: "Tình hữu nghị giữa hai nước và hai đảng chúng ta, cũng như tình đoàn kết nhất trí giữa tất cả các nước trong phe xã hội chủ nghĩa và các đảng cộng sản anh em, là của quý vô giá của chúng ta, nó bảo đảm chắc chắn nhất cho mọi thắng lợi của cách mạng".

Kết thúc lời tiễn, Người đọc bốn câu thơ:

*"Tiễn đưa, chẳng muốn chia tay,
Bạn về cố quốc nước mây nghìn trùng.*

Cầm tay, lòng lại dặn lòng:

Cùng nhau giương ngọn cờ hồng Mác-Lê".

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các Đoàn đại biểu Hội đồng toàn quốc các công đoàn Nhật Bản, Đoàn đại biểu Tổng Liên đoàn cách mạng Cuba và Đoàn đại biểu Tổng Công hội Ấn Độ. Người ân cần hỏi thăm sức khỏe các đại biểu và nhờ chuyển lời thăm hỏi của Người tới anh chị em công nhân, lao động và các cháu thiếu nhi Nhật Bản, Cuba, Ấn Độ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3337, ngày 17-5-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 75-76.
- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 277.

Tháng 5, trước ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho anh Đinh Tiên Liệu, cán bộ y tế miền Nam tập kết, vì những thành tích xuất sắc trong công tác.

- Báo *Nhân Dân*, số 3338, ngày 18-5-1963.

Tháng 5, ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ nhất của Hội Phổ biến khoa học, kỹ thuật Việt Nam¹⁾.

Trong bài nói, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ chính sách, phương châm, đường lối công tác nghiên cứu, phổ biến khoa học - kỹ thuật của Đảng và Nhà nước; phân tích tình hình khoa học và kỹ thuật của ta hiện nay, góp một số ý kiến về phương

hướng hoạt động và những nhiệm vụ trước mắt của Hội.

Người căn dặn các hội viên cần phải ra sức đem hiểu biết của mình phổ biến rộng rãi trong nhân dân, góp phần đẩy mạnh thi đua, sản xuất nhiều, nhanh, tốt, rẻ. Những điều đem phổ biến phải thiết thực, chính xác, dân hiểu được và làm được. Mặt khác, phải đi sát cơ sở để nắm bắt được yêu cầu của công nhân, nông dân, giúp họ cải tiến kỹ thuật, phát triển sản xuất, đồng thời tổng kết những kinh nghiệm quý báu trong nhân dân, học tập những đức tính cần cù, giản dị và thiết thực của họ để họ trau dồi thêm tư tưởng và tác phong của mình.

- Báo Nhân Dân, số 3339, ngày 19-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1996, t. 11, tr. 77-80.

Tháng 5, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Đại hội Đảng bộ tỉnh Nam Định.

Phát biểu ý kiến với Đại hội, Người biểu dương Đảng bộ và nhân dân Nam Định trong mấy năm qua "đã cố gắng vươn lên và thu được một số thành tích về các mặt", đồng thời Người cũng thẳng thắn nhận xét: "Thành tích còn ít và tiến bộ còn chậm".

Phân tích nguyên nhân của tình hình trên, Người chỉ rõ: Đó là vì lãnh đạo còn yếu, sinh hoạt của nhiều chi bộ chưa tốt, việc giáo dục đảng viên chưa chặt chẽ và kịp thời. Cán bộ, đảng viên chưa gương mẫu, thậm chí vi phạm kỷ luật của Đảng, pháp luật của Nhà nước, mất đạo đức cách mạng của người đảng viên, làm gương xấu cho quần chúng; tinh uỷ kém đoàn kết, nội bộ thiếu dân chủ, lãnh đạo còn chung chung, chưa đi sâu đi sát, chưa chú ý việc lãnh đạo điển hình, thiếu tập trung thường xuyên vào công tác trọng tâm. Kết quả là ảnh hưởng không tốt đến các ngành, các cấp trong tỉnh, đến việc thực hiện các chủ trương công tác chung của địa phương.

Người chỉ thị: "Các cấp, từ chi bộ đến tỉnh uỷ, phải vì lợi ích chung của Đảng và của nhân dân mà tự phê bình một cách thành khẩn và thẳng thắn. Mỗi đảng viên, mỗi chi bộ phải luôn luôn tự hỏi: mình đã xứng đáng với vai trò lãnh đạo của Đảng hay chưa?".

Sau đó, Người đến thăm Nhà máy dệt Nam Định, khu tập thể của cán bộ công nhân viên. Tại nhà ăn tập thể của Nhà máy, Người ân cần hỏi han tình hình sinh hoạt, học tập và ăn ở của công nhân, nhắc nhở mọi người đẩy mạnh thi đua sản xuất với Nhà máy dệt Bình Nhưỡng (Triều Tiên) và phải tổ chức cải thiện đời sống cho tốt hơn. Đến thăm bệnh viện tỉnh, Người căn dặn cán bộ, nhân viên cần thực hiện câu "Lương y kiêm từ mẫu", nâng cao tinh thần trách nhiệm để phục vụ người bệnh được tốt.

Gặp gỡ và nói chuyện với trên năm vạn đồng bào và cán bộ trong tỉnh, Chủ tịch khen ngợi cán bộ và nhân dân Nam Định đã có cố gắng, tiến bộ về các mặt trong hai năm qua. Người nhắc nhở toàn thể đảng viên, nhân dân trong tỉnh phải đoàn kết chặt chẽ, ra sức thi đua thực hiện tốt các nghị quyết của Đại hội đảng bộ tỉnh,

làm cho Nam Định trở thành một tỉnh tiên tiến.

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh xem vở kịch *Chị Tâm đi tìm Đảng* tại Hội trường Nhà máy dệt Nam Định.

Vở diễn kết thúc, Người lên sân khấu tặng một bó hoa tươi cho nữ diễn viên Kim Liên, người thủ vai chị Tâm, và nói:

- Cháu diễn tốt, nhưng cần cố gắng hơn nữa để xứng đáng là người con gái của Đảng.

- Báo *Nhân Dân*, số 3345 và số 3347, ngày 25 và ngày 27-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 81-91.

- *Bác Hồ với nghệ thuật sân khấu*, Viện Sân khấu, Hà Nội xuất bản, 1990, tr. 78.

Tháng 5, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chào mừng Hội nghị các vị đứng đầu các nước châu Phi độc lập²⁾. "Chúc Hội nghị thu được nhiều thắng lợi trong việc đoàn kết các nước châu Phi, đẩy mạnh phong trào đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân cũ và mới, giữ gìn chủ quyền dân tộc và giúp đỡ các phong trào giải phóng dân tộc, bảo vệ hoà bình ở châu Phi và trên thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3343, ngày 23-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 92.

Tháng 5, ngày 26

Bài viết *Một cuộc hội nghị rất quan trọng* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3346, giới thiệu về cuộc Hội nghị các vị đứng đầu các nước châu Phi độc lập và những biến đổi chính trị ở châu Phi từ sau Chiến tranh thế giới thứ hai.

Về ý nghĩa của Hội nghị, bài báo viết: "Hội nghị này đã làm nổi bật sự thất bại nhục nhã và bước đường cuối cùng của chủ nghĩa thực dân. Nó làm nổi bật thắng lợi to lớn của cuộc cách mạng giải phóng dân tộc".

- Báo *Nhân Dân*, số 3346, ngày 26-5-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 93-94.

Tháng 5, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh ra tuyên bố lên án tội ác của Mỹ - Diệm đã đàn áp tàn bạo đồng bào theo đạo Phật ở miền Nam. Tuyên bố nhấn mạnh: "Bè lũ Ngô Đình Diệm đã gây ra những tội ác tày trời, là vì có quan thầy Mỹ ủng hộ chúng. Đế quốc Mỹ là kẻ đã phá hoại Hiệp định Giơnevơ; là kẻ đã vũ trang xâm lược miền Nam Việt Nam; là kẻ đã nuôi dưỡng bọn Ngô Đình Diệm buôn dân bán nước... Nhân dân

Việt Nam kiên quyết đòi đế quốc Mỹ rút khỏi miền Nam Việt Nam. Vấn đề miền Nam phải do nhân dân miền Nam tự giải quyết".

Cùng ngày, bài viết *Cần phải kiên quyết chấm dứt tệ nấu rượu lậu* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3349, nêu đích danh một số địa phương còn nấu rượu lậu và phân tích những tác hại của tệ xấu này. Tác giả yêu cầu: "Các cấp đảng bộ và chính quyền phải tuyên truyền giải thích cho nhân dân thấy rõ rằng *nấu rượu lậu là một việc phạm pháp luật và rất xấu xa*, đồng thời phải có kỷ luật rất nghiêm khắc đối với những kẻ ngoan cố không chịu sửa chữa".

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 20-LCT, tặng thưởng 4 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhất*, 44 *Huân chương Kháng chiến hạng Nhì*; 1326 *Huân chương Kháng chiến hạng Ba* cho các cán bộ, công nhân, viên chức công tác ở các cơ quan trung ương và địa phương có thành tích trong thời kỳ kháng chiến.

- Lệnh số 21-LCT, tặng thưởng 39.285 *Huân chương Chiến sĩ vẻ vang hạng Ba* cho các cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân Việt Nam và Công an nhân dân vũ trang có thành tích phục vụ trong quân đội và công an vũ trang từ ngày hoà bình lập lại (20-7-1954).

- Lệnh số 22-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho Trưởng đoàn chuyên gia Trung Quốc Trương Bội Thức và *Huân chương Lao động hạng Ba* cho hai công trình sư Trung Quốc đã có công giúp nhân dân Việt Nam xây dựng Nhà máy giấy Việt Trì.

- Lệnh số 23-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Giáo sư Tiến sĩ Xtêfan Mannêđắcxki, Viện trưởng Viện Vật lý địa cầu Ba Lan, đã góp phần quan trọng vào việc thực hiện chương trình hợp tác khoa học giữa Việt Nam và Ba Lan trong Năm vật lý địa cầu quốc tế (1957-1958) và giúp Việt Nam xây dựng ngành vật lý địa cầu.

- Lệnh số 24-LCT, tặng thưởng 9 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 43 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các cán bộ, giáo viên và nhân viên Trung Quốc đã có công chăm sóc dạy dỗ học sinh Việt Nam ở Khu học xá Nam Ninh và Trường phổ thông Quế Lâm từ năm 1953 đến năm 1958.

- Lệnh số 25-LCT, tặng thưởng 2 *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Trưởng đoàn chuyên gia Trung Quốc Trương Tử Lâm và Tổng công trình sư Thẩm Diễn Cơ; 1 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 4 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các giáo sư, công trình sư, kỹ thuật viên Trung Quốc có công giúp Việt Nam khôi phục và phát triển công tác thủy lợi.

- Lệnh số 26-LCT, tặng thưởng 3 *Huân chương Lao động hạng Nhất*; 7 *Huân chương Lao động hạng Nhì*; 11 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các đơn vị và các cá nhân thuộc Đoàn 95 đã hoàn thành rất tốt nhiệm vụ.

- *Những sự kiện lịch sử Đảng*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1985, t. IV, tr. 271.

- Báo *Nhân Dân*, số 3349, ngày 29-5-1963.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 5, ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 27-LCT, tặng thưởng 2 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 15 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 114 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho các đơn vị, cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân đã hoàn thành tốt nhiệm vụ; truy tặng 10 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 109 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 119 liệt sĩ đã hy sinh anh dũng trong khi làm nhiệm vụ.
- Lệnh số 28-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Quân công hạng Ba*, 3 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 12 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 47 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho các đơn vị, cán bộ và chiến sĩ Quân đội nhân dân có thành tích trong phong trào thi đua yêu nước năm 1962.
- Lệnh số 29-LCT, tặng thưởng 10 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 69 *Huân chương Lao động hạng Nhì*, 426 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các đơn vị và cá nhân có thành tích trong phong trào thi đua yêu nước năm 1962.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 6, ngày 2

Bài viết *Thắng lợi - khó khăn - thắng lợi* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3353. Tác giả khẳng định những nhận định của Quốc hội về những thắng lợi trên các mặt chính trị, kinh tế, văn hoá của miền Bắc trong chín năm qua, đồng thời nhấn mạnh những khó khăn mà chúng ta đã và sẽ còn gặp phải. Nhưng đó là những khó khăn tạm thời trong bước trưởng thành mà khắc phục được nó, chúng ta sẽ giành được thắng lợi nhiều hơn nữa, lớn hơn nữa. Phương hướng khắc phục những khó khăn đó, như tác giả viết, là "toàn dân phải nâng cao tinh thần làm chủ, kết hợp chặt chẽ phong trào thi đua yêu nước với ba cuộc vận động³⁾ do Đảng và Chính phủ đã phát động".

- Báo *Nhân Dân*, số 3353, ngày 2-6-1963.

Tháng 6, trước ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 cá nhân có thành tích trong công tác, nêu gương người tốt, việc tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 3354, ngày 3-6-1963.

Tháng 6, trước ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người để mừng thọ 7 Việt kiều từ 75 tuổi trở lên ở Thái Lan mới hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 3356, ngày 5-6-1963.

Tháng 6, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng ngày sinh lần thứ 62 của Tổng thống nước Cộng hoà Indônêxia Xucác-nô. "Chúc Tổng thống mạnh khoẻ, sống lâu để lãnh đạo nhân dân Indônêxia anh em thu nhiều thắng lợi trong sự nghiệp xây dựng đất nước giàu mạnh, góp phần bảo vệ hoà bình ở châu Á và trên thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3359, ngày 8-6-1963.

Tháng 6, trước ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 7 thiếu nhi có tinh thần hiếu học, dũng cảm, nêu gương người tốt, việc tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 3361, ngày 10-6-1963.

Tháng 6, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 30-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho bà Diên Tỷ, chuyên gia Trung Quốc về ngoại ngữ, có thành tích đào tạo bồi dưỡng cán bộ phiên dịch Việt Nam.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 6, ngày 13

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp và góp một số ý kiến với Đảng đoàn Bộ Công an về việc đối phó với biệt kích. Người chỉ thị 4 điểm:

1- Phải có ngay một kế hoạch toàn diện để kịp thời đối phó với tình hình vì từ đầu tháng 6 (1963) địch đã tung gián điệp với quy mô ráo riết. Việc đối phó không chỉ đối với bọn nhảy dù mà cả bọn đi đường bộ, đường biển và phải có kế hoạch cho từng địa phương. Các địa phương cần phải động viên các lực lượng công an, bộ đội, dân quân và quần chúng tham gia một cách chặt chẽ.

2- Từ nay về sau, công an phải duyệt các vấn đề đưa ra. Việc tuyên truyền xử bọn biệt kích ở Hà Tĩnh vừa qua là có khuyết điểm, rất sơ hở, vừa lộ bí mật vừa có hại về chính trị.

3- Chưa nên đặt vấn đề tổ chức xét xử công khai thành một đợt lớn, vì nếu xử nhiều quá cùng một lúc, quần chúng sẽ hoang mang, bọn phản động sẽ lợi dụng xuyên tạc kích động. Có thể xử những vụ điển hình. Vấn đề quan trọng là cần giáo dục cho sâu sắc. Cũng có thể xử ở địa phương mà không cần đưa lên báo chí. Cũng có bọn không xử cũng được.

4- Cần họp ngay các bí thư tỉnh uỷ để phổ biến tình hình. Nên họp theo từng khu vực cho nhanh. Triệu tập cả các đồng chí phụ trách công an, quân đội, uỷ ban, thanh niên.

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với ngành công an nhân dân Việt Nam*, Viện Nghiên cứu khoa học công an xuất bản, 1980, tr. 49-50.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 95-96.

Tháng 6, ngày 15

Bài viết nhan đề: *Tội ác của Mỹ - Diệt của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3366, lên án cái gọi là "văn minh kiểu Mỹ" và "bình đẳng kiểu Mỹ" mà Mỹ vẫn thường khoe khoang.

Bài báo còn tố cáo tội ác của Mỹ - Diệt đang dùng mọi thủ đoạn để đàn áp phong trào đấu tranh của đồng bào Phật giáo ở miền Nam và khẳng định: "Dân tộc có độc lập thì tôn giáo mới được tự do. Đó là một chân lý bất di bất dịch. Cuộc đấu tranh anh dũng của đồng bào theo đạo Phật là một bộ phận trong cuộc đấu tranh chung của nhân dân miền Nam", chắc chắn các tín đồ Phật giáo cũng như tín đồ các tôn giáo khác sẽ cùng toàn thể nhân dân đoàn kết chặt chẽ, đánh đổ ách thống trị hung ác của Mỹ - Diệt.

- Báo *Nhân Dân*, số 3366, ngày 15-6-1963.

Tháng 6, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 31-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho Phrandisêch Turođéc, chuyên gia của nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc, có công giúp Việt Nam xây dựng ngành nghệ thuật múa rối.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 6, trước ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 2 cá nhân có thành tích thu mua nông sản và có tinh thần dũng cảm cứu người.

- Báo *Nhân Dân*, số 3370, ngày 19-6-1963.

Tháng 6, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về cách mạng miền Nam. Phân tích âm mưu, thái độ của địch, Người nói: "Phải đề phòng Mỹ - Diệt châu⁴⁾ với nhau đánh mình, Mỹ sẽ liều mạng hơn". Người đề ra nhiệm vụ của quân và dân miền Nam: "Phải lượm súng giặc, phải lập tự vệ bí mật...".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 32-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn xiếc "Chiến sĩ nhân dân giải phóng quân Trung Quốc" sang thăm và biểu diễn tại nước ta.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 6, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư chào mừng Đại hội Tổ, đội lao động xã hội chủ nghĩa toàn miền Bắc³³. Trong thư, Người khẳng định phong trào thi đua yêu nước được phát động từ 15 năm trước đây (19-6-1948) "đã đưa lại cho chúng ta thắng lợi trong kháng chiến và thành công trong sự nghiệp về sau", và phong trào thi đua tổ, đội lao động xã hội chủ nghĩa hiện nay là một bước tiến mới, rất đáng mừng của phong trào thi đua yêu nước, từ chỗ thi đua từng người nay dần dần tiến lên thi đua tập thể.

Người góp cho Đại hội một số ý kiến về nội dung thi đua tổ, đội lao động xã hội chủ nghĩa, phương hướng hoạt động để duy trì và đẩy mạnh phong trào.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô N.X.Khorútsốp nhân dịp Liên Xô phóng thành công chuyến bay sóng đôi hai con tàu vũ trụ *Phương Đông 5* và *Phương Đông 6*.

Ca ngợi chiến công của nữ Anh hùng phi công vũ trụ Liên Xô Têrécôva, bức điện viết:

"Rõ ràng là dưới chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa cộng sản, người phụ nữ dũng cảm có thể hoàn thành mọi nhiệm vụ mà người đàn ông dũng cảm có thể làm, dù nhiệm vụ ấy đòi hỏi rất nhiều tài năng và nghị lực như việc lái các con tàu vũ trụ *Phương Đông*".

- Báo *Nhân Dân*, số 3371 và 3372, ngày 20 và ngày 21-6-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 97-98.

Tháng 6, ngày 23

Bài viết *Bích Vân đã thắng* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3374, kể lại câu chuyện xảy ra trong một gia đình trí thức "nửa cũ nửa mới". Thông qua diễn biến tư tưởng của người cha còn nặng quan niệm cũ về mục đích nuôi con ăn học, sau đã dần dần thấy rõ cách nghĩ không đúng của mình, tác giả nhấn mạnh về mục tiêu của công tác giáo dục, vai trò của người trí thức trong thời đại mới, và ca ngợi cách suy nghĩ đúng đắn, việc làm tiên bộ của lớp trẻ hiện nay mà cô học sinh tốt nghiệp phổ thông Bích Vân là tiêu biểu.

- Báo *Nhân Dân*, số 3374, ngày 23-6-1963.

Tháng 6, trước ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 7 cá nhân có thành tích trong sản xuất, làm thủy lợi, nêu cao gương tốt về tinh thần hiếu học, về đạo đức cách mạng.

- Báo *Nhân Dân*, số 3376, ngày 25-6-1963.

Tháng 6, ngày 26

Trong bài *Đại hội phụ nữ quốc tế*, ký bút danh Thanh Lan, đăng báo *Nhân Dân* số 3377, giới thiệu về Đại hội Phụ nữ quốc tế đang diễn ra ở Mátxcôva, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ: Muốn thực hiện mục tiêu của đại hội là đấu tranh cho hoà bình, độc lập, tự do của phụ nữ, hạnh phúc của trẻ thơ thì "phải ngăn ngừa chiến tranh. Muốn ngăn ngừa chiến tranh thì phải đấu tranh chống âm mưu gây chiến, tức là bọn thực dân đế quốc". Chính vì lẽ đó mà "người phụ nữ miền Nam Việt Nam đang chen vai sát cánh cùng toàn dân dũng cảm chiến đấu chống Mỹ, Diệm. Phụ nữ miền Bắc thì đều hăng hái thi đua tăng gia sản xuất, thực hiện tiết kiệm, để ủng hộ chị em ruột thịt ở miền Nam".

- Báo *Nhân Dân*, số 3377, ngày 26-6-1963.

Tháng 6, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng ngày sinh lần thứ 70 của Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Xã hội thống nhất Đức, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước nước Cộng hoà Dân chủ Đức Vante Unbrich.

Bức điện viết: "Tôi chân thành chúc đồng chí mạnh khoẻ sống lâu để cùng Đảng Xã hội thống nhất Đức và Hội đồng Nhà nước nước Cộng hoà Dân chủ Đức lãnh đạo nhân dân Đức anh em thu nhiều thắng lợi mới trong việc xây dựng chủ nghĩa xã hội và góp phần bảo vệ hoà bình ở châu Âu và thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3381, ngày 30-6-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 102.

Tháng 6, trước ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho anh Tô Công Mai vì thành tích xây dựng ngành mẫu giáo vỡ lòng ở xã Phúc Thịnh (Đông Anh, Hà Nội) và ông Nguyễn Văn Túc, Phó trưởng ga An Phúc vì hành động dũng cảm cứu người.

Người còn gửi tặng huy hiệu mừng thọ 9 kiêu bào từ 75 đến 93 tuổi ở Thái Lan hồi hương.

- Báo *Nhân Dân*, số 3379, ngày 28-6-1963.

Tháng 6, ngày 29

Bài viết nhan đề: *Hoà bình kiểu Mỹ tức là bình họa* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3380. Bằng những sự thật về việc Mỹ đóng quân và xây dựng căn cứ quân sự ở nước ngoài, những tội ác của Mỹ gây ra ở miền Nam Việt Nam, dư luận của chính giới Mỹ lên án các cuộc chiến tranh phi nghĩa do Mỹ gây ra, tác giả vạch trần tính chất dối trá của cái gọi là "chiến lược hoà bình" do Tổng thống Mỹ Kennơđi tuyên bố ngày 10-6-1963 và chỉ rõ: bản tính "ngôn bất cố hành"⁵⁾ và những tuyên bố đường mật ấy chẳng những không lừa bịp được nhân dân các nước, mà cũng không lừa bịp được nhân dân Mỹ.

Bài báo kết luận: "Nhân dân Việt Nam cũng như nhân dân lương thiện trên thế giới ai cũng muốn hoà bình. Nhưng phải đoàn kết đấu tranh chống đế quốc thực dân thì mới giành được hoà bình thật sự".

- Báo *Nhân Dân*, số 3380, ngày 29-6-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 103-105.

Tháng 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp và giao nhiệm vụ mới cho ông Hà Huy Giáp lúc này đang làm Thứ trưởng Bộ Giáo dục. Người nói: "Chú làm giáo dục quen rồi. Giáo dục có nề nếp. Bây giờ Trung ương muốn điều động chú giúp ông Hoàng Minh

Giám làm công tác văn hoá và phụ trách các hội văn nghệ. Công tác giáo dục có sẵn nề nếp. Ai đậu bằng gì thì dạy trường nào, lớp mấy. Tiếp xúc với các nhà giáo cũng dễ. Văn hoá, văn nghệ thì không tiếp xúc được tập thể. Họ đòi tình cảm là chính. Phê bình họ, phải lý, tình đi đôi với nhau. Làm họ buồn, họ không sáng tác được. Chú có cái nhược điểm hay nói thẳng. Chú trực tính, được cái là không đề bụng, không trù dập ai. Nói thẳng là tốt, nhưng phải lựa lời mà nói, lựa lúc mà nói.

Gặp nhà giáo, chú có thể gặp tập thể. Gặp văn nghệ sĩ, chú phải gặp riêng từng người một. Nói chung, lãnh đạo ai cũng vậy, phải có lý có tình. Đối với văn nghệ sĩ, phải có tình trước mới đưa họ vào lý. Công việc chú bây giờ khó hơn trước nhiều. Rốt cuộc, mình hiểu anh em, coi trọng anh em thì anh em coi trọng mình, nghe mình.

Văn nghệ sĩ góp phần rất nhiều vào công việc đào tạo con người mới. Lúc trước, chú ở Bộ Giáo dục. Ngành giáo dục cũng đào tạo con người, nhưng chủ yếu ở phần trí tuệ. Bộ chưa thực hiện sự kết hợp sản xuất và học tập là còn phạm thiếu sót quan trọng. Chúng ta đào tạo các cháu thành những con người biết cải tạo đời, yêu lao động. Học để cải tạo đời mà không tham gia lao động sản xuất thì không cải tạo được. Yêu lao động mới yêu nhân dân, yêu khoa học, yêu Tổ quốc, yêu đạo đức".

- Hà Huy Giáp: *Đời tôi, những điều nghe thấy và sống*, Hồi ký cách mạng, Nxb. Thành phố Hồ Chí Minh, 1994, tr. 165-166.

Tháng 7, trước ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh nhân danh Hội trưởng danh dự của Hội Hồng thập tự⁶⁾ Việt Nam gửi lời mừng tới Hội Hồng thập tự Việt Nam và các nước trên thế giới nhân kỷ niệm 100 năm thành lập Hội Hồng thập tự quốc tế (1863-1963).

- Báo *Nhân Dân*, số 3382, ngày 1-7-1963.

Tháng 7, trước ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Chủ tịch Quốc hội Phêra Abát nhân Ngày độc lập của nước Cộng hoà Angiêri dân chủ và nhân dân. "Chúc nhân dân Angiêri anh em thu được nhiều thắng lợi to lớn trong công cuộc xây dựng đất nước giàu mạnh, góp phần quan trọng vào việc giữ gìn hoà bình ở châu Phi và trên thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3385, ngày 4-7-1963.

Tháng 7, ngày 5

Tại Câu lạc bộ Ba Đình (Hà Nội), Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu các đội bóng đá các nước xã hội chủ nghĩa (SKDA) sang thi đấu ở Việt Nam.

Trong câu chuyện kể với các bạn quốc tế, Người nói bằng tiếng Nga: "Hằng ngày tôi vẫn tập thể dục..."

- Tư liệu của Cục Đối ngoại, Bộ Quốc phòng.

Tháng 7, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 33-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn chuyên gia Trung Quốc trong Đội Liên hiệp Việt-Trung điều tra biển, đã lập thành tích xuất sắc trong công tác điều tra tổng hợp vịnh Bắc Bộ.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 7, trước ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 5 cá nhân đã nêu cao tinh thần làm chủ hợp tác xã, có nhiều thành tích trong sản xuất, có sáng kiến trong cải tiến công cụ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3389, ngày 8-7-1963.

Tháng 7, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh và Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới Chủ tịch Chủ tịch đoàn Quốc hội J. Sămbu và Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hòa nhân dân Mông Cổ I.U. Xêđenban nhân dịp hai ông được tái cử chức vụ cũ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3391, ngày 10-7-1963.

Tháng 7, ngày 9

Bài viết "*Sư hình*"⁷⁾ của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3390. Sau khi tỏ lời khen ngợi những việc làm tốt đẹp của nhiều thầy giáo, tác giả đã phê phán một số việc làm thiếu gương mẫu, kém đạo đức của các thầy giáo Trường cấp II xã Đại Thạch và Liên Châu ở Hà Đông. Việc làm của họ vừa ảnh hưởng không tốt đến vinh dự cao quý của người thầy giáo, vừa ảnh hưởng xấu đến các em học sinh, những thầy giáo này không tiêu biểu cho "*Sư hình*" mà họ đã "*sinh hư*".

- Báo *Nhân Dân*, số 3390, ngày 9-7-1963.

Tháng 7, trước ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 8 cá nhân có thành tích trong sản xuất và nêu gương đạo đức xã hội chủ nghĩa. Tiêu biểu như cụ Nguyễn Thị Hồng, 70 tuổi ở thị xã Hà Đông, 4 lần nhặt được của rơi đều đem trả lại người mất; ông Phạm Viết Đệ, ở phố Hai Bà Trưng (Hà Nội) cứu được 5 cháu sắp chết đuối ở sông Hồng.

- Báo *Nhân Dân*, số 3391, ngày 10-7-1963.

Tháng 7, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh và Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước nước Cộng hòa nhân dân Mông Cổ nhân kỷ niệm lần thứ 42 Quốc khánh của nước này.

- Báo *Nhân Dân*, số 3392, ngày 11-7-1963.

Tháng 7, ngày 14

Bài viết *Một cán bộ gương mẫu* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3395, giới thiệu người bí thư chi bộ kiêm đại đội trưởng, một cán bộ sản xuất cừ, lãnh đạo giỏi của Công xã Du Triệu, tỉnh Chiết Giang (Trung Quốc).

- Báo *Nhân Dân*, số 3395, ngày 14-7-1963.

Tháng 7, ngày 15

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi nghỉ ở Tam Đảo.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 7, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh lên thăm và nói chuyện với Đại hội Đảng bộ tỉnh Vĩnh Phúc. Người nhắc nhở Vĩnh Phúc cần làm tốt ba cuộc vận động, nhất là phải làm tốt cuộc vận động cải tiến quản lý hợp tác xã, cải tiến kỹ thuật, vì Vĩnh Phúc là tỉnh nông nghiệp. Người lưu ý đại hội cần bàn bạc, thảo luận những vấn đề thiết thực, nêu được những biện pháp thiết thực, tránh đưa ra nhiều nghị quyết, khẩu hiệu chung chung. "Phải làm được những điều mà Trung ương Đảng đã nêu. Làm được bao nhiêu thành công bấy nhiêu. Làm được nhiều thành công nhiều, làm được vừa thành công vừa, làm được ít thành công ít".

- *Bác Hồ với Vĩnh Phú*, Ty Văn hoá Vĩnh Phú xuất bản, 1975, tr. 51.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 106-107.

Tháng 7, trước ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 9 cá nhân có thành tích trong công tác, sản xuất, nêu gương đạo đức cách mạng. Trong đó có những người như Mé In, 70 tuổi, ở Gò Mu (Hoà Bình) cứu được con trâu của hợp tác xã bị sa lầy sắp chết; anh Phạm Minh, Việt kiều mới về nước, có nhiều sáng kiến cải tiến công cụ; các em Nguyễn Thị Tiết, Lê Bá Cán... đã dũng cảm cứu bạn khỏi chết đuối.

- Báo *Nhân Dân*, số 3398, ngày 17-7-1963.

Tháng 7, ngày 20

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các đoàn đại biểu quốc tế sang thăm nước ta nhân dịp kỷ niệm ngày ký Hiệp định Giơnevơ lập lại hoà bình ở Đông Dương (20-7) và "Tuần đấu tranh chống đế quốc Mỹ xâm lược".

Thay mặt Chính phủ và nhân dân Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh cảm ơn các vị khách quốc tế, coi đó là một nguồn cổ vũ lớn đối với nhân dân Việt Nam và đặc biệt là đối với nhân dân miền Nam Việt Nam.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh và Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Cộng hoà nhân dân Ba Lan nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 19 của nước này.

Bức điện viết: "Nhân dân Việt Nam rất vui mừng trước những thành tích to lớn mà nhân dân Ba Lan đã thu được. Đó là một nguồn cổ vũ quý báu đối với nhân dân Việt Nam chúng tôi trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh nhằm thực hiện hoà bình thống nhất đất nước mình".

- Báo *Nhân Dân*, số 3402 và 3403, ngày 21 và 22-7-1963.

Tháng 7, trước ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho em Ngô Xuân Hào, 13 tuổi, học sinh ở Yên Hưng (Quảng Ninh) đã dũng cảm cứu bạn khỏi chết đuối và bác sĩ Lê Thị Diễm Hương ở Bệnh viện C (Hà Nội) đã 10 lần cho máu cứu bệnh nhân.

- Báo *Nhân Dân*, số 3404, ngày 23-7-1963.

Tháng 7, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới Tổng thống Ótvandô Đoocticôt Tôradô và Thủ tướng Phiden Caxtorô Rudơ nhân dịp kỷ niệm lần thứ 10 Ngày khởi nghĩa 26-7 của nhân dân Cuba.

Bức điện có đoạn: "Lịch sử 10 năm qua của cách mạng Cuba anh dũng là những thành tích vĩ đại cổ vũ mạnh mẽ nhân dân châu Mỹ latinh và các dân tộc bị áp bức đang đấu tranh để giành độc lập, tự do.

Nhân dân Việt Nam rất tự hào có người bạn chiến đấu là nhân dân Cuba anh hùng và coi những thắng lợi của nhân dân Cuba cũng như những thắng lợi của bản thân mình".

- Báo *Nhân Dân*, số 3407, ngày 26-7-1963.

Tháng 7, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Hội nghị phổ biến Nghị quyết của Bộ Chính trị về cuộc vận động "Ba xây, ba chống"⁸⁾.

Trong bài phát biểu tại Hội nghị, Người nêu rõ ý nghĩa của cuộc vận động và tập trung phân tích nội dung của "ba xây, ba chống". Nói về mối quan hệ giữa hai vấn đề đó, Người chỉ rõ: "Làm "ba chống" triệt để nhằm bảo đảm cho công việc "ba xây" thành công. "Ba xây" phát triển mạnh mẽ thì đối tượng "ba chống" sẽ được xoá bỏ tận gốc". Người nhấn mạnh phương châm của cuộc vận động này là *lấy giáo dục làm chính*: Khen ngợi những người tốt, việc tốt; khuyến khích những người có khuyết điểm tự giác, cố gắng sửa chữa để trở thành người tốt.

Người đã góp với Hội nghị một số điểm cần chú ý nhằm thực hiện tốt cuộc vận động này.

Nhân dịp kỷ niệm Ngày Thương binh, liệt sĩ (27-7), Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho Trương Viết Hùng (quê ở Bạc Liêu, Nam Bộ) là thương binh mù hai mắt vẫn tích cực tham gia công tác và có nhiều thành tích.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 34-LCT, tặng thưởng 3 *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ba công trình sư Trung Quốc về trắc địa, kiến trúc và vật liệu xây dựng; 3 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho ba công trình sư Trung Quốc lắp ráp kết cấu kim loại, kỹ thuật viên xây lò và kỹ thuật viên đường ống, vì đã có công giúp nhân dân Việt Nam xây dựng Khu gang thép Thái Nguyên.
- Lệnh số 35-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho công trình sư Trung Quốc Vương Khánh Trương và *Huân chương Lao động hạng Ba* cho công trình sư Trung Quốc Phan Tế Liêm, vì đã có công giúp Việt Nam khôi phục và phát triển đường sắt.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 108-112.

- *Hồ Chí Minh những sự kiện*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1987, tr. 342.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 7, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến làm việc tại Đại sứ quán Liên Xô ở Hà Nội.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 8, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp bà Miéccta Anphôngxô Rôđrighét, đại biểu Cuba sang dự lễ kỷ niệm ngày 26-7 của Cuba tổ chức tại Việt Nam và bà Mácta Đê Prétxơ, đại biểu phụ nữ Cuba sang dự "Tuần đấu tranh chống đế quốc Mỹ xâm lược" của nhân dân Việt Nam nhân dịp kỷ niệm ngày 20-7.

- Báo *Nhân Dân*, số 3419, ngày 7-8-1963.

Tháng 8, trước ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 7 cá nhân có thành tích trong công tác, lao động sản xuất và cải tiến công cụ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3419, ngày 7-8-1963.

Tháng 8, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 36-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ông Thôi Cảnh Nghiêm - Công trình sư công nghệ, Trưởng đoàn chuyên gia Trung Quốc và 4 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho các kỹ thuật viên Trung Quốc có công giúp Việt Nam xây dựng Nhà máy cao su Sao Vàng.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, trước ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của nhà báo W.Bócsét⁹⁾ về một số vấn đề liên quan đến tình hình miền Nam Việt Nam, quan hệ giữa hai miền Nam-Bắc, những biện pháp chủ yếu để chấm dứt đổ máu và lập lại hoà bình ở miền Nam Việt Nam, thái độ của nhân dân Mỹ đối với cuộc "chiến tranh không tuyên bố" ở miền Nam Việt Nam...

Trả lời câu hỏi *Chủ tịch có muốn nói điều gì với nhân dân Mỹ không?*, Người nói: "Chúng tôi không có xích mích gì với nhân dân Mỹ. Chúng tôi muốn sống hoà bình và hữu nghị với nhân dân Mỹ. Nhân dân chúng tôi được giáo dục theo tinh thần quốc tế chân chính. Trước đây, chúng tôi đã chú ý phân biệt thực dân Pháp với nhân dân Pháp yêu chuộng hoà bình, thì ngày nay chúng tôi cũng chú ý phân biệt nhân dân Mỹ vĩ đại có truyền thống tự do, với bọn can thiệp Mỹ và bọn quân phiệt ở Hoa Thịnh Đốn đang nâng đỡ chúng... Tôi xin chân thành chúc nhân dân Mỹ thu được nhiều thắng lợi trong cuộc đấu tranh cho hoà bình và tiến bộ"

- Báo *Nhân Dân*, số 3420, ngày 8-8-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 113-118.

Tháng 8, ngày 10

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Cộng hoà nhân dân Ba Lan.

- Báo *Nhân Dân*, số 3423, ngày 11-8-1963.

Tháng 8, trước ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân có thành tích trong sản xuất, có ý thức bảo vệ của công, phát huy tinh thần làm chủ tập thể.

- Báo *Nhân Dân*, số 3425, ngày 13-8-1963.

Tháng 8, trước ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Hội nghị tổng kết phong trào thi đua "Dạy tốt, học tốt" của ngành giáo dục phổ thông và sư phạm.

Nói chuyện với Hội nghị, Người khẳng định những thành tựu của ngành giáo dục trong những năm qua về số lượng cũng như về chất lượng và góp thêm một số ý kiến về giáo dục:

- Cần phát triển kiểu dạy, kiểu học của Trường Bắc Lý và các trường thanh niên lao động xã hội chủ nghĩa.

- Nội dung giáo dục cần chú trọng hơn nữa về đức dục.

- Phải thực hiện tốt phương châm *giáo dục kết hợp với lao động sản xuất* trong giảng dạy và học tập. Tránh lối dạy nhồi sọ, lối học như vẹt.

- Phải cần kiệm xây dựng nhà trường.

Người căn dặn các đại biểu: "Nhiệm vụ của các cô giáo, thầy giáo rất nặng nề

nhưng rất vẻ vang. Muốn làm tròn nhiệm vụ đó thì phải luôn luôn gương mẫu về mọi mặt, không ngừng bồi dưỡng đạo đức cách mạng, lập trường chính trị; phải ra sức đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau cùng tiến bộ".

- Báo *Nhân Dân*, số 3425, ngày 13-8-1963.

Tháng 8, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh và Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Triều Tiên nhân kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 18 của Cộng hoà dân chủ nhân dân Triều Tiên.

Bức điện có đoạn: "Nhân dân Việt Nam rất vui mừng trước những thắng lợi vẻ vang của nhân dân Triều Tiên anh em, coi những thắng lợi đó như của chính bản thân mình. Chúng tôi chân thành chúc nhân dân Triều Tiên dưới sự lãnh đạo của Đảng Lao động Triều Tiên, thu được nhiều thành tích to lớn hơn nữa trong việc thực hiện kế hoạch 7 năm xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, và giành thắng lợi trong sự nghiệp đấu tranh hoà bình thống nhất nước Triều Tiên".

- Báo *Nhân Dân*, số 3427, ngày 15-8-1963.

Tháng 8, ngày 15

Bài viết *Kinh nghiệm "Ba xây, ba chống"* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh *Chiến Sĩ*, đăng báo *Nhân Dân* số 3427, giới thiệu những kết quả cụ thể và những kinh nghiệm tốt của Nhà máy xe lửa Gia Lâm và một vài nơi đã làm thí điểm. Tổng kết kinh nghiệm ở những nơi đó, bài báo nêu rõ: Nếu công tác lãnh đạo làm thật chặt chẽ, thường xuyên kiểm tra đôn đốc; nếu cán bộ phụ trách xung phong gương mẫu, thật thà tự phê bình và thành khẩn phê bình người khác, biết lắng nghe ý kiến quần chúng và quyết tâm sửa chữa sai lầm, thật sự mở rộng dân chủ thì "ba chống" sẽ triệt để, "ba xây" sẽ thành công.

- Báo *Nhân Dân*, số 3427, ngày 15-8-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 119-121.

Tháng 8, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới Tổng thống Xucácno nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 18 của nước Cộng hoà Indônêxia. "Chúc nhân dân Indônêxia anh dũng dưới sự lãnh đạo sáng suốt của Tổng thống thu được nhiều thành tích to lớn trong công cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân, trong công cuộc xây dựng đất nước Indônêxia giàu mạnh và trong sự nghiệp đoàn kết các nước Á - Phi theo tinh thần Băngđung, bảo vệ hoà bình ở Đông Nam Á và thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3429, ngày 17-8-1963.

Tháng 8, trước ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân nêu gương người tốt, việc tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 3433, ngày 21-8-1963.

Tháng 8, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh và Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Cộng hòa nhân dân Rumani nhân dịp kỷ niệm lần thứ 19 Quốc khánh nước này.

Bức điện có đoạn: "19 năm qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng Công nhân Rumani, nhân dân Rumani anh em cần cù và đầy sức sáng tạo đã thu được những thắng lợi rực rỡ về mọi mặt trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội. Nhân dân Việt Nam vui mừng coi những thắng lợi đó như của bản thân mình".

- Báo *Nhân Dân*, số 3435, ngày 23-8-1963.

Tháng 8, ngày 24

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 37-LCT, tặng thưởng *Huân chương Anh hùng Lao động* cho Thiếu úy Liên Xô Valentina Têrêchcôva, nữ phi công đầu tiên trên thế giới đã bay thành công trong con tàu vũ trụ "Phương Đông 6".

- Lệnh số 38-LCT, tặng thưởng *Huân chương Anh hùng Lao động* cho Trung tá Liên Xô Bucôpxki Valêri Phêđôrôvích đã bay thành công trên con tàu vũ trụ "Phương Đông 5".

- Lệnh số 39-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 3 giáo sư Trung Quốc có công giúp Việt Nam đào tạo và bồi dưỡng giáo viên và cán bộ phiên dịch tiếng Trung Quốc.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 8, trước ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 8 cá nhân nêu gương người tốt, việc tốt. Trong đó có những người như em Phạm Bá Việt, 9 tuổi, học sinh lớp 2 Trường Chuyên Mỹ, Phú Xuyên, Hà Đông, trong kỳ nghỉ hè, em làm được 18 tạ phân bón, nhận chăn hai con trâu cho hợp tác xã; bà Tạ Ái và ông Trần Chí Giang đều là Hoa kiều, tận tụy với công việc và có nhiều sáng kiến trong công tác được giao.

- Báo *Nhân Dân*, số 3438, ngày 26-8-1963.

Tháng 8, ngày 26

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị nghe ông Chủ tịch Ủy ban Kế hoạch Nhà nước Nguyễn Côn báo cáo tình hình thực hiện kế hoạch 6 tháng đầu năm 1963, phương hướng, biện pháp thực hiện kế hoạch 6 tháng cuối

năm.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 8, ngày 28

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị tiếp tục nghe báo cáo về tình hình thực hiện kế hoạch 6 tháng đầu năm 1963 và phương hướng, biện pháp thực hiện kế hoạch 6 tháng cuối năm... Người nói: "Từ trước nay ta nói hay nói giỏi, nhưng làm thì thế nào?". Người nhắc lại kinh nghiệm của Liên Xô về tiết kiệm lương thực và thực phẩm trong những năm 1925, 1926, dành lương thực và thực phẩm tốt cho xuất khẩu. Cuối cùng, Người nêu câu hỏi: "Ta chủ trương thắt lưng buộc bụng, nhưng người thi hành đã có những biện pháp thiết thực thế nào?".

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đoàn đại biểu nhân dân hai huyện Tĩnh Tây và Na Pha thuộc tỉnh Quảng Tây (Trung Quốc) sang thăm Việt Nam và dự lễ Quốc khánh (2-9). Đoàn gồm 7 thành viên, trong đó có nhiều người trước đây đã có công với cách mạng Việt Nam¹⁰).

Khi các đại biểu xuống xe, Người vừa thân thiết bắt tay ôm hôn từng người, vừa nói: "Xin chào mừng! Xin chào mừng! Các bạn đều là ân nhân của cách mạng Việt Nam. Nhân dân Việt Nam cảm ơn các bạn, không bao giờ quên các bạn".

Tiếp đoàn tại phòng khách Phủ Chủ tịch, Người ân cần thăm hỏi mọi người chuyện đi đường, tình hình sản xuất, đời sống của đồng bào hai huyện và nhắc lại những kỷ niệm hồi hoạt động ở Tĩnh Tây đầu những năm 1940.

Đang vui câu chuyện, Người đột nhiên hỏi: "Đồng chí nào là em của liệt sĩ Dương Đào?". Một vị đứng dậy, Người bước vội tới nắm chặt lấy tay, giọng xúc động: "Đồng chí Dương Đào đã hy sinh vẻ vang cho cách mạng Việt Nam chúng tôi".

Trước lúc đoàn ra về, Người chụp ảnh kỷ niệm với đoàn và căn dặn: "Sang Việt Nam cũng như về đến nhà mình vậy, mọi người chớ nên khách sáo, đi chơi cho thoải mái, thăm một số nơi rồi cùng chúng tôi chào mừng ngày Quốc khánh".

Cùng ngày, bài viết *Cuộc cách mạng thứ hai ở Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3440. Bài báo phản ánh tính chất và quy mô cuộc đấu tranh của người Mỹ da đen do hậu quả của chính sách phân biệt chủng tộc, do ảnh hưởng cách mạng ở Cuba và châu Phi. Cuộc đấu tranh kiên quyết và ngày càng sâu rộng của 19 triệu người da đen Mỹ đòi bình đẳng và tự do đã khiến chính quyền Mỹ lo sợ. Đây là "Cuộc cách mạng thứ hai ở Mỹ" - như tờ báo Mỹ *Diễn đàn Nữ Ước* đã thừa nhận.

Kết luận, bài báo viết: "Nhân dân Việt Nam ta nhiệt liệt ủng hộ anh em Mỹ da đen và tin chắc rằng cuộc đấu tranh chính nghĩa của họ sẽ thu được thắng lợi".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 239-241 (bản Trung văn).

- Báo *Nhân Dân*, số 3440, ngày 28-8-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 122-123.

Tháng 8, ngày 29

Chủ tịch Hồ Chí Minh ra *Tuyên bố* về tội ác của bọn Ngô Đình Diệm đốt phá chùa chiền, khủng bố sư sãi và đồng bào theo đạo Phật, đóng cửa các nhà trường, bắt bớ hàng loạt giáo sư và sinh viên học sinh.

Tuyên bố nghiêm khắc lên án những tội ác "trời đất không thể dung" của bọn Diệm và quan thầy chúng là đế quốc Mỹ, kiên quyết đòi đế quốc Mỹ rút khỏi miền Nam Việt Nam và khẳng định vấn đề miền Nam phải do nhân dân miền Nam tự giải quyết.

Tuyên bố kêu gọi nhân dân và Chính phủ các nước, nhân dân và nhân sĩ tiến bộ nước Mỹ, "hãy vì hoà bình, công lý, vì nhân đạo, tự do, chặn bàn tay đẫm máu của bọn Mỹ-Diệm và ủng hộ mạnh mẽ hơn nữa cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân miền Nam Việt Nam, đến thắng lợi hoàn toàn".

- Báo *Nhân Dân*, số 3341, ngày 29-8-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 124-125.

Tháng 8, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Nhà trẻ số 2 Thụy Khuê (Ba Đình, Hà Nội).

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện chia buồn tới bà Soclây Graham Duyboa. Bức điện viết: "Được tin lão đồng chí bác sĩ Duyboa vừa qua đời, tôi rất cảm động và thương tiếc. Suốt đời bác sĩ Duyboa đã nêu tấm gương sáng của một nhà khoa học tiến bộ, một người chiến sĩ đấu tranh bền bỉ chống chủ nghĩa đế quốc, chống chính sách phân biệt chủng tộc, vì lý tưởng cao cả, hoà bình, tự do, bình đẳng và tiến bộ của loài người.

Tôi kính gửi đến Bà lời chia buồn chân thành và thăm thiết".

- Báo *Nhân Dân*, số 3443, ngày 31-8-1963.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 126.

Tháng 8, trước ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân nêu gương người tốt, việc tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 3443, ngày 31-8-1963.

Tháng 8, ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Hội nghị Tuyên giáo miền núi. Nói chuyện với các đại biểu, Người nêu rõ tầm quan trọng của công tác tuyên truyền, giáo dục đối với miền núi và nhắc nhở các cán bộ tuyên truyền phải ghi nhớ: Công tác tuyên truyền phải *cụ thể, thiết thực*. Cán bộ phải tự hỏi: Tuyên truyền cái gì? Tuyên truyền cho ai? Tuyên truyền để làm gì? Tuyên truyền cách thế nào? Và phải xuất phát từ *nhật tình cách mạng, tình thương yêu chân thành đồng bào các dân tộc, từ tinh thần hết lòng phục vụ đồng bào các dân tộc* thì mới tìm ra được cái hay cái đúng mà làm. "Không phải tuyên truyền để mà tuyên truyền, huấn luyện để mà huấn luyện".

Người đồng thời chỉ thị cho các ngành, các cấp ở Trung ương đều phải *nhận trách nhiệm và có kế hoạch giúp đỡ thiết thực đồng bào miền núi* về kinh tế cũng như về văn hoá, để miền núi nhanh chóng tiến kịp miền xuôi.

Cùng ngày, nhân dịp kỷ niệm lần thứ 18 Ngày thành lập nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 40-LCT, công bố quyết định đặc xá cho những tù nhân đã cải tạo tốt.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 127-138.
- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

1) Hợp từ ngày 15 đến ngày 19-5-1963.

2) Hợp ở Addis Ababa (Êtiôpi).

3) Chỉ cuộc vận động cải tiến quản lý hợp tác xã, cải tiến kỹ thuật; cuộc vận động nâng cao ý thức trách nhiệm, tăng cường quản lý kinh tế tài chính, chống tham ô, lãng phí, quan liêu; cuộc vận động đồng bào miền xuôi tham gia phát triển kinh tế miền núi.

4) Châu: chụm lại với nhau.

5) Lời nói không đi đôi với việc làm.

6) Nay gọi là Hội Chữ thập đỏ.

7) Có nghĩa "tiếng thơm của người thầy giáo".

8) Tên gọi tắt của cuộc vận động "Nâng cao ý thức trách nhiệm, tăng cường quản lý kinh tế tài chính, cải tiến kỹ thuật, chống tham ô, lãng phí, quan liêu".

9) Phóng viên của tuần báo *Mỹ Người bảo vệ dân tộc* và tuần báo *Cách mạng châu Phi*.

10) Đó là: Tô Trung Lương, người huyện Na Pha, năm 1944, khi Chủ tịch Hồ Chí Minh hoạt động ở khu Bình Mãng, có công giúp Người thoát hiểm; Lâm Đại

Phạm, người huyện Tĩnh Tây, từng làm liên lạc cho các nhà cách mạng Việt Nam. Ông là cụ Lâm Bích Phong, được tôn là "anh Ba" sau "anh Hai" là Chủ tịch Hồ Chí Minh trong hội kết nghĩa; Dương Thắng Cường, người huyện Tĩnh Tây, em ruột của Dương Đào (Dương Thắng Cường) - người thanh niên dân tộc Choang đã bị bắt cùng với Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Túc Vinh (ngày 27-8-1942) khi dẫn đường cho Người từ Tĩnh Tây đến Bình Mã, sau đó bị giải qua nhiều nhà tù Quảng Tây, cuối cùng đã bị chết trong nhà tù. Trong tập thơ *Nhật ký trong tù*, Chủ tịch Hồ Chí Minh làm riêng một bài nói về Dương Đào...

Năm 1963 - từ tháng 9 đến tháng 12

Tháng 9, ngày 1

Sáng, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ nước Cộng hoà Ghinê Camara Mamadi.

Gặp gỡ đoàn đại biểu các dân tộc thiểu số về dự Quốc khánh và thăm Thủ đô, Người căn dặn bà con các dân tộc cần đoàn kết chặt chẽ hơn nữa, đặc biệt phải xây dựng hợp tác xã nông nghiệp thật tốt, ra sức tăng gia sản xuất đồng thời phải tiết kiệm để cải thiện đời sống, tích cực giúp đỡ đồng bào miền xuôi lên khai hoang, cảnh giác đối với những âm mưu phá hoại của Mỹ-Diệm.

Chiều, Chủ tịch cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước tới đặt vòng hoa tại Nghĩa trang Liệt sĩ Mai Dịch. Sau đó, Người đi dự tiệc do Ban Chấp hành Trung ương Đảng và Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tổ chức chiêu đãi các gia đình có công với cách mạng nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 18.

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Người dự tiệc chiêu đãi do Thủ tướng Phạm Văn Đồng tổ chức. Sau khi Thủ tướng chào mừng và cảm ơn các vị trong đoàn ngoại giao đã đến mừng ngày lễ lớn của nhân dân Việt Nam, Chủ tịch đã nâng cốc chúc sức khỏe các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước các nước anh em, bè bạn, chúc hoà bình thế giới ngày càng phát triển và củng cố.

- Báo *Nhân Dân*, số 3445, ngày 2-9-1963.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 9, ngày 2

Sáng, tại Quảng trường Ba Đình, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc mít tinh của hơn hai mươi vạn đồng bào Thủ đô chào mừng Quốc khánh lần thứ 18 nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Sau diễn văn của Thủ tướng Phạm Văn Đồng, Người thân mật nói chuyện với đồng bào và tuyên bố: "Chúng ta kiên quyết đấu tranh xây dựng thắng lợi chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và cùng đồng bào ruột thịt ở miền Nam đấu tranh nhằm thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà".

- Báo *Nhân Dân*, số 3446, ngày 3-9-1963.

Tháng 9, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 41-LCT, bổ nhiệm:

- Thiếu tướng Trần Sâm giữ chức Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần.
- Thiếu tướng Trần Quý Hai giữ chức Phó Tổng tham mưu trưởng.
- Thiếu tướng Lê Quang Hoà giữ chức Phó Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần.
- Đại tá Vũ Xuân Chiêm giữ chức Phó Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần.
- Đại tá Trần Thọ giữ chức Phó Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần.
- Đại tá Lê Đức Anh giữ chức Phó Tổng tham mưu trưởng.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh lên đường đi nghỉ và chữa bệnh tại Suối nước nóng Tùng Hoá ở ngoại ô thành phố Quảng Châu (Quảng Đông, Trung Quốc).

Trong thời gian dưỡng bệnh ở đây, Người đã gặp gỡ và tiếp chuyện với Thủ tướng Chu Ân Lai và Phó Thủ tướng Trần Nghị từ Bắc Kinh xuống thăm. Khi nói về cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh tuyên bố: "Đừng nói là phải đánh 5 năm, 10 năm, dù có 20 năm, 30 năm, thậm chí 50 năm cũng phải đánh, đánh cho đến khi thắng lợi hoàn toàn!". Người còn kể cho các cán bộ phục vụ về tình bạn giữa Người và Thủ tướng Chu Ân Lai 40 năm trước đây. Người nói: "Đầu những năm 20, hồi ở Pháp, Bác đã quen đồng chí Chu Ân Lai. Lần này ở Quảng Châu, lại có dịp được gặp nhau. Hồi ở Pháp, đồng chí Chu còn rất trẻ, nhưng đã làm "quan to" rồi, đồng chí ấy lúc nào cũng phải gánh vác những nhiệm vụ quan trọng".

Ở Tùng Hoá, Người thường ngày ngồi ung dung xem sách, đọc báo trong "Vườn tùng số I" của Khách sạn Suối nước nóng; có khi Người cùng các nhân viên phục vụ đi dạo, leo đồi, thăm lúa của hợp tác xã ở các vùng chung quanh. Khi gặp bà con nông dân đi hái củi hoặc đi làm đồng về, Người thân mật chào hỏi bằng tiếng Quảng Đông. Người nói với các bạn Trung Quốc: "Nông dân Trung Quốc cũng giống nông dân Việt Nam, đều hết sức cần cù, gan dạ, chất phác và giản dị". Người còn tổ chức những buổi liên hoan "nội bộ"; lập một "đội đồng ca" hơn hai chục người do Người làm "nhạc trưởng". Người yêu thích bài hát "*Du kích ca*" của Hạ Lục Thịnh. Đôi khi, Người đề nghị các bạn Trung Quốc phổ nhạc những bài thơ của Người.

- Hoàng Tranh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc*, Nxb. Giải phóng quân, Bắc Kinh, 1987, tr. 166-167 (bản Trung văn).

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với Trung Quốc* (sách ảnh), Nxb. Đại Bách khoa toàn thư Trung Quốc, Bắc Kinh, 1995, tr. 148.

- Nhật ký công tác của Vũ Kỳ, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 280-281.

Tháng 9, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cho các thầy, cô giáo và học sinh nhân dịp đầu năm học mới 1963-1964.

Người chúc "các thầy dạy tốt, các cháu học tốt" và hứa sẽ gửi giải thưởng tặng các cháu học sinh giỏi năm học 1962-1963. Người mong "trong năm học mới, nhà trường sẽ đẩy mạnh thi đua "hai tốt" để số các cháu học giỏi sẽ nhiều hơn thế nữa".

- Báo *Nhân Dân*, số 3447, ngày 5-9-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 139.

Tháng 9, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh viết thư gửi đồng chí Lê Duẩn thông báo tình hình Người nghỉ và chữa bệnh ở Trung Quốc, hỏi thăm và căn dặn một số công việc ở nhà.

Cùng ngày, Người cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Bungari nhân dịp kỷ niệm lần thứ 19 Quốc khánh Cộng hoà nhân dân Bungari. "Chúc nhân dân Bungari anh em hoàn thành tốt đẹp kế hoạch 5 năm lần thứ tư và thu được nhiều thắng lợi trong việc thực hiện cương lĩnh xây dựng chủ nghĩa xã hội và chuyển dần sang xây dựng chủ nghĩa cộng sản mà Đại hội lần thứ VIII của Đảng Cộng sản Bungari đã đề ra".

- Báo *Nhân Dân*, số 3451, ngày 9-9-1963.

- Bút tích bức thư, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 281.

Tháng 9, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện mừng tới các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Triều Tiên nhân dịp kỷ niệm lần thứ 15 Ngày thành lập nước Cộng hoà dân chủ nhân dân Triều Tiên. "Chúc nhân dân và Chính phủ nước Cộng hoà dân chủ nhân dân Triều Tiên thu được nhiều thắng lợi to lớn hơn nữa trong việc thực hiện kế hoạch bảy năm xây dựng chủ nghĩa xã hội".

- Báo *Nhân Dân*, số 3451, ngày 9-9-1963.

Tháng 9, ngày 11

Bài *Mỹ - Diệm sẽ thua, nhân dân sẽ thắng!* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3453. Tác giả trích dẫn ý kiến của các chính khách Mỹ như Bộ trưởng ngoại giao, Tham mưu trưởng, Tổng thống Kennơđi, các tờ báo lớn ở Mỹ như tờ *Người Mỹ ở Viễn Đông*, *Tuần báo Mỹ*, *Thời báo Nữ Ước*, *Hãng thông tin Mỹ UPI*... thú nhận sự thất bại của kế hoạch Xtalây-Taylo³⁴ và phản ứng của dư luận tiến bộ Mỹ để khẳng định: "Mỹ-Diệm nhất định sẽ thua, nhân dân miền Nam nhất định sẽ thắng".

- Báo *Nhân Dân*, số 3453, ngày 11-9-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 140-142.

Tháng 9, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới ông Átmét Ben Benla nhân dịp ông được cử giữ chức Tổng thống nước Cộng hoà dân chủ và nhân dân Angiêri. Người chúc tình hữu nghị và sự hợp tác anh em giữa nhân dân Việt Nam và nhân dân Angiêri ngày càng củng cố và phát triển.

- Báo *Nhân Dân*, số 3461, ngày 19-9-1963.

Tháng 9, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Môđibô Câyta nhân dịp Quốc khánh lần thứ ba nước Cộng hoà Mali. "Chúc nhân dân Mali dưới sự lãnh đạo của Ngài và Chính phủ Mali, ngày càng thu được nhiều thắng lợi to lớn".

- Báo *Nhân Dân*, số 3464, ngày 22-9-1963.

Tháng 9, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện mừng tới Chủ tịch Mao Trạch Đông và các vị lãnh đạo Đảng, Nhà nước Trung Quốc, nhân dịp kỷ niệm lần thứ 14 Quốc khánh nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa. Chủ tịch chúc mừng những thắng lợi của nhân dân Trung Quốc đã đạt được trong 14 năm qua và cảm ơn sự ủng hộ giúp đỡ của nhân dân Trung Quốc đối với nhân dân Việt Nam trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh chống đế quốc Mỹ xâm lược cùng bè lũ tay sai.

- Báo *Nhân Dân*, số 3473, ngày 1-10-1963.

Tháng 10, trước ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho anh Đặng Văn Toại, Phó bí thư Đảng uỷ xã Đức Thắng, huyện Tiên Lữ (Hưng Yên) đã tận tụy với công tác, gương mẫu trong sản xuất, đi đầu trong việc áp dụng kỹ thuật canh tác tiên tiến.

- Báo *Nhân Dân*, số 3474, ngày 2-10-1963.

Tháng 10, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Xêcu Turê nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ năm của nước Cộng hoà Ghinê.

Bức điện có đoạn: "Tôi thành tâm chúc nhân dân Ghinê, dưới sự lãnh đạo của Ngài và của Chính phủ Ghinê ngày càng thu được nhiều thành tựu mới trong việc xây dựng đất nước Ghinê phồn vinh, trong việc phấn đấu chống chủ nghĩa thực dân đế quốc, phát triển tình đoàn kết hữu nghị giữa các nước Á - Phi và giữ gìn hoà bình trên thế giới".

- Báo *Nhân Dân*, số 3474, ngày 2-10-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 143.

Tháng 10, ngày 5

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện mừng tới Chủ tịch Vante Unbrích cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Cộng hoà dân

chủ Đức nhân dịp kỷ niệm lần thứ 14 Quốc khánh nước này.

Bức điện nhiệt liệt hoan nghênh những thắng lợi của nhân dân nước Cộng hoà dân chủ Đức trong 14 năm qua dưới sự lãnh đạo của Đảng Xã hội thống nhất Đức, khẳng định sự ủng hộ của nhân dân và Chính phủ Việt Nam đối với lập trường của Chính phủ Cộng hoà dân chủ Đức trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa quân phiệt phục thù ở Tây Đức và mọi âm mưu của các nước đế quốc.

- Báo *Nhân Dân*, số 3479, ngày 7-10-1963.

Tháng 10, ngày 7

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Hội hữu nghị Trung - Việt và Đoàn đại biểu nhiếp ảnh Trung Quốc đang ở thăm Việt Nam. Người nói chuyện thân mật với các vị khách Trung Quốc.

- Báo *Nhân Dân*, số 3480, ngày 8-10-1963.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 281.

Tháng 10, trước ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi tặng Nhà máy dệt liên hợp Bình Nhưỡng (Triều Tiên) một lá cờ để làm giải thưởng thi đua luân lưu cho hai nhà máy dệt Bình Nhưỡng và Nam Định¹⁾.

- Báo *Nhân Dân*, số 3483, ngày 11-10-1963.

Tháng 10, ngày 10

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn bóng đá Liên bang Miến Điện (Myanma). Người đã nói chuyện thân mật và thăm hỏi sức khoẻ các cầu thủ, sau đó chụp ảnh kỷ niệm chung với Đoàn.

Cùng buổi sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm và nói chuyện với các vị trong Đoàn đại biểu văn hoá Xây Lan (Xri Lanca) đang ở thăm Việt Nam do Hoà thượng Uypulaxari Têrô, Hội trưởng Hội Nghệ thuật dân tộc Xây Lan, làm Trưởng đoàn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3483, ngày 11-10-1963.

Tháng 10, ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 47-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho ông Tiêu Kháng Hành, Tổng công trình sư, phụ trách chỉ đạo kỹ thuật đoàn chuyên gia Trung Quốc giúp Việt Nam xây dựng các khu công nghiệp ở Việt Trì, Hải Phòng, Hà Nội.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 10, trước ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 thanh thiếu niên sản xuất giỏi và học tập giỏi. Tiêu biểu như em Phạm Thị Bút, 14 tuổi, học sinh lớp 6 Trường phổ thông cấp II Bạch Mai, Nga Sơn (Thanh Hoá) bị liệt chân từ lúc 3 tuổi, đã nêu gương về tinh thần hiếu học và chăm giúp đỡ gia đình.

- Báo *Nhân Dân*, số 3484, ngày 12-10-1963.

Tháng 10, ngày 12

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn bóng đá Thượng Hải (Trung Quốc). Người thân mật nói chuyện và ân cần hỏi thăm sức khoẻ Trưởng đoàn và các đoàn viên.

Chiều, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đại sứ nước Cộng hoà dân chủ Đức Wolfgang Bécgôn.

- Báo *Nhân Dân*, số 3485, ngày 13-10-1963.

- Bảo tàng Hồ Chí Minh: *Hồ Chí Minh với Trung Quốc - Biên niên sự kiện*, Hà Nội, 2004, tr. 282.

Tháng 10, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới bác sĩ Ennamđi Adikiue, Tổng thống nước Cộng hoà Liên bang Nigieria nhân dịp Liên bang Nigieria tuyên bố thành lập chính thể cộng hoà và bác sĩ nhậm chức Tổng thống.

- Báo *Nhân Dân*, số 3485, ngày 13-10-1963.

Tháng 10, ngày 15

Bài *Liên hợp quốc còn phải điều tra gì nữa?*, ký bút danh *Chiến Sĩ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đăng trên báo *Nhân Dân* số 3487, tố cáo âm mưu của đế quốc Mỹ giật dây Liên hợp quốc³⁵ cử một phái đoàn sang miền Nam Việt Nam để "điều tra" tình hình.

Bài báo vạch rõ những tội ác rành rành của Mỹ - Diệt *về dân quyền, về việc khủng bố tầng lớp trí thức, về việc khủng bố Phật giáo* đang diễn ra hàng ngày ở miền Nam Việt Nam, những tội ác mà nhân dân thế giới và cả nhân dân Mỹ đều đã lên án. Và đặt câu hỏi: Liên hợp quốc còn phải điều tra gì nữa?

Theo tác giả, "một em bé cũng đoán được rằng đoàn "quan sát" của Liên hợp quốc sẽ bị Mỹ - Diệt lừa bịp, sẽ gặp bọn "Phật giáo thuần tuý" của Diệt và sẽ báo cáo với Liên hợp quốc "muôn sự đều tốt" ở miền Nam Việt Nam".

Kết luận, bài báo viết: "Nhân dân miền Nam Việt Nam có cách giải quyết vấn đề, là đoàn kết chặt chẽ, chiến đấu anh dũng, làm cho đế quốc Mỹ phải rút hết quân đội ra khỏi miền Nam Việt Nam và mang cả gia đình Diệt đi với chúng".

- Báo *Nhân Dân*, số 3487, ngày 15-10-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 145-146.

Tháng 10, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh lên thăm đồng bào, cán bộ tỉnh Hà Bắc và dự Đại hội Đảng bộ tỉnh.

Nói chuyện tại cuộc mít tinh của nhân dân trong tỉnh, Người khen ngợi những cố gắng của Hà Bắc, đồng thời thẳng thắn nhận xét những mặt còn yếu kém để Hà

Bắc phần đầu, xứng danh là một trong những tỉnh lớn nhất của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

Phát biểu ý kiến tại Đại hội Đảng bộ tỉnh, Người nhấn mạnh vấn đề đoàn kết nhất trí trong Đảng, nhất là khi hai tỉnh mới sát nhập²⁾. Người dặn dò các cán bộ phải tuyệt đối tránh *địa phương chủ nghĩa*, phải nhất trí về tư tưởng, về hành động, về tình cảm. Mỗi đảng viên phải khắc phục bệnh cá nhân chủ nghĩa, bệnh công thần, óc địa vị, kèn cựa, không ai phục ai, không giúp đỡ nhau, không cộng tác chặt chẽ với nhau; phải đề cao cảnh giác cách mạng và chấp hành thật đúng các chính sách của Đảng.

Người chỉ thị cho Đảng bộ tỉnh Hà Bắc: "Từ nay phải có một sự chuyển biến mạnh mẽ, mới mẻ và vững chắc trong mọi công tác để giành lấy những thắng lợi ngày càng to lớn hơn".

- Báo *Nhân Dân*, số 3491, ngày 19-10-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 147-156.

Tháng 10, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Hội Lao động giải phóng miền Nam Việt Nam do ông Trần Văn Thành dẫn đầu đến chào Người. Người ân cần hỏi thăm sức khỏe các vị trong Ủy ban Trung ương Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam, các vị lãnh đạo các đoàn thể trong Mặt trận, hỏi thăm sức khỏe, đời sống và phong trào đấu tranh của lao động và nhân dân miền Nam. Người tỏ ý tin tưởng rằng cuộc đấu tranh của đồng bào miền Nam chống Mỹ-Diệm nhất định sẽ thắng lợi.

Sau đó, Người đã chụp ảnh chung với Đoàn.

Tối, tại Phủ Chủ tịch, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc do Thủ tướng Phạm Văn Đồng tổ chức chiêu đãi trọng thể các đoàn đại biểu dự Hội nghị "Ủy ban công đoàn quốc tế đoàn kết với lao động và nhân dân miền Nam Việt Nam".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống nước Cộng hoà Ả-rập Yêmen Ápđunlat An Xalan nhân dịp nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và nước Ả-rập Yêmen chính thức đặt quan hệ ngoại giao và trao đổi đại sứ. "Chúc mỗi quan hệ giữa nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và nước Cộng hoà Ả-rập Yêmen ngày càng củng cố và phát triển tốt đẹp".

- Báo *Nhân Dân*, số 3492 và 3501, ngày 20 và 29-10-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 157.

Tháng 10, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn vấn đề quốc tế của Đảng.

Về bản báo cáo trình bày trước Hội nghị, Người nhận xét đại ý: bản báo cáo chuẩn bị rất công phu, nội dung nhất trí. Chủ trương của Đảng ta là đoàn kết và làm cầu nối trong việc đoàn kết quốc tế.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 10, trước ngày 23

Chủ tịch Hồ Chí Minh tham quan triển lãm "Kế hoạch phát triển kinh tế quốc dân 5 năm lần thứ nhất". Người chăm chú xem xét các tài liệu, hiện vật giới thiệu những thành tích bước đầu của nhân dân ta trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và những chỉ tiêu của kế hoạch 5 năm lần thứ nhất. Người ghi vào *Sổ vàng* của triển lãm: "Mọi người xem, phải học. Học để làm. Làm, phải làm thật tốt để góp phần hoàn thành và hoàn thành vượt mức kế hoạch 5 năm lần thứ nhất. Mọi người phải nâng cao ý thức trách nhiệm và tinh thần làm chủ".

- Báo *Nhân Dân*, số 3495, ngày 23-10-1963.

Tháng 10, ngày 23

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Viện Kiểm sát tối cao Liên Xô do ông Tổng Kiểm sát trưởng R.A. Rutencô làm Trưởng đoàn đến chào. Người ân cần thăm hỏi sức khoẻ của các vị trong Đoàn, và kết quả trao đổi giữa Viện Kiểm sát tối cao hai nước và cảm ơn về lời chúc sức khoẻ của Đoàn.

Chiều, Người tiếp Đoàn đại biểu Liên hiệp Công đoàn thế giới đến nước ta dự Hội nghị Uỷ ban Công đoàn quốc tế đoàn kết với lao động và nhân dân miền Nam Việt Nam.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhiệt liệt cảm ơn các vị đại biểu, cảm ơn giai cấp công nhân và nhân dân lao động toàn thế giới đã có những hành động thiết thực ủng hộ cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân miền Nam Việt Nam, và nhấn mạnh: "Để hoà bình giải quyết vấn đề miền Nam Việt Nam hiện nay, chỉ có một cách là đế quốc Mỹ phải rút khỏi miền Nam Việt Nam, vấn đề miền Nam Việt Nam phải do nhân dân Việt Nam tự giải quyết lấy, như Hiệp định Giơnevơ 1954 đã quy định".

Người đã chụp ảnh kỷ niệm với Đoàn.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh hội ý với Bộ Chính trị để thông báo ý kiến của Người về một số vấn đề: Việc Chính phủ Angiêri yêu cầu cho người Angiêri về nước; Việc Đoàn văn công Lekra xin sang thăm Việt Nam; Vấn đề Thác Bà; Việc họp các địa phương sau kỳ họp Quốc hội...

- Báo *Nhân Dân*, số 3496, ngày 24-10-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 158-160.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 10, ngày 28

7 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ khai mạc Kỳ họp thứ bảy Quốc hội khóa II nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Khi ông Trưởng đoàn đại biểu Hội Lao động giải phóng miền Nam Việt Nam Trần Văn Thành thay mặt nhân dân lao động miền

Nam hứa với Quốc hội kiên quyết đấu tranh giành cho kỳ được thắng lợi, giải phóng miền Nam, hoà bình thống nhất đất nước, từ ghế Chủ tịch đoàn, Chủ tịch Hồ Chí Minh bước tới tặng ông Thành một bó hoa và ôm hôn thăm thiết.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Bổng dưng mưa bão rước sầu làm chi!* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3500. Bài báo chỉ trích việc Liên hợp quốc cử một phái đoàn "quan sát" sang miền Nam Việt Nam để điều tra tội ác của Mỹ-Diệm trong vụ đàn áp những người theo đạo Phật, nhưng đoàn chẳng quan sát được gì vì đã bị Mỹ-Diệm bùng bít và mua chuộc. Theo tác giả, "Việc làm đó càng làm cho Liên hợp quốc chỉ thêm bẽ bàng mà thôi".

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh xem xiếc ở Nhà hát Nhân dân (nay là Cung văn hoá hữu nghị Việt-Xô).

- Báo *Nhân Dân*, số 3500 và 3501, ngày 28 và 29-10-1963.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 10, trước ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng sinh nhật của Thái tử Quốc trưởng Campuchia Nôrôđôm Xiha-núc: "Chúc Thái tử Quốc trưởng mạnh khoẻ và hạnh phúc, chúc Vương quốc Campuchia ngày càng phồn vinh và tình hữu nghị Việt Nam - Campuchia ngày càng thăm thiết".

- Báo *Nhân Dân*, số 3503, ngày 31-10-1963.

Tháng 10, ngày 31

Bài *Những chi bộ tốt*, ký bút danh T.L của Chủ tịch Hồ Chí Minh đăng báo *Nhân Dân* số 3503, nêu cụ thể những cách làm hay của chi bộ và chi đoàn xã Cần Lộc (Thanh Hoá) và làng Lã (Bắc Ninh). Nhờ đó mà hai địa phương trên từ chỗ kém cỏi trở thành tiên tiến. Theo tác giả, "có kết quả tốt đẹp đó là do chi bộ tốt, chi đoàn tốt; do cán bộ, đảng viên và đoàn viên đều làm gương mẫu tốt, lôi cuốn đồng bào cả làng làm theo".

Phần hai của bài báo, dưới tiêu đề *Những chi bộ chưa tốt*, nêu khuyết điểm của chi bộ thôn Văn Hải (Thái Bình) vì lãnh đạo kém mà Văn Hải đã không thực hiện đầy đủ nghĩa vụ lương thực, giấu giếm sản lượng để hạ thấp nghĩa vụ bán cho Nhà nước, lãng phí, tham ô...

Bài báo viết: "Có tình trạng như thế là vì nhiều đồng chí cán bộ và đảng viên còn mang nặng chủ nghĩa cá nhân, tự tư tự lợi và chủ nghĩa địa phương, chỉ thấy lợi ích riêng mà không thấy lợi ích chung cả Nhà nước".

- Báo *Nhân Dân*, số 3503, ngày 31-10-1963

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 161-163.

Tháng 11, ngày 1

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Tổng thống Átmét Ben Benla nhân dịp kỷ niệm lần thứ chín Ngày Cách mạng của nhân dân Angiêri, chúc mừng những thắng lợi nhân dân Angiêri đã thu được trong chín năm qua và khẳng định lập trường của nhân dân và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà là "kiên quyết ủng hộ nhân dân Angiêri trong cuộc đấu tranh chính nghĩa nhằm bảo vệ quyền độc lập, tự do của mình".

- Báo *Nhân Dân*, số 3504, ngày 1-11-1963.

Tháng 11, ngày 2

Nhân dịp kỷ niệm lần thứ 46 Cách mạng xã hội chủ nghĩa Tháng Mười, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước ta gửi điện tới Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô N.X. Khorútsốp và Chủ tịch Chủ tịch đoàn Xôviết tối cao Liên Xô L.I. Brêgionép, chúc mừng những thắng lợi của nhân dân Liên Xô đã giành được trong 46 năm qua. Thay mặt nhân dân Việt Nam, Người cảm ơn sự đồng tình, ủng hộ và giúp đỡ của nhân dân Liên Xô đối với nhân dân Việt Nam trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà.

Cùng ngày, bài viết *Nhiệt liệt chúc mừng và ra sức ủng hộ Angiêri anh em* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3505. Tác giả nồng nhiệt chúc mừng thắng lợi vẻ vang của nhân dân Angiêri đã giành lại được tự do độc lập sau 7 năm kháng chiến gian khổ, anh dũng và những thành tựu trong công cuộc xây dựng xã hội mới.

Bài báo khẳng định: "Nhân dân Việt Nam và nhân dân Angiêri đã là anh em trong cuộc chiến đấu chống chủ nghĩa thực dân, ngày nay là anh em trong cuộc đấu tranh xây dựng đất nước. Với tình sâu nghĩa nặng đó, nhân dân Việt Nam ta nhiệt liệt chúc mừng Ngày Quốc khánh vẻ vang của nhân dân Angiêri anh em và hứa sẽ hết lòng ủng hộ mọi cuộc đấu tranh chính nghĩa của họ".

- Báo *Nhân Dân*, số 3505 và 3510, ngày 2 và 7-11-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 164-165.

Tháng 11, trước ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân có thành tích trong lao động và công tác. Trong đó có những người như anh Lê Ua, giáo viên vỡ lòng xã Vĩnh Hoà (Vĩnh Linh) tận tụy trong công tác dạy trẻ trong hoàn cảnh chiến tranh ác liệt; ông Nguyễn Văn Ngọc, Phó quản đốc Xưởng ô tô Thống Nhất (Hà Nội), có nhiều sáng kiến hay trong phong trào thi đua "vì miền Nam ruột thịt, vì hoà bình thống nhất nước nhà".

- Báo *Nhân Dân*, số 3506, ngày 3-11-1963.

Tháng 11, ngày 4

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu thể dục thể thao Cuba do ông

Hiram Gôngđalét, Giám đốc Vụ cung cấp Ủy ban thể dục thể thao Cuba dẫn đầu sang thăm nước ta.

- Báo *Nhân Dân*, số 3509, ngày 6-11-1963.

Tháng 11, ngày 5

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh lần lượt tiếp: Đoàn đại biểu Hội hữu nghị Xô-Việt do ông A.V. Xécgâyép làm Trưởng đoàn; Đoàn nghệ sĩ độc tấu Liên Xô; ông A.M. Bôgútđinốp, Ủy viên Đoàn Chủ tịch Ban Chấp hành Hội kiến thức toàn Liên Xô và đại diện Đoàn triển lãm Liên Xô E.B. Sirôcôva.

Người đã nói chuyện thân mật với các vị khách Liên Xô.

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Hội nghị phát động phong trào làm thủy lợi toàn quốc hai năm 1964-1965. Người khen ngợi một số địa phương đã làm tốt công tác thủy lợi như Hưng Yên, Hải Dương, Nghệ An, Sơn Tây, và nhắc nhở vẫn còn nhiều tỉnh làm chưa tốt. Sau khi phân tích tầm quan trọng của công tác thủy lợi đối với nông nghiệp và những bài học kinh nghiệm, Người chỉ thị: "Cán bộ từ trên xuống dưới cần thấm nhuần ý nghĩa quan trọng của cuộc vận động này, thấy rõ quyết tâm của Trung ương, tổ chức cho tốt và giải thích cho nhân dân hiểu rõ về cuộc vận động, thì nhất định sẽ làm tốt, và sản xuất nông nghiệp nhất định sẽ được đẩy mạnh".

- Báo *Nhân Dân*, số 3509 và 3510, ngày 6 và ngày 7-11-1963.

Tháng 11, ngày 7

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc chiêu đãi do Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Liên Xô tại Việt Nam Xuren Tôvômaxian tổ chức nhân dịp kỷ niệm lần thứ 46 Cách mạng Tháng Mười.

- Báo *Nhân Dân*, số 3511, ngày 8-11-1963.

Tháng 11, ngày 8

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng Tổng thống nước Cộng hòa Indônêxia Xucácno nhân dịp Đại hội GANEFO³⁾ lần thứ nhất được tổ chức tại Indônêxia.

Cùng ngày, bài viết nhan đề: *Nhân kỷ niệm Cách mạng Tháng Mười vĩ đại* của Người, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3511. Bài báo kể lại những mâu thuẫn dưới thời Pháp thuộc, trong hoàn cảnh hết sức khó khăn, nguy hiểm, những người cộng sản Việt Nam đã tổ chức kỷ niệm Cách mạng Tháng Mười như thế nào và nêu rõ: "Từ khi Đảng Cộng sản Đông Dương thành lập, nhân dân Việt Nam ta luôn luôn hướng về Liên Xô, đất nước của Lênin vĩ đại và coi Liên Xô là Tổ quốc của cách mạng, Tổ quốc thứ hai của mình". "Nhân dịp mừng ngày kỷ niệm này, chúng ta càng biết ơn Lênin và Đảng của Lênin, càng tưởng nhớ những đồng chí đã oanh liệt hy sinh vì chủ nghĩa cộng sản và chúng ta càng tin chắc rằng chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản nhất định sẽ thắng lợi trên khắp quả địa cầu".

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh phê chuẩn Hiệp định lãnh sự giữa nước Việt

Nam Dân chủ Cộng hoà với nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Tiệp Khắc.

- Báo *Nhân Dân*, số 3511, ngày 8-11-1963.

- Báo *Nhân Dân*, số 3512, ngày 9-11-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 166-167.

Tháng 11, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị nghe Đoàn công tác do ông Nguyễn Văn Trân làm Trưởng đoàn báo cáo về chuyến đi thăm triển lãm của Nhật tại Trung Quốc và vấn đề bông, tơ hoá học...

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng tới Thái tử Quốc trưởng Nôrôđôm Xiha-núc, nhân dịp kỷ niệm Quốc khánh lần thứ 10 của Vương quốc Campuchia. "Chúc tình hữu nghị giữa hai dân tộc Việt Nam và Khơme ngày càng củng cố và phát triển, góp phần tăng cường sự đoàn kết của nhân dân châu Á và bảo vệ hoà bình ở Đông Dương, Đông Nam Á và thế giới".

Trong bài "*Trạng nguyên làm ruộng*", ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3512, Chủ tịch Hồ Chí Minh giới thiệu tấm gương lao động cần cù sáng tạo của một nông dân Trung Quốc - ông Trần Vĩnh Khang. Từ chỗ chỉ là một dân cày bình thường, sau hơn 40 năm lao động và học hỏi, ông Khang không chỉ là một nông dân giỏi mà còn là một nghiên cứu viên của một viện khoa học nghiên cứu nông nghiệp của Trung Quốc.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Báo *Nhân Dân*, số 3512, ngày 9-11-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 169.

Tháng 11, trước ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 4 cá nhân có nhiều thành tích trong lao động sản xuất. Tiêu biểu như chị Khê ở xã Liêm Phong (Thanh Liêm, Hà Nam) tuy đông con nhỏ vẫn đảm việc nhà, giỏi việc hợp tác xã; bà Tư ở xã Chi Lăng (Thanh Miện, Hải Dương) tuy bận nhiều công tác đảng, chính quyền ở địa phương, vẫn tích cực tham gia sản xuất.

- Báo *Nhân Dân*, số 3514, ngày 11-11-1963.

Tháng 11, ngày 11

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn ca múa dân gian "Oarabida" Nhật Bản. Người ân cần hỏi thăm sức khoẻ và nói chuyện thân mật với ông Trưởng đoàn Hara Tarô và các nghệ sĩ trong đoàn, sau đó cùng chụp ảnh kỷ niệm.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới xem triển lãm ảnh nghệ thuật Liên Xô "Kế hoạch 7 năm trên đường thực hiện" tổ chức tại Hà Nội.

- Báo *Nhân Dân*, số 3515, ngày 12-11-1963.

Tháng 11, trước ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Hội nghị bàn về cải tiến công cụ và cơ giới hoá nông nghiệp do Ban Nông nghiệp của Trung ương Đảng tổ chức. Người hoan nghênh việc mở những hội nghị như thế này, và yêu cầu ngành nông nghiệp cần có những hội nghị toàn diện về các mặt khoa học - kỹ thuật nông nghiệp để phục vụ phát triển sản xuất nông nghiệp tốt hơn. Người căn dặn các đại biểu: muốn làm tốt việc cải tiến công cụ trước hết phải tuyên truyền, giáo dục cán bộ và quần chúng cho thật tốt. Phải học hỏi quần chúng và đi đúng đường lối quần chúng.

- Báo *Nhân Dân*, số 3516, ngày 13-11-1963.

Tháng 11, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng ngày sinh lần thứ 56 của Vua Lào Xri Xavang Vátthana.

- Báo *Nhân Dân*, số 3523, ngày 20-11-1963.

Tháng 11, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp bà Xupoin - Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Ấn Độ đến chào trước khi bà lên đường về nước.

- Báo *Nhân Dân*, số 3519, ngày 16-11-1963.

Tháng 11, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 48-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn nghệ sĩ độc tấu Liên Xô sang thăm và biểu diễn ở nước ta, góp phần thắt chặt tình hữu nghị giữa nhân dân hai nước.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 11, trước ngày 18

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho 3 cá nhân chăn nuôi giỏi. Tiêu biểu như em Vi Thuý Hoà ở xã Cường Lợi, Đình Lập, Quảng Ninh, vừa học tập giỏi vừa nhận nuôi một đàn bò 52 con; ông Hà ở xã An Đôn, huyện Bình Lục, Hà Nam xung phong nhận nuôi những trâu bò gầy ốm của hợp tác xã.

- Báo *Nhân Dân*, số 3521, ngày 18-11-1963.

Tháng 11, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng gửi điện mừng đến các ông Vante Unborích và Ôttô Grôttovôn nhân dịp hai ông được tái đắc cử Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Thủ tướng Chính phủ nước Cộng hoà dân chủ Đức.

Cùng ngày, bài viết *Chi bộ tốt* của Người, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3523, nêu gương Chi bộ Ngân Hà (Nam Định) đã lãnh đạo tốt hợp tác xã, chấp hành tốt chính sách lương thực, và làm tốt các công tác khác như thủy lợi, văn hoá, củng cố và phát triển đảng, v.v.. Có kết quả đó, như bài báo đã phân tích, là do nội

bộ đoàn kết chặt chẽ, nắm vững và luôn luôn cố gắng thực hiện những nghị quyết của Trung ương và địa phương, đảng viên đều gương mẫu xung phong trong mọi việc, thực hiện khẩu hiệu "đảng viên đi trước, làng nước đi sau".

Phần hai của bài báo, dưới tiêu đề *Chi bộ kém*, tác giả phê bình đích danh ông Bí thư Đảng uỷ xã Nam Lợi (Nam Định) đã tham ô, lãng phí, gây ảnh hưởng xấu cho các cán bộ đảng viên khác.

- Báo *Nhân Dân*, số 3523 và 3524, ngày 20 và ngày 21-11-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 170-172.

Tháng 11, trước ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phóng viên báo *Akahata* (Cờ Đỏ) - cơ quan ngôn luận của Đảng Cộng sản Nhật Bản - về một số câu hỏi liên quan đến công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, sự nghiệp đấu tranh của đồng bào miền Nam, sự đoàn kết quốc tế, quan hệ giữa hai nước Nhật Bản - Việt Nam, v.v..

Trả lời câu hỏi về đặc điểm và triển vọng của tình hình Việt Nam hiện nay, Người nêu rõ: Chỉ mới hơn chín năm kể từ sau khi hoà bình lập lại (1954), nhân dân miền Bắc dưới sự lãnh đạo của Đảng Lao động Việt Nam đã hàn gắn xong vết thương chiến tranh và chia ruộng đất cho dân cày, đã căn bản hoàn thành thắng lợi công cuộc cải tạo xã hội chủ nghĩa, xoá bỏ chế độ người bóc lột người và hiện nay đang bắt tay thực hiện kế hoạch 5 năm lần thứ nhất, bước đầu xây dựng cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội. Với quyết tâm chiến thắng nghèo nàn và lạc hậu, nhân dân Việt Nam đang ra sức tiến mạnh trên con đường công nghiệp hoá xã hội chủ nghĩa... Mặc dù còn nhiều khó khăn, miền Bắc nhất định sẽ xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, làm cơ sở vững mạnh cho công cuộc đấu tranh hoà bình thống nhất nước nhà.

Về tình hình miền Nam, Người khẳng định: Dù phải chịu muôn ngàn đau khổ dưới chế độ tàn khốc của đế quốc Mỹ và bè lũ tay sai, đồng bào miền Nam không bao giờ chịu khuất phục, luôn luôn đoàn kết chặt chẽ, chiến đấu anh dũng để tự giải phóng mình, và nhất định sẽ thắng lợi. Cuộc chiến tranh yêu nước của đồng bào miền Nam, dù có khó khăn gian khổ, nhưng với sự ủng hộ của đồng bào cả nước, của nhân dân tiến bộ toàn thế giới (kể cả nhân dân Mỹ yêu chuộng hoà bình và công lý), đồng bào miền Nam cuối cùng sẽ là người chiến thắng, miền Nam Việt Nam sẽ được giải phóng hoàn toàn.

Người tuyên bố: "Vấn đề miền Nam chỉ có một cách giải quyết là: đế quốc Mỹ phải rút khỏi miền Nam để nhân dân Việt Nam tự giải quyết lấy công việc của mình, theo tinh thần của Hiệp định Giơnevơ".

- Báo *Nhân Dân*, số 3524, ngày 21-11-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 173-176.

Tháng 11, ngày 21

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Liên minh Phật giáo Lào do ông Mahā Khāmtām, Chủ tịch Hội Liên minh Phật giáo Lào dẫn đầu đang ở thăm nước ta.

Cùng buổi chiều, Người tiếp Đoàn đại biểu phụ nữ các dân tộc tỉnh Hà Giang về thăm thủ đô và một số tỉnh ở miền xuôi. Người thay mặt Trung ương Đảng và Chính phủ gửi lời thăm hỏi tới toàn thể đồng bào tỉnh Hà Giang và căn dặn đồng bào phải đoàn kết, thương yêu nhau như anh chị em trong nhà, giúp đỡ nhau tăng gia sản xuất, đồng thời phải ra sức tiết kiệm và cố gắng học tập văn hoá.

Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 49-LCT, tặng thưởng 2 *Huân chương Chiến công hạng Nhất*, 8 *Huân chương Chiến công hạng Nhì*, 35 *Huân chương Chiến công hạng Ba* cho 21 đơn vị, 2 liệt sĩ và 22 cán bộ, chiến sĩ Quân đội nhân dân, Công an nhân dân vũ trang và dân quân tự vệ có nhiều thành tích chiến đấu chống biệt kích Mỹ-Diệm xâm phạm miền Bắc nước ta.

- Lệnh số 50-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho ông Hồ Trường Khôn, chuyên gia Trung Quốc có công giúp Việt Nam xây dựng Nhà máy đường Phục Hoà (Cao Bằng).

- Báo *Nhân Dân*, số 3525, ngày 22-11-1963.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 11, ngày 22

Chủ tịch Hồ Chí Minh khai mạc Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương (khoá III)³⁶ bàn về tình hình thế giới, nhiệm vụ của Đảng ta và cách mạng miền Nam.

Trong lời khai mạc, nói về ý nghĩa của Hội nghị, Người đặc biệt nhấn mạnh: "Hội nghị này là Hội nghị đoàn kết quốc tế".

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 11, ngày 25

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh lần lượt tiếp Đoàn Nghệ thuật dân gian Harôman Ba Lan và Đoàn Nghệ thuật của Hội Lêcra Indônêxia⁴⁾ đang ở thăm và biểu diễn tại nước ta.

- Báo *Nhân Dân*, số 3529, ngày 26-11-1963.

Tháng 11, ngày 26

Bài viết *Cần phải tổ chức ngay đội thủy lợi* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh T.L., đăng báo *Nhân Dân* số 3529, yêu cầu các cấp uỷ Đảng phải thành lập ngay ở các hợp tác xã các đội chuyên trách làm công tác thủy lợi, vì "có đội chuyên trách, thì thủy lợi làm được nhiều, nhanh, tốt, rẻ. Rõ ràng là vừa lợi cho Nhà nước, vừa lợi cho hợp tác xã, lợi cho các xã viên và lợi cho các đội viên".

*"Đêm trăng đưa nước tưới đồng,
 Một tác nước bạc là trăm bông lúa vàng.
 Đội thủy lợi phải sẵn sàng,
 Thủy lợi càng tốt, dân càng ấm no".*

- Báo Nhân Dân, số 3529, ngày 26-11-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 177-179.

Tháng 11, ngày 27

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước gửi điện mừng đến các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước Anbani nhân dịp kỷ niệm lần thứ 19 Quốc khánh nước Cộng hoà nhân dân Anbani. Bức điện có đoạn: "Mười chín năm qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng Lao động Anbani và Chính phủ nước Cộng hoà nhân dân Anbani, nhân dân Anbani anh hùng đã vượt qua mọi khó khăn và thử thách, đem hết nhiệt tình lao động xây dựng chủ nghĩa xã hội trên đất nước yêu quý của mình và đã thu được những thành tích to lớn".

- Báo Nhân Dân, số 3532, ngày 29-11-1963.

Tháng 11, ngày 29

Bài viết *Văn minh kiểu Mỹ* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo Nhân Dân số 3532. Bằng những dẫn chứng và số liệu cụ thể về những vụ bê bối, những hiện tượng bất công trong xã hội Mỹ, tác giả vạch trần cái gọi là "văn minh kiểu Mỹ", thứ "văn minh" mà bọn thống trị Mỹ muốn dùng "khai hoá" các dân tộc khác.

Phần cuối bài báo, tác giả khẳng định: "Nhưng chúng ta không vơ đũa cả nắm. Cũng như nhân dân các nước khác, nhân dân Mỹ nói chung là những người cần cù, yêu chính nghĩa, chuộng hoà bình, chống chiến tranh... cho nên, chúng ta kiên quyết chống đế quốc Mỹ nhưng chúng ta sẵn sàng lập quan hệ hữu nghị với nhân dân Mỹ để cùng nhau chống mọi tội ác, giữ gìn chính nghĩa và hoà bình cho loài người".

- Báo Nhân Dân, số 3532, ngày 29-11-1963.

Tháng 11, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 51-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn Nghệ thuật của Hội Lêcra Indônêxia sang biểu diễn tại Việt Nam, góp phần thắt chặt tình hữu nghị giữa nhân dân hai nước.

- Lệnh số 52-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho Đoàn Nghệ thuật dân gian Haroman Ba Lan sang biểu diễn ở Việt Nam, góp phần thắt chặt tình hữu nghị giữa nhân dân hai nước.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 12, ngày 3

Tại nhà khách Bộ Quốc phòng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự buổi tiếp các đoàn bóng đá quân đội các nước xã hội chủ nghĩa sang thăm và tham gia thi đấu hữu nghị tại Việt Nam. Người ân cần hỏi thăm sức khỏe mọi người và mong rằng trong những ngày ở Việt Nam, các cầu thủ sống thoải mái trong không khí đầm ấm thân mật như gia đình và chú ý giữ sức khỏe để đảm bảo cho cuộc thi đấu hữu nghị thu được kết quả tốt đẹp. Người cùng các đại biểu chụp ảnh lưu niệm.

- Báo *Nhân Dân*, số 3537, ngày 4-12-1963.

Tháng 12, ngày 7

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục dự Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương (khoá III).

Kết thúc phần thảo luận về tình hình quốc tế và nhiệm vụ của Đảng ta, Người nhắc nhở tính "bốc như ống lửa" của một số đồng chí. Người nói: Người làm chính trị cương vị càng cao thì càng phải bình tĩnh... Mục đích của ta là vì đoàn kết. Vì đoàn kết mà phải tranh đấu. Tranh đấu để đi đến đoàn kết chứ không nói xấu ai...

Người lưu ý: Phải làm sao cho trong Đảng và trong nhân dân giữ được lòng yêu mến và biết ơn các nước bạn anh em..., đó là "thiên kinh địa nghĩa"⁵⁾, đồng thời không nên coi sự bất đồng (giữa các đảng anh em - BT) là chuyện lạ. Người tin tưởng: Có chủ nghĩa Mác-Lênin soi đường thì nhất định phong trào cộng sản và công nhân quốc tế sẽ được củng cố và phát triển.

- *Biên bản Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 12, ngày 9

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự buổi họp Bộ Chính trị cho ý kiến về giá bán lẻ lương thực.

Người nhận xét đại ý: Cách làm hiện nay của ta có tính chấp vá, và chỉ thị: "Cái gì là nhu cầu phổ biến trong dân, không nên tăng giá, mà chỉ tăng những loại hàng cao cấp ít người cần đến".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

Tháng 12, trước ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho chị Nông Kim Lan, người Nùng, nữ y tá xã Dân Chủ (Lao Cai), có thành tích tuyên truyền vận động bà con dân tộc giữ gìn vệ sinh phòng bệnh và đã chữa bệnh cho nhiều người có kết quả tốt.

- Báo *Nhân Dân*, số 3543, ngày 10-12-1963.

Tháng 12, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Bộ Chính trị bàn về vấn đề miền Nam sau khi Ngô Đình Diệm bị đảo chính.

Người nói: "Phải làm cho cán bộ, nhân dân ta hiểu rõ đây là thắng lợi của mình, nhưng bọn thân Pháp, bọn Cao Đài phản động sẽ còn gặp khó khăn. Tình hình còn lộn xộn một thời gian nữa và đây không phải là lần đảo chính cuối cùng. Sự kiện này cũng gây được một dư luận. Phải lợi dụng quân sự, tuyên truyền chính trị. Khẩu hiệu phải theo từng cấp, từng địa phương".

Về nội dung tuyên truyền giáo dục, Người nhấn mạnh một số điểm:

- Nói thuận lợi, nhưng đồng thời phải nói rõ khó khăn.
- Nên thêm về công tác dân vận. Công việc này nên giao cho Mặt trận.
- Nên nêu khẩu hiệu: "Người Việt không đánh người Việt".
- Làm sao động viên tiêu diệt cho được nhiều Mỹ: Mỹ rất sợ chết. Ta vừa tiêu diệt vừa tuyên truyền.
- Viết cho gọn, rõ, phù hợp với tình hình sau đảo chính.

Cuối buổi họp, Người kết luận: "Đồng bào miền Nam rất anh hùng, cán bộ, đảng viên rất anh dũng. Phải đoàn kết, quyết tâm, tin tưởng, dù Mỹ có tăng gấp 10 lần ta cũng thắng. Nhớ chuyển lời của Trung ương, của Bộ Chính trị rằng: các đồng chí, đồng bào chịu gian khổ, rất anh dũng thì nhất định thắng lợi".

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- *Những sự kiện lịch sử Đảng (1954-1975)*, Nxb. Thông tin lý luận, Hà Nội, 1985, t.3.

Tháng 12, trước ngày 11

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho cụ Chu Phương Cóm, dân tộc Tày, 71 tuổi, người xã Hưng Đạo (Hoà An, Cao Bằng) hăng hái động viên thanh niên luyện tập quân sự và cụ Phan Anh Vũ, 70 tuổi, ở Hợp tác xã Hồng Hà, (Tam Nông, Phú Thọ) lao động giỏi, nêu cao tinh thần thi đua với Đại Phong. Hai cụ đã nêu gương tốt cho con cháu noi theo.

- Báo *Nhân Dân*, số 3544, ngày 11-12-1963.

Tháng 12, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Bộ Chính trị bàn vấn đề tổng kết Hội nghị Trung ương và vấn đề ngoại giao.

Cùng ngày, Người gửi: - Điện mừng tới Vua Damsit Bin Ápdunlan nhân dịp lễ mừng Ngày Dandiba tuyên bố độc lập.

- Điện mừng tới Thủ tướng Giômô Kêniatta nhân dịp lễ mừng Ngày tuyên bố độc lập của Kênia.

Trong bài *Chi bộ tốt*, ký bút danh T.L, đăng báo *Nhân Dân* số 3545, Chủ tịch Hồ Chí Minh biểu dương các hợp tác xã ở Trí Yên (Hà Bắc) nhờ có *chi bộ tốt* nên đã

từ một xã hằng năm Nhà nước phải cứu tế nay trở thành một xã chẳng những không phải nhờ trên cứu đói mà còn dư thóc bán cho Nhà nước, từ chỗ tay không nay đã bước đầu xây dựng được cơ sở vật chất vững vàng. Đồng thời, Người cũng nghiêm khắc phê bình xã Đại Tân (Hà Bắc) từ một xã khá, nhưng do *chi bộ kém*, nhiều cán bộ và đảng viên nêu gương xấu, làm sai chính sách của Đảng và Nhà nước, xâm phạm đến lợi ích của xã viên, nên đã khiến cho hợp tác xã thoái bộ.

- *Biên bản Hội nghị Bộ Chính trị*, lưu tại Cục Lưu trữ Trung ương Đảng, phòng Ban Chấp hành Trung ương, khoá III.

- *Báo Nhân Dân*, số 3545, ngày 12-12-1963.

Tháng 12, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm các lớp học bổ túc văn hoá và kỹ thuật buổi tối của cán bộ và công nhân Xưởng Sửa chữa xe hơi 1-5 (Hà Nội). Người thân mật thăm hỏi về tình hình giảng dạy và học tập, nhắc nhở giáo viên cố gắng dạy tốt, công nhân và cán bộ cố gắng chăm chỉ học tập, áp dụng tốt các điều đã học vào thực tế công tác hàng ngày.

Sau đó, Người đến thăm công nhân đang làm ca đêm, tìm hiểu tình hình công tác và đời sống của anh chị em.

- *Báo Nhân Dân*, số 3545, ngày 22-12-1963.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

Tháng 12, ngày 20

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của các nhà báo Liên Xô nhân dịp kỷ niệm ba năm Ngày thành lập Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam.

Người nêu rõ: "Do sự đoàn kết chặt chẽ và chiến đấu anh dũng của mình và sự nhiệt tình ủng hộ của nhân dân yêu chuộng chính nghĩa và hoà bình trên thế giới, nhân dân miền Nam Việt Nam nhất định sẽ thắng lợi, đế quốc Mỹ và bọn tay sai nhất định sẽ thất bại.

Để giải quyết vấn đề miền Nam Việt Nam, đế quốc Mỹ phải rút khỏi xứ đó và để nhân dân Việt Nam tự giải quyết lấy công việc nội bộ của mình theo Hiệp định Giơnevơ năm 1954".

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký:

- Lệnh số 54-LCT, tặng thưởng 2 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 5 *Huân chương Lao động hạng Nhì*, 32 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 39 chuyên gia Trung Quốc có công giúp Việt Nam xây dựng Khu Liên hợp gang thép Thái Nguyên.

- Lệnh số 55-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho Công trình sư kiến trúc Trung Quốc Nghiêm Hy Hiền, có công giúp Việt Nam xây dựng Nhà máy đường Sông Lam (Nghệ An) và Nhà máy phân đạm Hà Bắc.

- Lệnh số 56-LCT, tặng thưởng 1 *Huân chương Lao động hạng Nhất*, 3 *Huân chương Lao động hạng Nhì* và 5 *Huân chương Lao động hạng Ba* cho 9 chuyên gia Liên Xô có công giúp Việt Nam xây dựng ngành nông trường quốc doanh.

- Lệnh số 57-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhất* cho ông Phiôlốp Vasili Pêtorôvích và *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho ông Vlasốp Ivan Iacôplêvích, là Trưởng đoàn và Phó trưởng đoàn chuyên gia địa chất Liên Xô, có công giúp xây dựng ngành địa chất Việt Nam.

- Lệnh số 58-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Nhì* cho Phó tiến sĩ kinh tế nông nghiệp Liên Xô Vasili Aphanaxiêvích, vì những đóng góp trong thời gian công tác ở Trường Kinh tế tài chính (nay là Trường đại học Kinh tế quốc dân) và Trường Nguyễn Ái Quốc Trung ương (nay là Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh).

- Lệnh số 59-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho Kỹ sư trưởng Liên Xô về sửa chữa ô tô Pêxích Vladimia Alêchxandrôvích, vì những đóng góp trong thời gian công tác ở Công ty than Hồng Gai (Quảng Ninh).

- Lệnh số 60-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho Kỹ sư Liên Xô Apancô Alêchxandrô Alêchxandrôvích, có công giúp Việt Nam xây dựng Trường Đại học Bách khoa.

- Lệnh số 61-LCT, tặng thưởng *Huân chương Lao động hạng Ba* cho nữ Giáo sư thanh nhạc Kraxôva Alêchxandra Aphanasiépva, vì những đóng góp trong thời gian công tác tại Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 3562, ngày 29-12-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 180.

- Lệnh Chủ tịch (bản gốc), lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

Tháng 12, ngày 22

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc chiêu đãi do Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Đại tướng Võ Nguyên Giáp tổ chức, nhân dịp kỷ niệm lần thứ 19 Ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam.

- Báo *Nhân Dân*, số 3556, ngày 23-12-1963.

Tháng 12, ngày 23

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn Y học Liên Xô đang ở thăm nước ta do Giáo sư, Viện sĩ Viện Hàn lâm Y học Liên Xô V.M. Iđanốp dẫn đầu đến chào Người.

Cùng ngày, bài viết *Miền Nam tắt thắng* của Người, ký bút danh Chiến Sĩ, đăng báo *Nhân Dân* số 3556.

Dưới hình thức một bức thư gửi cho người cháu, tác giả phân tích nguyên nhân dẫn tới cuộc đảo chính ở Sài Gòn ngày 1-11-1963, vạch rõ tuy Mỹ là kẻ chủ mưu trong vụ đảo chính thủ tiêu anh em Diệm, nhưng người đánh đổ Ngô Đình Diệm chính là

nhân dân miền Nam và tiên đoán rằng rồi đây những tên tay sai của Mỹ "chúng sẽ đảo lộn nhau và cuối cùng nhân dân sẽ đảo cả lũ chúng".

Nếu Mỹ muốn thoát khỏi tình cảnh bị kẹt trong "đường hầm" và trong vòng lẩn quẩn, theo tác giả, "cách giải quyết "lịch sử" nhất (vấn đề miền Nam Việt Nam - B.T) là thực hiện sáu yêu sách mà *Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam*³⁷ đề ra ngày 8-11-1963. Tóm tắt là Mỹ phải rút khỏi miền Nam Việt Nam, việc nội bộ của miền Nam do nhân dân Việt Nam tự giải quyết lấy".

- Báo *Nhân Dân*, số 3556 và 3557, ngày 23 và ngày 24-12-1963.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 181-184.

Tháng 12, trước ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng thưởng huy hiệu của Người cho bốn giáo viên có thành tích dạy học tốt và vận động nhân dân đi học bổ túc văn hoá. Tiêu biểu như anh Trần Văn Lai, 19 tuổi, ở Xuân Sơn (Anh Sơn, Nghệ An) mù cả hai mắt vẫn hăng hái làm công tác vận động nhân dân đi học.

- Báo *Nhân Dân*, số 3558, ngày 25-12-1963.

Tháng 12, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và chúc Tết Hội đồng Chính phủ trong phiên họp cuối năm.

Đề cập đến việc hoàn thành và hoàn thành vượt mức kế hoạch Nhà nước năm 1964, Người nhắc nhở các thành viên trong Chính phủ phải làm tốt ba cuộc vận động lớn do Đảng và Chính phủ đã phát động, đặc biệt là cuộc vận động "ba xây, ba chống". Người nói: "Hiện nay chúng ta làm 3 xây, 3 chống còn kém. Anh chị em công nhân và nhân viên ở cơ sở thì rất hăng hái, nhưng từ cấp giám đốc lên đến bộ trưởng, thứ trưởng thì còn nhiều người chưa chuyển, cho nên có chỗ cuộc vận động bị tắc lại. Bây giờ phải làm 3 xây, 3 chống cả hai chiều, từ dưới lên và từ trên xuống. Bản thân các đồng chí bộ trưởng, thứ trưởng, các cán bộ lãnh đạo phải 3 xây, 3 chống. Hơn ai hết, người lãnh đạo phải nhận rõ cuộc vận động 3 xây, 3 chống này rất quan trọng để làm cho tốt".

Người yêu cầu các vị bộ trưởng, thứ trưởng và cán bộ lãnh đạo "phải luôn gương mẫu về mọi mặt, phải nêu gương sáng về đạo đức cách mạng: cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, phải giữ gìn tác phong gian khổ phấn đấu, phải không ngừng nâng cao chí khí cách mạng trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc. Có như thế mới xứng đáng với đồng bào miền Nam đang chiến đấu vô cùng anh dũng chống đế quốc Mỹ và tay sai của chúng để giải phóng miền Nam và hoà bình thống nhất nước nhà". Và khẳng định: "Nhân dân ta rất tốt. Nếu chúng ta làm gương mẫu và biết lãnh đạo thì bất cứ công việc gì khó khăn đến đâu cũng nhất định làm được".

- *Biên bản Hội đồng Chính phủ*, bản gốc, lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I.

- Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, t. 11, tr. 185-186.

Tháng 12, trước ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh tặng huy hiệu của Người cho hai giáo viên miền núi là anh Trương Văn Chín, 20 tuổi, dân tộc Nùng ở xã Thanh Long (Hà Quảng, Cao Bằng) đã tận tụy dạy dỗ con em đồng bào dân tộc Dao và anh Lộc Văn Phưa, 38 tuổi, dân tộc Thái ở xã Hiên Kiệt (Quan Hoá, Thanh Hoá), quê cả hai chân vẫn tận tụy dạy bà con học chữ.

- Báo *Nhân Dân*, số 3561, ngày 28-12-1963.

Tháng 12, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và nói chuyện với Đại hội đại biểu Đoàn Thanh niên Lao động Thủ đô lần thứ IV.

Người chỉ rõ những nhiệm vụ trước mắt của thanh niên Hà Nội nói riêng và thanh niên cả nước nói chung. Nhân dịp đầu năm mới, Người gửi lời chúc mừng tới toàn thể thanh niên nam nữ đang tham gia xây dựng kinh tế, văn hoá miền núi, xây dựng đường sắt Thanh Hoá - Nghệ An và đang phục vụ trong các đơn vị bộ đội và công an nhân dân vũ trang.

Cùng ngày, Người gửi điện khen công nhân và cán bộ Nhà máy Liên hợp dệt Nam Định đã hoàn thành kế hoạch Nhà nước năm 1963 trước thời hạn. Người chúc anh chị em năm mới vui vẻ, mạnh khoẻ và cố gắng thi đua để giành thắng lợi lớn hơn nữa, theo kịp anh chị em công nhân và cán bộ Nhà máy dệt Bình Nhưỡng (Triều Tiên).

- *Chủ tịch Hồ Chí Minh với nhân dân Hà Nội*, Sở Văn hoá - Thông tin Hà Nội xuất bản, 1985, tr. 52.

Tháng 12, ngày 29

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Bộ trưởng Bộ Luyện kim Vương Hạc Thọ, Trưởng đoàn đại biểu Chính phủ Trung Quốc sang dự lễ khánh thành hệ thống Lò cao số 1 Khu Liên hợp gang thép Thái Nguyên. Người đã nói chuyện thân mật với bộ trưởng và các vị cùng đi.

- Báo *Nhân Dân*, số 3564, ngày 31-12-1963.

Tháng 12, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Trường Thiếu nhi miền Nam.

Cùng ngày, Người gửi điện mừng ngày sinh lần thứ 65 của Chủ tịch Itvan Đôbi, Chủ tịch Chủ tịch đoàn nước Cộng hoà nhân dân Hunggari.

- *Nhật ký công tác bảo vệ Bác Hồ (1945-1969)*, bản đánh máy, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.

- Báo *Nhân Dân*, số 3564, ngày 31-12-1963.

Cuối năm

Chủ tịch Hồ Chí Minh viết thư gửi Ban lãnh đạo Khu gang thép Thái Nguyên yêu cầu trả lời các câu hỏi sau:

- "- Số đồng chí chuyên gia.
- Số cán bộ kỹ thuật, số cán bộ khác.
- Số công nhân: trai, gái.
- Anh hùng lao động - chiến sĩ thi đua.
- Quân nhân chuyển ngành.
- Đội lao động xã hội chủ nghĩa.
- Lương cao nhất, thấp nhất, trung bình.
- Tăng gia tự túc.
- Đảng viên - đoàn viên.
- Phong trào thi đua: ưu điểm, khuyết điểm.
- Quan hệ giữa chuyên gia với cán bộ và công nhân.
- Quan hệ giữa cán bộ với nhau và với công nhân".

- *Những dòng chữ đỏ*, Khu gang thép Thái Nguyên xuất bản, 1970, tr.

6.

Cuối năm

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng đồng chí Trường Chinh và một số cán bộ cao cấp quân đội đến xem một đơn vị pháo binh bắn thử một loạt pháo mới được cải tiến.

- Ảnh tư liệu, lưu tại Bảo tàng Hồ Chí Minh.
- Hồi ức của Thiếu tướng Thế Lâm, tập san *Nhân chứng và sự kiện*, số 21, năm 1995.

Cuối năm

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và nghe đồng chí Dương Bá Nuôi, cán bộ Bộ Tư lệnh Quân khu Trị - Thiên - Huế báo cáo về tình hình quân khu.

Sau khi nghe báo cáo, Người hỏi:

- Chú ở đâu, gia đình thế nào?

Đồng chí Nuôi rụt rè thưa:

- Thưa Bác, cháu là con quan ạ.

Người ngắt lời:

- Con quan cũng tốt chứ sao. Bác cũng là con quan đấy. Thế đã được gọi là "cậu ấm" chưa?

Người lại hỏi:

- Chú đi ra đây bằng đường nào?

Đồng chí Nuôi chỉ vào bản đồ, thưa:

- Cháu đi đường núi, vì đi đường đồng bằng không an toàn.

Người chậm rãi:

- Làm cách mạng mà đi trong dân lại không an toàn à? Đi trong dân mới ăn chắc.

- Dương Bá Nuôi: *Con quan thì tốt chứ sao*, in trong *Bác Hồ với chiến sĩ*, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1994, tr. 128-129.

-
- 1) Tối ngày 8-10-1963, công nhân Nhà máy dệt liên hiệp Bình Nhưỡng họp mít tinh đón nhận cờ của Chủ tịch Hồ Chí Minh.
 - 2) Tỉnh Hà Bắc do hợp nhất hai tỉnh Bắc Ninh và Bắc Giang.
 - 3) Tên viết tắt của "Tổ chức thể thao của các lực lượng mới trời dậy". Đại hội GANEFO lần thứ nhất chính thức khai mạc ngày 10-11-1963 tại Giacácta, Thủ đô nước Cộng hoà Indônêxia.
 - 4) Hội Liên hiệp văn hoá dân gian Indônêxia.
 - 5) Điều vô cùng chính xác, không thể nghi ngờ.

Chú thích và bản chỉ dẫn tên người

CHÚ THÍCH

1. *Hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III)*: Hợp từ ngày 28-12-1960 đến ngày 6-1-1961, tại Hà Nội. Hội nghị đã kiểm điểm việc thực hiện kế hoạch 3 năm cải tạo xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội (1958-1960), thảo luận và quyết định những nhiệm vụ, chỉ tiêu của kế hoạch Nhà nước năm 1961.

Hội nghị nhấn mạnh: Nhiệm vụ chủ yếu của kế hoạch Nhà nước trong năm 1961 là cần tập trung thực hiện tốt mối quan hệ giữa cải tạo xã hội chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội, giữa công nghiệp và nông nghiệp, giữa phát triển kinh tế và phát triển văn hoá, khoa học - kỹ thuật; tiến lên chủ nghĩa xã hội. *Tr. 4.*

2. *Đại hội Công đoàn toàn quốc lần thứ II*: Hợp từ ngày 23 đến ngày 27-2-1961, tại Hà Nội. Tham dự Đại hội có 752 đại biểu thay mặt cho tổ chức công đoàn cơ sở các cấp. Đoàn đại biểu Liên hiệp công đoàn thế giới và nhiều đoàn đại biểu công đoàn các nước anh em đã tham dự Đại hội.

Đại hội đã tổng kết tình hình công tác công đoàn trong thời gian 1950-1961 và rút ra những bài học kinh nghiệm lớn trong công tác công đoàn. Căn cứ vào chủ trương, đường lối của Đảng, Đại hội đã xác định vai trò và chức năng của công đoàn trong giai đoạn cách mạng mới nhằm đẩy mạnh các mặt hoạt động của công đoàn đảm bảo hoàn thành thắng lợi những nhiệm vụ mới. Nghị quyết được Đại hội thông qua đã chỉ rõ nhiệm vụ quan trọng của công đoàn trong giai đoạn mới là:

"Tập trung lực lượng thực hiện nhiệm vụ trung tâm công nghiệp hoá xã hội chủ nghĩa, xây dựng miền Bắc làm cơ sở đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà".

Đại hội đã thông qua *Điều lệ* mới và bầu Ban Chấp hành mới của Tổng công đoàn gồm 55 uỷ viên chính thức và 10 uỷ viên dự khuyết.

Đại hội cũng đã nhất trí tán thành việc đổi tên Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam thành Tổng Công đoàn Việt Nam. *Tr.* 35.

3. *Liên hiệp Công đoàn thế giới (WFTU)*: Tổ chức công đoàn quốc tế lớn gồm gần 20 triệu đoàn viên của hơn 70 nước trên thế giới, trong đó có các nước xã hội chủ nghĩa, các nước tư bản và các nước đang phát triển, 11 công đoàn ngành quốc tế, gồm 600 tổ chức công đoàn quốc tế.

Liên hiệp Công đoàn thế giới được thành lập ngày 3-10-1945 tại Đại hội lần thứ I các công đoàn thế giới họp ở Pari (Pháp).

Điều lệ của Liên hiệp Công đoàn thế giới ghi rõ tổ chức này "nhằm hướng đến việc xác lập trật tự thế giới, trong đó loại bỏ bất bình đẳng về xã hội và bất kỳ hình thức nào bóc lột con người". Liên hiệp Công đoàn thế giới đã kiên trì đấu tranh để thống nhất hành động của các tổ chức công đoàn trong cuộc đấu tranh vì quyền sống của người lao động, vì tự do cho các dân tộc, vì hoà bình và tiến bộ xã hội. Liên hiệp công đoàn thế giới đã lập Quỹ đoàn kết quốc tế để ủng hộ và giúp đỡ những người lao động khi bãi công, thiên tai...

Các cơ quan của Liên hiệp Công đoàn thế giới gồm có Đại hội các công đoàn thế giới - cơ quan cao nhất được triệu tập bốn năm một lần; Đại hội đồng - cơ quan lãnh đạo thường trực giữa các kỳ Đại hội và Ban thư ký.

Ngoài ra, Liên hiệp Công đoàn thế giới còn tham gia hoạt động trong *Tổ chức Lao động quốc tế* (ILO) và một số tổ chức của Liên hợp quốc như *Tổ chức Khoa học và văn hoá giáo dục* (UNESCO), *Tổ chức Lương thực và nông nghiệp* (FAO)...

Trụ sở của Liên hiệp Công đoàn thế giới đặt ở Praha (Tiệp Khắc). Tổng Công đoàn Việt Nam là thành viên của Liên hiệp Công đoàn thế giới từ năm 1969. *Tr.* 36.

4. *Đại hội Phụ nữ toàn quốc lần thứ III*: Họp từ ngày 8 đến ngày 13-3-1961, tại Hà Nội. Tham dự Đại hội có hơn 420 đại biểu chính thức gồm đủ các thành phần dân tộc, tôn giáo và các địa phương. Đoàn đại biểu Liên đoàn phụ nữ dân chủ quốc tế, nhiều đoàn đại biểu các nước anh em và quốc tế đã tới dự Đại hội.

Đại hội đã kiểm điểm công tác của phong trào phụ nữ từ Đại hội lần thứ II (1955) đến năm 1961. Đại hội cũng đã quyết định những nhiệm vụ của phụ nữ trong giai đoạn cách mạng mới và chỉ rõ trách nhiệm và vinh dự của phụ nữ nước ta là xây dựng chủ nghĩa xã hội, đấu tranh thống nhất nước nhà và bảo vệ hoà bình thế giới.

Đại hội đã thông qua *Điều lệ* sửa đổi của Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam và bầu Ban Chấp hành mới của Hội gồm 67 uỷ viên.

Ngày 9-3-1961, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến nói chuyện với Đại hội về các vấn đề địa vị và quyền làm chủ của người phụ nữ, việc thực hiện *Luật hôn nhân và gia đình*, vấn đề chăm sóc các cháu bé, về cán bộ lãnh đạo và nhiệm vụ đoàn kết, v.v.

để phong trào phụ nữ góp phần xứng đáng vào sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thống nhất nước nhà. *Tr. 40.*

5. *Liên đoàn Phụ nữ dân chủ quốc tế*: Một tổ chức quần chúng có tính chất quốc tế của phụ nữ để lãnh đạo và thúc đẩy phong trào phụ nữ thế giới, thành lập tháng 12 năm 1945 ở Pari (Pháp). Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam là thành viên của tổ chức này. Cơ quan quyền lực tối cao của Liên đoàn là Đại hội đại biểu các tổ chức thành viên, ba năm họp một lần. Giữa hai kỳ đại hội, điều hành công việc của tổ chức là một Ban Chấp hành do Đại hội bầu ra. Liên đoàn Phụ nữ dân chủ quốc tế tuyên bố mục tiêu hoạt động của mình là đoàn kết tất cả phụ nữ tiến bộ ở các nước; đấu tranh chống chủ nghĩa phátxít; tranh thủ hoà bình, dân chủ và quyền bình đẳng của phụ nữ; bảo vệ trẻ em; ủng hộ phong trào độc lập dân tộc. Là một tổ chức thành viên của Hội đồng hoà bình thế giới, Liên đoàn Phụ nữ dân chủ quốc tế đã có nhiều hoạt động tích cực như vận động đòi giải trừ quân bị và cấm sử dụng vũ khí nguyên tử, kêu gọi phụ nữ các nước phản đối "Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương NATO", tổ chức lấy chữ ký ủng hộ hoà bình, tổ chức các cuộc mít tinh biểu tình quy mô lớn của giới phụ nữ, ủng hộ cuộc đấu tranh giải phóng phụ nữ ở các nước thuộc địa và lệ thuộc v.v, đã góp phần vào việc thúc đẩy phong trào phụ nữ quốc tế và hoà bình thế giới. Trụ sở của Liên đoàn Phụ nữ dân chủ quốc tế đặt tại Béclin (Đức). *Tr. 42.*

6. *Đại hội toàn quốc lần thứ III Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam*: Họp từ ngày 22 đến ngày 25-3-1961, tại Hà Nội. Tham dự Đại hội có 677 đại biểu đại diện cho thanh niên các dân tộc, tôn giáo và các địa phương. Đoàn đại biểu Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới, nhiều đoàn đại biểu thanh niên các nước anh em và quốc tế đã tới dự Đại hội.

Đại hội đã kiểm điểm công tác của Đoàn từ Đại hội lần thứ II (1956) đến năm 1961; thảo luận và quyết định phương hướng nhiệm vụ của Đoàn nhằm giúp thanh niên phấn đấu hoàn thành nhiệm vụ xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thống nhất nước nhà. Đại hội đã quyết định phát động trong thanh niên phong trào thi đua những người tình nguyện vượt mức kế hoạch 5 năm lần thứ nhất (1961-1965).

Đại hội đã thông qua *Điều lệ sửa đổi* của Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam, bầu Ban Chấp hành Trung ương mới gồm 63 uỷ viên chính thức và 8 uỷ viên dự khuyết. Đại hội đã quyết định lấy ngày 26-3 hằng năm làm ngày kỷ niệm thành lập Đoàn.

Ngày 24-3-1961, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến nói chuyện với Đại hội. Người xúc động kể lại quá trình Đảng ta và Người đã dìu dắt những người thanh niên cộng sản Việt Nam đầu tiên, đến nay Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam là lực lượng lớn mạnh xung kích trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thống nhất nước nhà.

Đại hội nhất trí thông qua *Nghị quyết* về tình hình và nhiệm vụ mới của Đoàn, *Thư* của Đại hội gửi Ban Chấp hành Trung ương Đảng và *Lời kêu gọi* gửi đoàn viên thanh niên trong cả nước. *Tr. 51.*

7. *Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới (WBDY)*: Tổ chức thanh niên quốc tế lớn nhất, được thành lập vì mục tiêu đấu tranh chống chủ nghĩa đế quốc, vì hoà bình, dân chủ, độc lập dân tộc, vì lợi ích và quyền lợi của thế hệ trẻ.

Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới được thành lập tháng 10-1945 tại Đại hội Thanh niên thế giới ở Luân Đôn (Anh), với sự tham gia của đại biểu 63 nước. Hiện nay, Liên đoàn tập hợp 250 tổ chức thanh niên của hơn 100 nước. Hội Liên hiệp thanh niên Việt Nam gia nhập tổ chức này từ năm 1949.

Theo sáng kiến của Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới, ngày 24-4 hằng năm được coi là "Ngày đoàn kết quốc tế của thanh niên". Tr. 52.

8. *Hội đồng đoàn kết nhân dân Á-Phi*: gồm đại biểu của một số nước, trong đó có Việt Nam. Ban lãnh đạo của Hội đồng được bầu ra tại Đại hội đoàn kết nhân dân Á-Phi lần thứ II họp tại Cônacri (Ghinê). Hơn 70 đoàn đại biểu các tổ chức xã hội của 50 nước Á-Phi tới dự Đại hội. Đại hội đã nhận định: từ Đại hội Băngđung và Lơ Ke đến Đại hội này đã có thêm nhiều nước Á-Phi giành được độc lập và gia nhập tổ chức đoàn kết nhân dân các nước Á-Phi. Đại hội đã thông qua bản Tuyên bố chung và các quyết nghị quan trọng về sự đoàn kết và thống nhất của nhân dân các nước Á-Phi; về cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân và chủ nghĩa đế quốc; về việc cấm sử dụng và thử vũ khí nguyên tử; về việc ủng hộ đấu tranh giành độc lập dân tộc của nhân dân Angiêri; về cuộc đấu tranh và thống nhất đất nước của nhân dân Triều Tiên và nhân dân Việt Nam.

Nghị quyết về vấn đề Việt Nam đòi đế quốc Mỹ phải chấm dứt hành động can thiệp vào miền Nam Việt Nam, rút ngay phái đoàn quân sự Mỹ ra khỏi miền Nam Việt Nam, thi hành nghiêm chỉnh Hiệp định Giơnevơ nhằm thống nhất nước Việt Nam trên cơ sở độc lập dân tộc. Tr. 58.

9. *Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*: Thành lập tại Đại hội Mặt trận dân tộc thống nhất toàn quốc, họp từ ngày 5-9 đến ngày 10-9-1955 tại Hà Nội. Đây là Mặt trận dân tộc thống nhất kế tục sự nghiệp đoàn kết toàn dân của Mặt trận Liên-Việt.

Tham gia Mặt trận gồm đông đảo các tầng lớp, giai cấp, dân tộc, tôn giáo... nòng cốt là liên minh công nông và do Đảng ta lãnh đạo.

Mặt trận hoạt động theo nguyên tắc tập trung dân chủ và có cơ cấu tổ chức theo hệ thống dọc từ Trung ương (Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương) đến địa phương (Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh, huyện, xã).

Quan hệ giữa các tổ chức trong Mặt trận dựa trên nguyên tắc thảo luận dân chủ đi đến thống nhất hành động; thân ái hợp tác, giúp đỡ nhau cùng tiến bộ, tôn trọng tính độc lập của mỗi tổ chức.

Năm 1976, Đại hội Mặt trận dân tộc thống nhất toàn quốc đã họp nhất Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam và Liên minh các lực lượng dân tộc, dân chủ và hoà bình Việt Nam thành *Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*, lãnh sứ mệnh đoàn kết toàn dân, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Tr. 65.

10. *Đại hội hợp nhất Việt Minh - Liên Việt*: Họp từ ngày 3 đến ngày 7-3-1951 tại Việt Bắc. Đại hội đã thông qua *Nghị quyết* thống nhất hai tổ chức Việt Nam độc lập đồng minh (Việt Minh) và Hội Liên hiệp quốc dân Việt Nam (Liên Việt) thành Mặt trận Liên Việt nhằm củng cố và mở rộng khối đại đoàn kết toàn dân, đáp ứng yêu cầu mới của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp đang bước vào thời kỳ quyết liệt.

Thành viên của Mặt trận gồm có Đảng Lao động Việt Nam, các đoàn thể, tôn giáo và các đảng phái yêu nước, đoàn kết đấu tranh cho mục đích chung là tiêu diệt thực dân Pháp, đánh bại can thiệp Mỹ, đưa sự nghiệp kháng chiến kiến quốc đến thắng lợi.

Đại hội đã thông qua *Chính cương, Điều lệ* và *Tuyên ngôn* của Mặt trận dựa trên nguyên tắc đảm bảo đoàn kết rộng rãi, thực hiện dân chủ, tôn trọng tính độc lập của các đoàn thể, dùng phê bình và tự phê bình để giúp đỡ lẫn nhau. Đại hội nhất trí tán thành việc xây dựng và bảo vệ khối đoàn kết ba dân tộc Việt Nam, Lào, Campuchia để chống kẻ thù chung là thực dân Pháp và can thiệp Mỹ.

Đại hội đã bầu Chủ tịch Hồ Chí Minh làm Chủ tịch danh dự Mặt trận Liên Việt. Tr. 66.

11. *Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III)* họp đầu tháng 6 năm 1961, ra Nghị quyết số 22-NQ/TW ngày 30-6-1961 "*Về việc tăng cường lãnh đạo của Trung ương*". Nghị quyết chỉ rõ: Sự lãnh đạo của Trung ương trong ba năm qua là *to lớn và căn bản*. Bên cạnh đó, Trung ương còn có những *nhược điểm và khuyết điểm* như: đường lối thì đúng nhưng lãnh đạo có chỗ yếu kém như chưa kịp thời, chưa sát thực tế, thiếu cụ thể và phân tán; Không kịp thời tổng kết kinh nghiệm phong phú; Công tác tổ chức và chỉ đạo thực hiện còn có nhiều thiếu sót; Trình độ lý luận của Đảng còn non, chưa được coi trọng đúng mức... Phần cuối Nghị quyết chỉ rõ những phương hướng và biện pháp tăng cường lãnh đạo của Trung ương, chủ yếu là tổ chức và chỉ đạo thực hiện như: Cần phải tăng cường những hoạt động có hiệu quả, kịp thời trong việc chỉ đạo của Chính phủ đối với sản xuất, kinh tế, văn hoá, ngoại giao; Phải nghiêm chỉnh thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ, chế độ thưởng phạt; Phải tăng cường kiểm tra; Phải khẩn trương tiến hành cải tiến công tác đi đôi với cải tiến tổ chức các cơ quan của Đảng và Nhà nước; Phải định chế độ học tập, chương trình học tập và tổ chức quản lý việc học tập... Tr. 71.

12. *Đại hội Liên hoan chiến sĩ thi đua toàn quân*: Họp từ ngày 10 đến ngày 12-7-1961, tại Hà Nội.

Tham dự Đại hội có 224 đại biểu chiến sĩ thi đua, 48 đại biểu các đơn vị tiên tiến, đại diện cho các quân binh chủng, quân khu và dân quân tự vệ các địa phương. Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm và dự Đại hội.

Đại hội đã nghe nhiều báo cáo điển hình của các chiến sĩ thi đua, đơn vị tiên tiến trong toàn quân và bầu đại biểu dự Đại hội Liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ III. Tr. 101.

13. *Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III)*: Họp vào tháng 7-1961. Hội nghị đã kiểm điểm tình hình hợp tác hoá nông nghiệp và sản xuất nông nghiệp trong thời gian kế hoạch 3 năm cải tạo và phát triển kinh tế và văn hoá (1958-1960).

Hội nghị đã ra *Nghị quyết* về phương hướng chung và nhiệm vụ phát triển nông nghiệp trong kế hoạch 5 năm lần thứ nhất; về chủ trương, chính sách, biện pháp cụ thể phục vụ nông nghiệp; về vấn đề tổ chức và quản lý hợp tác xã sản xuất nông nghiệp và nông trường quốc doanh; về vấn đề tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với nông nghiệp.

Tại Hội nghị, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phát biểu ý kiến về vị trí, vai trò của nông nghiệp đối với công nghiệp cũng như đối với nền kinh tế nước ta và về mối quan hệ giữa công nghiệp và nông nghiệp. Người khẳng định thành tích của phong trào hợp tác hoá nông nghiệp, chỉ ra những khuyết điểm và nhấn mạnh cần tăng cường sự lãnh đạo của chi bộ đảng ở nông thôn, việc bồi dưỡng, củng cố ban quản trị hợp tác xã và đặc biệt nhấn mạnh việc xây dựng và phát huy tinh thần làm chủ, cần kiệm xây dựng hợp tác xã, nhằm đẩy mạnh sản xuất nông nghiệp, không ngừng nâng cao thu nhập của hợp tác xã và xã viên. *Tr. 104.*

14. *Hiệp định Giơnevơ (về việc lập lại hoà bình ở Đông Dương)*: Là văn bản pháp lý quốc tế được ký kết ngày 21-7-1954, ghi nhận kết quả của Hội nghị Giơnevơ về Đông Dương.

Nội dung cơ bản của các văn kiện được ký kết tại Hội nghị (các Hiệp định đình chiến ở Việt Nam, Lào, Campuchia; các phụ bản Hiệp định; Tuyên bố chung của Hội nghị) như sau:

- Các nước tham gia Hội nghị cam kết tôn trọng độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của các nước Việt Nam, Lào, Campuchia.
- Ngừng bắn đồng thời ở Việt Nam và trên toàn chiến trường Đông Dương; quân đội Pháp phải rút khỏi Đông Dương. Mỗi nước Đông Dương sẽ tổ chức tổng tuyển cử tự do để thống nhất đất nước.
- Vĩ tuyến 17 là giới tuyến quân sự tạm thời chia Việt Nam làm hai miền, sau hai năm (7-1956) sẽ tổ chức tổng tuyển cử để thống nhất nước Việt Nam.
- Ở Lào, các lực lượng kháng chiến tập kết lại hai tỉnh Sầm Nưa và Phôngxali. Ở Campuchia, lực lượng kháng chiến phục viên tại chỗ.

Bản Tuyên bố chung ghi rõ: "Ở Việt Nam, đường ranh giới về quân sự chỉ có tính chất tạm thời, không thể coi như là một biên giới chính trị hoặc lãnh thổ."

Với âm mưu thôn tính nước ta, ngay từ đầu, đế quốc Mỹ đã ra sức phá hoại Hiệp định Giơnevơ. Năm 1955, chúng hất cẳng Pháp, xây dựng bộ máy chính quyền tay sai của chúng ở miền Nam, tiến hành đàn áp dã man những người kháng chiến và cự tuyệt tổng tuyển cử tự do trên cả nước. Trước tình hình đó, nhân dân cả nước ta dưới sự lãnh đạo của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã anh dũng tiếp tục tiến hành cuộc đấu tranh để hoàn thành cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân ở miền Nam, tiến tới thực hiện thống nhất đất nước. *Tr. 105.*

15. *Hội nghị Sinh viên quốc tế về "Vai trò sinh viên và các tổ chức sinh viên trong việc phát triển nền giáo dục dân tộc"*: Hợp từ ngày 29-8 đến ngày 2-9-1961, tại Hà Nội. Hội nghị này do Hội Liên hiệp sinh viên Việt Nam và Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế tổ chức. Đại biểu của 37 tổ chức sinh viên ở 35 nước thuộc châu Á, Phi, Mỹ latin đã tới dự Hội nghị. Hội nghị đã nhất trí thông qua bản Thông cáo nhấn mạnh sự cần thiết phải đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân, chủ nghĩa đế quốc để xây dựng một nền giáo dục dân tộc và dân chủ; nêu lên nguyên tắc chủ yếu là phải phục vụ nhu cầu của nhân dân, đáp ứng yêu cầu phát triển của xã hội; giáo dục phải dựa trên cơ sở của lý tưởng hoà bình, dân chủ và tiến bộ xã hội, tình hữu nghị và quyền bình đẳng giữa các dân tộc. Tr. 122.

16. *Phong trào không liên kết* (Phong trào các nước không liên kết) được hình thành tại Hội nghị cấp cao lần thứ nhất họp ở Bengrát (Nam Tư) tháng 9-1961. Đây là phong trào quốc tế rộng lớn, bao gồm những nước có chính sách đối ngoại không liên kết, không tham gia vào bất cứ khối, nhóm quân sự - chính trị nào. Phong trào không liên kết chủ trương chống chủ nghĩa thực dân cũ và mới, chống chủ nghĩa phân biệt chủng tộc; đấu tranh giành độc lập về chính trị, kinh tế, văn hoá; hợp tác quốc tế trên cơ sở công bằng và cùng có lợi; thiết lập một trật tự kinh tế quốc tế mới công bằng, hợp lý, bảo vệ hoà bình và an ninh của các dân tộc.

Trải qua hơn 30 năm tồn tại và phát triển, từ 25 nước thành viên khi mới thành lập, đến Hội nghị cấp cao không liên kết lần thứ 11 (1995) ở Côlômbia, Phong trào không liên kết đã có 109 quốc gia thành viên.

"Hội nghị cấp cao" (thường họp 3 năm một lần) là cơ quan cao nhất của Phong trào không liên kết. Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao các nước thành viên mỗi năm họp một lần (có năm 2 lần). "Ủy ban phối hợp" thành lập từ năm 1973 gồm đại diện của 25 nước thành viên do Hội nghị cấp cao bầu ra, có nhiệm vụ chuẩn bị các kỳ họp cấp cao, phối hợp hoạt động của các nước không liên kết trong các tổ chức và Hội nghị quốc tế. Trụ sở đặt tại Niu Oóc (Mỹ).

Bước vào thập niên 90 thế kỷ XX, trong tình hình đang dần dần xuất hiện một trật tự thế giới mới, các nước không liên kết tiếp tục duy trì những hoạt động của mình để xây dựng một trật tự thế giới mới công bằng và phát triển.

Việt Nam là thành viên chính thức của Phong trào không liên kết từ tháng 3-1976 tại Hội nghị cấp cao ở Côlômbia. Tr. 124.

17. *Cách mạng xã hội chủ nghĩa Tháng Mười*: Cuộc cách mạng vô sản thắng lợi đầu tiên trên thế giới. Dưới sự lãnh đạo của Đảng Bôn-sê-vích Nga, đứng đầu là V.I. Lênin, ngày 7-11-1917 (tức ngày 25-10 theo lịch Nga), giai cấp công nhân và nhân dân lao động Nga đã vùng dậy lật đổ chính quyền của giai cấp tư sản, thành lập chính quyền Xôviết do V.I. Lênin đứng đầu. Cách mạng Tháng Mười đã đập tan bộ máy thống trị của các giai cấp bóc lột, lập nên nhà nước kiểu mới: Chính quyền Xôviết, một hình thức của chuyên chính vô sản.

Cách mạng Tháng Mười thắng lợi đã mở đầu cho một thời đại mới, thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi toàn thế giới. Cách mạng Tháng Mười đã thức tỉnh giai cấp công nhân và toàn thể nhân dân các dân tộc bị áp

bức, soi sáng con đường cho các dân tộc bị nô dịch đi tới cách mạng giải phóng và tiến lên chủ nghĩa xã hội. *Tr. 147.*

18. *Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế*, là một tổ chức quốc tế của học sinh, sinh viên thế giới vì mục đích thúc đẩy và lãnh đạo phong trào của giới này ở các nước.

Tháng 8 năm 1946, đại biểu sinh viên của 43 nước trên thế giới đã họp Đại hội đại biểu sinh viên lần thứ nhất tại Praha (Tiệp Khắc), tuyên bố thành lập Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế, đặt trụ sở ở Praha.

Mục tiêu chủ yếu của tổ chức này đề ra là: đoàn kết sinh viên toàn thế giới bảo vệ hoà bình, bảo vệ quyền lợi của sinh viên, đấu tranh cho độc lập dân tộc và nền giáo dục dân chủ, thủ tiêu sự phân biệt chủng tộc, phân biệt xã hội, chống chủ nghĩa thực dân và chủ nghĩa đế quốc.

Từ sau ngày thành lập, Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế đã triển khai nhiều hoạt động cho những mục tiêu của tổ chức mình, qua đó tăng cường sự đoàn kết và hiểu biết giữa học sinh, sinh viên các nước.

Tại Đại hội đại biểu lần thứ IV tổ chức này vào tháng 8 năm 1956, đã thông qua Nghị quyết về chống chủ nghĩa thực dân, quyết định lấy ngày 21-2 là "Ngày sinh viên thế giới đoàn kết đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân" và ngày 24-4 là "Ngày sinh viên Á-Phi đoàn kết đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân".

Cuối năm 1986, nhân dịp kỷ niệm 40 năm thành lập Hội Liên hiệp sinh viên quốc tế, Hội đã tổ chức hàng loạt hoạt động với chủ đề "Giáo dục không phải là đặc quyền".

Hội Liên hiệp sinh viên Việt Nam là thành viên của tổ chức này. *Tr. 150.*

19. *Chiến tranh thế giới lần thứ hai (1939-1945)*: Cuộc chiến tranh do bọn phát xít Đức, Italia, Nhật Bản gây ra với âm mưu chia lại thị trường thế giới và tiêu diệt nước Nga Xôviết. Do tính chất của cuộc chiến tranh và âm mưu của các thế lực phát xít, cuộc chiến tranh nổ ra ở từng vùng có tính chất khác nhau. Từ tháng 9-1939 đến tháng 6-1941 là chiến tranh giữa nước Đức phát xít với các nước đế quốc; từ tháng 6-1941 đến tháng 8-1945, cuộc chiến tranh chủ yếu diễn ra trên mặt trận Xô-Đức và từ tháng 12-1941 đến tháng 8-1945, cuộc chiến tranh do phát xít Nhật gây ra ở châu Á và Thái Bình Dương.

Cuộc Chiến tranh thế giới thứ hai đã cuốn hút 61 nước với 1.700 triệu người vào vòng chiến. Chiến sự xảy ra trên lãnh thổ của 40 nước. Hơn 60 triệu người đã bị chết và một khối lượng của cải vật chất khổng lồ bị chiến tranh tiêu huỷ.

Kết quả của cuộc chiến tranh là sự thắng lợi của lực lượng các nước Đồng minh như Liên Xô, Mỹ, Anh, v.v., trong đó Liên Xô đóng vai trò quyết định. Các lực lượng phát xít đã bị tiêu diệt. Liên Xô không những đã giành thắng lợi vẻ vang trong cuộc chiến tranh giữ nước vĩ đại (1941-1945) mà còn trực tiếp giải phóng nhiều nước châu Âu, châu Á. *Tr. 152.*

20. *Năm nguyên tắc chung sống hoà bình*: Những nguyên tắc hợp tác hoà bình giữa các quốc gia được nêu trong *Tuyên bố chung* giữa Thủ tướng hai nước Trung

Quốc và Ấn Độ ngày 28-6-1954 và *Tuyên bố chung* giữa Thủ tướng hai nước Trung Quốc và Miến Điện ngày 29-6- 1954: 1- Tôn trọng toàn vẹn lãnh thổ và chủ quyền của nhau; 2 - Không xâm phạm lẫn nhau; 3 - Không can thiệp vào nội bộ của nhau; 4 - Bình đẳng và cùng có lợi; 5 - Chung sống hoà bình. Tr. 153.

21. *Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III)* họp từ ngày 30-11 đến ngày 2-12-1961 bàn về một số vấn đề trong đường lối đối ngoại của Đảng ta trước tình hình mới. Hội nghị đã nghe Đoàn đại biểu Đảng đi dự Đại hội lần thứ XXII Đảng Cộng sản Liên Xô về báo cáo; nghiên cứu, thảo luận Báo cáo của đồng chí Khorútsốp báo cáo, về Cương lĩnh mới của Đảng Cộng sản Liên Xô xây dựng chủ nghĩa cộng sản và tể sùng bái cá nhân Stalin cũng như quan hệ của Liên Xô đối với Anbani và một số nước xã hội chủ nghĩa khác. Hội nghị đã kết luận:

- Tán thành bản Báo cáo về Đại hội lần thứ XXII của Đảng Cộng sản Liên Xô do đồng chí Lê Duẩn trình bày; tán thành các hoạt động của Đoàn đại biểu Đảng ta do đồng chí Hồ Chí Minh dẫn đầu tại Đại hội.

- Phổ biến rộng rãi trong Đảng và nhân dân ta bản Cương lĩnh xây dựng chủ nghĩa cộng sản ở Liên Xô, tiếp tục nghiên cứu bản Cương lĩnh ấy để hiểu rõ những vấn đề quan trọng của thời đại và những điều bổ ích cho sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà.

- Ủy nhiệm cho Bộ Chính trị tìm cơ hội thuận tiện trình bày ý kiến của Trung ương Đảng ta về vấn đề quan hệ Anbani - Liên Xô với Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô, với Trung ương Đảng Lao động Anbani và với Trung ương các đảng anh em trong phe xã hội chủ nghĩa, với một số đảng anh em khác.

- Ra sức giáo dục toàn Đảng, toàn dân ngày càng đoàn kết chặt chẽ với Đảng Cộng sản Liên Xô, Đảng Cộng sản Trung Quốc và với tất cả các đảng mácxít-lêninnít mà Đảng Cộng sản Liên Xô là đội tiên phong... Tr. 159.

22. *Ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam*: Cuối năm 1944, tình hình thế giới và trong nước có nhiều biến chuyển thuận lợi cho cách mạng. Trên cơ sở lực lượng chính trị đã phát triển và lực lượng vũ trang nhân dân đang hình thành, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ra *Chỉ thị thành lập Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân*.

Nhiệm vụ chính của Đội là thực hành vũ trang tuyên truyền, giúp đỡ các cán bộ và lực lượng vũ trang ở các địa phương; kêu gọi, tổ chức toàn dân đứng dậy, chuẩn bị cơ sở chính trị và quân sự cho cuộc khởi nghĩa vũ trang giành chính quyền trong cả nước.

Theo chỉ thị đó, ngày 22-12-1944, Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân gồm 34 người do đồng chí Võ Nguyên Giáp chỉ huy, được thành lập trong khu rừng Sam Cao, thuộc tổng Hoàng Hoa Thám, châu Nguyên Bình (Cao Bằng). Dưới lá cờ đỏ sao vàng, toàn Đội đã đọc 10 lời thề danh dự. Ngay sau khi mới thành lập, đội quân cách mạng ấy đã đánh thắng hai trận đầu tiên ở Phay Khắt và Nà Ngần (Cao Bằng) ngày 24 và 25-12-1944, cổ vũ phong trào đánh Nhật đuổi Pháp, mở

đường cho những thắng lợi tiếp theo. Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân là khởi điểm phát triển thành Quân đội nhân dân Việt Nam và ngày 22-12 được lấy là Ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam. *Tr. 165.*

23. *Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương (khoá III)*: Họp từ ngày 26-3 đến ngày 16-4-1962. Hội nghị bàn về nhiệm vụ, phương hướng xây dựng và phát triển công nghiệp ở nước ta.

Hội nghị đã nhận định tình hình, nhiệm vụ xây dựng và phát triển công nghiệp từ ngày hoà bình lập lại đến năm 1962, nêu rõ phương hướng, nhiệm vụ và bước đi cụ thể của việc công nghiệp hoá xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc nước ta; những chủ trương cụ thể về thời kỳ đầu xây dựng cơ sở vật chất - kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội; nhiệm vụ phát triển công nghiệp trong kế hoạch 5 năm lần thứ nhất (1961-1965); tăng cường sự lãnh đạo và chỉ đạo của Đảng và Nhà nước ta đối với công nghiệp.

Tại Hội nghị này, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phát biểu ý kiến, nêu rõ những điều kiện thuận lợi để xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa ở nước ta, tầm quan trọng của việc phát triển nông nghiệp, mối quan hệ giữa công nghiệp và nông nghiệp. Người nhấn mạnh những nhiệm vụ chính của ngành nông nghiệp trong kế hoạch 5 năm lần thứ nhất, trong đó nhiệm vụ chủ yếu là sản xuất đủ lương thực để giải quyết vấn đề ăn cho nhân dân; nhiệm vụ của công nghiệp là phải giúp vào việc thúc đẩy nông nghiệp phát triển và cung cấp đủ hàng tiêu dùng cho nhân dân. Người nêu lên một số biện pháp quan trọng để thực hiện thắng lợi Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm và Hội nghị lần thứ bảy của Trung ương Đảng, đẩy mạnh công nghiệp hoá xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc nước ta. *Tr. 219.*

24. *Hội nghị Băngđung*: Hội nghị họp từ ngày 18 đến ngày 24-4-1955 tại Băngđung (Indônêxia).

Dự Hội nghị này, ngoài 5 nước khởi xướng là Indônêxia, Ấn Độ, Miến Điện, Sri Lanca và Pakixtan, còn có 24 nước Á - Phi khác. Đoàn đại biểu Việt Nam Dân chủ Cộng hoà do Thủ tướng Phạm Văn Đồng dẫn đầu đã tham dự Hội nghị.

Thông cáo chung của Hội nghị nêu rõ: Chủ nghĩa thực dân mới dưới mọi biểu hiện của nó là một tai họa cần phải nhanh chóng tiêu diệt. Hội nghị hoàn toàn ủng hộ quyền bình đẳng và quyền tự quyết dân tộc, lên án chính sách phân biệt chủng tộc; khẳng định *Năm nguyên tắc chung sống hoà bình* là cơ sở để giải quyết các mối quan hệ quốc tế; kêu gọi các nước hãy tiến hành ngay việc giải trừ quân bị; nghiêm cấm việc sản xuất vũ khí hạt nhân, thực hiện hoà bình, hợp tác thân thiện và giải quyết những tranh chấp bằng thương lượng.

Hội nghị Băngđung thể hiện bước tiến mới của phong trào giải phóng dân tộc và phong trào đấu tranh vì hoà bình và tiến bộ xã hội ở các nước Á - Phi. *Tr. 223.*

25. *Đại hội Liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ III*: Họp từ ngày 4 đến ngày 6-5-1962, tại Hà Nội. Tham dự Đại hội gồm 1060 đại biểu anh hùng và chiến sĩ thi đua các ngành, các giới, các địa phương và đại diện của nhiều đơn vị tiên tiến.

Đại hội đã biểu dương thành tích thi đua của lao động toàn quốc từ Đại hội Liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ II (1958) tới năm 1962.

Đại hội đã tuyên dương các đơn vị lá cờ đầu trong phong trào thi đua là Nhà máy cơ khí Duyên Hải (Hải Phòng), Hợp tác xã nông nghiệp Đại Phong (Quảng Bình), Hợp tác xã thủ công nghiệp Thành Công (Thanh Hoá), Trường phổ thông cấp II Bắc Lý (Nam Hà) và Phong trào Ba nhất trong quân đội. Tại Đại hội, 45 đại biểu xuất sắc được tuyên dương là Anh hùng Lao động. *Tr.* 228.

26. *Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam*: Tổ chức Mặt trận thống nhất của nhân dân miền Nam trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước.

Mặt trận thành lập ngày 20-12-1960 theo tinh thần Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 15 (1959) và do Đảng ta - trực tiếp là Đảng bộ miền Nam lãnh đạo.

Tham gia Mặt trận bao gồm đông đảo các giai cấp, tầng lớp, dân tộc, tôn giáo, đảng phái yêu nước không phân biệt xu hướng chính trị và thống nhất ở mục tiêu đấu tranh đánh đổ ách thống trị thực dân mới của đế quốc Mỹ và tay sai; xây dựng một miền Nam Việt Nam độc lập, dân chủ, trung lập, tiến tới hoà bình thống nhất Tổ quốc. Đó cũng là nội dung cơ bản trong *Tuyên ngôn* và *Chương trình hành động* 10 điểm được công bố ngay trong những ngày đầu Mặt trận mới thành lập.

Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam là tổ chức đoàn kết, thống nhất các lực lượng yêu nước miền Nam đấu tranh chống đế quốc Mỹ xâm lược và bè lũ tay sai bán nước trong thời kỳ 1960-1975.

Năm 1976, Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam đã hợp nhất với Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. *Tr.* 231.

27. *Hội đồng tương trợ kinh tế (SEV)*: Thành lập tháng 1-1949. Tổ chức kinh tế của các nước xã hội chủ nghĩa, nhằm mục đích thống nhất và phối hợp những nỗ lực của các nước thành viên, góp phần tăng cường và hoàn thiện sự hợp tác, phát triển có kế hoạch nền kinh tế quốc dân của các nước thành viên; thúc đẩy tiến bộ khoa học, nâng cao trình độ công nghiệp hoá của các nước thành viên; san bằng trình độ phát triển kinh tế, không ngừng nâng cao năng suất lao động và phúc lợi của nhân dân.

Sự hợp tác trong Hội đồng tương trợ kinh tế dựa trên cơ sở những nguyên tắc của chủ nghĩa quốc tế xã hội chủ nghĩa, tôn trọng chủ quyền, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau, bình đẳng và cùng có lợi.

Trước những diễn biến phức tạp của tình hình kinh tế, chính trị - xã hội ở nhiều nước thành viên, cơ chế hợp tác của SEV ngày càng tỏ ra không còn hiệu lực.

Cuối tháng 6-1991, SEV tuyên bố chấm dứt hoạt động. *Tr.* 262.

28. *Bản Tuyên bố Mátxcova năm 1957*. Từ ngày 14 đến ngày 16-11-1957, Hội nghị đại biểu các Đảng Cộng sản và Công nhân các nước xã hội chủ nghĩa đã họp ở Mátxcova. Tham gia Hội nghị có các đoàn đại biểu của 12 nước xã hội chủ nghĩa. Hội nghị đã thảo luận những vấn đề khẩn cấp về tình hình quốc tế, về cuộc đấu tranh cho hoà bình và chủ nghĩa xã hội và những vấn đề quan hệ giữa các đảng

Mác - Lênin ở các nước xã hội chủ nghĩa. Hội nghị đã nhất trí thông qua một bản Tuyên bố quan trọng. Những vấn đề nêu lên trong bản Tuyên bố có tác dụng đấu tranh chống chủ nghĩa xét lại, chủ nghĩa giáo điều và tư tưởng bè phái, củng cố về mặt tư tưởng, tổ chức và tăng cường sự đoàn kết giữa các Đảng Cộng sản và Công nhân ở các nước xã hội chủ nghĩa trên cơ sở nguyên tắc chung. Bản tuyên bố cũng nêu lên những nguyên tắc chung về những hình thức quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở các nước khác nhau, về ý nghĩa lịch sử của hệ thống xã hội chủ nghĩa và sự cần thiết phải tăng cường sức mạnh của chủ nghĩa xã hội ở mỗi nước và hệ thống xã hội chủ nghĩa thế giới. *Tr. 292.*

29. *Bản Tuyên bố Mátxcova năm 1960.* Do Hội nghị đại biểu của 81 Đảng Cộng sản và Công nhân trên thế giới họp ở Mátxcova tháng 11 năm 1960 đã nhất trí thông qua, bổ sung và phát triển nội dung của bản Tuyên bố năm 1957.

Trong Tuyên bố này, Hội nghị đã thống nhất những nhận định về đặc điểm thời đại, về so sánh lực lượng giữa hai hệ thống xã hội chủ nghĩa và tư bản chủ nghĩa, về chiến tranh và hoà bình, về phong trào cộng sản ở các nước tư bản, về phong trào giải phóng ở các nước thuộc địa và phụ thuộc, trên cơ sở đó vạch rõ nhiệm vụ của những người cộng sản, của các Đảng Cộng sản và Công nhân trên toàn thế giới.

Tuyên bố dành một phần quan trọng để nói về sự đoàn kết giữa các đảng anh em. Các Đảng Cộng sản cần phải không ngừng củng cố tình đoàn kết chặt chẽ, bảo vệ sự thống nhất nội bộ và giữa các đảng, thắt chặt quan hệ giữa đảng và quần chúng, kiên quyết chống chủ nghĩa xét lại và các khuynh hướng giáo điều, biệt phái. Sự đoàn kết nhất trí trên nền tảng chủ nghĩa Mác-Lênin giữa các đảng anh em, nhất là Đảng Cộng sản Liên Xô và Đảng Cộng sản Trung Quốc, là điều kiện quan trọng nhất để đảm bảo cho phong trào cộng sản và công nhân toàn thắng trong cuộc đấu tranh vĩ đại cho tương lai tươi sáng của toàn thể loài người. *Tr. 292.*

30. *Đại hội Văn nghệ toàn quốc lần thứ III:* Họp từ ngày 26-11 đến ngày 1-12-1962, tại Hà Nội. Dự Đại hội có 664 đại biểu thay mặt cho các ngành văn hoá nghệ thuật như văn học, âm nhạc, sân khấu, hội hoạ, kiến trúc, điện ảnh, nhiếp ảnh, múa rối, xiếc và 170 vị khách trong và ngoài nước. Đại hội có đủ đại biểu văn nghệ các dân tộc, miền Nam tập kết, văn nghệ sĩ chuyên nghiệp và nghiệp dư trong và ngoài quân đội. Đại hội đã kiểm điểm, đánh giá tình hình hoạt động văn học nghệ thuật từ Đại hội lần thứ II (1957) đến Đại hội này, quyết nghị phương hướng và nhiệm vụ mới nhằm phục vụ đắc lực hơn nữa sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và cuộc đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà.

Ngày 26-11-1962, Ban Chấp hành Trung ương Đảng ta gửi thư tới Đại hội và ngày 1-12-1962, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đến nói chuyện với Đại hội. Người đã phân tích tình hình, nhiệm vụ cách mạng Việt Nam, từ đó chỉ ra nhiệm vụ của văn nghệ nước ta và của các văn nghệ sĩ với cách mạng. *Tr. 316.*

31. *Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III):* Họp đầu tháng 4-1963. Hội nghị đã ra Nghị quyết về kế hoạch phát triển kinh tế quốc dân 5 năm lần thứ nhất (1961-1965). Nghị quyết khẳng định rõ phương hướng chung của

kế hoạch Nhà nước 5 năm lần thứ nhất là: "Phấn đấu xây dựng bước đầu cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, thực hiện một bước công nghiệp hoá xã hội chủ nghĩa và hoàn thành công cuộc cải tạo xã hội chủ nghĩa, tiếp tục đưa miền Bắc tiến nhanh, tiến mạnh, tiến vững chắc lên chủ nghĩa xã hội."

Nghị quyết nêu phương hướng cụ thể của các ngành công nghiệp, nông nghiệp, vận tải và bưu điện, xây dựng cơ bản và thương nghiệp.

Về công nghiệp: Phấn đấu thực hiện đưa công nghiệp tiến lên một bước mới nhằm đáp ứng các nhu cầu về tư liệu sản xuất và tư liệu tiêu dùng.

Về nông nghiệp: Cần phát triển toàn diện, mạnh mẽ và vững chắc, đẩy mạnh sản xuất lương thực, tăng thêm khối lượng nông sản tiêu dùng và nông sản hàng hoá..., tạo cơ sở thuận lợi cho việc thực hiện công nghiệp hoá xã hội chủ nghĩa.

Nghị quyết còn nêu rõ cần đẩy mạnh việc vận tải hàng hoá, phục vụ sản xuất và chiến đấu, phát triển giao thông vận tải nông thôn và rừng núi; tăng vốn tích lũy cho xây dựng cơ bản; thương nghiệp phục vụ sản xuất phát triển và phục vụ việc cải thiện đời sống của nhân dân.

Để hoàn thành việc thực hiện kế hoạch 5 năm lần thứ nhất, Nghị quyết nhấn mạnh phải "thấu suốt hơn nữa quan hệ khăng khít giữa hai nhiệm vụ chiến lược của nhân dân ta, ra sức củng cố miền Bắc làm cơ sở vững chắc cho công cuộc đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà". Tr. 371.

32. *Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ*. Chiến thắng lớn nhất, có tính chất quyết định trong cuộc kháng chiến của nhân dân ta chống thực dân Pháp xâm lược.

Điện Biên Phủ là châu lỵ của châu Điện Biên, tỉnh Lai Châu, nằm giữa vùng Tây Bắc gần biên giới Việt - Lào. Đây là một vùng có vị trí chiến lược quan trọng đối với toàn bộ chiến trường Đông Dương.

Tháng 11-1953, thực dân Pháp được đế quốc Mỹ giúp sức cho quân nhảy dù chiếm Điện Biên Phủ và xây dựng ở đây một tập đoàn cứ điểm mạnh nhất Đông Dương. Đây là cái xương sống trong "kế hoạch Nava" của thực dân Pháp và can thiệp Mỹ. Lực lượng của chúng ở Điện Biên Phủ lên tới hơn 16.000 tên, bao gồm 17 tiểu đoàn bộ binh, 3 tiểu đoàn pháo binh, 1 tiểu đoàn công binh, 1 đại đội xe tăng, 1 đại đội xe vận tải và 1 phi đội máy bay thường trực cùng nhiều vũ khí hiện đại của Pháp, Mỹ. Với lực lượng như vậy, thực dân Pháp và can thiệp Mỹ âm mưu làm thay đổi cục diện chiến trường Đông Dương theo chiều hướng có lợi cho chúng.

Điện Biên Phủ đã trở thành điểm quyết chiến chiến lược của ta và địch trên toàn bộ chiến trường Đông Dương.

Ngày 6-12-1953, Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng họp dưới sự chủ toạ của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận định tình hình và quyết định mở chiến dịch tiêu diệt địch ở Điện Biên Phủ.

Thực hiện quyết tâm của Bộ Chính trị, sau gần bốn tháng chuẩn bị, ngày 13-3-1954, quân ta nổ súng mở màn chiến dịch tấn công tập đoàn cứ điểm Điện Biên Phủ.

Sau 55 ngày đêm chiến đấu gian khổ và anh dũng, ngày 7-5-1954, quân ta toàn thắng ở Điện Biên Phủ.

Chiến cuộc Đông-Xuân 1953-1954 mà đỉnh cao là chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ, đã đập tan kế hoạch Nava và có ý nghĩa quyết định nhất đối với việc ký kết Hiệp định Giơnevơ chấm dứt chiến tranh, lập lại hoà bình ở Việt Nam và Đông Dương. *Tr. 384.*

33. *Đại hội Tổ, đội lao động xã hội chủ nghĩa toàn miền Bắc.* Đại hội họp từ ngày 20 đến ngày 22-6-1963 tại Hà Nội. Đại biểu của 389 tổ và đội lao động xã hội chủ nghĩa toàn miền Bắc đã về dự Đại hội.

Đại hội đã tổng kết thành tích và kinh nghiệm chỉ đạo, xây dựng và tổ chức phong trào phấn đấu trở thành tổ, đội lao động xã hội chủ nghĩa, xác định phương hướng mục tiêu của phong trào và biểu dương thành tích của 389 tổ, đội lao động xã hội chủ nghĩa vừa được Chính phủ công nhận. *Tr. 406.*

34. *Kế hoạch Xtalây-Taylo.* Để tiến hành "chiến tranh đặc biệt", đế quốc Mỹ đã đề ra kế hoạch "Xtalây-Taylo (tên của hai viên tướng Mỹ). Theo kế hoạch này, chúng đề ra ba biện pháp để thực hiện ý đồ chiến lược.

1. Tăng cường quân nguy, dùng quân nguy do cố vấn Mỹ chỉ huy. Sử dụng nhiều phương tiện chiến tranh như máy bay trực thăng, xe thiết giáp..., nhằm nhanh chóng tiêu diệt các lực lượng cách mạng miền Nam.

2. Xây dựng bộ máy nguy quyền mạnh và ngăn chặn phong trào đấu tranh của nhân dân các thành thị, giữ vững thành thị, đồng thời tiêu diệt phong trào cách mạng ở nông thôn bằng việc "bình định" và lập "ấp chiến lược".

3. Ngăn chặn biên giới, kiểm soát vùng ven biển, cô lập cách mạng miền Nam bằng việc cắt đứt nguồn chi viện từ miền Bắc.

Thực hiện kế hoạch Xtalây-Taylo, đế quốc Mỹ hy vọng chuyển sang tiến công nhằm giành lại thế chủ động. Chúng đặt quyết tâm "bình định" xong miền Nam trong vòng 18 tháng.

Kế hoạch Xtalây-Taylo được tiến hành từ cuối năm 1961, đến đầu năm 1964 bị phá sản hoàn toàn. *Tr. 439.*

35. *Liên hợp quốc.* Tổ chức quốc tế được thành lập vào cuối Chiến tranh thế giới thứ hai. Tại Hội nghị họp ở Xan Phranxixcô (Mỹ) từ ngày 25-4 đến ngày 26-6-1945, đại diện của 50 nước đã ký tham gia Hiến chương Liên hợp quốc. Hiến chương Liên hợp quốc bắt đầu có hiệu lực từ ngày 24-10-1945. Ngày nay, hàng năm lấy đó làm Ngày Liên hợp quốc.

Hiến chương Liên hợp quốc vạch rõ mục đích thành lập tổ chức quốc tế này là để ngăn ngừa và loại trừ những mối đe dọa đối với hoà bình, phát triển quan hệ thân thiện giữa các dân tộc và thực hiện sự hợp tác giữa các nước để giải quyết những vấn đề quốc tế; tôn trọng các quyền tự do căn bản của con người, không phân biệt chủng tộc, nam, nữ, tín ngưỡng và tiếng nói. Tất cả các nước hội viên đều bình

đảng, không một nước nào có quyền can thiệp vào các công việc nội bộ của nước khác.

Những cơ quan chủ yếu của Liên hợp quốc là Đại hội đồng, Hội đồng bảo an, Hội đồng kinh tế và xã hội, Hội đồng quản thác, Tòa án quốc tế và Ban thư ký. Trụ sở của Liên hợp quốc đặt tại Niu Ốc (Mỹ). Hoạt động của Liên hợp quốc trước đây đều bị Mỹ chi phối và thao túng.

Năm 1977, Việt Nam gia nhập Liên hợp quốc. Tr. 445.

36. *Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá III)*: Họp vào tháng 12-1963. Hội nghị thông qua hai Nghị quyết quan trọng đó là: Nghị quyết *Về tình hình thế giới và nhiệm vụ quốc tế của Đảng ta* và Nghị quyết *Ra sức phấn đấu, tiến lên giành những thắng lợi ở miền Nam*.

1. Nghị quyết *Về tình hình thế giới và nhiệm vụ quốc tế của Đảng ta*, Hội nghị Trung ương đã phân tích đặc điểm tình hình thế giới, nội dung và tính chất thời đại và cho rằng lực lượng so sánh thế giới ngày càng có lợi cho hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội, không có lợi cho chủ nghĩa đế quốc và các thế lực phản động khác, cao trào cách mạng xuất hiện sau Chiến tranh thế giới thứ hai đang phát triển mạnh mẽ và liên tục. Trên cơ sở đánh giá tình hình thế giới, Hội nghị đã vạch ra những chủ trương và nhiệm vụ quốc tế của Đảng ta. Hội nghị quyết định cần phải tiến hành những công tác cấp bách sau: Tăng cường việc giáo dục chính trị, làm cho cán bộ và đảng viên thấm nhuần hơn nữa đường lối của Đảng ta về cách mạng Việt Nam, hiểu rõ lập trường và quan điểm của Đảng về những vấn đề chiến lược của phong trào quốc tế và nhiệm vụ quốc tế của Đảng; Ra sức cải tiến và tăng cường công tác đối ngoại của Đảng và của Nhà nước...

2. Nghị quyết *Ra sức phấn đấu, tiến lên giành những thắng lợi ở miền Nam*. Hội nghị đã tổng kết kinh nghiệm phong phú của cách mạng miền Nam trong những năm qua và định ra những phương hướng, nhiệm vụ cho cuộc kháng chiến của nhân dân ta chống Mỹ trong thời gian tới. Hội nghị đã nhận định rằng, quân và dân miền Nam đã giành được những thắng lợi quan trọng trong chống "chiến tranh đặc biệt" của đế quốc Mỹ. Thắng lợi đó đã chỉ ra cho quân và dân miền Nam khả năng kiềm chế và thắng địch trong "chiến tranh đặc biệt" và phải sẵn sàng đối phó nếu địch liều lĩnh gây chiến tranh cục bộ ở miền Nam.

Hội nghị vạch ra *Phương châm đấu tranh của cách mạng miền Nam*: "Phương châm chiến lược chung của cuộc chiến tranh cách mạng của nhân dân miền Nam là chiến đấu lâu dài, dựa vào sức mình là chính; về phương châm đấu tranh thì kết hợp đấu tranh chính trị với đấu tranh vũ trang một cách linh hoạt tùy theo từng vùng, từng thời kỳ khác nhau". Để giành thắng lợi, cần tích cực chủ động, linh hoạt và phối hợp chặt chẽ các mặt đấu tranh. Cần tăng cường lực lượng của ta về mọi mặt, đặc biệt là lực lượng quân sự. Ra sức chuẩn bị, nắm thời cơ thuận lợi để giành thắng lợi hoàn toàn.

Hội nghị đề ra *nhiệm vụ trước mắt của cách mạng miền Nam* là xây dựng lực lượng chính trị và vũ trang, xây dựng và mở rộng căn cứ địa; phá phần lớn "ấp chiến lược", làm chủ vùng rừng núi và phần lớn nông thôn đồng bằng, tạo điều

kiện cho phong trào quần chúng ở thành thị nổi dậy, dồn chế độ Mỹ và tay sai tới chỗ khủng hoảng sâu sắc, tạo thế chủ động và chiến lược, tạo thời cơ giành những thắng lợi có tính chất quyết định.

Hội nghị nhấn mạnh hai mục tiêu chủ yếu cần phải đạt cho được là: 1 - Tiêu diệt từng bộ phận quân đội địch, tạo điều kiện làm tan rã hoàn toàn lực lượng quân sự của địch; 2 - Làm thất bại kế hoạch gom dân, lập "ấp chiến lược", giành nhân lực, vật lực cho cách mạng, làm chủ rừng núi và phần lớn đồng bằng.

Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương Đảng đánh dấu bước trưởng thành về lý luận và năng lực tổ chức thực hiện của Đảng ta trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước. Nghị quyết Hội nghị đã bổ sung và hoàn chỉnh đường lối cách mạng miền Nam, chỉ đạo toàn dân ta đánh bại chiến lược "chiến tranh đặc biệt" của đế quốc Mỹ. Tr. 464.

37. *Đề nghị sáu điểm của Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam.* Ngày 7-11-1963, Hội nghị Ban Thường trực Ủy ban Trung ương Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam đã đánh giá và nhận định về việc đế quốc Mỹ làm cuộc đảo chính lật đổ Ngô Đình Diệm.

Hội nghị ra tuyên bố nêu sáu yêu sách cấp bách nhất của nhân dân miền Nam Việt Nam sau khi tập đoàn Ngô Đình Diệm bị lật đổ. Đó là:

1. Phải triệt hạ vô điều kiện toàn bộ chế độ độc tài phát xít Ngô Đình Diệm, bao gồm đường lối lệ thuộc Mỹ, các chính sách chống cộng, các chính sách chiến tranh, độc tài phát xít, các chính sách phản động nói chung về đối nội cũng như đối ngoại, các hình thức tổ chức chính trị phản động... của chúng. Phải trả tự do cho tất cả tù chính trị và trừng trị những bọn có nhiều nợ máu đối với nhân dân.
2. Thực hiện một nền dân chủ thực sự.
3. Phải chấm dứt ngay sự xâm lược của đế quốc ở miền Nam. Đế quốc Mỹ phải tôn trọng độc lập và chủ quyền của miền Nam Việt Nam.
4. Phải thực hiện chính sách kinh tế độc lập, dân chủ và hợp lý để nâng cao dần mức sống của nhân dân, tiến tới chiến thắng thất nghiệp và nghèo đói.
5. Đình chỉ chiến tranh, khôi phục lại hoà bình, an ninh và ổn định ở nông thôn và các vùng khác ở miền Nam.
6. Các phái hữu quan ở miền Nam cùng nhau thương lượng để đi đến ngừng bắn và giải quyết các vấn đề trọng đại của đất nước. Tr. 475.

BẢN CHỈ DẪN TÊN NGƯỜI

A

AIDÍCH, D.N. (Đipa Nuxaitapa) (1923-1965): Chủ tịch Đảng Cộng sản Indônêxia (1959-1965).

Ông sinh ra trên đảo Bangga ở nam Xumatora, tốt nghiệp Trường Trung cấp thương nghiệp. Năm 1939, bắt đầu tham gia phong trào dân tộc, gia nhập "Đoàn Thanh niên Phương Đông Giacácta" và là Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đoàn. Năm 1941-1942, ông là Ủy viên Ban Chấp hành của tổ chức thanh niên do Đảng Phong trào nhân dân Indônêxia lãnh đạo; năm 1943, gia nhập Đảng Cộng sản Indônêxia thời kỳ này đang phải hoạt động bí mật; cùng năm, tham gia tổ chức "Phong trào Indônêxia độc lập" - một đoàn thể chống phát xít, từng là người lãnh đạo của đoàn thể này. Tháng 8-1945, sau khi Indônêxia tuyên bố độc lập, ông đứng ra tổ chức Đoàn Thanh niên Indônêxia, làm Bí thư Ban Chấp hành Đoàn; năm 1947, là Ủy viên Trung ương Đảng Cộng sản Indônêxia; năm 1947-1948, làm Bí thư Mặt trận dân chủ nhân dân Indônêxia; năm 1948 được bầu vào Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Indônêxia; năm 1951, được bầu làm Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng; năm 1954, là Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương, cùng năm được bầu vào Quốc hội. Từ năm 1959, ông là Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Indônêxia; năm 1961, làm Phó Chủ tịch Mặt trận Dân tộc; năm 1965, sau sự kiện "30-9", Đảng Cộng sản Indônêxia bị đàn áp khốc liệt, D.N.Aidích bị sát hại.

B

BÀNH CHÂN (1902-1997): Người tỉnh Sơn Tây (Trung Quốc). Năm 1923, ông tham gia Đảng Cộng sản Trung Quốc; những năm 1924-1929, hoạt động trong phong trào công nhân Trung Quốc. Tháng 6-1929, ông bị chính quyền Tưởng Giới Thạch bắt giam; sau khi ra tù (1935), làm Bí thư thị ủy Thiên Tân, phụ trách tổ chức của Cục phương Bắc. Trong thời kỳ chiến tranh chống Nhật và chiến tranh giải phóng, ông từng giữ các chức vụ: Bí thư phân cục Tấn-Sát-Ký, Phó hiệu trưởng Trường Đảng Trung ương, Bí thư Cục Đông Bắc, Trưởng ban Tổ chức của Trung ương Đảng, v.v..

Sau ngày nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa thành lập, ông đảm nhiệm các chức vụ: Phó Chủ nhiệm Ủy ban Luật pháp của Chính phủ, Phó Chủ tịch Ủy ban bảo vệ hoà bình thế giới của Trung Quốc, Thị trưởng Bắc Kinh, Bí thư thứ nhất Thành uỷ Bắc Kinh.

Năm 1956, ông được Đại hội VIII Đảng Cộng sản Trung Quốc bầu vào Bộ Chính trị, là Bí thư Ban Bí thư Trung ương Đảng; là Phó trưởng ban Thường vụ Quốc hội các khoá I, II, III, Phó Chủ tịch Ủy ban chính trị hiệp thương toàn quốc khoá II, III. Ông bị thanh trừng trong "Đại cách mạng văn hoá"; tháng 2-1979, được khôi phục; cùng năm, được bầu bổ sung làm Phó trưởng ban Thường trực Quốc hội khoá V kiêm Chủ nhiệm Ủy ban Luật pháp của Quốc hội. Tại Đại hội XI Đảng Cộng sản Trung Quốc, ông được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương và Bộ Chính trị; tháng 6-1983, tại kỳ họp thứ nhất Quốc hội khoá VI được bầu làm Trưởng ban Thường vụ Quốc hội.

BATIXTA, PH. (**Phungienxiô Batixta**) (1901-1973): Người đứng đầu Nhà nước Cộng hoà Cuba thân Mỹ trong những năm 1940-1944 và 1952-1959. Chế độ độc tài ở Cuba do Ph. Batixta thiết lập và đứng đầu đã bị cách mạng Cuba lật đổ năm 1959.

BEN BÊLA, A. (**Ácmét Ben Bêla**) (1919-?): Nhà hoạt động chính trị Angiêri, một trong những người lãnh đạo cuộc đấu tranh giải phóng của nhân dân Angiêri, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng, vừa là Tổng thống kiêm Tổng chỉ huy các lực lượng vũ trang Angiêri từ năm 1963; năm 1965, bị H. Bumêdiên lật đổ và lưu đầy. Tháng 11-1980, được trả tự do.

BÓCSÉT, U. (**Unphrét Bócsét**) (1911-1984): Nhà báo nổi tiếng người Ôxtrâyliá. Bócsét là nhà báo nước ngoài đầu tiên đến Hirôsimá (Nhật Bản) ngay sau khi Mỹ ném bom nguyên tử xuống thành phố này. Năm 1954, ông đến Việt Bắc (Việt Nam) để tìm hiểu và lấy tư liệu viết về Chiến dịch Điện Biên Phủ. Ông đã ở Hà Nội trong những ngày đầu giải phóng và ở Hải Phòng trong ngày quân đội viễn chinh Pháp rút khỏi miền Bắc Việt Nam. Khi Mỹ mở rộng chiến tranh ở Việt Nam, Bócsét đã đến nhiều vùng giải phóng của miền Nam, nhiều lần ra chiến trường để tìm hiểu cuộc chiến đấu của nhân dân ta. Ông đã nhiều lần được gặp Chủ tịch Hồ Chí Minh.

BRÊGIONÉP, L.I. (**Lêônít Ilích Brêgionép**) (1906-1982): Nhà hoạt động chính trị Xôviết, đảng viên Đảng Cộng sản (b) Liên Xô năm 1931; Ủy viên Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô từ năm 1952; Ủy viên dự khuyết Đoàn Chủ tịch Trung ương Đảng từ năm 1956; Ủy viên chính thức từ năm 1957; Chủ tịch Đoàn Chủ tịch Xôviết tối cao Liên Xô những năm 1960-1964, 1970-1982; Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô từ năm 1964 đến năm 1982.

C

CADA, I. (**Ianót Cada**) (1912-1989): Nhà hoạt động chính trị Hunggari. Ông gia nhập Đảng Cộng sản Hunggari năm 1931. Năm 1942, là Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Hunggari; năm 1943, là Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng rồi Phó Tổng Bí thư.

Sau khi Đảng Cộng sản Hunggari hợp nhất với Đảng Xã hội dân chủ Hunggari thành Đảng Lao động Hunggari, năm 1951, ông được bầu vào Bộ Chính trị, là Bí thư Trung ương Đảng. Từ năm 1954-1956, ông lại được tái cử các chức vụ trên.

Tháng 11-1956, Ianót Cada đứng đầu Chính phủ cách mạng công nông Hunggari được thành lập sau sự biến cuối tháng 10, là Bí thư thứ nhất Đảng Công nhân xã hội chủ nghĩa Hunggari cải tổ từ Đảng Lao động Hunggari, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hoà nhân dân Hunggari từ năm 1961-1965, sau đó là Ủy viên Đoàn Chủ tịch nước Cộng hoà nhân dân Hunggari.

CAXTORÔ, PH. (**Phiden Caxtorô**): Luật sư, nhà hoạt động của Đảng và Nhà nước Cuba, sinh năm 1927. Năm 1952, ông là một trong những người lãnh đạo phong trào đấu tranh bí mật chống chế độ độc tài thân Mỹ ở Cuba. Năm 1956, ông dẫn đầu 80 thanh niên yêu nước đổ bộ vào miền Nam tỉnh Ôriêngtê và lập căn cứ cách mạng trong miền rừng núi Xiera Maextora. Từ sau ngày cách mạng Cuba thành

công (1959), ông được cử giữ nhiều chức vụ quan trọng: Tổng Tư lệnh lực lượng vũ trang, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước, Thủ tướng nước Cộng hoà Cuba.

CÂYTA, M. (Môđibô Câyta) (1915-1977): Nhà hoạt động chính trị của châu Phi, chiến sĩ của phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc Mali. Năm 1945, ông là một trong những người sáng lập Đảng Liên minh Xuđăng, từng là Tổng Bí thư của Đảng này (1958). Tháng 4-1959, ông tham gia thành lập Liên bang Xênegan-Mali và là Tổng thống Liên bang, Chủ tịch Hội đồng Chính phủ. Sau đó, được bầu làm Tổng thống Cộng hoà Mali.

CHU ÂN LAI (1898-1976): Người huyện Thiệu Hưng, tỉnh Chiết Giang, Trung Quốc. Năm 1917, ông du học ở Nhật; năm 1919, về nước, tham gia phong trào Ngũ Tứ; năm 1920, sang Pháp học; năm 1922, tham gia Đảng Cộng sản trẻ Trung Quốc ở nước ngoài, rồi trở thành đảng viên Đảng Cộng sản Pháp qua sự giới thiệu của Nguyễn Ái Quốc.

Từ năm 1924 sau khi về nước đến năm 1949 thành lập nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa, ông được giao nhiều chức vụ quan trọng: Ủy viên trưởng Khu uỷ Lương Quảng Đảng Cộng sản Trung Quốc, Bí thư Quân uỷ Đảng Cộng sản Trung Quốc, Thường vụ Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Trung Quốc, Bí thư Trung ương cục Xôviết, Tổng Chính uỷ Hồng quân công nông Trung Quốc kiêm Tổng Chính uỷ Đề nhất phương diện quân, Phó Chủ tịch Quân uỷ kiêm Tổng Tham mưu trưởng... Thời kỳ Quốc - Cộng hợp tác, ông là đại diện của Đảng Cộng sản Trung Quốc trong Chính phủ Quốc dân Đảng.

Sau khi nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa thành lập, ông liên tục được bầu làm Thủ tướng Quốc vụ viện Trung Quốc và giữ chức vụ này tới khi qua đời.

Tại các Đại hội của Đảng Cộng sản Trung Quốc các khoá V, VI, VII, VIII, IX, X, ông đều được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng và là Ủy viên Thường vụ của Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Trung Quốc. Chu Ân Lai là người bạn thân thiết của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đã cùng với Người xây đắp nên tình đồng chí, tình bạn vĩ đại và cảm động, tình hữu nghị giữa hai Đảng và nhân dân hai nước.

Ông mất ngày 8-1-1976 tại Bắc Kinh.

CHU ĐỨC (1886-1976): Người tỉnh Tứ Xuyên (Trung Quốc). Năm 1911, ông tham gia khởi nghĩa Vân Nam. Sau đó, ông là Thiếu tướng Lữ trưởng của quân đội Vân Nam; năm 1922, sang Đức học và tham gia Đảng Cộng sản Trung Quốc; năm 1925, sang Liên Xô học tại Trường Đại học Phương Đông và lớp huấn luyện quân sự bí mật; năm 1926, về nước; năm 1927, tham gia lãnh đạo khởi nghĩa Nam Xương; năm 1934, tham gia Vạn lý trường chinh. Thời kỳ chiến tranh chống Nhật, ông giữ các chức vụ: Tổng tư lệnh Bát lộ quân, Phó Chủ tịch Quân uỷ Trung ương kiêm Phó Tổng Tư lệnh Chiến khu 2. Tháng 9-1949, ông được bầu làm Phó Chủ tịch Chính phủ nhân dân Trung ương. Tháng 10-1949, là Bộ trưởng Bộ Quốc phòng kiêm Tổng Tư lệnh Giải phóng quân nhân dân Trung Quốc. Năm 1954, là Phó Chủ tịch nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa, Phó Chủ tịch Hội đồng Quốc phòng. Năm 1955, được phong hàm Nguyên soái. Là Trưởng ban Thường vụ Quốc hội các khóa

II, III, IV; Ủy viên Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Trung Quốc các khoá VI, VII, VIII, IX, X.

CRÚPXCAIA, N.C. (Nađegioda Konstina Crúpxcaia) (1869-1939): Cán bộ Đảng và Nhà nước Liên Xô, là vợ và bạn chiến đấu của V.I. Lênin. Bà bắt đầu những hoạt động cách mạng trong sinh viên từ năm 1890 và là một trong những người tổ chức "Hội Liên hiệp đấu tranh giải phóng giai cấp công nhân" ở Xanh Pêtécboa (1895), cùng bị bắt và đi đày với Lênin (1896-1899), sau đó làm Thư ký toà soạn báo *Tia lửa*, rồi Thứ trưởng Bộ Dân uỷ Giáo dục (1929); là một trong những người sáng lập hệ thống giáo dục nhân dân, nhà lý luận giáo dục Xôviết. Từ năm 1927, bà là Ủy viên Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô, Ủy viên Đoàn Chủ tịch Xôviết tối cao Liên Xô khoá I.

D

DAVÁTXKI, A. (Aléhxăngđrơ Davátxki) (1899-1964): Nhà hoạt động chính trị Ba Lan, đảng viên Đảng Cộng sản Ba Lan từ năm 1923. Trong Chiến tranh thế giới thứ hai, Davátxki là Tổng Tham mưu trưởng quân du kích Ba Lan, Phó Tư lệnh quân đội Ba Lan ở Liên Xô; những năm 1949-1952, là Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Ba Lan; năm 1952, là Chủ tịch Hội đồng Nhà nước nước Cộng hoà nhân dân Ba Lan. Tại Hội nghị Trung ương lần thứ tám (10-1956) và Đại hội lần thứ III, Davátxki được bầu làm Ủy viên Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng Công nhân thống nhất Ba Lan.

DIỆP KIỂM ANH (1897-1986): Người tỉnh Quảng Đông, Trung Quốc. Năm 1924, ông dạy ở Trường Quân sự Hoàng Phố; gia nhập Đảng Cộng sản Trung Quốc năm 1927; những năm 1928-1930, học ở Liên Xô; những năm 1931-1934, là Tham mưu trưởng của Quân uỷ Trung ương, Tham mưu trưởng của Đệ nhất phương diện quân; Tư lệnh Quân khu Phúc Kiến, Hiệu trưởng Trường Quân sự Hồng quân; năm 1934, tham gia Vạn lý trường chinh.

Trong thời kỳ kháng chiến chống Nhật và chiến tranh giải phóng, ông từng đảm nhiệm nhiều chức vụ quan trọng.

Sau khi nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa thành lập, ông lần lượt giữ các chức: Bí thư thứ nhất Cục Hoa Nam, Tư lệnh Quân khu Hoa Nam, Chủ tịch tỉnh Quảng Đông kiêm Thị trưởng Quảng Châu, Phó Chủ tịch Hội đồng Quốc phòng, Viện trưởng kiêm Chính uỷ Viện Khoa học quân sự, Phó Chủ tịch Quân uỷ Trung ương...

Năm 1955, ông được phong hàm nguyên soái; Bộ trưởng Quốc phòng từ năm 1975; Trưởng ban Thường trực Quốc hội Trung Quốc khoá V (1978); là Ủy viên Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc từ khoá VII đến khoá XII, Ủy viên Bộ Chính trị các khoá VIII và IX, Phó Chủ tịch Trung ương Đảng các khoá X và XI, Thường vụ Bộ Chính trị khoá XII.

Ông là bạn lâu năm của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đã nhiều lần sang thăm Việt Nam.

DƯƠNG ĐỨC HIỀN (1916-1963): Nguyên quán thôn Linh Quy, xã Quyết Thắng, huyện Gia Lâm, tỉnh Bắc Ninh (nay là xã Kim Sơn, huyện Gia Lâm, Hà Nội).

Xuất thân trong một gia đình viên chức tiểu tư sản, ngay từ hồi còn là học sinh ông đã có lòng yêu nước, căm thù bọn thực dân cướp nước.

Sau khi tốt nghiệp Đại học Luật khoa ở Hà Nội (1940), ông chọn nghề dạy học tư để hoạt động cách mạng. Đảng Cộng sản Đông Dương đã chú ý đến những hoạt động của nhóm thanh niên Dương Đức Hiền, giúp ông đứng ra thành lập Đảng Dân chủ Việt Nam (30-6-1944).

Đảng Dân chủ Việt Nam đã tự nguyện gia nhập Mặt trận Việt Minh, và dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Đông Dương đã vận động các tầng lớp trí thức, tiểu tư sản, tư sản dân tộc cùng với toàn dân phấn đấu giải phóng nước nhà và xây dựng chế độ mới.

Trong những ngày hoạt động bí mật, gian khổ và hiểm nguy thời kỳ tiền khởi nghĩa, ông luôn tỏ ra là một người trí thức cách mạng, hăng hái, bền bỉ, kiên quyết, có nhiều đóng góp vào hoạt động của Mặt trận Việt Minh và của Đảng Dân chủ Việt Nam.

Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông lần lượt được cử làm Bộ trưởng Bộ Thanh niên trong Chính phủ lâm thời nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà, đại biểu Quốc hội khoá I, Ủy viên Thường trực Quốc hội, Ủy viên Tổng bộ Việt Minh, Tổng thư ký Hội Liên Việt, Phó Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Liên Việt.

Hoà bình lập lại (1954), ông được bầu vào Quốc hội khoá II, được cử vào Ủy ban Thường vụ Quốc hội. Tại Đại hội Mặt trận Tổ quốc Việt Nam lần thứ II, ông được cử vào Ban Thư ký Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Ông đã được Nhà nước ta tặng thưởng nhiều huân chương cao quý.

Đ

ĐẶNG TIÊU BÌNH (1904-1997): Người tỉnh Tứ Xuyên. Du học ở Pháp năm 1920-1922, tham gia Đảng Cộng sản Trung Quốc năm 1924.

Trước và trong thời kỳ kháng chiến chống Nhật và chiến tranh giải phóng, ông lần lượt đảm nhiệm các chức vụ: Chính ủy Sư đoàn 129 Bát Lộ quân, quyền Bí thư Đảng bộ Hoa Bắc, Bí thư Trung ương Cục kiêm Chính ủy Quân khu Tấn-Sát-Lỗ-Tượng, Bí thư thứ nhất kiêm Chính ủy Quân khu Trung Nguyên, Bí thư Đảng bộ Hoa Đông...

Sau khi nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa thành lập, ông là Bí thư thứ nhất kiêm Phó Chủ tịch Ủy ban quân chính kiêm Chính ủy Quân khu Tây Nam; năm 1954, là Bí thư Ban Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng ban Tổ chức Trung ương, Phó Thủ tướng Chính phủ, Phó Chủ tịch Hội đồng Quốc phòng; năm 1955, được bầu bổ sung vào Bộ Chính trị. Tại Đại hội VIII Đảng Cộng sản Trung Quốc (1956), ông được bầu vào Bộ Chính trị, là Ủy viên Thường trực và Tổng Bí thư; bị thanh trừng trong "Đại cách mạng văn hoá". Năm 1973, ông được khôi phục chức Phó Thủ tướng Chính phủ, được Đại hội X Đảng Cộng sản Trung Quốc bầu vào Ban Chấp hành Trung ương, đảm trách Phó Chủ tịch Quân ủy Trung ương, Tổng Tham mưu trưởng Quân giải phóng. Năm 1975, ông được bầu bổ sung vào Bộ Chính trị; tháng 4-1976, lần thứ hai bị tước mọi chức vụ vì lý do "đứng đằng sau" sự kiện Thiên An

Môn; năm 1977 lại được khôi phục các chức vụ cũ. Ông là người tích cực chủ trương chính sách cải cách, mở cửa của Trung Quốc.

ĐẶNG DĨNH SIÊU (1904-1992): Nguyên quán tỉnh Hồ Nam, Trung Quốc, sinh tại Nam Ninh (Quảng Tây). Năm 1919, bà tham gia phong trào Ngũ Tứ, là một trong những người sáng lập tổ chức "Nữ giới ái quốc đồng chí hội" ở Thiên Tân, cùng với Chu Ân Lai, v.v. thành lập một đoàn thể tiến bộ có tên là "Giác ngộ xã". Năm 1924, bà tham gia Đoàn Thanh niên xã hội chủ nghĩa Trung Quốc; năm 1925, vào Đảng Cộng sản Trung Quốc, cùng năm kết hôn với Chu Ân Lai. Năm 1926, tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ II của Quốc dân Đảng, bà được bầu là Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng này; năm 1932, trở về căn cứ địa Trung ương ở Giang Tây, tham gia Ban Bí thư Trung ương cục; tháng 10-1934, tham gia Vạn lý trường chinh.

Trong thời kỳ kháng chiến, bà tham gia công tác trong Mặt trận thống nhất dân tộc chống Nhật ở Vũ Hán, là Ủy viên Ủy ban Phụ vận Cục Trường Giang, Đảng ủy viên Cục Phương Nam..

Sau ngày thành lập nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa, bà là Phó Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ Trung Quốc khoá II và khoá III; Chủ tịch danh dự khoá IV; Phó Chủ tịch Ủy ban bảo vệ nhi đồng toàn quốc; Hội trưởng danh dự Hội hữu nghị với các nước của Trung Quốc; là Ủy viên Thường vụ Quốc hội các khoá I, II, III, Phó Trưởng ban Thường vụ Quốc hội các khoá IV, V; là Ủy viên Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc từ khoá VIII đến khoá XII; năm 1978, được bầu vào Bộ Chính trị, là Bí thư thứ hai Ủy ban Kiểm tra Trung ương Đảng...

Bà là người bạn lâu năm của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

ĐOÓCTICÓT, T. (1919-1983): Một trong những người lãnh đạo phong trào giải phóng của nhân dân Cuba. Năm 1959, ông được bầu làm Tổng thống nước Cộng hoà Cuba; năm 1962, là Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Ủy viên Bộ Chính trị Trung ương Đảng từ năm 1965.

ĐÔBI, I. (Istovan Đôbi) (1898-1968): Nhà hoạt động chính trị Hunggari; Chủ tịch Đảng những người tiểu nông từ năm 1947; Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng từ năm 1948; Chủ tịch Đoàn Chủ tịch nước Cộng hoà nhân dân Hunggari từ năm 1952; Ủy viên Đoàn Chủ tịch Đảng Công nhân xã hội chủ nghĩa Hunggari từ năm 1959.

G

GHÊOÓCGHIU ĐÊ (1901-1965): Nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng và Nhà nước Rumani; tham gia hoạt động trong phong trào công nhân từ rất sớm. Năm 1930, ông gia nhập Đảng Cộng sản; năm 1932, là Bí thư Ủy ban hành động Trung ương của công nhân đường sắt; năm 1933, lãnh đạo cuộc bãi công nổi tiếng của công nhân đường sắt và dầu hoả, bị chính quyền phản động kết án 12 năm tù khổ sai. Trong thời gian ở tù, ông vẫn được bầu vắng mặt vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng (1935).

Sau ngày Rumani được giải phóng, ông được cử giữ nhiều chức vụ quan trọng: Bộ trưởng Giao thông (1945-1946), Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Bộ trưởng

(từ năm 1948), Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng (1952-1955), Chủ tịch Hội đồng Nhà nước (từ năm 1961).

Tháng 10-1945, ông là Tổng Bí thư Đảng Cộng sản. Năm 1948, sau khi hợp nhất Đảng Cộng sản và Đảng Xã hội dân chủ thành Đảng Công nhân Rumani, ông được cử giữ chức Tổng Bí thư. Tháng 10-1955, là Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng.

GÍPCÓP, T. (Tôđo Gípcóp) (1911-?): Nhà hoạt động chính trị Bungari; gia nhập Đảng Cộng sản Bungari năm 1932, là Ủy viên dự khuyết Trung ương Đảng năm 1945, Ủy viên chính thức năm 1948, Bí thư thứ nhất Đảng bộ Xôphía năm 1948-1949, Ủy viên Bộ Chính trị năm 1951, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Bungari năm 1954; từ 1962-1971, là Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng; từ 1972, là Chủ tịch Hội đồng Nhà nước.

GÔMUNCA, V. (Vladixláp Gômunca) (1905-1982): Nhà hoạt động chính trị Ba Lan, xuất thân là công nhân dầu mỏ. Năm 1926, ông gia nhập Đảng Cộng sản; năm 1931, là Chủ tịch Ủy ban Nghiệp đoàn cánh tả. Năm 1932, bị bắt giam vì hoạt động chính trị; năm 1939, sang Liên Xô; năm 1942, về nước, tham gia hoạt động chống phát xít, thành lập Đảng Công nhân Ba Lan (tiền thân là Đảng Cộng sản Ba Lan bị Quốc tế Cộng sản giải tán năm 1938) và được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng. Ông là Tổng Bí thư những năm 1943-1948; năm 1949, bị xử trí sai, khai trừ ra khỏi Đảng; năm 1956 được phục hồi, là Ủy viên Bộ Chính trị, rồi Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Công nhân thống nhất Ba Lan những năm 1956-1970.

GRÓTTOVÔN, Ô. (Ôttô Gróttovôn) (1894-1964): Nhà hoạt động có tên tuổi của phong trào công nhân và nhà nước Đức, nhà hoạt động của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế, một trong những người lãnh đạo phong trào đấu tranh thống nhất dân chủ chống phát xít ở nước Đức trong những năm Chiến tranh thế giới thứ hai.

Sau khi nhà nước Đức Quốc xã sụp đổ, ông giữ nhiều chức vụ quan trọng như Chủ tịch Đảng Xã hội - dân chủ Đức, đồng Chủ tịch Đảng Xã hội thống nhất Đức cùng với Vinhem Pích (1946), Chủ tịch Hội đồng nhân dân và Hội đồng lập hiến (1948-1949), Thủ tướng nước Cộng hòa dân chủ Đức từ ngày thành lập (1949) cho đến khi qua đời.

H

HÀ HUY GIÁP (1908-1995): người Hương Sơn, Hà Tĩnh, giác ngộ cách mạng từ rất sớm. Năm 1926, tham gia các phong trào biểu tình bãi khóa của học sinh sinh viên ở Hà Nội, sau đó vào Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên ở Sài Gòn; gia nhập Đảng Cộng sản Đông Dương năm 1930, cùng năm được chỉ định vào Xứ ủy Nam Bộ. Năm 1931, ông bị thực dân Pháp bắt kết án tù chung thân và đày ra Côn Đảo; năm 1936, được tha và bị đưa về quản thúc ở Vinh, ở đây ông tiếp tục hoạt động lãnh đạo phong trào công nhân Nhà máy xe lửa Trường Thi. Năm 1937, ông bị bắt lần thứ hai, kết án 3 năm tù, bị đày đi Đắc Lây (Kon Tum) và Trà Khê (Phú Yên).

Tháng 3-1945, ông tham gia tổ chức lãnh đạo nhà tù, vận động binh lính địch đảo ngũ, phát động tù nhân phá trại tự giải phóng. Sau đó trở về hoạt động ở Sài Gòn - Chợ Lớn, tham gia lãnh đạo phong trào tiền khởi nghĩa, cùng Xứ uỷ lập Uỷ ban kháng chiến Nam Bộ, Tổng Công đoàn Nam Bộ.

Tháng 8-1945, ông được cử ra Việt Bắc dự Hội nghị Tân Trào rồi về Nam Bộ tham gia kháng chiến.

Năm 1949, ông là Phó trưởng Ban Tuyên huấn Trung ương; Phó giám đốc Trường Nguyễn Ái Quốc Trung ương (nay là Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh).

Năm 1951, ông được bầu làm Uỷ viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng; sau đó trở về Nam Bộ phụ trách tuyên huấn Trung ương Cục.

Từ năm 1956, ông được cử làm Phó trưởng ban Tuyên giáo Trung ương, rồi Thứ trưởng Bộ Giáo dục, Bí thư Đảng Đoàn bộ.

Năm 1960, ông được bầu là Uỷ viên Trung ương Đảng. Năm 1963, là Thứ trưởng Bộ Văn hoá, Bí thư Đảng Đoàn bộ Văn hoá và Hội Văn nghệ. Năm 1965, là Phó trưởng Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng Trung ương. Từ tháng 6-1977, ông là Viện trưởng Viện Bảo tàng Hồ Chí Minh kiêm Phó trưởng Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng Trung ương cho đến năm 1987.

HOÀNG MINH GIÁM (1904-1995). Quê ở Đông Ngạc, Từ Liêm, Hà Nội; tốt nghiệp Trường Cao đẳng sư phạm Đông Dương; dạy học ở Phnôm Pênh (Campuchia), Sài Gòn rồi trở ra Hà Nội vào những năm 30 thế kỷ XX; dạy học ở Trường tư thục Thăng Long, là giáo viên, Phó hiệu trưởng rồi Hiệu trưởng.

Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông đã giữ nhiều chức vụ quan trọng: Đồng lý Văn phòng Bộ Nội vụ, Thứ trưởng Bộ Nội vụ, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao (1947). Bộ trưởng Bộ Văn hoá (1955-1976), Phó Tổng thư ký Đảng Xã hội Việt Nam.

Là nhân chứng trong nhiều cuộc gặp gỡ lịch sử giữa đại diện của Việt Nam và Pháp những năm 1945-1946.

HOÀNG VĂN THÁI (1915-1986): Tên thật là Hoàng Văn Xiêm, quê Thái Bình. Đại tướng Quân đội nhân dân Việt Nam; tham gia cách mạng từ hồi còn trẻ, vào Đảng Cộng sản Đông Dương từ năm 1938; năm 1941 có thời gian là chỉ huy trưởng Đội Cứu quốc quân Bắc Sơn; năm 1945, phụ trách Trường Quân chính kháng Nhật.

Sau Cách mạng Tháng Tám, ông lần lượt giữ các chức vụ: Tổng Tham mưu trưởng Quân đội nhân dân Việt Nam, Đại đoàn trưởng Đại đoàn Độc lập, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng, Uỷ viên Thường vụ Đảng uỷ Quân sự Trung ương, Phó bí thư Quân uỷ Miền, Tư lệnh Bộ Tư lệnh Miền, Viện trưởng Viện Lịch sử quân sự Việt Nam. Từ Đại hội III, IV, V, ông liên tục được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam. Ông là đại biểu Quốc hội nhiều khoá.

HỒ ĐẮC DI (1900-1984): Bác sĩ phẫu thuật Việt Nam. Quê Thừa Thiên - Huế. Tốt nghiệp bác sĩ y khoa Trường Đại học Y Pari; nguyên nội trú các bệnh viện Pari. Thầy thuốc nội trú ở Bệnh viện Phủ Doãn, Hà Nội (nay là Bệnh viện Hữu nghị Việt - Đức). Ông là một trong những người đầu tiên xây dựng ngành ngoại khoa Việt Nam; Giáo

sư và Hiệu trưởng Trường Đại học Y Dược Hà Nội (1945-1977); Chủ tịch Tổng hội Y học Việt Nam (1947-1984). Các công trình nghiên cứu khoa học chủ yếu của ông thuộc các lĩnh vực ngoại khoa bụng, sản phụ khoa, triết học trong y học.

Ông được truy tặng *Giải thưởng Hồ Chí Minh về y dược* (1996) cho các công trình về sinh học, bệnh học đại cương và về quan điểm, đường lối và phương pháp luận đào tạo cán bộ y tế Việt Nam.

K

KENNƠĐI, G.P. (Giôn Phitơgheran) (1917-1963): Tổng thống thứ 35 của nước Mỹ, xuất thân từ một gia đình triệu phú bang Matxcova; được bầu vào Thượng nghị viện năm 1952; năm 1960, là ứng cử viên Tổng thống của Đảng Dân chủ, đã thắng đối thủ Níchxơn, nhận chức Tổng thống Mỹ tháng 1-1961.

Năm 1961, Kennơđi triển khai chiến lược "Chiến tranh đặc biệt" ở miền Nam Việt Nam, dùng lực lượng quân nguy cộng vũ khí, phương tiện chiến tranh hiện đại của Mỹ và do Mỹ chỉ huy. Tháng 11-1963, Kennơđi bị ám sát.

KHƠRÚTSỐP, N.X. (Nikita Xécgâyvích) (1894-1971): Nhà hoạt động chính trị Liên Xô, đảng viên Bônscvích năm 1918; những năm 1932-1934, lần lượt làm Bí thư thứ hai, Bí thư thứ nhất Thành uỷ Mátxcova, rồi Bí thư thứ hai Khu uỷ Mátxcova; là Ủy viên Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô năm 1934, Ủy viên dự khuyết Bộ Chính trị năm 1938; Bí thư thứ nhất Đảng bộ Ucraina (1938-1941). Tháng 3-1939, ông là Ủy viên Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Liên Xô; tháng 12-1949, phụ trách Bí thư Ban Chấp hành Trung ương. Tháng 12-1952, ông được bầu là Ủy viên Đoàn Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương kiêm Bí thư Trung ương; là Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô từ năm 1953; Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô từ 1958-1964.

KIM NHẬT THÀNH (1912-1994): Lãnh tụ của Đảng và Nhà nước Cộng hoà Dân chủ nhân dân Triều Tiên. Ông tham gia cách mạng thời còn niên thiếu; gia nhập Đảng Cộng sản Triều Tiên năm 1931. Năm 1934, ông tổ chức các đội du kích Triều Tiên tại Mãn Châu (Trung Quốc), sau đó, là người chỉ huy quân đội cách mạng Triều Tiên và tham gia cuộc chiến tranh giải phóng đất nước khỏi ách chiếm đóng của phát xít Nhật.

Từ năm 1946, ông được bầu làm Bí thư thứ nhất Bộ Tổ chức Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Triều Tiên và làm Chủ tịch Ủy ban nhân dân lâm thời Bắc Triều Tiên, sau đó làm Thủ tướng Chính phủ nước Cộng hoà Dân chủ nhân dân Triều Tiên, Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Triều Tiên. Trong những năm chống Mỹ (1950-1953), Kim Nhật Thành được cử làm Chủ tịch Ủy ban Quân sự nước Cộng hoà Dân chủ nhân dân Triều Tiên, Tổng Tư lệnh Quân đội nhân dân Triều Tiên.

LÊNIN, V.I. (Vladimira Ilích) (1870-1924): Lãnh tụ thiên tài của giai cấp vô sản và nhân dân lao động toàn thế giới, người sáng lập Đảng Cộng sản Liên Xô và Nhà nước xã hội chủ nghĩa đầu tiên trong lịch sử loài người, người sáng lập Quốc tế Cộng sản. Là học trò trung thành và xuất sắc của Mác và Ăngghen, Lênin đã bảo vệ tinh thần cách mạng của chủ nghĩa Mác, chống lại mọi sự xuyên tạc của bọn cơ

hội chủ nghĩa, phát triển chủ nghĩa Mác, giải quyết đúng đắn về lý luận và thực tiễn các vấn đề đặt ra cho cách mạng vô sản trong thời đại đế quốc chủ nghĩa.

LÊ THANH NGHỊ (1911-1989): Tên thật là Nguyễn Khắc Xương; nhà hoạt động Đảng Cộng sản và Nhà nước Việt Nam. Quê làng Thượng Cốc, huyện Tứ Lộc, tỉnh Hải Dương. Xuất thân là công nhân ngành điện, ông hoạt động trong phong trào đấu tranh của công nhân mỏ Vàng Danh, Cọc Năm, Hòn Gai (1928); gia nhập Đảng Cộng sản Việt Nam (1930). Tháng 5-1930, ông bị thực dân Pháp bắt, kết án tù chung thân đày ra Côn Đảo. Năm 1936, ra tù ông trở về Hà Nội hoạt động trong phong trào công nhân, xây dựng các hội ái hữu, nghiệp đoàn, tổ chức cơ sở Đảng và tham gia Thành uỷ Hà Nội. Cuối năm 1937, ông về hoạt động cách mạng ở Hải Dương; năm 1940, bị bắt, đày tại Nhà tù Sơn La; đầu năm 1945, ra tù trở về Hà Nội, được chỉ định vào Xứ uỷ Bắc Kỳ, chỉ đạo phong trào cách mạng ở Chiến khu Hoàng Hoa Thám, Uỷ viên Uỷ ban Quân sự Cách mạng Bắc Kỳ; tháng 8-1945, là Uỷ viên phụ trách miền Duyên hải, Thường vụ Xứ uỷ (1946). Trong thời kỳ kháng chiến chống Pháp (1946-1954), ông là Chánh Văn phòng Trung ương Đảng (cuối năm 1948), Bí thư Liên khu uỷ, Chủ tịch Uỷ ban Hành chính Kháng chiến, Chính uỷ Bộ Tư lệnh Liên khu III, Bí thư Thành uỷ Hà Nội. Ông là Uỷ viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khoá II-V; 1951-1986); Uỷ viên Bộ Chính trị (1956-1982); Thường trực Ban Bí thư (1980-1982); Bộ trưởng Bộ Công nghiệp (1955-1960); Phó Thủ tướng kiêm Chủ nhiệm Văn phòng Công nghiệp, Chủ nhiệm Uỷ ban Kiến thiết cơ bản Nhà nước, Trưởng Ban Công nghiệp Trung ương Đảng (1970-1974). Những năm 1974-1980, ông là Phó Thủ tướng Chính phủ kiêm Chủ nhiệm Uỷ ban Kế hoạch Nhà nước, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước (1981); từ năm 1982 đến năm 1986, Phó Chủ tịch kiêm Tổng Thư ký Hội đồng Nhà nước. Đại biểu Quốc hội (khoá II-VII). Ông được tặng thưởng *Huân chương Sao Vàng* và nhiều huân chương cao quý khác.

LÊ DUẬN (1907-1986): Nhà hoạt động xuất sắc của Đảng Cộng sản và Nhà nước Việt Nam, chiến sĩ phong trào cộng sản và công nhân quốc tế; quê làng Bích La Đông, xã Triều Đông, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị. Ông đã tham gia phong trào đấu tranh đòi ân xá Phan Bội Châu (1925) và các hoạt động yêu nước những năm 1926-1927; gia nhập Đảng Tân Việt (1928), hội viên Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên ở Hà Nội (1929), đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam (1930) và hoạt động tại Hà Nội. Tháng 4-1931, ông bị Pháp bắt, kết án 20 năm tù cầm cố, giam ở các nhà tù Hoả Lò, Sơn La; năm 1933, bị đày ra Côn Đảo; cuối năm 1936, được trả lại tự do, hoạt động cách mạng ở Quảng Trị. Cuối năm 1937, ông là Bí thư Xứ uỷ Trung Kỳ, Uỷ viên Trung ương Đảng (1939); bị Pháp bắt lại (1940) và đày ra Côn Đảo; tháng 8-1945, trở về hoạt động ở Nam Bộ; đầu năm 1946, được điều ra Trung ương; cuối năm 1946, trở lại Nam Bộ; Bí thư Xứ uỷ Nam Bộ (1947-1951); Bí thư Trung ương Cục miền Nam (1951), Uỷ viên Bộ Chính trị (liên tục từ tháng 2-1951). Sau năm 1954, ông trở lại Nam Bộ để lãnh đạo cách mạng, trực tiếp dự thảo *"Đề cương cách mạng miền Nam"* (1956). Từ tháng 2-1957, ông được uỷ nhiệm lãnh đạo công việc chung của Đảng bên cạnh Chủ tịch Hồ Chí Minh; từ năm 1960 là Uỷ viên Bộ Chính trị, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam. Từ tháng 12-1976, Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam (khoá IV,

V), đại biểu Quốc hội (khoá II-VII).

Được tặng thưởng *Huân chương Sao Vàng*, giải thưởng "*Vì sự nghiệp củng cố hoà bình giữa các dân tộc*" của Ủy ban Giải thưởng quốc tế Lenin và nhiều huân chương của Liên Xô, Lào, Campuchia, Ba Lan, Bungari, Cuba, Cộng hoà dân chủ Đức, Hunggari, Mông Cổ, Tiệp Khắc.

LÊ VĂN HIẾN (1904-1997): Người xã Phước Ninh, thành phố Đà Nẵng, xuất thân trong một gia đình lao động.

Ông học xong trung học, năm 1922 trúng tuyển vào làm nhân viên bưu điện Đà Nẵng. Năm 1927, ông cùng một số đồng chí thành lập Chi bộ Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên đầu tiên ở Hà Nội. Năm 1929, ông bị bắt, sau được tha, phải đổi vào làm việc ở Nha Trang (Khánh Hoà). Tại đây, ông vẫn tiếp tục hoạt động cách mạng; năm 1930, lại bị bắt, chịu án 5 năm tù khổ sai, giam ở ngục Kon Tum.

Năm 1935, mãn hạn tù, ông về Đà Nẵng, được phân công làm công tác tài chính của Đảng; tháng 5-1940, bị bắt lần nữa. Tháng 5-1945, ông tham gia chuẩn bị khởi nghĩa ở Đà Nẵng.

Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông được giao nhiều trọng trách: Chủ tịch Ủy ban Nhân dân Đà Nẵng rồi Bộ trưởng Bộ Lao động (1945), Bộ trưởng Bộ Tài chính (1946-1959), Phó Chủ tịch Hội đồng Quốc phòng tối cao (1948), Phó Chủ nhiệm Ủy ban Kế hoạch Nhà nước (1958).

Từ năm 1962, ông được cử làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại Vương quốc Lào trong suốt 15 năm liên tục.

LÊ VĂN LƯƠNG (1912-1995): Tên thật là Nguyễn Công Miêu, quê xã Nghĩa Trụ, huyện Văn Giang, tỉnh Hưng Yên. Năm 1927, tham gia Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên, gia nhập Đảng Cộng sản Đông Dương. Tháng 3-1931, ông bị đế quốc Pháp bắt, giam ở Khám lớn Sài Gòn rồi đày ra Côn Đảo. Trong tù, ông tiếp tục tham gia Ban Chấp hành Đảng bộ nhà tù cho đến ngày được giải phóng. Sau Cách mạng Tháng Tám, ông về công tác tại Nam Bộ, là Ủy viên dự khuyết Xứ uỷ Nam Bộ (10-1945); tháng 1-1946, ra Bắc chỉ đạo báo *Sự thật* và Nhà xuất bản Sự thật, là Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Trưởng ban Tổ chức Trung ương.

Tại Đại hội II của Đảng (1951), ông được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Ủy viên dự khuyết Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, sau đó là Ủy viên chính thức Bộ Chính trị, phụ trách công tác tổ chức; Thứ trưởng Bộ Nội vụ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà (1954); Bí thư Khu uỷ Tả ngạn (11-1956); Phó Trưởng ban Tổ chức Trung ương (1957); Chánh Văn phòng Trung ương (1959).

Tại Đại hội III của Đảng (1960), ông tiếp tục được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng, được Trung ương bầu vào Ban Bí thư kiêm Trưởng ban Tổ chức Trung ương Đảng; tại Đại hội IV (1976), được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành uỷ Hà Nội; tại Đại hội V (1982), được bầu lại vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng, tiếp tục làm Bí thư Thành uỷ Hà Nội; cuối năm 1986, được Bộ Chính trị phân công tham gia tổng kết công tác xây dựng

Đảng và công tác cán bộ.

Ông là đại biểu Quốc hội các khoá VI, VII. Được Nhà nước tặng thưởng *Huân chương Sao Vàng* và nhiều huân, huy chương cao quý.

LƯU THIẾU KỲ (1898-1969): Người tỉnh Hồ Nam, nhà lãnh đạo Đảng Cộng sản và Nhà nước Trung Quốc.

Năm 1921, ông sang Liên Xô và gia nhập Đảng Cộng sản Trung Quốc tại đây; năm 1922, sau khi về nước, là Ủy viên Khu uỷ Hồ Nam, Chủ tịch Tổng Công hội toàn quốc (1932), tham gia Vạn lý trường chinh (1934-1935), Chính uỷ Tân Tứ quân (1941), Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc (1927), Ủy viên Bộ Chính trị (1931), Bí thư Trung ương Đảng (1943-1956), Chủ tịch nước Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa (1958-1968). Trong thời gian "Cách mạng văn hoá", ông bị xử trí oan sai (1968) và bị cách chức, chết trong tù (1969); năm 1980, được khôi phục danh dự.

LÝ THỪA VÂN (1875-1965): Nguyên Tổng thống Đại Hàn dân quốc; thuở nhỏ theo Nho học, sau chuyển sang Tây học; năm 1895, dạy tiếng Anh tại "Bồi tài học đường" ở Xoun; du học ở Mỹ từ năm 1904 đến năm 1910. Năm 1945, sau khi Nhật Bản đầu hàng, ông từ Mỹ trở về Xoun, làm Nghị trưởng "Nghị viện dân chủ" và Chủ tịch Quốc hội trong khu vực do quân đội Mỹ chiếm đóng; tháng 8-1948, thành lập Chính phủ Đại Hàn dân quốc, là Tổng thống Đại Hàn dân quốc những năm 1948-1960.

M

MAO TRẠCH ĐÔNG (1893-1976): Nhà lãnh đạo Đảng Cộng sản và Nhà nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa, quê Hồ Nam; tốt nghiệp Trung học sư phạm. Tháng 8-1918, làm nhân viên Thư viện Đại học Bắc Kinh; năm 1919 về Hồ Nam, xuất bản Tạp chí "*Tương giang bình luận*"; năm 1920 lập nhóm cộng sản ở Hồ Nam; tháng 7-1921 tham gia Hội nghị thành lập Đảng Cộng sản Trung Quốc; Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản từ Đại hội III (6-1923). Trong thời kỳ Quốc - Cộng hợp tác, ông là Ủy viên dự khuyết Trung ương Quốc dân Đảng từ Đại hội I (1-1924); Bí thư Ban Nông vận của Đảng Cộng sản (1926); lãnh đạo Khởi nghĩa Vụ mùa (9-1927); lập căn cứ địa cách mạng ở núi Tinh Cương (1928); Chủ tịch Chính phủ Cộng hoà Xôviết Trung Hoa (chính quyền cách mạng thành lập ở khu giải phóng năm 1931); Ủy viên Bộ Chính trị Đảng Cộng sản (1933); tham gia lãnh đạo Vạn lý trường chinh. Tại Hội nghị Tuân Nghĩa (1-1935); được bầu làm Ủy viên Thường vụ Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Lãnh đạo Quân sự của Trung ương Đảng. Từ đó, trên thực tế ông là người lãnh đạo cao nhất của Đảng Cộng sản; Chủ tịch Bộ Chính trị và Chủ tịch Ban Bí thư Trung ương Đảng (3-1943); Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng (4-1945); Chủ tịch Chính phủ Cộng hoà nhân dân Trung Hoa (1954-1959). Năm 1958, ông phát động phong trào "Đại nhảy vọt và Công xã nhân dân"; năm 1966, phát động "Đại cách mạng văn hoá vô sản"; năm 1974, đề xướng thuyết "Ba thế giới". Ông mất ngày 9-9-1976 ở Bắc Kinh. Ông đã viết nhiều tác phẩm về triết học, quân sự, chính trị nhằm phục vụ cách mạng và xây dựng nước Trung Hoa mới. Các tác phẩm chính: *Bàn về mâu thuẫn*, *Bàn về thực tiễn*, *Vấn đề chiến lược của chiến tranh cách mạng Trung Quốc*,

Bàn về đánh lâu dài, Bàn về chủ nghĩa dân chủ mới; các bài nói: "*Hội nghị tọa đàm về văn nghệ tại Diên An*", "*Vấn đề giải quyết đúng đắn những mâu thuẫn trong nội bộ nhân dân*"... Đảng Cộng sản Trung Quốc coi tư tưởng Mao Trạch Đông là cơ sở tư tưởng đầu tiên của cách mạng Trung Quốc.

N

NÁTXE, G.A. (Gaman Ápđen) (1918-1970): Nhà hoạt động chính trị Ai Cập, xuất thân từ một gia đình công chức. Những năm 1945-1948, Nátxe Gama Ápđen học ở Học viện tham mưu lục quân Lơ Ke. Năm 1945, ông là một trong những người khởi xướng thành lập "Tổ chức sĩ quan tự do". Tháng 7-1952, tổ chức này với sự ủng hộ của quân đội đã làm cuộc cách mạng thủ tiêu chế độ quân chủ, thành lập nước Cộng hoà Ai Cập do ông làm Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Nội chính. Tháng 4-1954, ông lên làm Thủ tướng kiêm Chủ tịch Hội đồng cách mạng; tháng 6-1956, là Tổng thống Cộng hoà Ai Cập.

Tháng 2-1958, sau khi Ai Cập và Xyri hợp nhất thành nước Cộng hoà Ảrập thống nhất, ông được cử làm Tổng thống. Tháng 9-1961, khi Xyri tách khỏi liên minh, ông vẫn là Tổng thống kiêm Chủ tịch Ủy ban Quốc phòng của Ai Cập.

Ông là một trong những người sáng lập Phong trào không liên kết.

NÊRU, J. (Giaoaháclan Nêru) (1889-1964): Nhà hoạt động chính trị nổi tiếng của Ấn Độ. Jaoaháclan Nêru là học trò và người kế tục sự nghiệp của Găngđi trong cuộc đấu tranh giành và bảo vệ độc lập dân tộc của Ấn Độ.

Năm 1912, J. Nêru gia nhập Đảng Quốc đại và là Ủy viên Ủy ban toàn Ấn Độ của Đảng. Năm 1929, ông là Tổng thư ký của Đảng và là Chủ tịch Đảng trong các năm 1929, 1930, 1935, 1936-1937, 1946, 1951-1954. Năm 1946, ông là Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Ngoại giao. Khi Ấn Độ tuyên bố độc lập (1947), ông giữ chức Thủ tướng Chính phủ kiêm Bộ trưởng Ngoại giao. J. Nêru là người có nhiều đóng góp vào sự nghiệp hoà bình thế giới, một trong những người đề xướng năm nguyên tắc chung sống hoà bình và là một trong những người sáng lập Phong trào các nước không liên kết.

Ông là người bạn thân thiết của Chủ tịch Hồ Chí Minh, là tác giả của nhiều tác phẩm nghiên cứu về phong trào dân tộc.

NGHIÊM XUÂN YÊM (1913-2001): Kỹ sư canh nông, nhà hoạt động chính trị; quê ở Tây Mỗ, xã Hữu Hưng, huyện Hoài Đức, tỉnh Hà Đông (nay thuộc huyện Từ Liêm, thành phố Hà Nội).

Sau khi tốt nghiệp thủ khoa khoá đầu tiên của Trường Cao đẳng nông lâm Hà Nội, ông từ chối làm việc cho chính quyền thực dân Pháp, tham gia phong trào yêu nước của thanh niên chống Pháp, Nhật. Năm 1944, vào Đảng Dân chủ Việt Nam, tích cực hoạt động trong phong trào Việt Minh.

Sau Cách mạng Tháng Tám, ông xuất bản tờ báo *Tác đất* hướng dẫn nông dân canh tác, tuyên truyền giải quyết nạn đói. Ông đã được Nhà nước giao cho nhiều trọng trách: Thứ trưởng Bộ Canh nông (1947), Bộ trưởng Bộ Canh nông (1954), Bộ trưởng Bộ Nông lâm (1955), Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp (1960), Bộ trưởng

Bộ Nông trường (1963), Bộ trưởng Phó Chủ nhiệm Ủy ban nông nghiệp Trung ương (1971), Bộ trưởng phụ trách khoa học và kỹ thuật nông nghiệp (1976).

Ông là Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng Dân chủ Việt Nam (1950-1958), Tổng Thư ký Đảng Dân chủ (1958-1988), đại biểu Quốc hội từ khoá II đến khoá VIII, Phó Chủ tịch Quốc hội từ năm 1981 đến năm 1987 và là Ủy viên Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Ông đã được Nhà nước tặng thưởng *Huân chương Hồ Chí Minh* và nhiều huân, huy chương cao quý khác.

NGÔ ĐÌNH DIỆM (1901-1963): Quê ở Quảng Bình. Sau khi tốt nghiệp Trường Hậu Bô, làm tri huyện Hương Trà, tri phủ Hải Lăng, quản đạo Ninh Thuận, rồi Thượng thư Bộ lại trong Chính phủ Nam Triều (1933).

Từ năm 1950 đến năm 1954, Ngô Đình Diệm qua Nhật, Italia rồi đến Mỹ, Bỉ, Pháp. Trong thời gian này, Ngô Đình Diệm được Hồng y giáo chủ Spenman đỡ đầu, liên hệ với nhiều chính khách.

Năm 1954, Hiệp định Giơnevơ được ký kết, Chính phủ Mỹ vận động Pháp và Bảo Đại chấp nhận để Ngô Đình Diệm làm Thủ tướng ở miền Nam. Tháng 10-1955, với thủ đoạn "trung cầu dân ý", Ngô Đình Diệm đã lật Bảo Đại lên làm Tổng thống, cầm đầu "Chính phủ Việt Nam cộng hoà". Ngô Đình Diệm không chỉ phá hoại Hiệp định Giơnevơ mà còn thi hành đường lối chia cắt Bắc Nam, "chống cộng", đàn áp phong trào dân chủ, đàn áp tôn giáo... Cùng với chế độ gia đình trị, Ngô Đình Diệm bị nhiều lực lượng chống đối và bị bắn chết trong vụ đảo chính ngày 1-11-1963.

NGUYỄN DUY TRINH (1910-1985): Quê ở Nghi Lộc (Nghệ An), tham gia hoạt động cách mạng từ năm 1925; gia nhập Tân Việt cách mạng Đảng năm 1926. Đầu năm 1932, ông bị địch kết án tù khổ sai, đày đi Côn Đảo rồi Kon Tum (1935-1945).

Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông lần lượt giữ nhiều chức vụ quan trọng của Đảng và Nhà nước: Ủy viên Trung ương Đảng (1951), Bí thư Trung ương Đảng (1955); Ủy viên Bộ Chính trị Trung ương Đảng (1956); Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Ngoại giao (1965-1980); là đại biểu Quốc hội từ khoá I đến khoá VII.

NGUYỄN CHÍ THANH (1914-1967): Người Niêm Phò, Quảng Điền, Thừa Thiên (nay thuộc Thừa Thiên -Huế), gia nhập Đảng Cộng sản Đông Dương (1937), Bí thư Tỉnh uỷ Thừa Thiên (1938), hai lần bị bắt, lần thứ hai (1931) bị đày lên Lao Bảo, Ban Mê Thuột. năm 1941, vượt ngục về Thừa Thiên xây dựng cơ sở. Tháng 8-1945, ông được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng, được chỉ định làm Bí thư Xứ uỷ Trung Kỳ, là Bí thư Phân khu uỷ Bình Trị Thiên (1947), Bí thư Liên khu uỷ Liên khu IV (1948), Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị, Phó bí thư Tổng quân uỷ (1950). Ông là Ủy viên Trung ương Đảng, Ủy viên Bộ Chính trị khoá II, III, được phong hàm Đại tướng năm 1959, là Ủy viên Hội đồng Quốc phòng nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Năm 1961, ông phụ trách Ban Nông nghiệp của Đảng; sau đó được điều trở lại quân đội, phụ trách Trung ương Cục miền Nam (1964).

NGUYỄN HỮU THỌ (1910-1996): Luật sư, nhà hoạt động chính trị và nhà nước nổi tiếng của Việt Nam; quê ở huyện Bến Lức, tỉnh Long An. Ông tham gia phong trào yêu nước của trí thức Sài Gòn - Chợ Lớn (1947); gia nhập Đảng Cộng sản Đông Dương (1949); tham gia thành lập Đoàn đại biểu các giới ở Sài Gòn đấu tranh đòi các quyền dân chủ, dân sinh; tham gia cuộc biểu tình chống thực dân Pháp và can thiệp Mỹ tại Sài Gòn (1950); bị bắt và đày đi Lai Châu (đến 11-1952); tham gia phong trào bảo vệ hoà bình ở Sài Gòn, đấu tranh đòi thi hành nghiêm chỉnh Hiệp định Giơnevơ (1954); lại bị bắt và quản thúc tại Tuy Hoà, Phú Yên (1954-1955); được giải thoát (10-1961). Ông là Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam (2-1962); Chủ tịch Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương của Mặt trận (1-1964); Chủ tịch Hội đồng Cố vấn Chính phủ Cách mạng lâm thời miền Nam Việt Nam (9-1969).

Phó Chủ tịch nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (7-1976 - 1980); quyền Chủ tịch nước (4-1980); Chủ tịch Quốc hội và Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (7-1981); Chủ tịch Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (11-1988); Chủ tịch danh dự Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc (8-1994); đại biểu Quốc hội các khoá VI-VIII. Ông được Nhà nước tặng thưởng *Huân chương Sao Vàng* và nhiều huân chương cao quý khác.

NGUYỄN LƯƠNG BẰNG (1904-1979), tức Sao Đỏ: Quê ở xã Thanh Tùng, Thanh Miện, Hải Dương; khi lớn lên, làm công nhân tàu biển; năm 1925, được gặp Nguyễn Ái Quốc ở Quảng Châu (Trung Quốc) và bắt đầu hoạt động cách mạng, được tổ chức Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên cử về nước hoạt động. Năm 1928, từ Hải Phòng, ông được tổ chức phái đi công tác tại Hồng Kông, Quảng Châu, Thượng Hải. Ông gia nhập nhóm cộng sản đầu tiên của người Việt Nam ở Trung Quốc.

Năm 1931, ông bị mật thám Pháp bắt đưa về nước và bị kết án 20 năm tù khổ sai; năm 1932, vượt ngục và tiếp tục hoạt động cách mạng; năm 1933, lại bị thực dân Pháp bắt, bị kết án tù chung thân và đày đi Sơn La; năm 1943, lại vượt ngục và trở về hoạt động cách mạng. Năm 1944, ông được Đảng chỉ định làm Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng, phụ trách công tác tài chính và binh vận. Năm 1945, tại Hội nghị toàn quốc của Đảng, ông được bầu làm Ủy viên chính thức Ban Chấp hành Trung ương Đảng. Tại Đại hội Quốc dân Tân Trào, ông được bầu vào Ủy ban dân tộc giải phóng toàn quốc; sau Cách mạng Tháng Tám, liên tục là Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng; từ Đại hội lần thứ III đến Đại hội lần thứ IV, là Trưởng ban Kiểm tra Trung ương Đảng. Về mặt chính quyền, ông đã lần lượt giữ các chức vụ: Tổng Giám đốc Ngân hàng quốc gia Việt Nam; Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tại Liên Xô; Tổng thanh tra của Chính phủ. Tại kỳ họp thứ năm Quốc hội khoá III, ông được bầu làm Phó Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Sau khi nước nhà thống nhất, Quốc hội khoá VI đã bầu ông làm Phó Chủ tịch nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

NÔVÔTNI, A. (**Antônin Nôvôtni**) (1904-1975): Nhà hoạt động chính trị Tiệp Khắc, đảng viên Đảng Cộng sản Tiệp Khắc từ năm 1928; năm 1946, Ủy viên Ban Chấp

hành Trung ương Đảng; năm 1953, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng. Tháng 11-1957, ông được bầu làm Chủ tịch nước Cộng hoà Tiệp Khắc.

P

PHẠM HÙNG (1912-1988): Tên thật là Phạm Văn Thiện, quê Long Hồ, Châu Thành, Trà Vinh.

Năm 1928-1929, ông là thành viên của tổ chức "Nam Kỳ học sinh Liên hiệp Hội" và "Thanh niên Cộng sản Đoàn"; năm 1930, được kết nạp vào Đảng Cộng sản Đông Dương; năm 1931, bị bắt, chịu án tử hình, sau giảm xuống tù chung thân đầy ra Côn Đảo. Sau Cách mạng Tháng Tám, ông tham gia Xứ uỷ Nam Bộ, rồi Bí thư Xứ uỷ lâm thời Nam Bộ. Năm 1951, là Ủy viên Trung ương Đảng, tham gia Trung ương Cục miền Nam; năm 1952, là Chủ tịch Ủy ban kháng chiến hành chính Phân Liên khu miền Đông Nam Bộ; năm 1954, là Trưởng phái đoàn Quân đội nhân dân Việt Nam bên cạnh Ủy ban Liên hiệp đình chiến Quốc tế tại Sài Gòn; từ năm 1956, là Ủy viên Bộ Chính trị Trung ương Đảng Lao động Việt Nam. Ông đã từng giữ các chức vụ: Bộ trưởng Phủ thủ tướng, Phó Thủ tướng (1958), Bộ trưởng Bộ Nội vụ (1980), Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1987).

PHẠM VĂN ĐỒNG (1906-2000): Nguyên quán làng Cây Gạo, xã Đức Tây, huyện Mộ Đức, tỉnh Quảng Ngãi. Năm 1925, ông tham gia phong trào yêu nước của học sinh, sinh viên tại Hà Nội, để tang chí sĩ yêu nước Phan Chu Trinh và bị đuổi học; năm 1926, dự lớp huấn luyện chính trị do lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc tổ chức tại Quảng Châu; năm 1927, về hoạt động ở Nam Kỳ và được cử vào Kỳ bộ Nam Kỳ của Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên. Năm 1929, ông bị bắt và kết án 10 năm tù, đầy đi Côn Đảo; năm 1936, được trả lại tự do, ra hoạt động công khai tại Hà Nội; năm 1940-1941, ông hoạt động tại miền Nam Trung Quốc, sau đó, trở về nước tham gia tổ chức xây dựng căn cứ địa cách mạng Cao-Bắc-Lạng.

Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông được cử vào Chính phủ lâm thời, làm Bộ trưởng Bộ Tài chính, được bầu vào Quốc hội liên tục từ khoá I đến khoá VII.

Từ năm 1947, ông được cử giữ nhiều trọng trách như: Đại diện Chính phủ tại Nam Trung Bộ, Phó Thủ tướng Chính phủ (1949), rồi Thủ tướng Chính phủ (1955), sau đó, là Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng đến năm 1987. Ông là Trưởng đoàn đại biểu Chính phủ ta tham gia các Hội nghị Phôngtennoblô (1946), Hội nghị Giơnevơ (1954), Hội nghị Băngđung (1955) và nhiều hội nghị quốc tế khác.

Ông là Ủy viên dự khuyết Trung ương Đảng (1947), Ủy viên chính thức (1949). Từ năm 1951, ông liên tục được bầu là Ủy viên Trung ương Đảng, Ủy viên Bộ Chính trị Trung ương Đảng, cho đến năm 1986; sau đó, là Cố vấn Ban Chấp hành Trung ương Đảng.

PICÁTXÔ, P. (Pablô Picátxô) (1881-1973): Nhà danh hoạ và hoạt động xã hội Tây Ban Nha. Từ đầu thế kỷ XX, ông sang sống ở Pari cho đến lúc qua đời. Sau hơn 80 năm hoạt động nghệ thuật, ông để lại một di sản văn hoá đồ sộ: 15.000 bức tranh đủ các cỡ, 10.000 bản khắc in các loại, 34.000 minh họa, hàng trăm pho tượng cùng nhiều phác thảo hình hoạ, đồ gốm. Năm 1946, ông đã gặp Chủ tịch

Hồ Chí Minh khi Người sang thăm Pháp.

Pablô Picátxô rất có cảm tình với cuộc kháng chiến của nhân dân ta. Họa sĩ đã vẽ bức tranh *Mừng nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà lập lại hoà bình* (1954). Năm 1968, khi cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước ở giai đoạn quyết liệt, ông khẳng định: "Đã bao năm nay, tôi khâm phục lòng dũng cảm phi thường của các bạn Việt Nam... Đây là dân tộc của những hiệp sĩ".

PRAXÁT, R. (**Ragiăngdra Praxát**) (1884-1963): Nhà hoạt động chính trị Ấn Độ; Chủ tịch Quốc hội lập hiến Ấn Độ (1946); Chủ tịch Đảng Quốc đại (1947); Tổng thống Chính phủ lâm thời Ấn Độ (1950); Tổng thống nước Cộng hoà Ấn Độ (1952-1962).

R

RADACRIXNAN, S. (1888-?): Nhà hoạt động chính trị và Nhà nước Ấn Độ, Nhà triết học; Đại sứ Ấn Độ tại Liên Xô (1949-1952), Phó Tổng thống nước Cộng hoà Ấn Độ (1952-1962), Tổng thống Ấn Độ (1962). Ông còn là Giáo sư triết học của nhiều trường đại học ở Ấn Độ và nước ngoài; Giáo sư danh dự Trường Đại học Tổng hợp Lôônônôxốp (Liên Xô) chuyên ngành triết học và tôn giáo Ấn Độ.

S

SONG HÀO (1917-2004): Tên thật là Nguyễn Văn Khương, quê xã Hào Kiệt, huyện Vụ Bản, Nam Định. Ông tham gia phong trào thanh niên từ rất sớm (1936). Đảng viên Đảng Cộng sản Đông Dương (1939); năm 1940, bị Pháp bắt giam; năm 1944, vượt ngục. Trước Cách mạng Tháng Tám 1945, ông là chính trị viên một đội Cứu quốc quân, Bí thư khu căn cứ Nguyễn Huệ, đại biểu Quốc dân Đại hội ở Tân Trào, chỉ huy lực lượng vũ trang giành chính quyền ở Tuyên Quang, Hà Giang. Trong kháng chiến chống Pháp, từ năm 1945 đến năm 1950, ông là Xứ uỷ viên Bắc Kỳ phụ trách các tỉnh Thái-Hà-Tuyên; Chính uỷ Liên khu 10, Chính uỷ Khu Tây Bắc; từ năm 1951 đến năm 1954, là Chính uỷ đầu tiên của Đại đoàn 308, Uỷ viên Uỷ ban Liên hiệp đình chiến Trung ương. Trong kháng chiến chống Mỹ, cứu nước, ông là Phó chủ nhiệm Tổng cục Chính trị (1955 – 2-1961); Uỷ viên Tổng Quân uỷ (1957); Trưởng ban Kiểm tra Đảng của Quân uỷ Trung ương, Uỷ viên Ban Kiểm tra Trung ương Đảng (1960); Thứ trưởng Bộ Quốc phòng, Phó bí thư Quân uỷ Trung ương (1961-1975), năm 1974, được phong quân hàm Thượng tướng; Trưởng ban Kiểm tra Trung ương Đảng (1976-1981), Bộ trưởng Bộ Thương binh-Xã hội (1982-1986). Ông là Uỷ viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam các khoá III, IV, V (Uỷ viên Ban Bí thư khoá IV), đại biểu Quốc hội khoá IV, VI.

Ông đã được Nhà nước tặng thưởng *Huân chương Hồ Chí Minh* và nhiều huân chương cao quý khác.

T

TITÓP, G. (**Ghécman Titóp**): Anh hùng Liên Xô, phi công vũ trụ, Chủ tịch Hội hữu nghị Xô-Việt.

Năm 1957, Ghécman Titóp là phi công chiến đấu. Năm 1961, đã hoàn thành

chuyến bay vào vũ trụ trên tàu vũ trụ "Phương Đông 2".

Tháng 1-1962, G. Titốp sang thăm Việt Nam, được Nhà nước ta tặng danh hiệu *Anh hùng Lao động* Việt Nam.

TÔN ĐỨC THẮNG (1888-1980): Người xã Mỹ Hoà Hưng, tỉnh Long Xuyên. Năm 1910, ông làm thợ trong xưởng máy của hải quân Pháp tại Sài Gòn. Năm 1912, ông tổ chức cuộc bãi công ở Nhà máy sửa chữa tàu thủy Ba Son; sau đó, bị lòng bắt phải trốn sang Pháp, làm thợ máy trong hải quân Pháp. Năm 1919, ông tham gia cuộc binh biến của công nhân và thủy thủ Pháp tại Biển Đen nhằm chống lại cuộc chiến tranh can thiệp phản cách mạng của bọn đế quốc vào nước Cộng hoà Xôviết Nga. Năm 1920, ông trở về nước, xây dựng công hội bí mật tại Sài Gòn-Chợ Lớn và lãnh đạo cuộc bãi công của công nhân Ba Son tháng 8-1925 thắng lợi. Năm 1927, ông được cử vào Ban Chấp hành Kỳ bộ Nam Kỳ của Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên; cuối năm 1929, bị thực dân Pháp bắt, kết án 20 năm khổ sai, đày ra Côn Đảo.

Cách mạng Tháng Tám (1945) thành công, được chính quyền cách mạng đón về, ông tham gia ngay vào cuộc chiến đấu của đồng bào Nam Bộ chống thực dân Pháp.

Từ năm 1955, ông là Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. Từ năm 1960, ông là Phó Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Sau khi Chủ tịch Hồ Chí Minh tạ thế, ông được cử làm Chủ tịch nước và giữ chức vụ đó cho tới khi qua đời.

Ông đã được tặng thưởng *Huân chương Sao Vàng* và nhiều huân chương cao quý khác.

TÔN THẤT TÙNG (1912-1982): Trí thức yêu nước, người tỉnh Thừa Thiên (Huế). Năm 1931, học Trường Bưởi (Hà Nội). Sau khi tốt nghiệp xuất sắc Trường Đại học Y khoa (1939), ông được giữ lại làm bác sĩ nội trú tại Bệnh viện Phủ Doãn (nay là Bệnh viện Hữu nghị Việt-Đức).

Ngay khi còn ngồi trên ghế nhà trường, ông đã hăng say nghiên cứu khoa học. Luận án "*Các tĩnh mạch trong gan*" của ông được Trường Đại học Tổng hợp Pari tặng *Huy chương Bạc*. Viện Hàn lâm phẫu thuật Pháp đánh giá cao phương pháp cắt gan của ông.

Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông được cử làm Giám đốc Bệnh viện Phủ Doãn. Trong kháng chiến chống Pháp, ông được cử làm Thứ trưởng Bộ Y tế kiêm cố vấn phẫu thuật cho Bộ Quốc phòng, đồng thời góp sức xây dựng Trường Đại học Y khoa. Hoà bình lập lại, ông được cử làm Giám đốc Bệnh viện Việt-Đức, kiêm Chủ nhiệm Khoa ngoại Trường Đại học Y khoa Hà Nội. Ông là tác giả của nhiều công trình khoa học về phẫu thuật có giá trị, là viện sĩ của nhiều nước như Pháp, Angiêri, Liên Xô và Cộng hoà dân chủ Đức.

Ông được bầu làm đại biểu Quốc hội từ khoá II đến khoá VII, là Ủy viên Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. Được phong tặng danh hiệu *Anh hùng Lao động*, *Huân chương Lao động hạng Nhất*; truy tặng *Huân*

chương Hồ Chí Minh.

TRẦN DUY HUNG (1912-1988): Bác sĩ, tham gia cách mạng từ năm 1945. Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông được cử giữ nhiều chức vụ quan trọng của Nhà nước: Chủ tịch Ủy ban hành chính Thành phố Hà Nội (8-1945); Thứ trưởng Bộ Nội vụ (1947); Thứ trưởng Bộ Y tế (6-1954). Từ 1954-1977, được bầu làm Chủ tịch Ủy ban hành chính (sau này là Ủy ban nhân dân) Thành phố Hà Nội. Ông là đại biểu Quốc hội từ khoá I đến khoá VII.

TRẦN NGHỊ (1901-1972): Người tỉnh Tứ Xuyên (Trung Quốc); du học ở Pháp những năm 1919-1921. Năm 1923, ông gia nhập Đảng Cộng sản Trung Quốc, là Bí thư đảng đoàn Tổng hội học sinh Bắc Kinh, đại biểu của Đảng Cộng sản Trung Quốc trong Thị uỷ Quốc dân Đảng Bắc Kinh; tham gia khởi nghĩa Vũ Xương năm 1927; năm 1934, tham gia Vạn lý trường chinh. Sau đó, ông là Ủy viên Phân cục Trung ương Khu Xôviết, Chánh Văn phòng Chính phủ nước Cộng hoà Xôviết Trung Hoa.

Trong kháng chiến chống Nhật, ông là Phó bí thư Quân uỷ Hoa Trung. Trong chiến tranh giải phóng, là Bí thư thứ hai Cục Trung Nguyên Đảng Cộng sản Trung Quốc, từng là Tư lệnh kiêm Chính uỷ của nhiều quân đoàn, tham gia tổ chức và chỉ huy chiến dịch Hoài-Hải.

Sau khi nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa thành lập (1949), ông từng giữ các chức vụ: Tư lệnh Quân khu Hoa Đông, Bí thư thứ hai Cục Hoa Đông kiêm Bí thư thứ nhất và Thị trưởng thành phố Thượng Hải, Phó Chủ tịch Quân uỷ Trung ương, Phó Thủ tướng Chính phủ kiêm Bộ trưởng Ngoại giao, Phó Chủ tịch Hội đồng Quốc phòng. Ông là Ủy viên Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc các khoá VII, VIII, IX; Ủy viên Bộ Chính trị khoá VIII.

Năm 1955, được phong quân hàm Nguyên soái nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa. Tháng 5-1960, cùng Thủ tướng Chu Ân Lai sang thăm Việt Nam, chúc thọ Chủ tịch Hồ Chí Minh 70 tuổi. Ông là người đề nghị đổi tên Mục Nam Quan thành Hữu Nghị Quan và tự tay đề bút trên cửa Hữu Nghị. Tháng 5-1963, ông lại tháp tùng Chủ tịch Lưu Thiểu Kỳ sang thăm Việt Nam.

TRẦN TỬ BÌNH (1907-1967): Xuất thân trong một gia đình cố nông ở xã Tiên Động Thượng, huyện Bình Lục, tỉnh Hà Nam. Học ở Trường dòng Công giáo. Vì năm 1925, tham gia cuộc lễ tang Phan Chu Trinh nên bị đuổi học; về quê một thời gian rồi đi phu đồn điền cao su Nam Bộ. Được giác ngộ cách mạng khi đang làm phu Đồn điền cao su Phú Riềng. Năm 1928, ông tham gia Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên; năm 1929 vào Đảng Cộng sản, ba lần bị đế quốc Pháp bắt đầy đi Côn Đảo và nhiều nhà tù khác. Tháng 3 năm 1945, ông vượt ngục tiếp tục hoạt động cách mạng. Năm 1945, là Ủy viên Ban Thường vụ Xứ uỷ Bắc Kỳ, tham gia lãnh đạo cuộc Tổng khởi nghĩa ở Hà Nội.

Sau Cách mạng Tháng Tám (1945), ông được giao nhiều trọng trách: Phó bí thư Quân uỷ Trung ương (1947), Chính uỷ Trường Sĩ quan lục quân (1950), Tổng Thanh tra Quân đội nhân dân Việt Nam (1958). Từ năm 1959, ông được cử làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền của nước ta tại nước Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa.

Tại Đại hội lần thứ III của Đảng (1960), ông được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng. Ông là đại biểu Quốc hội trong nhiều khoá.

Ông đã được Quốc hội và Chính phủ tặng nhiều huân chương cao quý và phong quân hàm Thiếu tướng.

TRẦN VÂN (1905-1995): Người tỉnh Giang Tô; gia nhập Đảng Cộng sản Trung Quốc năm 1925. Từ năm 1935-1937, ông là thành viên của Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Trung Quốc ở Quốc tế Cộng sản. Trong chiến tranh giải phóng, ông phụ trách Bí thư Đảng phân cục Liêu Đông kiêm Chính uỷ Quân khu Liêu Đông, Phó bí thư Đảng Cục Đông Bắc kiêm Bí thư phân cục Nam Mãn, Chủ tịch Tổng Công hội...

Sau khi nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa thành lập, từng giữ các chức vụ: Phó Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng Bộ Công nghiệp nặng, Bộ trưởng Bộ Thương nghiệp, Trưởng ban Thường vụ Quốc hội các khoá IV và V.

Ông là Uỷ viên Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc từ khoá VI đến khoá XII, Uỷ viên Bộ Chính trị các khoá VI, VII, VIII, XI và XII. Tại Đại hội XIII, ông được bầu làm Chủ tịch Hội đồng cố vấn Trung ương. Ông là nhà lãnh đạo công cuộc cải cách thể chế kinh tế Trung Quốc trong những năm 80 của thế kỷ XX.

TRƯỜNG CHINH (1907-1988). Tên thật là Đặng Xuân Khu, nhà hoạt động chính trị, nhà thơ (bút danh Sóng Hồng), nhà báo, quê Hành Thiện, huyện Xuân Trường, tỉnh Nam Định. Ông tham gia hoạt động cách mạng từ năm 1925, gia nhập Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên năm 1927. Từ năm 1936 đến năm 1939, ông là Uỷ viên Xứ uỷ Bắc Kỳ, đại biểu Đảng Cộng sản Đông Dương trong Uỷ ban Mặt trận Dân chủ Bắc Kỳ; năm 1940, là quyền Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Đông Dương; năm 1941, là Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Đông Dương và năm 1951 được bầu lại làm Tổng Bí thư Đảng Lao động Việt Nam. Năm 1958, ông là Phó Thủ tướng Chính phủ kiêm Chủ tịch Uỷ ban Khoa học Nhà nước. Tại Đại hội III (1960), Đại hội IV (1978), Đại hội V (1982), ông được bầu lại vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam, là Uỷ viên Bộ Chính trị. Từ năm 1960 đến năm 1981, là Chủ tịch Uỷ ban Thường vụ Quốc hội. Năm 1981, được bầu làm Chủ tịch Hội đồng Nhà nước nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Từ tháng 7-1986 đến trước Đại hội VI của Đảng, lần thứ ba ông được bầu vào cương vị Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam.

TURÊ, X. (Xêcu Turê) (1922-1984): Người lãnh đạo cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc ở Ghinê. Một trong những người sáng lập Liên đoàn dân chủ châu Phi thành lập năm 1946 và là Phó Chủ tịch Liên đoàn. Từng làm Tổng Bí thư Đảng Dân chủ Ghinê, Thị trưởng Cônacri và là Nghị sĩ Ghinê trong Quốc hội Pháp (1956). Năm 1957, ông là Phó Chủ tịch Hội đồng Chính phủ Ghinê, Nghị sĩ của Đại hội đồng Tây Phi thuộc Pháp. Năm 1958, ông làm Thủ tướng Chính phủ, sau đó làm Tổng thống nước Cộng hoà Ghinê.

TƯỜNG GIỚI THẠCH (1887-1975): Người tỉnh Chiết Giang, Trung Quốc. Từng học quân sự ở Nhật. Năm 1923, giữ chức Tham mưu trưởng Tổng hành dinh Chính phủ quân sự Quảng Đông; năm 1924, được Tôn Trung Sơn cử đi khảo sát về quân

sự ở Liên Xô, rồi về nước giữ chức Hiệu trưởng Trường Quân sự Hoàng Phố. Sau khi Tôn Trung Sơn mất, Tưởng Giới Thạch giữ chức Chủ tịch Ban Thường vụ Ban Chấp hành Trung ương Quốc dân Đảng, Tổng tư lệnh quân đội Chính phủ Quốc dân. Năm 1943, tái nhiệm chức Chủ tịch Chính phủ Quốc dân Đảng. Năm 1948, giữ chức Tổng thống. Tháng 1-1949, Tưởng Giới Thạch từ chức; cùng năm rút ra Đài Loan tiếp tục giữ chức Tổng tài Quốc dân Đảng và Tổng thống Trung Hoa dân quốc ở Đài Loan.

U

UNBRÍCH, V. (**Vante Unbrích**) (1893-1973): Nhà hoạt động chính trị Đức, một trong những người sáng lập Đảng Xã hội thống nhất Đức (1946). Những năm 1946-1949, ông là Phó Chủ tịch Đảng Xã hội thống nhất Đức; từ 1950-1953, được bầu làm Tổng Bí thư Đảng Xã hội thống nhất Đức; những năm 1953-1971, là Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Xã hội thống nhất Đức; năm 1971, là Chủ tịch Đảng Xã hội thống nhất Đức; từ năm 1960 đến năm 1972, là Chủ tịch Hội đồng Quốc phòng Cộng hoà dân chủ Đức.

V

VÕ NGUYỄN GIÁP: Sinh ngày 25-8-1911 tại làng An Xá, xã Lộc Thủy, huyện Lệ Ninh, tỉnh Quảng Bình; sớm tham gia phong trào yêu nước và gia nhập Tân Việt cách mạng Đảng. Thời kỳ 1936-1939, hoạt động công khai tại Hà Nội; năm 1940, ông sang Trung Quốc, được gặp lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc, sau đó cùng Người trở về tham gia xây dựng căn cứ địa ở Cao – Bắc – Lạng. Võ Nguyên Giáp là người được Chủ tịch Hồ Chí Minh giao nhiệm vụ thành lập Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân tháng 12-1944, tiền thân của Quân đội nhân dân Việt Nam. Tại Hội nghị toàn quốc của Đảng năm 1945 ở Tân Trào, ông được bổ sung vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng.

Sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, ông được cử giữ nhiều trọng trách trong bộ máy nhà nước: Bộ trưởng Bộ Nội vụ, Chủ tịch Quân sự uỷ viên hội, Trưởng đoàn đại biểu Chính phủ ta tại Hội nghị trù bị Đà Lạt. Năm 1948, ông được phong quân hàm Đại tướng, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng kiêm Tổng tư lệnh Quân đội nhân dân Việt Nam.

Ông được giao nhiệm vụ lãnh đạo, chỉ huy quân đội qua nhiều chiến dịch từ Việt Bắc Thu Đông 1947 đến Biên giới 1950, Điện Biên Phủ 1954, và cuối cùng là Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử 1975.

Từ Đại hội II (1951) đến Đại hội IV (1976) liên tục được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng và Bộ Chính trị. Đại hội V (1982) tiếp tục được bầu vào Ban Chấp hành Trung ương Đảng. Ông là đại biểu Quốc hội liên tục từ khoá I đến khoá VII. Từ năm 1955, ông được cử làm Phó Thủ tướng Chính phủ (sau này là Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng) liên tục cho đến năm 1991. Hiện là Chủ tịch danh dự Hội Khoa học lịch sử Việt Nam, Hội Cựu chiến binh Việt Nam.

VÔRÔSILÔP, K.E. (**Klimen Ephremovich**) (1881-1969): Nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng Cộng sản và Nhà nước Liên Xô, Nguyên soái Liên Xô (1935). Ông gia nhập Đảng Xã hội-dân chủ Nga (1903) và đứng về phía những người

bôn-sê-vích, là một trong những người tổ chức và lãnh đạo Hồng quân, từng giữ nhiều chức vụ quan trọng của Đảng và Nhà nước: Ủy viên Bộ Chính trị (1926-1960), Ủy viên Đoàn Chủ tịch Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô (1956), Ủy viên nhân dân phụ trách quân sự và hải quân (1925), Ủy viên nhân dân quốc phòng Liên Xô (1934-1940), Ủy viên Hội đồng Quốc phòng Nhà nước (1941-1945), Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Liên Xô (1946), Chủ tịch Đoàn Chủ tịch Xôviết tối cao Liên Xô (1953-1960)...

X

XAMBU, GI. (Giamxaranghin Xambu) (1895-1972): Nhà hoạt động chính trị Mông Cổ, là Bộ trưởng Bộ Ngoại giao (1952-1953) rồi Chủ tịch Đoàn Chủ tịch Quốc hội nước Cộng hòa nhân dân Mông Cổ từ năm 1954.

XÊĐENBAN, J. (Giumhadin Xêđenban) (1916-1991): Nhà hoạt động Đảng và Nhà nước Mông Cổ; gia nhập Đảng nhân dân cách mạng Mông Cổ từ năm 1939; Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Nhân dân cách mạng Mông Cổ (1940-1954 và 1981-1984), Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hòa nhân dân Mông Cổ (1952-1974), Chủ tịch Đoàn Chủ tịch Quốc hội (1974-1984); Nguyên soái (1979).

XIHANÚC, X.N. (Xămdéc Nô-rô-đôm Xi-ha-núc): Quốc vương Campuchia, sinh năm 1922. Những năm 1930-1940, ông theo học các trường tiểu học, trung học và cao đẳng tại Phnôm Pênh và Sài Gòn.

Tháng 4-1941, Nô-rô-đôm Xi-ha-núc được Hội đồng ngôi vua bầu làm Vua. Những năm 1946-1948, ông học ở Trường Huấn luyện kỹ binh và thiết giáp tại Pháp. Tháng 4-1955, ông được vua cha cho thoái vị. Sau đó, ông thành lập Cộng đồng xã hội bình dân và trở thành Thủ tướng sau cuộc bầu cử hiến pháp.

Tại Hội nghị cấp cao Á-Phi lần thứ nhất họp ở Băngđung (Indônêxia), ông tuyên bố Campuchia trung lập. Năm 1956, ông tham gia ký "Hiến chương Phong trào không liên kết" và trở thành người sáng lập thứ 5 của Phong trào. Năm 1960, sau khi vua Suramarít băng hà, ông được bầu làm Quốc trưởng.

Sau đảo chính của Lon Non (tháng 3-1970), ông trở thành Chủ tịch Mặt trận thống nhất dân tộc Campuchia; tháng 4-1970, ông tham gia Hội nghị cấp cao nhân dân Đông Dương họp tại Quảng Đông (Trung Quốc). Sau chiến thắng tháng 4-1975, ông trở thành Chủ tịch Nhà nước Campuchia dân chủ, đến tháng 4-1976 ông từ chức.

Tháng 6-1991, ông được cử làm Chủ tịch Hội đồng Dân tộc tối cao. Từ tháng 11-1991, ông là Quốc trưởng Campuchia cho đến khi Hội đồng Hiến pháp được thành lập sau cuộc Tổng tuyển cử tháng 5-1993. Tháng 9-1993, ông được Hội đồng ngôi Vua bầu là Quốc vương và là người đứng đầu Nhà nước suốt đời của Campuchia. Tháng 10 năm 2004, ông nhường ngôi cho Thái tử Ranarít Xmôn.

XIRĂNGKIÊVÍCH, J. (Giô-dép Xirăngkiê-vích) (1911-?): Nhà hoạt động chính trị Ba Lan; tham gia chiến tranh chống phát xít và đã bị giam cầm trong trại tập trung khét tiếng của Đức quốc xã Ô-so-ven-xim. Sau Chiến tranh thế giới thứ hai, ông là

Tổng Bí thư Đảng Xã hội Ba Lan (1945), Ủy viên Bộ Chính trị Đảng Công nhân thống nhất Ba Lan (1948). Từ tháng 3-1954, ông được bầu làm Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hoà nhân dân Ba Lan.

XUÂN THUỶ (1912-1985): Tên thật là Nguyễn Trọng Nhân, quê Xuân Phương, Từ Liêm, Hà Nội; tham gia cách mạng từ năm 1932 và được kết nạp vào Đảng Cộng sản Đông Dương năm 1941. Trong những năm 1933-1943, ông đã ba lần bị địch bắt, mỗi lần ra tù ông lại tiếp tục hoạt động. Năm 1945, ông là Ủy viên Ủy ban nhân dân lâm thời Bắc Bộ, tích cực tham gia lãnh đạo Tổng khởi nghĩa.

Sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, ông được cử giữ nhiều chức vụ quan trọng: Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng ban Đối ngoại Trung ương, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao, Trưởng phái đoàn Chính phủ ta tại Hội nghị Pari về Việt Nam. Từ năm 1980, là Chủ tịch Hội hữu nghị Việt - Xô, Chủ tịch Hội Nhà báo Việt Nam. Ông là đại biểu Quốc hội liên tục từ khoá I đến khoá VII.

XUCÁC NÔ, A. (Ácmét Xucác nô) (1901-1970): Lãnh tụ phong trào độc lập của Indônêxia, người sáng lập và là Chủ tịch Đảng Quốc dân Indônêxia (1927); Chủ tịch Đảng Indônêxia (1932); Tổng thống nước Cộng hoà Indônêxia từ 1945-1965. Là một trong những người đề xướng việc triệu tập Hội nghị Băngđung (1955).

XUPHANUVÔNG (1909-1995): Hoàng thân, nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng và Nhà nước Lào, nguyên Ủy viên Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng Nhân dân cách mạng Lào, Chủ tịch nước Cộng hoà dân chủ nhân dân Lào, Chủ tịch Mặt trận Lào xây dựng đất nước.

Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ, ông đã giữ nhiều trọng trách: Thủ tướng Chính phủ kháng chiến Lào, Chủ tịch Mặt trận Lào yêu nước (Neo Lào Hắcxat). Ông là đại biểu các lực lượng cách mạng Lào tham gia các Chính phủ liên hiệp Lào lần thứ nhất (1957-1958), lần thứ hai (1962-1964) và lần thứ ba (1974-1975). Ông đã nhiều lần sang thăm Việt Nam và là người có nhiều đóng góp vào sự củng cố và phát triển tình hữu nghị Lào-Việt.

